PER LE I

SUA ALTEZZA

FRANCESCO

PRINCIPE EREDITARIO

CON

MARIA

DUCH

(

EXERCITIA

SPIRITUALIA

S. P.

IGNATII LOYOLAE

CUM

SENSU EORUMDEM EXPLANATO

auctore

R. P. IGNATIO DIERTINS

EDITIO NOVA

TAURINI

Excudebat Hyacinthus Marietti

1826

PRÆFATIO

AUCTORIS EXPLANATIONUM

AD PATRES AC FRATRES

SOCIETATIS JESU

De libro Exercitiorum, et de consilio suæ scriptionis.

Vos enim, Patres ac Fratres religiosissimi, decet a me potissimum compellari, quibus per s. Fundatorem nostrum, Deus, singulari prorsus beneficio, donavit *admirabilem illum Exercitiorum librum, Sedis Apostolicæ judicio, et omnium utilitate comprobatum*: sicut legitur in ejus officio. Non ego vos jam accinctos, vel ad tradenda aliis, vel ad peragenda per vosmetipsos exercitia, multis morabor, excurrendo in laudes libri illius vere admirabilis. Legi potest procemium directorii, *de dignitate, et utilitate exercitiorum.*

Unum modo dicam: studium rerum spiritualium, quod Congregatio generalis 11. decreto 30. vocavit *animam* societatis, illo fere libro contineri. Spiritus, inquam, ille, non qualiscumque, sed qui quasi cælestis thesaurus in libro isto latet

absconditus, et perpetuo studio assiduaque exercitatione erui debet, est *anima*, qua vivit, conservaturque hoc Societatis corpus universum: stabitque invicta hæc Jesu cohors quamdiu spiritualia arma in illo libro tradita perite tractabit. Hinc vires, animique, quibus Deo ecclesiæque hæc minima familia tam egregiam operam adhuc navavit, et tam illustres de orco victorias reportavit. Hoc spiritu (qui ut suis locis videbitur, in tertio humilitatis gradu præcipue consistit) si quod membrum destitutum fuerit, illud mox corpori inutile fiat, et tandem marcescat, putrescat, et a reliquis membris avellatur necesse est. Ejusmodi enim membrum plus perturbationis et doloris, quam pacis et gaudii cæteris afferret. Quapropter tempus illud, quod studio libri Exercitiorum conceditur non minori in pretio esse nobis debet, quam salus et vita, tum omnium, tum singulorum.

Porro ad studium illud magis promovendum, propositum nobis est partes singulas, prout in libello Exercitiorum a S. P. N. digestæ sunt, eodem omnino ordine persequi. Placet enim hic scribendi modus præ eo, quem plerique adhuc tenuerunt: qui S. P. nostri vestigiis non tam arcte inhæserunt: sed seriem ordinemque rerum paulo aliter disposuerunt: neque res ipsas omnes attigerunt; sed cum delectu quasdam susceperunt illustrandas. Vidimus etiam, qui alias res, alias præceptiones, aliaque quædam principia immiscuerint, eaque minus accommodata ad id, quod S. P. N. vult concludere.

Nolumus quidem improbare eorum consilia, sed laudare potius. Attamen modus, quem instituimus tenere, aptior visus est ad assequendam libelli illius divinitus nobis dati veram germanamque intelligentiam: et minus periculi in eo inest, aberrandi a mente S. P. nostri, quando identidem revocamur in viam, et a contextu ipso non discedimus; imitantes morem interpretum sacrarum paginarum, qui historicum vel, ut alii loquuntur, literalem earum sensum inquirunt.

Quamvis vero res ipsæ ejusmodi sunt, ut et ex sacris literis, et ex sanctis patribus, atque adeo ex philosophicis, theologicisque disciplinis illustrari et amplificari mirifice possint: nos tamen longis sermonibus subtilibusque quæstionibus supersedendum esse duximus. Scimus enim libri illius hoc esse proprium, quod ad agendum magis, quam ad legendum factus sit. Itaque haud minus brevitati, quam ordini S. P. nostri studuimus. Quare nonnunquam satis nobis est indicare, ubinam in directorio locus tractetur: brevissime tamen delibabimus nonnulla: sic nos id consecuturos confidimus, ut, prægustato directorio, unusquisque avidius ad illud perlegendum accedat.

Quia etiam S. P. nostri sincerus præcipuusque sensus nobis tantopere cordi est; idcirco eumdem non aliis, quam propriis ipsius verbis conamur sæpe exponere: curæ tamen nobis non fuit, locum unde deprompta sunt, indicare. Persuasum enim nobis est, libellum illum aureum, ita omnium vestrum manibus terendum, ut nihil ex eo proferri

possit, quod non illico possitis digito demonstrare. Sane quoties exercitiis spiritualibus vacatur, semper libellus ille in manibus debet esse, ex eoque exercitia ipsa petenda. Nam *purius ex ipso fonte bibuntur aquæ.*

Quin imo laudandum hoc loco est quorumdam consilium, qui etiam per decursum anni, extra tempus, quo vacatur sanctis illis exercitiis, quamvis utantur aliis ad meditandum libris, solent tamen per intervalla, veluti septimanis singulis vel alternis, intermiscere unam ex capitalibus meditationibus istius admirabilis libelli. Quo fit, ut cæteræ meditationes etiam aliunde desumptæ imbuantur facile spiritu illius libelli, hoc est, proprio et præcipuo spiritu Societatis nostræ.

Testatur autem directorium cap. 5. §. 7. quod *quædam sunt in eo brevissime dicta, quæ magnum pondus habent, et ignorata aut præterita damnum afferunt:* idcirco, præter directorium, quod juverit etiam in promptu habere, en exiguum hunc brevemque commentarium, per quem lucis nonnihil afferre conamur. In quo sicubi a mente S. P. N. aberraverim, id enimvero meum est, et a vobis, patres fratresque religiosissimi, corrigendum, Cætera mea non sunt, sed ei, a quo profecta sunt, Deo scilicet in primis, tum S. P. nostro, qui, Deo auctore, admirabilem illum librum ad posteros transmisit; partim etiam iis, a quibus nonnulla mutuati sumus, erunt adscribenda. Valete in Domino.

EJUSDEM AUCTORIS

ALLOCUTIO

de conjunctione hujus explanationis cum ipso libro Exercitiorum S. P. Nostri

AD PATRES ET FRATRES

Provinciarum Societatis Jesu in Universo Poloniæ Regno

Bis typis vulgata fuerat hæc EXPLANATIO. *Primum in Belgio anno* 1687.*; tum in Prussia anno* 1691., *beneficio* PERILLUSTRIS AC REVERENDISSIMI DOMINI, D. MICHAELIS ANTONII HACKI, ABBATIS OLIVENSIS, *et quidem ejusdem Abbatiæ typis; qui ad majora sua in Societatem nostram merita, hoc quoque adjicere dignatus est, et quasi pignus dare suæ in nos benevolentiæ. Verum prodiit utraque vice* EXPLANATIO *sejuncta a principe opere cui debebat servire.*

Quia autem inde rarior poterat esse usus, vel libri Exercitiorum S. P. nostri, vel hujus Explanationis, quod alterutrius copia nonnumquam deesse posset; ac certe usus erat incommodior, cum ab alio ad alium codicem toties transire esset necesse; en tandem per tertiam editionem omnibus, cum hac Explanatione, quam recognovimus, et variis locis auximus, in manibus ponitur simul ipse liber Exercitiorum.

Existet hinc, uti confido, vobis gratior ac facilior, adeoque frequentior usus cælestis istius libri S. P. nostri. Atque ita satisfiet regulæ 7. Sacerdotum, qua præcipitur, ut horum Exercitiorum spiritualium.... usum VALDE FAMILIAREM *habeant. Satisfiet item regulæ 4. Præfecti rerum spiritualium, ubi ipsi præscribitur, ut* det operam, ut orandi et meditandi modos, quos docuit P. N. Ignatius in libro Exercitiorum, retineant, et ut illo libro FAMILIARISSIME utantur. *Satisfiet denique constitutioni S. P. nostri p. 4. c.* 8. §. 5. *ubi vult, ut nostri,* ad exercitia spiritualia aliis tradenda, postquam quisque in se ea fuerit expertus, assuescant; et dent operam omnes, ut .... in hoc armorum spiritualium genere tractando.... dexteritatem habere possint.

Video equidem hæc ad omnes pertinere Societatis homines; ad vos tamen, reverendi Patres, ac dilectissimi Fratres, quos in Polonia, in magno Lithvaniæ Ducatu, cæterisque vasti hujus Regni provinciis, tam strenue sub Crucis vexillo *(loquor cum S. P. nostro, in regula Societatis oblata Paulo III. et Julio III. Pontificibus)* Deo militare, et soli Domino ac Ecclesiæ ipsius sponsæ, sub Romano Pontifice, Christi in terris Vicario servire *conspicimus; ad vos, inquam, libellus hic cum hac Explanatione nunc primum excusus nominatim dirigendus est.*

Postulat id jus aliquod, vel vestrum, vel meum: quia enim non pauci vestrum dum Collegia, ex munere mihi imposito a Præposito Generali Societatis, visitarem, exemplaria a me exigebant illius, tam vobis necessarii libelli, vos occasionem non parvam præbuistis, ut de illo recudendo, juncta Explanatione mea cogitarem. Æquum vero est, ad illos in primis redire fructum operis, quod ipsis quodammodo agentibus ad commune bonum curatum est. Mihi vero succensere nemo poterit, si vos nominatim compellem, quibus officio et consuetudine religiosa, et loco ac habitatione conjunctus sum, hoc ipso tempore.

Multis nominibus Provinciæ meæ Flandro-Belgicæ obstrictus sum, cui propterea voveo propensissima voluntate omnem a Deo felicitatem, et a Patre cœlesti spiritum bonum per hæc Exercitia S. P. nostri explanata. Patietur tamen illa, scio; nam novi eximiam ejus in omnes charitatem, quæ non æmulatur; *patietur, inquam, ut Provincias hasce, in quibus nunc versor, munusculo hoc arctius stringam et complectar.*

Meretur id sane ista ad virtutem quasi facta indoles, atque ad Exercitiorum S. P. nostri spiritum incitata mens, quam in vobis, reverendi Patres, et dilectissimi Fratres, non tantum perspexi, sed cum magno meo solatio, et disciplinæ religiosæ commodo expertus sum. Comperi videlicet, quod Provinciæ hæ abundent viris, qui (ut iterum cum literis apostolicis loquar) sunt omnino humiles et prudentes in Christo. *Illa autem humilitas et prudentia in Christo, quam S. P. noster, et Vicarii Christi in Professis nostris exigunt, non aliunde in vobis nata est, quam ex meditatione, et tractatione frequenti illius admirabilis libri.*

Quot ego ex hisce Provinciis viros, non ingenii modo et doctrinæ laude, sed quod summum est, et sine quo cætera minus valent, etiam apostolicarum virtutum omnium genere ornatos recensere possem! Hæc tam eximia vestra probitas et religio, quamvis uberes fructus pariat in Collegiis, et præclaras nacta sit intra regnum Missiones, non potuit tamen regni finibus contineri. Confines Heterodoxorum, Moschorum, et Schismaticorum provincias, Constantinopolim, Scythiam, Orientem, vestro sudore: Iaponiam (ut plura sileam) sanguine etiam vestro irrigastis. Et ut ad rem, quam agimus, accedam propius; quam multi in studio Exercitiorum spiritualium promovendo, tum lucubrationibus suis, tum verbo et exemplo, egregiam plane operam posuerunt! Longa mihi series texenda esset, si tot, tantosque viros vellem singillatim nominare; neque id patitur brevitas, cui studeo. Amplam Annalibus nostris materiam præbebunt res heroicæ ab illis gestæ,

pro Deo, pro Ecclesia, pro animarum salute, posteritatis memoria dignissimæ.

Unum tamen Nicolaum Lancicium *Societatis nostræ in hoc regno magnum nomen non reticebo : qui tanto zelo incitabatur multos excolendi asceticis Exercitationibus S. P. nostri, ut ne in itineribus quidem ipsis, ab hoc tam fructuoso negotio cessaret. Narrabat mihi* P. Fridericus de Tassis, *vir ab administrata provincia Flandro-Belgica, et a sincera religione conspicuus, cum rediens e conventu generali una cum* P. Lancicio *per Italiam iter faceret, vidisse se in comitatu ipsius quosdam externos, quos* P. Nicolaus *spiritualibus commentationibus quotidie imbuebat. Sic exercitia corporalia, inter quæ S. P. noster annot.* 1. *inter* 20. *ponit* iter facere*; cum spiritualibus, quæ S. P. noster ibidem cum corporalibus comparat, insigni* P. Lancicii *industria eodem tempore conjungebantur.*

Vivit etiamnum in Provinciis vestris, reverendi Patres, vivetque illa majorum vestrorum virtus. Sic ut fateri debeam, si quid ad Societatis bonum, dum hic versor, opera mea gestum est, id secundum Deum, vestris consiliis, vestro studio, vestro pro gloria Dei zelo adscribendum esse. Ita nimirum vos ad Societatis spiritum conservandum, et amplificandum animatos reperi, ut a vobis, ad Societatis rem procurandam impelli quodammodo me sentirem. Quo nomine, plurimum me vobis debere agnosco. In aliquod igitur gratitudinis signum, mea hæc, quamvis brevis, et meritis vestris inferior, de vestra insigni virtute testificatio, quam ex animi mei sententia depromo, eat, quocumque demum terrarum, hæc mea lucubratiuncula perventura est.

Oro divinam clementiam, ut illos cælestes ardores in vobis foveat, ac luculenter incendat; quod haud dubie faciet, si in studio libri Exercitiorum S. P. nostri toti sitis; et generoso ac perpetuo cursu enitamini ad tertium illum humilitatis gradum, ad quem nos invitat S. P. noster, et in quo latet sincerus Societatis spiritus, intimaque

ejus medulla: qui denique, ut cum philosophis loquar, est quasi Objectum attributionis *istius admirabilis libri, in quo traditur mystica illa theologia, cujus* scientia *non* inflat, *sed animum septem donis* Spiritus Sancti *exornat, atque duodecim ejusdem* Spiritus *suavissimis fructibus nutrit et satiat: quos dum vobis uberrimos voveo, valete mei memores in Ss. Sacrificiis, et orationibus vestris.*

Reverentiarum, ac Charitatum
vestrarum

Servus in Christo
IGNATIUS DIERTINS
Societatis Jesu

FACULTAS
R. ADM. P. N. PRÆPOSITI GENERALIS
SOCIETATIS JESU

THYRSUS GONZALEZ
PRÆPOSITUS GENERALIS
SOCIETATIS JESU

Cum librum, cui titulus est, *Sensus Exercitiorum spiritualium* S. P. Ignatii Loyolæ *explanatus*, auctore P. Ignatio Diertins nostræ Societatis sacerdote, aliquot ejusdem Societatis theologi recognoverint, et in lucem edi posse probaverint, facultatem concedimus, si iis ad quos pertinet ita videbitur, ut ad commoditatem religiosorum Societatis nostræ, qui eo uti voluerint, typis mandetur una cum Exercitiis spiritualibus S. P. Ignatii, propriis quibusque locis adhærente sua explanatione, diverso charactere, et inviolata ubique forma eorumdem Exercitiorum. Cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas, et sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 4. Augusti 1691.

THYRSUS GONZALEZ

Locus ✠ *Sigilli.*

APPROBATIO DIOECESANA

EPISCOPATUS POSNANIENSIS

Aureum libellum Exercitiorum spiritualium cælesti partu Ignatiani spiritus sanctissimi protoparentis et patriarchæ divi Ignatii Loyolæ magnæ Societatis Jesu fundatoris, in publicum editum, oraculis summorum pontificum approbatum, christiani orbis utilitati accommodatum; nunc vero, ad mentem ejusdem S. P. Ignatii locupletius explanatum, auctore R. A. in Christo patre Ignatio Diertins Societatis Jesu theologo, per majorem et minorem Poloniam, nec non magnum ducatum Lithuaniæ visitatore, ut in nostra Posnaniensi dioecesi reimprimatur, dignissimum censeo. Die 14. Junii, anno 1692.

STEPHANUS MORESKI S. T. D.

Canonicus Cathedralis, et D. Mariæ Magdalenæ collegiatæ ecclesiæ ac parochialis Posnaniensis præpositus, librorum per diœcesim synodalis censor.

EXERCITIA

SPIRITUALIA

S. P.

IGNATII LOYOLÆ

cum

SENSU EORUMDEM EXPLANATO

auctore

R. P. IGNATIO DIERTINS

LECTOR BENEVOLE

Quæ habent præfixum signum hoc ☞ *usque dum clauduntur signo hoc*), *noveris ea convenire potissimum iis*, *qui alios etiam instruunt, et excolunt hisce Exercitiis.*

EXERCITIA SPIRITUALIA

S. P. IGNATII LOYOLÆ

Anima Christi, sanctifica me. Corpus Christi, salva me. Sanguis Christi, inebria me. Aqua lateris Christi, lava me. Passio Christi, conforta me. O bone Jesu, exaudi me: intra tua vulnera absconde me: ne permittas me separari a te: ab hoste maligno defende me: in hora mortis meæ voca me, et jube me venire ad te; ut cum sanctis tuis laudem te in sæcula sæculorum. Amen.

(1) EXPLANATIONES

(1) De hoc admirabili opere S. P. nostri sic loquitur Orlandinus historiæ Societatis lib. 8. num. 2.: *Isque primus faustissimo sane initio Societatis impressus est liber.*

PAULUS PAPA III.

ad perpetuam rei memoriam

Pastoralis officii cura, in universum Christi gregem nobis commissa, et divinæ gloriæ ac laudis amor facit, ut ea quæ salutem animarum, et spiritualem earum profectum juvant, amplectentes, vota eorum qui aliquid, quod fovere et nutrire pietatem in Christi fidelibus valeat, a nobis exposcunt, ad exauditionis gratiam admittamus. Cum ergo (sicut dilectus filius, nobilis vir, Franciscus de Borgia, Dux Gandiæ, nobis nuper exponi (1) *fecit) dilectus filius* Ignatius de Loyola, *Præpositus Generalis Societatis Jesu, per nos in alma urbe nostra erectæ, et per nos auctoritate apostolica confirmatæ, quædam documenta, sive Exercitia spiritualia, ex sacris scripturis, et vitæ spiritualis experimentis elicita, composuerit, et in ordinem, ad pie movendos fidelium animos, aptissimum redegerit; illaque Christi fidelibus, ad spiritualem consolationem, et profectum magnopere utilia, et salubria esse, non solum fama, ex plurimis locis allata, prædictus Franciscus Dux didicerit; sed etiam experimento manifesto, cum*

Barcinone, tum Valentiæ, tum Gandiæ, id compertum habuerit. Quare idem Franciscus Dux nobis humiliter supplicari fecit, ut documenta et spiritualia Exercitia prædicta, quo latius eorum fructus pateat, et plures Christi fideles, majori cum devotione ad utendum illis invitentur, examinari facere: et si approbatione et laude digna inveniremus, approbare et laudare, aliasque in præmissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui documenta et Exercitia hujusmodi examinari fecimus, et quæ testimonio ac relatione dilecti filii nostri Joannis Tit. s. Clementis, Presbyteri Cardinalis, Burgensis Episcopi, ac hæreticæ pravitatis inquisitoris, et venerabilis fratris nostri Philippi Saluciarum Episcopi, ac dictæ urbis nostræ in spiritualibus Vicarii generalis, nec non dilecti filii Ægidii Foscararii nostri sacri Palatii Magistri, nobis desuper facta, pietate ac sanctitate plena ad ædificationem et spiritualem profectum fidelium valde utilia et salubria esse et fore comperimus; debitum etiam respectum ad fructus uberes, quos Ignatius, *et ab ipso instituta Societas præfata, in ecclesia Dei ubique gentium producere non cessant, et ad maximum adjumentum, quod ad id prædicta Exercitia attulerunt, non immerito habentes; hujusmodi supplicationibus inclinati, documenta et Exercitia prædicta, ac omnia et singula in eis contenta, auctoritate prædicta, tenore præsentium, ex certa scientia nostra, approbamus, collaudamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus; hortantes plurimum in Domino, omnes et singulos, utriusque*

sexus, Christi fideles ubilibet constitutos, ut tam piis documentis et Exercitiis uti, et illis instrui devote velint. Nec non concedentes, ut hujusmodi documenta et spiritualia Exercitia imprimi a quocumque bibliopola per prædictum Ignatium *eligendo, libere et licite valeant. Ita tamen, ut post primam editionem, sine consensu ejusdem* Ignatii, *vel successorum ejus, nec ab hoc, nec ab alio omnino, sub excommunicationis, et* 500. *ducatorum piis operibus applicandorum pœna imprimi possint. Ac mandantes nihilominus universis et singulis locorum ordinariis, ac personis in ecclesiastica dignitate constitutis, et cathedralium, ac metropolitanarum Ecclesiarum canonicis, et earumdem ordinariorum vicariis, in spiritualibus et officialibus ubilibet constitutis, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios, cuivis de Societate prædicta, vel aliis quorum intererit, in præmissis spiritualibus Exercitiis, efficacis defensionis præsidio assistentes; faciant auctoritate nostra, illos dicta concessione et approbatione pacifice frui et gaudere: non permittentes eos, per quoscumque contra præsentium tenorem quomodo libet molestari: contradictores quoslibet et rebelles, per censuras, et pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna juris remedia, appellatione postposita, compescendo: invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis. Non obstan. fel. sec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri de una, et Concilii generalis de duabus dietis, dummodo ultra tres aliquis auctoritate præsentium non trahatur; et quibusvis*

aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam, et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Volumus autem, quod præsentium literarum transumptis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus prælati, seu personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, munitis, plena fides ubique habeatur, et illis stetur, tam in judicio, quam extra, ac si originales literæ exhiberentur et ostenderentur. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die ultimo Julii, millesimo, quingentesimo, quadragesimo octavo. Pontificatus nostri anno XIV.

Blo. El. Fulginen.

(1) Anno scilicet 1546., ut tradit Orlandinus lib. 6. n. 75.; ita ut post tempus longum maturæ examinationis, secundo a supplicatione Ducis anno, prodierit apostolica approbatio, et commendatio; videlicet die ultimo Julii anni 1548.

Addit Orlandinus, quod ab eodem pontifice *Dux Borgia impetravit, ut quisquis iis (Exercitiis) uteretur, et inter eas esset exercitationes universæ vitæ peccata confessus, is pro apostolica mansuetudine cunctis noxis eximeretur.*

Hujus pontificis animum benignum in hæc Exercitia, secutus Alexander VII. in literis apostolicis datis 12. Octobris 1657. sic loquitur: *Nos, qui probe scimus, quantopere conducant Exercitia hujusmodi dirigendis in viam*

Domini, et confirmandis in illa Christi fidelium mentibus ..... omnibus et singulis Christi fidelibus, tam prædictæ Societatis, aut cujuscumque alterius ordinis, et congregationis regularibus; quam aliis quibuslibet ecclesiasticis et laicis, qui in domibus memoratæ Societatis Exercitia prædicta, juxta laudabilem ejusdem Societatis consuetudinem per octidui spatium quandocumque peregerint, et interea temporis vere pœnitentes et confessi, sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, quoties id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus, præsentibus in perpetuum valituris etc.

TESTIMONIA

eorum, quibus censura Exercitiorum est commissa

In prima translatione

Legimus omnia in volumine hoc digesta, nobisque valde placuerunt, et ad animarum salutem in primis conducibilia sunt visa.

CARDINALIS BURGENSIS (1)

(1) ☞ Hic est Joannes Alvarus de Toleto, ordinis prædicatorum, ut habet Orland. lib. 8. num. 1., et erat Tit. S. Clementis presbyter cardinalis, Burgensis episcopus, ac hæreticæ pravitatis inquisitor, ut vidimus supra in literis apostolicis).

Concedimus, ut opus hoc, omni laude dignum, et christianæ professioni valde proficuum, imprimatur.

PHILIPPUS VICARIUS (2)

(2) ☞ Hic est Philippus Archintus, Saluciarum episcopus, pontificis Romæ in spiritualibus vicarius generalis, ut videre est in prædictis literis apostolicis, et apud Orlandinum supra).

Non poterunt tam sancta Exercitia non maximum commodum præstare cuilibet studioso. Ideo obviis etiam ulnis amplectenda sunt.

F. ÆGIDIUS FOSCARARIUS (1)
MAGISTER SACRI PALATII

(1) ☞ Hic etiam erat sacri ordinis prædicatorum, vide Orland. supra).

In secunda translatione (2)

(2) ☞ Narrat Orlandinus supra num. 2. , quod illis viris gravissimis, *dupliciter ex hispanico idiomate latine liber conversus*, *inspiciendus est traditus*, *qui utrumque exemplar*, *ne vocula quidem mutata* , *maxime commendarunt*).

Legimus spiritualia hæc Exercitia, placentque nobis valde, et digna judicamus, quæ ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus recipiantur, et magni fiant.

CARDINALIS BURGENSIS

Concedimus, ut opus hoc, omni laude dignum, et Christianæ professioni valde proficuum imprimatur.

PHILIPPUS VICARIUS

Cum nequeat subsistere diu christiana Religio sine exercitiis et meditationibus aliquibus spiritualibus (in meditatione enim, inquit Vates, exardescit anima mea) nullas arbitror magis opportunas his, quæ proculdubio ex Scripturarum studiis, et longo rerum usu natæ sunt.

F. ÆGIDIUS FOSCARARIUS

MAGISTER SACRI PALATII

Quidam de Societate Jesu, devoto lectori ejusdem Societatis salutem in Domino

Hæc documenta, ac spiritualia Exercitia, quæ non tam a libris, quam ab unctione Sancti Spiritus, et ab interna experientia, et usu tractandorum animorum edoctus, noster in Christo pater M. Ignatius de Loyola, *Societatis nostræ institutor, et præpositus generalis (ut præmissum est) composuit, ab idiomate hispanico in latinum, duobus modis sunt versa: altera versio, non solum sensum sensui, sed pene verbum verbo; altera (quæ visa est præferenda) sensum tantum sensui* (1), *sed fideliter red-*

(1) ☞ Hæc est versio Andreæ Frusii, ut testatur Orlandinus, supra.

Porro versio illa quorumdam locorum ex Hispanico autographo, quæ in fine totius libri Exercitiorum reperitur, alia est a duabus versionibus, quas approbarunt viri illi gravissimi. Est enim illa facta longo post tempore, post quintam scilicet generalem congregationem, ut quædam loca obscuriora vulgatæ editionis clariora redderentur, integra tameu manente vulgata editione, sicut ibi pluribus explicatur: quod tamen juverit hic quoque breviter annotasse).

debat. Cum autem Exercitia hæc, ut satisfieret quorumdam, et præcipue illustrissimi ducis Gandiæ, Francisci de Borgia devotioni, qui optabat approbari ea, Sedis apostolicæ auctoritate, quæ jam pridem, et spiritualis plurimorum omnis generis et conditionis hominum profectus (qui per ea spiritum Domini vel hauserant, vel mirum in modum auxerant) ubique approbaverat: cum, inquam, ante approbationem summi Pontificis, destinatis censoribus videnda proponerentur, utraque translatio eis est oblata: et licet omnino liberæ censuræ eorum subjicerentur, ut adderent, minuerent, mutarent, prout in Domino videretur; tamen ne verbo quidem mutato, utramque versionem (quod testimoniis eorumdem in archetypis exemplaribus patet) approbarunt. Quod ad impressionem attinct, hoc te, pie lector, monitum velim, non iis, qui tantum lecturi Exercitia; sed qui facturi, vel potius aliis tradituri sunt, esse hoc laboris et operæ impensum. Cum enim ad fructum uberem capiendum parum sit legisse, nisi strenue quis in eis se exercuerit, et magistrum in rebus spiritualibus versatum sit nactus; constat non eo animo impressa esse, ut passim in vulgus emanarent: sed cum laboriosum nimis esset, nec sine magno temporis et impensarum dispendio, tam multa exemplaria manuscribere, quibus ad Societatis ipsius usum opus erat, et ut varietate, et erratis plurimis (quæ in manuscriptis deprehendi solent) devitatis, indubitatæ fidei exemplaria supperent, typis hoc opus excusum est: sed omnia excusa volumina in potestatem Societatis, ad ipsius,

ut diximus usum (ita ut nec vendi, nec excudi ullibi possint) sunt redacta. De his te monere, pie lector (si forte minus innotuerant) cum perspecta mihi sint prædicta omnia, officii mei esse duxi. Vale in Domino. Romæ, VI. *Idus Augusti,* M.D.XLVIII.

EXPLANATIO

DE

PARTIBUS LIBELLI

EXERCITIORUM SPIRITUALIUM

S. P.

IGNATII LOYOLÆ

---

§. I.

De meditationibus, sive contemplationibus.

Qui per mensem integrum obire Exercitia cupit, is seriem Meditationum habet in ipso libello ordinatam. Hanc sequatur, cum ea tamen facultate, addendi et mutandi, quæ a S. P. N. conceditur.

Illi autem, qui per octo vel decem dies eisdem Exercitiis vult vacare, nolumus in singulos dies suas meditationes præscribere. Ordinet illas ante ingressum in Exercitia, prout præsenti animæ suæ statui magis convenire judicaverit.

Auctor tamen sum, ut ne capitalium Meditationum, quæ sunt anima Exercitiorum, ullam prætermittat. Hæ sunt *fundamentum:* Contemplationes, *de Regno* CHRISTI, *de duobus vexillis*, *de tribus hominum classibus*, et consideratio *trium graduum humilitatis*. Si enim cæteræ Meditationes omnes ad has non referantur, neque per has inter se colligentur, erunt *scopæ*, ut ajunt, *dissolutæ*,

et quamvis singulæ sint bonæ, et non inutiles, nequaquam tamen pertingent scopum, quem S. P. N. propositum habuit.

Ad quinque jam dictas capitales Meditationes proxime accedunt, et convenit adjungere alias duas; videlicet in hebdomada prima secundum Exercitium de *peccatis*. Complectitur enim quidquid fere ad sui, peccatorumque suorum cognitionem in spirituali via tantopere necessariam pertinet. In quarta item hebdomada contemplationem *de amore Dei excitando*. Nam quamvis Exercitia ubique sint plena incitamentis ad amorem Dei, in hac tamen contemplatione regina charitas coronat quodammodo totum Exercitiorum opus: estque Meditatio hæc summa quædam omnium Meditationum ante institutarum, uti suo loco annotabitur.

Ex cæteris Meditationibus licebit in quaque hebdomada seligere aliquas, prout res et tempus feret.

§. II.

De cæteris partibus libelli Exercitiorum.

Quemadmodum diversæ sunt Meditationum quasi classes; sic inter cæteras Exercitiorum partes, non eadem omnibus inest, vel necessitas, vel dignitas.

Principem inter omnes locum videtur tenere materia electionis universa. Ad hanc enim eligendi artem addiscendam, ipsæ Meditationes ordinantur, et nos ducunt. Nimirum in ea liberi arbitrii, et voluntatis nostræ rectus honestusque usus omnis situs est: et plurima ubique sunt, quæ sine consilio et electione, nonnisi temere, statui aut perfici possunt. Totum igitur electionis argumentum legendum et revolvendum sedulo est: atque adeo, si quam ob causam Exercitiorum tempore satis id fieri non possit, fiat primo quoquo tempore post Exercitia finita. Qui enim in isto electionis studio diligenter fuerit

versatus, is non pauca quotidie sapienter, et ex virtutis norma eliget, idque prompte et absque cogitatione laboriosa, non secus, atque aliquis solet agere ex arte, quam probe callet, etiam tunc, cum minime de illa videtur cogitare. Hæc igitur Exercitiorum pars nunquam est negligenda.

Atque hinc patet necessitas Regularum, de discernendis spiritibus; cum non magis possit electio fieri sine illis, quam videre possimus, qua eundum sit, sine lumine.

Jam vero additiones, quas S. P. N. in singulis hebdomadibus, tanta cum cura, tamque appposite describit, pernecessariæ sunt ad Meditationes cum optato fructu instituendas.

Ex annotationibus viginti prioribus, singulæ majus vel minus pondus habent, prout vel ad meditandum, vel ad eligendum magis minusve conducunt.

Quæ de examine vario conscientiæ, et de Confessione generali, ac Communione dicuntur, constat cuivis christiano homini perutilia esse. At vero ei, qui vel semel Exercitia hæc peregerit, duplex examen quotidie in omnem vitam, usui esse deberet. Cæteris regulis et partibus utendum eatenus est, quatenus animi status videbitur postulare.

Nunc ad ipsius Exercitiorum libri textum gradum faciamus; in quo perscrutando tanquam in aurifodina, studium ac labor noster omnis utilissime collocatur. Non desit autem ei, qui exercetur, vel saltem instructori qui exercet, Directorium, si haberi possit. De aliis libris servetur id, quod habet Directorium cap. 3. §. 2. 3. et 4. et capite 21. §. 2.

Unum præmoneo. Quia, ut diximus, eum, qui cælesti illius libri disciplina institui cupit, agere magis oportet quam legere: inde fit, quod in agendo tenendus sit ordo nonnumquam diversus ab eo, quo liber conscriptus est, veluti in hebdomada prima necessarius sæpe est usus Regularum priorum *de discernendis spiritibus*, quæ tamen ab illa in libro haud parum sunt disjunctæ: et

initio cujusque hebdomadæ, cognoscendæ sunt illius additiones, sive *Notanda*, quæ initio tamen non ponuntur.

Sic etiam, antequam inchoetur prima hebdomada, juverit legere Explanationem, *de materia Meditationum primæ hebdomadæ*, positam in fine quartæ hebdomadæ, post tres modos orandi. Et antequam inchoetur secunda hebdomada, ea quæ explanamus, et explicamus ibidem consequenter (ubi declarantur Mysteria vitæ CHRISTI) *de Mysteriis, et Meditationibus*. Item ea quæ explanamus post contempl. 2. hebd. 2. *de punctis Meditationum*.

☞ Quæ vero partes ad quamque spectent hebdomadam, aut quando adhibendæ sint, tradit Directorium suis locis, ex quo damus sequentia.

Cap. 11. §. 5. et 6. traditur, quæ annotationes ex 20. illi, qui exercetur, ante fundamentum proponendæ sint; et quandonam utendum illa annotatione, quæ proxime ponitur ante fundamentum, etc.

Cap. 13. docetur, quando, et quomodo utrumque examen exponere conveniat.

Cap. 15. §. 8. et 9. legitur, quandonam, et qua discretione *Additiones*, ac nominatim *decima* adhibenda sit. Quo tempore etiam adire expediat regulas *de discernendis spiritibus*.

Cap. 16. de tempore agitur, quo de confessione generali loquendum.

Cap. 27. §. 2. 3. et 4. disces, quando regula tertia et quarta, *de consolatione et desolatione*, ad discernendos spiritus usui esse debeat.

Cap. 30. §. 7. similiter videbis, quando usus esse possit regularum *de discernendis spiritibus*, convenientibus secundæ hebdomadæ.

Cap. 35. §. 12. et 13. docemur, quod regulæ *de victu temperando*, non tantum in hebdomada tertia, sed etiam ante adhiberi possint.

Cæterа denique invenies alibi. Nos quoque suis locis nonnulla ex his iterum magis explicando attingemus, et plura dare non omittemus).

REGULÆ DUÆ AUREÆ

PRIMA

Mirum in modum juvatur, qui suscipit Exercitia, si magno animo atque liberali accedens, totum studium, et arbitrium suum offerat suo Creatori; ut de se, suisque omnibus id statuat, in quo ipsi potissimum servire possit, juxta ejusdem beneplacitum. *Annot.* 5. *inter* 20.

SECUNDA

Hoc enim unusquisque persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius, et commodi proprii affectione, sese abstraxerit. *Ultima verba Hebdomadæ* 2.

ANNOTATIONES

quædam aliquid afferentes intelligentiæ ad Exercitia spiritualia quæ sequuntur

ut juvari possit tam is, qui ea traditurus est, quam qui accepturus (1).

(1) Antequam quis otio tam sancto, quale sunt hæc Exercitia, se dedat, juverit diligenter, attenteque perlegere annotationes ex 20. nonnullas, scitu præ cæteris necessarias, ad rem bene aggrediendam. Id quod fieri poterit hoc fere ordine.

Primo legatur annotatio 1. et 4.; hæ enim universam quamdam Exercitiorum intelligentiam afferunt. Possunt de his videri novem primi paragraphi in procemio directorii in. Exercitia.

Tum 5. annotatio, præcipuo quodam studio revolvenda, et versanda animo perdiligenter. Quæ quidem annotatio pulchre explicatur quinque primis §§. cap. 2. direct.

Demum legendæ sunt annotationes eæ, quæ ad locum et tempus et modum orandi spectant. Hæ sunt 3. 12. 13. et 20.

☞ Qui vero alterius dirigendi provinciam vult suscipere, is totum libellum Exercitiorum, imo et totum directorium semel iterumque pervolverit necesse est. Et in libello quidem Exercitiorum, singulæ propemodum voces momentis suis expendendæ sunt. Habet enim hoc libellus iste, admiratione dignum, quod, quoties relegitur, toties verba novum quid et reconditum sonant. Vide direct. cap. 5. §. 7.).

Prima est Annotatio, quod ipso nominespiritualium Exercitiorum (2) intelligitur modus quilibet examinandi propriam conscientiam: item meditandi, contemplandi, orandi secundum mentem, et vocem: ac postremo alias quascumque spirituales operationes tractandi,. ut dicetur deinceps. Sicut enim deambulare, iter facere, et currere, Exercitia sunt corporalia; ita quoque præparare et disponere animam ad tollendas affectiones omnes male ordinatas, et iis sublatis, ad quærendam et inveniendam voluntatem Dei, circa vitæ suæ in-

stitutionem, et salutem animæ, Exercitia vocantur spiritualia.

(2) Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. l. 9. c. 5. n. 1. ostendit nomen hoc, quod aliquibus novum videbatur, a Patribus fuisse usurpatum. Ibidem n. 2. ex historia Societatis refert, quomodo *gravissimus e d. Bernardi sacra familia vir libellum hunc, novitiatum toti generi humano institutum*, dixerit. Ibidem n. 4. tradit doctrinam hujus libelli esse magis practicam quam speculativam.

☞ *Consilium Ignatii de tradenda aliqua directione et quasi arte . . . . mentalis exercitii, fuisse prudentissimum, ac plane divinum*, ostendit Suarez supra cap. 6. n. 2. et 3.

Exercitiorum methodum ad finem intentum salutis animarum esse accommodissimam, tradit ibidem n. 4. 5. 6. 7. et 8.

Per hanc methodum omnibus vitæ spiritualis statibus satis provisum esse, demonstrat ibid. n. 9. 10. et 11. ostendens nominatim statui perfectorum sive contemplativorum, satis provisum esse: nam de statu incipientium et proficientium, sive, de via purgativa et illuminativa, satis constabat ex iis, quæ ante dixerat. De forma et modo Meditationis, in quo maxime laboravit Ignatius, sic loquitur: *revera fuit donum speciali gratia illi concessum et non sine magno usu et experientia comparatum, cum divina gratia, et ideo in hac forma proponenda, et declaranda, et diversis hominum statibus et ingeniis accommodanda, versantur fere omnia documenta hujus operis, nihilque deest (ut existimo) quod desiderari possit*).

Secunda est, quod ille, qui modum et ordinem alteri tradit meditandi (3), sive contemplandi, fideliter narrare debet meditationis, seu contemplationis historiam; percursis obiter dumtaxat

punctis illius præcipuis, et adjecta solum brevi declaratiuncula (4), ut is, qui meditaturus est, accepto veritatis historicæ primum fundamento, discurrat postea et ratiocinetur per seipsum. Ita enim fiet, ut dum aliquid invenerit, quod elucidationem vel apprehensionem historiæ aliquanto majorem præbeat (sive ex discursu proprio, sive ex divina mentis illustratione id contingat) gustum delectabiliorem, et uberiorem fructum percipiat, quam si res ipsa ei ab altero diffusius narrata et declarata esset. Non enim abundantia scientiæ, sed sensus et gustus rerum interior desiderium animæ explere solet.

(3) ☞ De proponenda Meditatione, vide direct. cap. 8. item c. 20. §. 5.).

(4) ☞ Vide Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. l. 9. cap. 6. n. 8. ubi illustrat hanc annotationem pulcro loco Cypriani in præfatione libri de exhortatione martyrum; ubi sola capitula dominica se attigisse dicit, *ut non tam tractatum meum* (inquit Cyprian.) *videar tibi misisse, quam materiam tractantibus tribuisse, quæ res in usum singulis proficit utilitate majore. Nam si confectam, et paratam jam vestem darem, vestis esset mea, qua alius uteretur, et forsitan non pro habitudine staturæ et corporis res alteri facta, minus congruens haberetur. Nunc vero de agno per quem redempti ac vivificati sumus, lanam ipsam et purpuram misi, quam cum acceperis, tunicam tibi pro voluntate conficias, et plus ut in domestica tua, atque in propria veste lætaberis: et cæteris quoque, ut et conficere ipsi pro arbitrio possint, quod misimus, exhibebis*).

Tertia est, quod cum in sequentibus omnibus Exercitiis spiritualibus utamur actibus intellectus, quando discurrimus, voluntatis vero, quando afficimur, advertendum est in operatione, quæ præcipue est voluntatis, dum voce aut mente cum Domino Deo, vel sanctis ejus colloquimur, majorem exigi a nobis reverentiam (5), quam dum per usum intellectus, circa intelligentiam potius moramur.

(5) ☞ Suarez supra n. 5. 6. et 7. theologice explicat, quamvis juxta doctrinam S. Thomæ, oratio magis est opus intellectus, quam voluntatis, quomodo id sit intelligendum, et quo sensu major reverentia requiratur in operatione voluntatis).

Quarta est, quod licet Exercitiis sequentibus assignentur quatuor hebdomadæ (6), totidem Exercitiorum partibus, singulæ singulis respondentes, videlicet, ut in prima hebdomada fiat consideratio de peccatis; in secunda de D. N. Jesu Christi vita usque ad ingressum ejus in Hierusalem die Dominica Palmarum; in tertia de passione ejusdem; in quarta de resurrectione et ascensione, adjectis tribus orandi modis; non tamen ita accipiendæ sunt dictæ hebdomadæ, ut necesse sit unamquamque continere septem vel octo dies. Cum enim contingat alios aliis tardiores, vel promptiores esse ad consequendum id, quod quærunt (puta in prima hebdomada contritionem, dolorem, et lacrymas de peccatis suis) aliquos

etiam plus aut minus agitari probarique variis spiritibus; expedit nonnunquam * (1) succidi hebdomadam quamcumque, vel extendi, juxta materiæ subjectæ rationem. Solet tamen totum Exercitiorum tempus triginta dierum, aut circiter, spatio concludi.

(6) Lege de hoc directorium cap. 39., ubi de tribus viis, purgativa, illuminativa, et unitiva, atque de quatuor hisce hebdomadibus agitur.

De iisdem vide etiam Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 6. n. 5. 6. 7. 8. et 11.).

Quinta est, quod mirum in modum juvatur, qui suscipit Exercitia, si magno animo atque liberali accedens, totum studium, et arbitrium suum offerat suo Creatori, ut de se, suisque omnibus id statuat, in quo ipsi potissimum servire possit, juxta ejusdem beneplacitum.

Sexta est, quod tradens Exercitia (7), si animadvertat ei qui recipit, nullas incidere spirituales animi commotiones, ut sunt consolationes, vel tristitiæ, neque diversorum spirituum agitationes; sedulo debet percontari, an ipsa Exercitia præscriptis agat temporibus, et quibus modis; an etiam observet diligenter cunctas additiones; et de singulis ratio postuletur. Porro de consolationibus, et desolationibus infra tractabitur, in primis Reg. de discern. spiritibus. De additionibus vero in fine hebd. primæ.

(7) Huc spectant annotationes sequentes. 7. 8. 9. 10. 13. 14. 15. 16.

Prætcrea qualis esse, et quid facere debeat, qui Exercitia tradit, vide directorium cap. 5., de visitando eo qui exercetur, cap. 6.; et de exigenda ratione meditationis, c. 7.).

Septima est, quod is, qui alterum exercendum curat, si cum videat desolatione affici seu tentatione, cavere debet ne se durum vel austerum ipsi exhibeat, sed mitem potius, ac suavem præstet, confirmato ejus animo ad agendum strenue in posterum, detectisque inimici nostri versutiis, eum ad consolationem studeat disponere tanquam brevi subsecuturam.

Octava est, quod circa consolationes, et desolationes sumentis Exercitia, et circa astutias inimici, poterunt usui esse regulæ quæ *(2) in prioribus duabus hebdomadis habentur, de variis spiritibus internoscendis.

Nona est, quod si exercendus est quispiam spiritualium rerum inexpertus, unde contingat, eum in prima hebdomada crassis quibusdam apertisque tentationibus vexari, ostensis jam inde prosequendi obsequii divini certis impedimentis, (cujusmodi sunt molestia, anxietas, pudor, timor, habita honoris mundani ratione), tunc illi, qui eum exerceri docet, supersedendum est usu regularum, quæ ad secundam hebdomadam pertinent, de discretione spirituum, et iis utendum solis, quæ in prima dantur. Quia quantum alter ex his accepturus est commodi, tantumdem ex illis dispendii referret ob subtilitatem rei, et sublimitatem, quæ est supra ejus captum.

Decima est, quod qui exercetur, si tentationibus jactetur, boni speciem præseferentibus, tunc muniendus est per dictas regulas hebdomadæ secundæ. Humani enim generis inimicus, per boni speciem, eos ut plurimum oppugnat (8), qui antea in via vitæ, quam illuminativam appellant, respondente Exercitiis secundæ hebdomadæ, fuerint potius versati, quam in altera quæ purgativa dici solet * (3), atque per exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur.

(8) ☞ Hoc pulcre ostendit Suarez sup. n. 8. et 9.).

Undecima est, quod exercenti se in prima hebdomada, expedit nescire, quid in secunda sit acturus: sed ad consequendum illud, quod tunc quærit, acriter laborare, perinde ac si nihil boni postea esset reperturus.

Duodecima est, quod admonendus est is, qui exercitatur, ut cum in quotidiano quolibet exercitio, ex quinque infra describendis (9), expendi debeat unius horæ tempus; curet semper animi quietem in hoc reperire, quod plus temporis potius, quam minus insumpsisse, sibi conscius sit. Frequens est enim dæmoni hoc agere, ut præfixum meditationi vel orationi temporis spatium decurtetur.

(9) Quot horis meditandum sit, vide in directorio, cap. 3. §. 7. et 8.; item cap. 14. §. 1.; item cap. 21. §. 1. Nota quod etiam in 4. hebdomada, ubi maxima pos-

set esse relaxatio a S. P. N. non pauciora, quam quatuor præscribantur Exercitia, et quod juxta hanc 12. annot. in quolibet Exercitio debeat expendi unius horæ tempus. Conformia leges in directorio.

Quapropter a mente S. P. N. recedunt illi, qui pauciora Exercitia peragunt, nisi forte senectus, vel infirmitas virium ad pauciora cogat, sed tales plerumque ad proprii nominis Exercitia obeunda, apti non sunt: ideoque ad alios id extendi minime debet.

Adde, quod S. P. N. quando debilibus permittit quatuor tantum Exercitia per diem, agat de secessu, qui fit per integrum circiter mensem; quo tempore ex longo, et (ut S. P. N. diserte notat) etiam nocturno labore, fatigatio facilius oritur; quam non tam pronum est oriri, quando mense fere toto abstinetur a nocturno Exercitio; et multo minus pronum est, quando quis exercetur per octo tantum, vel decem dies.

Non arbitramur tamen illum a mente S. P. Nostri aberraturum, qui quinque vel saltem quatuor Exercitia integræ horæ faciens quotidie, contra vel præter mentem suam, ob fatigationem, cogeretur paucis diebus illa minuere.

Possunt poni quatuor ordines Exercitiorum spiritualium.

1. Integra Exercitia, in materia et forma, sicut hæc a S. P. N. præscribitur, cum additionibus, etc. extensa quoque ad tempus unius circiter mensis.

2. Integra quodammodo materia, et forma, sed contracta ad tempus octo vel decem dierum.

3. Integra in materia, sed non in forma; qualia describit S. P. N. annot. 19. inter 20. pro homine negotiis occupato, qui tamen capax est, ut etiam mysteria Christi ipsi dentur.

4. Exercitia, quæ in materia non sunt integra: veluti cum sola prima hebdomada, vel alia leviora Exercitia rudioribus dantur.

Duo prima genera proprii nominis sunt Exercitia.

Secundum tamen genus non tam proprie quam primum. Duo posteriora genera deficiunt vel in materia, vel in forma, vel interdum in utroque.

Decima tertia est, quod cum facile sit ac leve affluente consolatione integram contemplationis horam traducere: difficillimum e contra, incidente desolatione; idcirco adversus tentationem, ac desolationem semper pugnandum est, producto ultra præfinitam horam exercitio, vincendi gratia. Ita enim non solùm discimus resistere adversario, sed eum etiam expugnare.

Decima quarta est, quod si vacans Exercitiis cernatur consolatione multa, et fervore magno ferri, obviandum est, ne promisso aliquo vel voto inconsulte ac præcipitanter facto, se obstringat: idque tanto fuerit diligentius prævertendum, quanto ille ingenii esse instabilioris perspicitur. Quamvis enim unus alterum juste movere possit ad ingressum religionis, in qua emittenda sint obedientiæ, paupertatis, atque castitatis vota; quamvis præterea majoris meriti sit opus ex voto quam sine voto factum; plurima nihilominus ratio habenda est conditionis propriæ personarum. Item attente est considerandum, quid commodi, vel incommodi possit occurrere, ad illud præstandum, quod aliquis promissurus sit.

Decima quinta est, quod tradens Exercitia non debet alterum impellere ad paupertatem et promissionem ejus magis quam ad oppositum (10); neque ad hoc potius, quam ad illud institutum

vitæ: quia licet extra Exercitia licitum sit, et pro merito ducendum, si quis cælibatum, religionem, et aliam quamcumque evangelicam perfectionem amplecti suadeat iis omnibus, quos ex personarum et conditionum ratione probabile sit fore idoneos; longe tamen convenientius, meliusque est, inter Exercitia ipsa id non attentare: sed Dei potius voluntatem quærere, atque præstolari, donec ipse Creator ac Dominus noster animæ sibi devotæ sese communicet, eamque amplexans ad sui amorem, laudem et servitium disponat, prout maxime scit esse commodum. Quapropter dictanti Exercitia standum est in quodam æquilibrio, sinendumque, ut citra medium, Creator ipse cum creatura, et hæc vicissim cum illo rem transigat.

(10) ☞ De hoc agit Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. l. 9. cap. 7. n. 4. ubi docet, *actum consulendi ea, quæ sunt majoris perfectionis, per se optimum esse, et opus charitatis; tamen quia finis ejus est utilitas proximi in particulari, non erit melius, nisi sit etiam utilius; sicut correctio fraterna bona non est, nisi speretur utilitas.* Notanda vero sunt verba, quæ ibidem habet n. 5. *quando autem*, inquit, *consilium postulat ipse qui electurus est, quoniam anceps est et dubius, tunc non erit malum illud præstare; quia jam non recipitur, ut omnino alienum, sed ut ab ipsomet postulante aliquo modo ortum: quia etiam facilius accipit medium per quod a Deo ipso illuminatur. Solum observandum est, ne quis nimium facilem et promptum se exhibeat ad hujusmodi consilium præstandum, sed prius efficaciores rationes, et commoda vel incommoda utriusque partis proponat, easque alteri considerandas, et electionem faciendam committat: quod*

si nihilominus alter instet, et magistri judicium intelligere velit, priusquam eligat, non est illi denegandum regulariter loquendo, quia tunc et opus ipsum, secundum se melius est, et ex illo major utilitas non immerito sperari potest; ita Suarez, qui ante recensuerat pericula consilii sponte oblati, præsertim tempore Exercitiorum).

Decima sexta est, quod, ut Creator ipse, Dominusque noster in creatura sua certius operetur, si accidat animam ad aliquid minus rectum affici atque inclinari, summopere ac totis viribus nitendum est in contrarium; (ut puta, si ad officium vel beneficium adipiscendum aspiret, non divinæ gloriæ, aut communis animarum salutis causa, sed commoditatis suæ, negotiorumque temporalium dumtaxat) tunc affectus ad oppositum (11) impelli debet, per assiduas orationes, et alia Exercitia pia, in quibus a clementia Dei oppositum petatur: videlicet, hunc ut ille animum offerat ipsi Deo, se tale officium vel beneficium, aut aliud quidvis, jam non appetere, nisi priorem affectum adeo mutaverit, ut nihil jam omnino desideret, vel possideat alia ex causa, quam divini cultus et honoris.

(11) De hoc juverit videre explanationem positam infra ad *Notandum*, quod subjungitur meditationi de tribus hominum classibus; et aliam positam ad reg. 5. de distribuendis eleemosynis.

Decima *(4) septima (12) perutilis est, quod scilicet tradens Exercitia, inquirere ac scire nolens proprias alterius cogitationes et peccata; su-

perest, ut certior factus fideliter de cogitationibus (13) a vario spiritu immissis, et ad majus, aut minus bonum trahentibus, spiritualia nonnulla Exercitia illi præscribat, præsenti animæ necessitati opportuna.

(12) Lege clariorem versionem ex autographo, in fine positam.

(13) De necessitate instructoris, cui cogitationes omnes aperiendæ, vide Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 41. et cap. 6. n. 4.

Decima octava est, quod juxta ejus, qui exercetur, habitudinem (14), puta pro ætate, doctrina, vel ingenio, accommodari debent Exercitia: ne cui rudi aut imbecilli seu debili ea imponantur, quæ ferre non possit citra incommodum, ne dum ad profectum suum assumere. Similiter prout cuique in animo est sese disponere, impartiendum id demum est, quod eum potissimum juvare possit. Propterea ei, qui se instrui dumtaxat postulat, et ad gradum aliquem perduci, in quo animus suus conquiescat; tradi potest particulare primum examen infra positum; deinde generale, simulque modus orandi mane per horæ dimidium, ex præceptorum Dei, et peccatorum mortalium consideratione, de qua suo loco infra. Suadendum etiam fuerit, ut octavo quoque die peccata sua confiteatur, et quindecim dierum intervallo, vel octo potius, si affectus impellat, sumat Eucharistiæ Sacramentum. Ista exercitationis ratio proprie

competit rudioribus seu illitteratis, quibus insuper exponenda erunt singula præcepta Dei, atque ecclesiæ; mortalia peccata, cum quinque sensibus, et operibus misericordiæ. Itidem si is, qui tradit Exercitia, alterum viderit debilis esse naturæ, ac parum capacis, unde modicus proventus et fructus sperari queat, satius fuerit aliqua ex dictis levioribus Exercitiis ipsi præscribere, usque ad confessionem peccatorum: postea nonnulla conscientiæ examina, et methodum confessionis frequentioris dare, quibus jam paratum sibi animæ profectum seu lucrum tueri possit. Non erit autem progrediendum ad electionum dictamina, aliorumve, quam primæ hebdomadæ Exercitiorum quoties præsertim alii adsunt majori cum fructu exercitandi, nec omnia omnibus præstare temporis permittit angustia.

(14) ☞ Quomodo inducendi sint homines ad Exercitia, vide direct. cap. 1. in quo refertur, quod S. P. N. judicavit, optimum esse in confessione, vel etiam extra confessionem, dum quis est in molestia spirituali, aut temporali; vel dum quis cupit emendationem alicujus vitii, dextere accersita occasione, hoc Exercitiorum remedium proponere. Ex constitutionibus vero nostris monemur, ut in plurimis desiderium conemur excitare peragendi hæc Exercitia, exponendo fructum, pacem et quietem animi, prudentem totius vitæ gubernationem, et cætera quæ ex iis acquiruntur commoda: adductis etiam exemplis eorum, qui de illis peractis gavisi fuerunt. Exempla autem adducenda eorum præcipue, qui religiosi facti non sunt, ne forte suspicentur se per Exercitia ad Religionem inducendos; cum revera cuicumque

etiam sæculari statui Exercitia hæc sint perutilia. Vide plura eodem capite.

Facile autem erit in multis desiderium illud excitare, si modus peragendi Exercitia proponatur eorum captui et negotiis accommodatus, de quo mox pluribus.

Quomodo dispositus esse debeat qui ad Exercitia facienda accedit, explicatur direct. cap. 2. Item de quibus monendus sit Exercitia ingrediens, et de tempore meditandi, cap. 3. Item de variis hominum generibus, quibus dari possunt Exercitia, cap. 9. Item de modo tradendi nostris Exercitia, cap. 10. vide etiam cap. 18. §. 5., ubi dicitur, quid cum minus capacibus agendum; quam in rem legendus omnino §. 7. cap. 1. directorii, ubi de hoc instructio a S. P. N. scripta refertur.

Tria genera hominum, et tres modos tradendi Exercitia noto ex constit. par. 7. cap. 4. §. 9. lit. F. ubi S. P. N. sic loquitur: *Exercitia spiritualia plene nonnisi paucis iisque hujusmodi, ut ex eorum profectu, non vulgaris ad Dei gloriam fructus speretur, tradenda sunt.* En primum genus hominum, *paucorum* scilicet; et primus modus, quo Exercitia *plene* dantur. Pergit S. P. N. *primæ hebdomadæ*, inquit, *Exercitia ad multos .... extendi possent.* En secundum genus hominum, *multorum* scilicet; et secundus modus, quo traduntur *sola Exercitia primæ hebdomadæ cum annexis examinibus, etc.* Pergit iterum S. P. N. *et aliqua*, inquit, *conscientiæ examina, et modi orandi (præsertim primus trium illorum, qui in Exercitiis proponuntur) ad multo plures etiam extendi possent; quivis enim bona præditus voluntate ad hæc idoneus erit.* En tertium genus hominum, *multo plurium* scilicet, in quibus sola bona voluntas requiritur; et tertius modus, quo omissis etiam exercitiis primæ hebdomadæ, traduntur *sola examina, et modi orandi, præsertim primus trium*, qui in Exercitiis proponuntur. Videtur S. P. N. huc respexisse sup. annot. 1. ubi tres quasi classes ponit Exercitiorum spiritualium; prima est *modus quilibet examinandi conscientiam*, ad quem re-

duci potest primus orandi modus. Secunda est, *modus meditandi*, *contemplandi*, *orandi secundum mentem et vocem*. Tertia est, *modus alias quascumque spirituales operationes tractandi.* Hæc tertia classis, *paucis;* secunda, *multis;* prima, *multo pluribus* convenit.

Orlandinus hist. Societ. scribit lib. 5. n. 25. quod S. P. noster Lainio et Salmeroni destinatis, et euntibus ad concilium Tridentinum, sic præceperit; *ne cupiam ad commentandum alia proponatis argumenta præter ea, quæ prima hebdomada proponuntur, nisi forte perpaucis; et iis, qui de vitæ genere per electionis locos deliberare velint.* lib. 9. n. 15. narrat, quod de religiosis fœminis *consultus Ignatius*, *respondit non abhorrere ab institutis nostris si earum semel confessiones exciperentur: utilius tamen fore si spiritualibus primæ hebdomadæ Exercitiis ad rectam peccatorum confessionem erudirentur*; lib. 16. n. 2. refert, quomodo B. Ignatius *Exercitiorum quoque spiritualium vehementer usum commendans*, *quo latius eorum manaret utilitas*, *admonuit; ut*, *quæ ad primam hebdomadam pertinent*, *conjunctis etiam matrimonio viris*, *ac fœminis impertirent.* Quæ sic intelligenda arbitror, ut vel secundo modo, jam explicato, impertiantur Exercitia; vel saltem tertio, pro personarum capacitate).

Decima nona est, quod homini negotiis publicis (15), vel aliis convenientibus districto, sive ingenio sive literis præditus sit, suppetente ipsi hora una et dimidia diebus singulis ad sumenda nonnulla Exercitia; exponendum primo erit, quem in finem homo creatus sit: deinde per horam dimidiam examen particulare; deinceps generale cum modo rite confitendi, sumendique sancti Sacramenti, tradi ei possunt: præscribendo etiam, ut mane, per triduum, spatio unius horæ meditationem agat de primo, secundo ac tertio peccato, ut

docetur infra. Postea per alios tres dies eadem hora de processu peccatorum. Per alios totidem de pœnis, quæ peccatis respondent.

(15) ☞ Animum advertant ad hanc annotationem operarii omnes in vinea Domini, et confessarii, discantque quomodo viris etiam ingenio et literis præditis, quamvis *negotiis publicis* distrahantur, possint tradi Exercitia, non tantum primæ hebdomadæ, sed etiam aliarum, in quibus *mysteria Domini nostri Jesu Christi* considerantur. Estque hic modus tradendi Exercitia valde diversus a quocumque alio, qui adhibetur, quando personæ sunt minus impeditæ. In quo singularis apparet sapientia et discretio S. P. N. qui egregie observat id, quod annot. præced. dixerat, *quod juxta ejus, qui exercetur habitudinem, puta pro ætate, doctrina, vel ingenio, accommodari debent Exercitia.* Magnum campum exercendi zeli sui habent confessarii, qui has S. P. N. annotationes probe intelligunt.

Dictandæ quoque illi erunt intra totum dictarum trium meditationum tempus, decem additiones illæ, quæ habentur in fine primæ hebd.

Observabitur eadem meditandi ratio circa mysteria Domini nostri Jesu Christi, quæ infra in ipsismet Exercitiis late explicantur.

Vigesima est, quod ei, qui a negotiis liberior est, et fructum consequi spiritualem optat, quam possit maximum, tradenda sunt omnia Exercitia eodem, quo procedunt, ordine (et quidem scribi rerum capita, ne excidant e memoria expedit) in quibus (secundum successum communiorem)

tanto majorem faciet progressum spiritualis vitæ, quanto magis ab amicis notisque omnibus, et ab omni rerum humanarum sollicitudine sese abduxerit (16): ut si ab ædibus pristinis migret in domum cellamve aliquam secretiorem, unde ipsi liberum securumque sit egredi ad matutinum, sacrum Missæ, vel ad vesperarum officium cum libuerit audiendum absque familiaris cujusquam interpellatione. Ex qua quidem loci secessione inter alias multas commoditates hæ tres præcipue consurgunt. Prima, quod exclusis amicis et familiaribus, negotiisque minus recte ordinatis ad Dei cultum, gratiam apud Deum non mediocrem meretur. Secunda, quod per hujusmodi secessum intellectu minus quam antea distracto in diversas partes, sed collecta redactaque omni cogitatione ad rem unam, scilicet ad obsequendum Deo Creatori suo, et saluti animæ suæ consulendum, multo liberius ac expeditius utitur naturæ viribus in quærendo eo, quod desiderat tantopere. Tertia, quod quanto se magis reperit anima segregatam ac solitariam, tanto aptiorem seipsam reddit ad quærendum, attingendumque Creatorem et Dominum suum: ad quem insuper, quo propius accedit, eo melius ad suscipienda bonitatis divinæ dona disponitur.

(16) ☞ De loco Exercitiis idoneo, et de quibusdam particularibus, vide direct. cap. 4. item cap. 2. §. 2.

Quibus omnibus lectis, ac nominatim bene consideratis tribus commoditatibus in hac annotatione enumeratis, quæ oriuntur ex secessione ab hominibus, et negotiis,

facile judicabitur, quantum boni impediatur, et quantum damni inferatur spiritui, quando illi, ad quos spectat, non curant solicite ut sui, dum Exercitiis hisce excoli volunt, aut debent, ab aliis omnibus occupationibus liberi sint,

De visitando eo qui exercetur vide cap. 6. et 21. §. 3. in director.

EXERCITIA

quædam spiritualia, per quæ homo dirigitur (1), *ut vincere seipsum possit, et vitæ suæ rationem, determinatione a noxiis affectibus libera, instituere.*

(1) Ad singulas tituli voces animum adverte, ut scias quo Exercitia hæc tendant, et ducant.

In primis, ut per hujusmodi Exercitia, tam qui ea tradit, quam qui accipit, juvari queat, supponendum est christianum unumquemque pium, debere promptiore animo sententiam seu propositionem (2) obscuram alterius, in bonam trahere partem, quam damnare. Si vero nulla eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem, et si minus recte sentiat, vel intelligat, corripiat benigne: (3) hoc nisi sufficit, vias omnes (4) opportunas tentet, quibus illum sanum intellectu, ac securum reddat ab errore.

(2) Præceptio, quæ in contextu datur, perutilis est, quocumque etiam alio tempore extra Exercitia, et regula

idonca ad procedendum in spiritu fraternæ charitatis).

(3) ☞ Hæc correptio, et viæ aliquæ ad liberandum ab errore, nonnumquam per alium melius adhibeutur).

(4) ☞ Suarez supra cap. 5. n. 10. declarat, per hæc verba etiam dum error esset contra fidem, satis comprehendi vias omnes, quæ adhiberi ex ecclesiastica lege deberent).

Principium (1) *seu fundamentum.*

(1) De principio sive fundamento, legi potest direct. cap. 12.

Notandum nulla hic præscribi præludia, nulla colloquia, quæ deinceps S. P. N. accuratissime tradit, per singulas hebdomadas. Non est tamen, cur aliquæ meditandi regulæ alibi positæ, hic usui esse non possint. Cæterum in hac fundamenti consideratione, illud præcipuo studio est curandum, ut veritas, quam ibi docemur, menti nostræ, quam fieri potest, altissime imprimatur.

Principium, sive fundamentum, distribui potest in tria, vel quatuor puncta.

1. Sit de fine hominis. 2. De mediis ad finem illum conducentibus. 3. De indifferentia animi ad illa media. 4. De electione mediorum. Hisce capitibus tota Exercitiorum moles, tanquam fundamento innititur).

Creatus est homo ad hunc finem (2) ut Dominum Deum suum laudet, ac revereatur, eique serviens tandem salvus fiat. Reliqua vero supra terram sita (3), creata sunt hominis ipsius causa, ut eum ad finem creationis suæ prosequendum juvent: unde sequitur utendum illis, vel abstinendum eatenus esse, quatenus ad prosecutionem

finis vel conferunt, vel obsunt. Quapropter debemus (4) absque differentia nos habere circa res creatas omnes (* (5) prout libertati arbitrii nostri subjectæ sunt, et non prohibitæ); ita, ut (quod in nobis est) non quæramus sanitatem magis (5), quam ægritudinem: neque divitias paupertati, honorem contemptui, viam longam brevi præferamus. * (6) Sed consentaneum est (6), ex omnibus ea demum, quæ ad finem ducunt eligere ac desiderare.

(2) In 1. puncto voces singulæ ponderis habent plurimum. Si *Deum* consideres; summam in laude ipsius honestatem agnosces. Si *Dominum* tuum, et quidem Dominum supremo creationis jure; summam æquitatem et justitiam. Si *hominem*, summam rationem, facultatem et convenientiam. Si naturam *finis* spectes, summam necessitatem. Si *salutem* tuam cum fine illo conjunctam, summam utilitatem, voluptatemque reperies.

Laude celebramus Dei excellentiam, et quaqua possumus divulgamus.

Reverentia et honor exhibetur tanquam præsenti.

Servire est ex voluntate nutuque ejus dependere, et mandatis ejus obtemperare.

(3) In 2. puncto, *Reliqua vero supra terram sita, etc.* illud in primis considerandum est, reliqua super terram sita esse media duntaxat et instrumenta, quibus homo uti debet, ad finem, ob quem conditus est, consequendum. Hinc siquidem recte concluditur; sicut artifex in instrumentis usum spectat, non materiam; sic nulla habita ratione materiæ rerum creatarum, *utendum illis, vel abstinendum eatenus esse, quatenus ad prosecutionem finis, vel conferunt, vel obsunt.*

(4) In 3. puncto. Mens in æquilibrio collocanda quodammodo est. Nimirum, sicut artifex officinam suam circumspiciens, æquabili in omnia instrumenta est animo, non tam materiam, quam usum in iis contemplans; ita nos decet animo non magis propenso in has esse res creatas, quam in alias.

Illa vero quatuor genera rerum, quæ S. P. N. in hoc puncto nominatim enumerat; nempe sanitas, vel ægritudo; divitiæ, vel paupertas; honor, vel contemptus; vita longa, vel brevis; semper deinceps ob oculos meditanti debent versari. Nam et periculum majus est, ne per illas animus ab æquilibrio suo in deteriorem partem flectatur; et ad illa quatuor genera reducuntur fere res cæteræ omnes.

(5) ☞ Quomodo erga sanitatem et vitam, quamvis sint bona, quæ propter se appeti possunt (qualia non sunt divitiæ et honor) utilissimum tamen sit habere illam indifferentiam, lege apud Suarez supra n. 11. et 12).

(6) In 4. puncto. Quod hic concluditur de delectu mediorum, manifeste consequitur ex iis, quæ dicta sunt, sicut consideranti facile patebit.

In toto denique hoc argumento, istud diligenter est notandum: mediis, quatenus media sunt, nullam inesse bonitatem, præter bonitatem finis. Cum igitur non alia conditione facta sint, quam ut tanquam media nos juvent ad finem: necesse est, nullam in illis esse rationem boni præter illam finis. Si quæ appareat alia species boni, est illa vana, fallax aut fucata.

EXAMEN PARTICULARE

et quotidianum (1), *tria tempora complectens, ad dispositionem sui ac duplicem discussionem accommoda.*

(1) Satis plana sunt, quæ hic traduntur: præsertim, si addantur ea, quæ habet directorium cap. 13. usque ad §. 7., ubi utilitas, et perpetuus examinis particularis usus commendatur: et quod debeat ab instructore ei, qui exercetur, tradi statim post fundamentum. Vult S. P. N. annot. 19. inter 20. hoc examen particulare tradi etiam illis, qui publicis negotiis distrahuntur.

☞ De examine quotidiano generali, et particulari vide Suarez to. 4. de rel. tr. 10. lib. 9. cap. 6. n. 5., nominatim vide, quatenus particulare examen proprium quasi sit B. Ignatio, et quatenus notum atque usitatum antiquis).

Primum tempus est matutinum, quo debet homo, statim dum a somno surgit, proponere diligentem sui custodiam circa peccatum aut vitium aliquod particulare, a quo emendari cupit. Secundum est pomeridianum, in quo petenda est a Deo gratia, ut reminisci possit ille, quoties in peccatum seu delictum istud particulare inciderit, et in posterum cavere: deinde priorem faciat discussionem, exigens ab anima sua rationem de peccato, seu vitio jam dicto, et singulas diei partes præteritas percurrens ab ea hora, qua surrexit, usque ad præsentem, quoties illud commiserit, et

puncta totidem signet in priore linea figuræ subscriptæ. Quibus peractis denuo proponat per spatium diei reliquum, diligentius sese cohibere. Tertium erit vespertinum tempus, in quo, post cœnæ horam, facienda est discussio secunda, percursis itidem horis singulis, ab examine priore usque ad præsens lapsis, et eodem modo rememoratis enumeratisque vicibus, quibus deliquerit, parem eis punctorum numerum signabit in posteriore linea figuræ, sequenti similis ad hoc præparatæ.

ADDITIONES QUATUOR

Utiles ad faciliorem et celeriorem peccati seu vitii cujusvis extirpationem.

Prima est, ut quoties id peccati seu delicti genus homo commiserit, manu pectori admota, doleat de lapsu, quod fieri potest etiam assistentibus aliis, nec advertentibus.

Secunda est, ut sub noctem numeratis, comparatisque invicem punctis linearum, quarum prior priori examini, posterior posteriori assignatur, attendat, an a priore examine usque ad secundum aliqua successerit emendatio.

Tertia est, ut conferat diei secundæ, atque præcedentis examina invicem: considerans ecquid sibi emendationis intervenerit.

Quarta, ut collatis hebdomadarum duarum inter se examinibus, pari modo, factæ vel omissæ emendationis rationem habeat.

Item notandum est, ex sequentibus figuris, primam ceteris longiorem deputari diei primæ, puta Dominicæ: secundam vero diei lunæ, paulo breviorem, et ita deinceps: cum par sit diminui in dies erratorum numerum.

EXAMEN CONSCIENTIÆ GENERALE (1)

(1) ☞ De hoc examine generali, sive de speciebus peccatorum lege §. 7. cap. 13. directorii.

Suarez supra cap. 5. n. 13. scribit: quod hic *multa ad moralem doctrinam de peccatis pertinentia valde utilia, et cum summa brevitate proponuntur, tam clare et distincte, ut magnam rei comprehensionem indicent.* Et narrat quomodo B. Ignatius, *cum argueretur, cur sine exacta doctrina auderet rem difficillimam definire, differentiam mortalis et venialis peccati, etiam in internis cogitationibus constituendo, respondisse dicitur, « verane » sint, aut falsa, quæ scripsi, vestri judicii est; ego e- » nim meum non interpono: Si vera sunt, probate; si » falsa, reijcite. » Nemo autem (ut ibidem refertur,* scilicet lib. 1. vitæ cap. 15.*) ausus est quidquam eorum improbare).*

Ad purgationem animæ, et ad peccatorum confessionem utilissimum.

Pro comperto ponitur triplex incidere homini cogitationum genus; unum ex proprio surgens motu ipsius hominis: reliqua vero duo extrinsecus advenientia, ex boni scilicet vel mali spiritus suggestione.

De cogitatione.

Duobus modis elicitur meritum ex mala cogitatione in materia peccati mortalis, de qua hic sermo est. Primo, quando suggeritur de patrando mortali crimine cogitatio, sed ea confestim repu-

gnando vincitur. Secundo, quando pravæ istiusmodi suggestioni semel, ac iterum repulsæ, et subinde nihilominus revertenti continue resistit homo, donec penitus expugnetur: quod quidem victoriæ genus merito alterum antecellit.

Peccat autem leviter aliquis, seu venialiter quando in suborta peccati mortalis cogitatione, aliquantulum moratur, quasi auscultando, vel quando aliqua obiter sensus delectatione afficitur, vel in ea retundenda sese exhibet negligentem (2). Mortale vero peccatum, per cogitationem duobus modis admittitur; primo, quando cogitationi peccati præbetur quacumque ratione assensus; secundo, quando peccatum illud opere completur, idque gravius est priore, ex tribus causis: videlicet, ob majorem temporis decursum: ob actum intensiorem: et ob plurium denique offendiculum sive detrimentum.

(2) Suarez ibidem docet, et ex textu probat; *B. Ignatium loqui præcise de negligentia, quæ non transit in consensum; nec directum, nec interpretativum*, sed de subreptitia, et antecedente, *ad plenam judicii et rationis animadversionem.*

De loquela.

Verbo etiam multifariam offenditur Deus; ut in blasphemia, juramento. Nam jurandum non est, neque per Creatorem neque per creaturas ullas, nisi concurrentibus his tribus, veritate, necessitate, ac reverentia. Porro intelligenda est

necessitas, non in veritatis cujuslibet affirmatione, sed ejus tantum, quæ circa spirituale, corporale, vel etiam temporale bonum aliquod, momenti est non levis. Reverentiam dicimus, quando assumens divinum nomen adhibet considerationem, ut Deo Creatori ac Domino debitus honor tribuatur.

Sciendum est autem, licet juramentum temere seu vane factum per Creatorem, sit gravius peccatum, quam per creaturam, difficilius tamen esse, per hanc, quam per illum licite jurare, servatis debitis circumstantiis, quas diximus. Primo, quia in mentione creaturæ facienda per juramentum, non ita excitamur aut reddimur attenti, ut ex veritate ac necessitate juremus, sicut nominato rerum omnium Creatore. Secundo, eo quod ad honorem Deo exhibendum cum reverentia, longe debilius movemur ex commemoratione creaturæ, quam ipsius Dei Creatoris. Quamobrem jurare per creaturas, perfectis magis conceditur, quam crassioribus sive idiotis: quandoquidem perfecti ex contemplationis usu assiduo, et illustratione intellectus, considerant propius, atque deprehendunt Deum secundum essentiam, præsentiam, et potentiam suam creaturæ cuilibet inesse: unde ad præstandam illi debitam in juramento reverentiam paratiores sunt aliis, qui eo perfectionis nondum provecti sunt. Tertio, quia creaturis ad confirmationem juramenti crebrius adscitis, periculum esset idololatriæ: id quod imperfectis magis, quam perfectis fuerit timendum.

Vitandum est insuper verbum otiosum (inter alia locutionis peccata), quale esse intelligitur, quodcumque nec loquenti, nec alteri prodest, nec eo etiam animo profertur, ut afferat utilitatem. E converso vero minime otiosum censendum est verbum illud, quodcumque ad animæ vel propriæ, vel alienæ, aut ad corporis, aut rei etiam temporalis commodum pertinet: aut certe ad tale quippiam ex dicentis mente dirigitur: etiam si quis de negotiis loquatur, ab instituto suo alienis, ut religiosus de bellis, vel mercimoniis. Ceterum ex sermone quidem, ad finem bonum ordinato, meritum contingit: ad malum vero finem, aut futiliter prolatus sermo, generat peccatum.

Sunt et oris peccata, mendacium, falsa testimonia, detractio. Nam detrahendum non est alteri, nec obmurmurandum. Revelato enim mortali alicujus peccato, quod publicum non sit, cum mala intentione, vel gravi damno famæ alterius, mortale itidem peccatum committitur: veniali autem, veniale solum. Ad hæc quotiescumque alienum patefacimus vitium, vel defectum, nostrum ipsorum vitium, ac defectum simul commonstramus. Verumtamen ubi recta mens est, de proximi delicto licebit loqui bifariam.

Primo, quando publicum est, ut meretricium, vel damnatum in judicio, vel perniciosum, puta ob errorem publicum, animos conversantium corrumpentem.

Secundo, quoties occultum alicujus crimen indicatur alteri, per cujus subventionem ille re-

levari a peccato possit: dummodo rei hujus probabilis aliqua ratio, vel conjectura offeratur.

Possent inter oris peccata, irrisiones, contumeliæ, et alia id genus adscribi, quæ persequi licebit (3) tradenti Exercitia, prout opus esse judicaverit.

(3) Directorium notat, quod S. P. N. noluerit omnes peccatorum species comprehendere hac brevi tractatione: sed aliquas tantum, in quas etiam viri paulo magis spirituales solent iucidere. Atque hic S. P. N. diserte dicit, quod plures species possint considerari, prout opus esse judicabitur. Hæc tamen quantumvis brevis tractatio, et instructio multum juvat ad se recte examinandum, et ad sacramentalem confessionem; et in tertio puncto modi examinis, proxime hic subjuncti, præscribitur, ut examen fiat circa cogitationem, loquelam, et operationem.

De opere.

Propositis ante oculos decem mandatis Dei, cum Ecclesiæ præceptis et jussis majorum, seu superiorum, æstimandum est, quidquid fit operis adversus quodlibet eorum, id peccatum esse: levius aut gravius tamen, pro inæquali peccandi modo, et pro diversa peccantium habitudine. Porro reduci ad jussà ducimus Superiorum, diplomata seu indulta Pontificum, pro infidelium expugnatione, vel Christianorum pace, concedi atque promulgari solita: per quæ ad confessionem peccatorum, et Eucharistiæ sanctæ sumptionem, Christi fideles invitantur. Peccat siquidem non leviter, quicumque tam pias Rectorum Ecclesiæ

cohortationes, sanctionesque aspernari audet (4), ac transgredi.

(4) ☞ Suarez supra cap. 5. n. 14. et 15. docet, *illa duo verba;* ASPERNARI AUDET ET TRANSGREDI, *dupliciter accipi posse; conjunctim scilicet, ac divisim, et quidem si primo modo accipiantur .... contemnere consilia, et ex contemptu illa non servare grave peccatum est .... et hanc fuisse* existimat *Ignatii mentem.* Si vero divisim accipiantur verba illa, secluso contemptu, non observare illa *non videtur* esse *per se et ex objecto ullum peccatum ..... Tamen moraliter loquendo si homo sciens et videns, ac directa voluntate illa omittat, vix fiat sine aliqua culpa,* cujus sententiæ dat ibi rationes, et addit: *illud autem,* NON LEVITER, *non debet in hoc sensu accipi pro peccato mortali, sed pro gravi et non contemnendo veniali*).

EXAMINIS GENERALIS MODUS (1)

particulas seu puncta quinque complectentis.

(1) De hoc legendum directorii cap. 13. §. 6. et 8., ubi dicitur tradendum illud esse ab instructore ei, qui exercetur, eodem die, quo traditur examen particulare.

Primum punctum est, Domino nostro Deo, pro beneficiis acceptis, gratias agendas esse.

Secundum, quod debemus pro cognitione, et expulsione peccatorum gratiam flagitare.

Tertium, de admissis præsenti die peccatis, rationem ab anima nostra exigere, per horas singulas, ex quo surreximus, vestigando. Et primo

quidem circa cogitationem: deinde circa loquelam atque operationem, eodem ordine, quo in particulari examine traditum est.

Quartum, poscere veniam de delictis.

Quintum, proponere cum Dei gratia emendationem: et orationem dominicam post dicta omnia recitare. *Pater noster.*

Confessionis generalis et communionis usus (2).

(2) De confessione generali legendum cap. 16. directorii; de communione vero cap. 17. §. 2.

Ex confessione generali ultro facta, inter alia pleraque, percipiuntur tria hæc emolumenta. Primum, quod tametsi, qui annis singulis saltem confitetur semel, ad generalem hujuscemodi confessionem minime obligetur; eam tamen facienti ipsi multo plus commodi et meriti accedit, ob dolorem scilicet de peccatis, et malitia vitæ præteritæ, quem ita sentit vehementiorem.

Secundum, quoniam inspecta, per spiritualem exercitationem, longe quam antea manifestius natura et malitia peccatorum, tanto amplius commodum ac meritum percepturus est.

Tertium, quia consentaneum est, hominem sic rite confessum, atque dispositum, multo melius se habere ad Eucharistiæ sumptionem, quæ maxime confert et ad fugam peccati, et ad gratiæ receptæ conservationem et augmentum.

Porro generalis ista confessio, post hebdomadæ primæ Exercitia potissimum erit opportuna.

PRIMUM EXERCITIUM

Meditandi (1) *secundum tres animæ potentias, circa peccatum triplex. Et continet orationem præparatoriam, duo præludia, et puncta tria præcipua, cum uno colloquio.*

(1) Hoc est primum Exercitium primæ hebdomadæ de quo vide direct. cap. 14. Posset etiam nunc legi id quod in hac explanatione positum est infra post modos tres orandi, de tribus generibus meditationum in hac prima hebdomada.

Oratio præparatoria est, qua petimus a Domino gratiam, ut vires atque operationes nostræ omnes, sincere ad ejus gloriam et cultum tendant.

Primum præludium est, ratio quædam componendi loci. Pro qua notandum est, quod in quavis meditatione, sive contemplatione de re corporea, ut puta de Christo, effingendus erit nobis, secundum visionem quamdam imaginariam, locus corporeus, id quod contemplamur, repræsentans, veluti templum, aut mons; in quo reperiamus Christum JESUM, vel MARIAM Virginem, et cetera, quæ spectant ad contemplationis nostræ argumentum. Sin autem speculationi subest res incorporea, ut est consideratio peccatorum

nunc oblata; poterit loci constructio talis esse, ut si per imaginationem cernamus animam nostram in corpore isto corruptibili, velut in carcere constrictam: hominem quoque ipsum, in hac miseriæ valle, inter animalia bruta exulantem.

Secundum erit præludium, ut a Domino id postulem, quod exopto, juxta propositæ contemplationis argumentum: nimirum si de Christi resurrectione fuerit meditandum, petenda erit lætitia, qua gaudenti Christo congaudeam: sin de passione, lachrymas, pœnas, et angores petam ad compatiendum Christo patienti. In præsenti ergo meditatione, pudorem confusionemqne mei ipsius debeo exposcere, attendens quam multi homines ob peccatum mortale, vel unicum damnati fuerint, et quod ego toties peccando sim damnationem commeritus.

Notandum ad hæc, quod omni meditationi, seu contemplationi, præmitti debent tam oratio præparatoria, quam præludia duo: sed oratio quidem semper fit eodem modo. Præludia vero pro diversitate rerum sunt diversa.

Primum punctum erit, ut exerceatur memoria mea circa primum peccatorum omnium, quod fuit ab Angelis commissum; adhibito statim discursu intellectus, atque voluntatis motu, instigante me ad volvenda, et intelligenda ea, per quæ erubescam, et confundar totus, facta unius tantum peccati Angelorum, cum tot meis comparatione: unde colligere liceat, cum illi ob unicum crimen addicti sint inferno, quam sæpe

ipse supplicium idem meruerim. In memoriam itaque dicimus trahendum esse, quo pacto Angeli creati primum in statu gratiæ, sed (quod necesse erat ad beatitudinis consummationem,) non volentes per arbitrii libertatem, Creatori suo reverentiam, et obsequium præstare, at contra eum ipsum insolescentes, conversi fuerint ex gratia in malitiam, e de cælo ad infernum præcipitati. Consequenter discurrendum erit (2) per officium intellectus, circa hæc pensiculatius, necnon concitandis simul voluntatis affectionibus (3) acrius insistendum.

(2) Facilis erit ille discursus, si notaveris, esse hic materiam et casum primi puncti, quod jam in fundamento consideravimus. Angeli enim ad eumdem finem creati erant, ad quem homines conditi sunt. Quo notato, copiosum erit argumentum ratiocinandi, vel de angelis, vel de nobisipsis: præsertim si verba, quibus S. P. N. describit Angelorum supplicium bene expendantur. Quomodo scilicet tam turpiter deserentes finem, ad quem tendendum erat, ut salvi fierent: mox *conversi fuerint ex gratia in malitiam, et de cælo ad infernum præcipitati.*

(3) Juverit hic breviter non nihil annotare de operatione voluntatis, quam utiliter præcedit semper actus fidei de mysterio credendo.

Operatio, igitur, *motio*, *passio*, *affectio* voluntatis est duplex. Una est, voluntatis *concupiscentis bonum* sive *concupiscibilis*. Altera est, voluntatis *irascibilis*, et aversantis *malum*.

Quando *bonum* est *absens*, voluntas desiderat, anhelat, sperat, confidit, media adipiscendi quærit, magnanimitatem exercet in aggrediendo etiam ardua, constantiam et fortitudinem in promovendo, et plura his similia vult et decernit.

Quando *bonum* est *præsens*, gaudet, gratulatur sibi, gratias agit, exultat, gloriatur, illud amat, amplectitur, adorat, reveretur, in illo quiescit, conatur illi placere, laudat illud, præ gaudio et pace etiam aliis est comis, benigna et mansueta, et plura his similia.

Quando *malum* est *absens*, voluntas illud vituperat, aversatur, timet, abominatur, fugit, circumspicit omnia, etiam tuta timet, ne a malo occupetur; munit se contra illud; subsidia conquirit; animos colligit et arma, ut se contra illud defendat, etc.

Quando *malum* est *præsens*, dolet; irascitur; indignatur; odit illud; sese deprimit, et humiliat; pudet illam suæ ignaviæ, tædet, pœnitet; accusat se; damnat; vindictam de se spirat et sumit; deprecatur culpam; implorat misericordiam, etc.

Nota 1. circa *bonum* vel *malum absens*, posse suo modo exerceri affectus quosdam, qui versantur circa *præsens* veluti amoris, laudis, odii, vituperii, etc.

Nota 2. circa amissionem boni tamquam circa rem malam posse exerceri affectus voluntatis *irascibilis:* quemadmodum circa liberationem a malo possunt exerceri affectus voluntatis *concupiscibilis*.

Nota 3. rei cuipiam, vel bonæ, vel malæ, posse accidere et conjungi varia: quorum alia sint bona, alia sint mala. Exemplum sit, passio Christi Domini. Ejus ratio, et quasi causa *materialis*, peccatum scilicet, est mala. Causa vero *formalis*, misericordia Dei, est bona. Causæ efficientes cruciatuum, Judas, Judæi etc., fuere malæ. Causa finalis, redemptio nostra, fuit bona. Vicissim rei malæ, veluti peccato, accidunt et conjunguntur quædam, quæ bona sunt. Hinc canit Ecclesia: *O felix culpa!* propter redemptionem scilicet secutam. Ex quibus patet, quomodo voluntas, occasione unius rei, possit varie affici, ob varia, quæ illi conjunguntur.

Pluribus non videtur opus, ut possit deinceps dirigi operatio voluntatis.

Secundum est punctum, easdem potentias tres, circa peccatum primorum parentum (quod secundum appellabimus) exercere : tractando memoria, quam diuturnam ob illud pœnitentiam egerunt: quanta humanum genus corruptio invasit: quot hominum millia ad inferos deturbata sunt. Memorandum est videlicet, quomodo Adam in Damasceno campo, de limo terræ factus, positusque in terrestri Paradiso, et Eva formata ex una costarum ejus, cum de fructu arboris scientiæ boni et mali prohibiti essent comedere, et nihilominus comedissent; post peccatum subito ex Paradiso ejecti sint: vestibus pelliceis induti, et originali justitia privati, reliquum vitæ suæ tempus in laboribus ac ærumnis maximis pœnitendo traxerint. Super his etiam ratiocinio intellectus (4), et affectibus voluntatis utendum erit, sicut prius.

(4) In 2. puncto. Non tantum habes materiam primi illius puncti traditi in fundamento, de laude, reverentia, et obsequio Creatori Deo præstando: sed præcipue etiam ob oculos versatur argumentum reliquæ fundamenti partis, quæ ad usum rerum propter hominem creatarum pertinet. Quidquid enim de animi erga cætera omnia æquilibrio; quidquid de rebus eligendis, ratiocinando in fundamento conclusimus, id omne huc referri potest, quando videmus primum nostrum parentem, tam perverso rerum creatarum usu, et se, et posteros suos in tantas miserias, tantaque mala pertraxisse; quæ mala S. P. N. paucis complectitur, multa relinquens meditationi nostræ.

Tertium est (5), ut exerceamur pari modo, circa peccatum mortale, et particulare quodlibet (ipsum nos tertium peccatum dicemus, ut a duobus supra positis distinguatur) considerando, quod peccato tali, vel semel dumtaxat commisso forte detrusi sint multi ad infernum; quodque præterea prope innumeri, ob delicta meis pauciora atque leviora forte crucientur æternis pœnis. Unde memoria versandum erit, quanta sit peccati gravitas et malitia, Deum omnium Conditorem atque Dominum offendentis. Ratiocinandum quoque (6) est, supplicium æternum peccato juste irrogari, utpote adversus infinitam bonitatem Dei perpetrato. Postremo suscitandi sunt affectus, sicut jam dictum est.

(5) In 3. Puncto. Proponitur peccatum admissum ab homine in statu naturæ lapsæ. Nam prima duo admissa sunt ab iis, qui erant in statu naturæ integræ.

In hoc puncto, distinguenda sunt exercitia memoriæ, et intellectus. Ad memoriæ officium pertinet illud, quod tali peccato, *vel semel dumtaxat commisso, forte detrusi sint multi ad infernum; quodque præterea innumeri, ob delicta meis pauciora atque leviora forte crucientur æternis pœnis.* Hæc enim formam quamdam historiæ præseferunt: reliqua spectant ad munus intellectus.

(6) Duplex sequitur ratiocinatio intellectus. Prima de peccati malitia; quæ desumitur potissimum ex consideratione personæ offensæ. Considerandum enim, offendi *Deum omnium conditorem atque dominum.* Ad quæ verba revocari iterum in memoriam possunt ea, quæ de Deo creatore et domino nostro in fundamento contemplati sumus.

Ex prima ratiocinatione facile venitur ad secundam, quæ est de gravitate pœnæ et supplicii. Quæ enim pœna

digna excogitari potest scelere hominis, qui ipsemet sempiternam salutem sibi oblatam (quippe ad quam vocatur et factus est) repudiat, et a se pessima voluntate abjicit? Sed nihil æque clamat supplicium æternum peccato deberi, quam bonitas illa infinita, in quam peccatur.

Hæc si consideres, et ad teipsum identidem redeas, non poterit non voluntas moveri, et in optimos ac salutares affectus se profundere.

Colloquium fiet imaginando Jesum Christum coram me adesse in Cruce fixum. Itaque exquiram mecum rationem (7), qua Creator ipse infinitus, fieri creatura (8) et ab æterna vita ad temporariam mortem venire, pro peccatis meis dignatus sit. Arguam insuper meipsum, percontans quid hactenus dignum memoratu egerim pro Christo? quid agam tandem, aut agere debeam? Et in eum intuens sic cruci affixum, ea proloquar quæ suggeret mens et affectus. Porro colloquii proprium illud est, ut fiat sicut amici sermo ad amicum, vel servi ad Dominum, nunc gratiæ aliquid petendo, nunc culpam aliquam meam incusando: interdum propria quælibet communicando, ac petendo consilium super illis, sive auxilium. Ultimo dicatur *Pater noster*.

(7) Considerari potest, quod ejus rei ratio seu causa quasi materialis est, peccati magnitudo tanta, ut nullus, qui Deus non esset, posset pro injuria illata Deo satisfacere.

Causa formalis fuit, non meritum ullum nostrum, sed sola Dei bonitas atque clementia. Causa instrumentalis fuit, incarnatio, passio, et mors Christi. Causa finalis

fuit, ut habetur 1. Cor. 1. *Justitia, et sanctificatio, et redemptio nostra:* ut nos, qui tanquam oves aberraveramus a fine, et via salutis, iterum in viam reduceremur. Cætera videntur esse satis plana.

(8) ☞ De hoc modo loquendi agit Suarez supra cap. 5. n. 16.).

De colloquiis, juverit legere id quod subjicitur contemplationi primæ, hebdomadæ 3. et direct. cap. 15. §. 5. 6. et 7.

Opportunum quoque erit sub initium primæ hebdomadæ legere annotat. 9. et 10. item 6. 7. 8. et 11. ex 20.

Legendæ sub initium quoque sunt additiones, quæ infra ponuntur in libro Exercitiorum.

SECUNDUM EXERCITIUM

Est meditatio de peccatis, complectens ultra orationem præparatoriam, et duo præludia, quinque articulos, seu puncta, cum colloquio ad finem.

Præparatoria Oratio eadem quæ supra.

Prius præludium eamdem exigit constructionem loci, ut in præcedenti meditatione.

Posterius vero fiet, poscendo id, quod hic quærimus, dolorem scilicet intensum de peccatis, atque abundantem fletum.

Punctum primum (1), sit processus quidam, per quem peccata totius vitæ in memoriam revocantur, percursis gradatim discussisque annis, et spatiis temporum singulis. Qua in re, triplici juvamur compendio; consideratis videlicet locis habitationis nostræ, conversationum modis, et

officiorum seu negotiorum, quibus functi sumus, generibus diversis.

(1) Legendus §. 1. cap. 15. directorii, ubi est utilis monitio pro eo qui meditatur, ne in hoc puncto faciat examen quasi pro confessione. *Sed in genere tantum proponat sibi sua peccata.*

Secundum est, peccata ipsa perpendere, quanta sit fœditas et nequitia singulorum ex natura sua, si vel prohibita (2) non essent.

(2) Non intelligitur illa prohibitio, quæ a lege naturali oritur. Quin imo fœditatem, et nequitiam singulorum *ex natura sua* S. P. N. vult cognosci; ut vel sic a peccatis abhorreamus, quamvis alia lege positiva prohibita non essent, neque statutæ pœnæ tam graves, et sempiternæ iis, qui peccati rei essent. Porro *fœditas*, horroris, et pudoris; *nequitia*, miseriarum, suppliciorumque est causa. Posset hæc fœditas et nequitia considerari in septem peccatis capitalibus, aliisque.

Tertium est, considerare me ipsum quisnam aut qualis sim, additis exemplis, quæ me in majorem mei contemptum trahant: ut si mecum reputem, quantulus sim ad hominum omnium cœtum comparatus, quid deinde sit multitudo universa mortalium, si cum Angelis, Beatisque omnibus conferatur; post hæc attendendum est, quid rei sit tandem, quidquid est creatum, præ ipso Deo Creatore: jam quid homuncio ego unus esse possum? Demum inspiciam corruptionem mei

totius, pravitatem animæ, atque corporis fœditatem, ac me tamquam ulcus, sive apostema esse ducam, ex quo tanta sanies peccatorum, tantaque vitiorum lues defluxerit.

Quartum est, cogitare quid sit Deus, quem ita offendi, collectis, comparatisque perfectionibus attributis Deo, ut propriis, cum oppositis meis vitiis atque defectibus: summam scilicet ejus potentiam, sapientiam, bonitatem, et justitiam, cum extrema mea infirmitate, ignorantia, malitia, et iniquitate conferendo.

Quintum, in exclamationem prorumpere, ex commotione affectus vehementi; admirando valde, quomodo creaturæ omnes (discursu facto per singulas) (3) me sustinuerint tamdiu, et hucusque vivum servaverint: quomodo Angeli, divinæ justitiæ gladium ferentes, æquo me animo tulerint, custodierint, suisque etiam juverint suffragiis: quomodo pro me intercesserint Sancti: quomodo cælum, sol, luna, et alia sidera, elementa, cunctaque animantium genera, et terræ germina, debitæ vindictæ loco, mihi servierint: ut quo denique modo non absorbuerit me dehiscens tellus, et mille infernos reserans, in quibus perpetuas pœnas daturus essem.

(3) In quinto puncto perpendi potest, quomodo res illæ, quæ factæ erant, ut iis uterer ad finem meum prosequendum, et quibus tam turpiter abusus fui, quasque proinde æquum fuisset vindictam de me sumere, mihi nihilominus serviverint. etc.

Terminanda demum erit hæc meditatio per colloquium, extollendo infinitam Dei misericordiam, gratias pro viribus agendo, quod vitam ad hunc usque diem prorogaverit: unde proposita in futurum mei emendatione, recitabo semel *Pater noster.*

TERTIUM EXERCITIUM

Non erit aliud, quam repetitio primi, et secundi, una cum tribus colloquiis.

Post præparatoriam orationem, et duplex præludium, repetenda erunt præcedentia duo exercitia (1), notatis punctis, seu locis, in quibus majorem senserimus consolationem, desolationem, aut aliam quamcumque spiritualem affectionem: ac illis diutius, diligentiusque immorandum erit. Deinde, occurrente nobis spirituali motu, ad colloquia, quæ sequuntur, tria veniemus.

(1) De repetitionibus meditationum vide direct. cap. 15. §. 2. et 3.; infra quoque in explanatione quædam de repetitionibus notabimus, veluti ad quintam diem hebdomadæ secundæ.

Colloquium primum fit ad Dominam nostram, Christi matrem, flagitando intercessionem ejus apud Filium, et gratiæ impetrationem nobis tripliciter necessariæ (2). Primo, ut internam criminum nostrorum cognitionem, ac detestationem

sentiamus. Secundo, ut operum nostrorum agnoscentes, abhorrentesque ordinem perversum, correcto eo, nosmetipsos secundum Deum recte ordinemus. Tertio, ut perspecta et damnata mundi pravitate, a rebus mundanis ac vanis nos recipiamus. His expletis semel recitetur *Ave Maria.*

(2) Nonnihil de gratia tripliciter necessaria, quæ in colloquio petitur, dicendum est.

Et primo quidem utrobique postulatur gratia, non tantum qua juvetur intellectus; sed etiam, qua moveatur voluntas. Ad intellectum pertinet: *cognoscere, agnòscere, perspicere:* ad voluntatem vero, *detestari*, *abhorrere*, *damnare.*

Prima gratia versatur circa peccati malitiam, quam jam in Exercitiis prioribus consideravimus.

Altera refertur ad operum nostrorum perversum ordinem corrigendum: quæ correctio ad nullam aliam regulam melius potest exigi, quam ad finem ob quem conditi sumus.

Tertia denique utilis est, ad fugiendas mundi hujus vanas et pravas spes ac cupiditates. Vanum siquidem esse vidimus in fundamento, quidquid ad finem, cujus causa factum est, non dirigitur.

Quod vero S. P. N. tam studiose in hoc, et in pluribus deinde colloquiis, doceat nos implorare patrocinium Beatæ Virginis; quod toties in meditationibus memoriam ejusdem suscitet; quod in tertia hebdomada ejus dolores, in quarta ejus gaudia proponat contemplanda; quod in tribus orandi modis, ad virtutes ejus imitandas invitet, eamdemque salutandi et invocandi formulas menti revolvendas objiciat; quod denique tot modis cultum venerationemque Matris Dei promoveat, non mirabitur ille, qui legerit B. Ignatium, postquam in Monte Serrato *ante aram Beatæ Virginis suspensis armis noctem excubans*,

sacræ militiæ tyrocinium posuisset, inde, plenum zelo pro honore ejusdem Virginis Matris, secessisse Manresam, in quo secessu per annum commoratus, hunc admirabilem Exercitiorum librum composuit.

Secundum colloquium fiat similiter ad Christum Dominum, et mediatorem nostrum, ut illa eadem nobis impetret ab æterno Patre. Subdetur in fine oratio, quæ incipit: *Anima Christi.*

Tertium eodem processu faciendum est ad Deum Patrem, ut triplicem illam gratiam nobis largiatur, et in fine semel recitandum *Pater noster*.

QUARTUM EXERCITIUM

conficitur ex tertii repetitione.

Ponitur repetitio ejusmodi, veluti quædam eorum ruminatio, quæ meditatus sum in Exercitiis prioribus, ut ea continue reminiscendo, discurrat facilius intellectus sine divagatione. Adjicienda quoque erunt tria eadem colloquia.

QUINTUM EXERCITIUM

est contemplatio de inferno (1), *continetque ultra orationem præparatoriam, et duo præludia, puncta quinque, et unum colloquium.*

(1) Vide directorium cap. 14. §. 1. ubi notatur, quod si fiant tantum quatuor Exercitia unius horæ per diem, hæc contemplatio differenda sit in sequentem diem.

Hoc Exercitium habet speciem applicationis sensuum;

quam S. P. N. in 2. hebdomada in ultimo diei exercitio faciendam tradit.

Selegit vero ad hanc ex antecedentibus ejusdem diei meditationibus rem quamdam præcipuam, et Exercitio huic aptam; supplicium videlicet illud sempiternum peccato, ut vidimus, jure debitum: quod supplicium, ut altius animo insideat, per quinque sensus funditus scrutandum proponit. Studendum vero in hoc Exercitio (sicut S. P. N. præcipit in 2. hebdomada, ubi agit de applicatione sensuum) ut singula nobis adaptemus. Nam applicatio sensuum non est sejuncta ab omni meditatione, ut notat direct. cap. 20. Subjiciemus igitur hic specimen aliquod breve, ad quod deinde componi possint meditationes aliæ, in quibus sensus applicantur cuicumque materiæ.

Oratio præparatoria non differt a superiore.

Prius præludium, hic habet compositionem loci, subjecta oculis imaginationis, inferni longitudine, latitudine, ac profunditate. Posterius vero, consistit in poscenda intima pœnarum, quas damnati luunt, apprehensione, ut si quando me ceperit divini amoris oblivio, saltem a peccatis supplicii timor coerceat.

Punctum primum (2) est, spectare per imaginationem vasta inferorum incendia, et *(7) animas, igneis quibusdam corporibus, velut ergastulis inclusas.

(2) Cernebamus in præludio exercitii 1. hujus diei, *animam nostram in corpore isto corruptibili*, *velut in carcere constrictam*. Ah! quanto sunt ergastula illa ignea horribiliora! Ferendus igitur pro peccatis meis patienter est carcer, in quo nunc sum, et faciendus fructus dignus pœnitentiæ, ne in ista ignea ergastula conjiciar.

Secundum, (3) audire imaginarie, planctus, ejulatus, vociferationes, atque blasphemias in Christum et Sanctos ejus illinc erumpentes.

(3) Creatus est homo, ut laudes Dei conditoris sui æternum canat et audiat. Quam acerbum erit, pro suavissimis illis cælitum vocibus, nonnisi horridas illas blasphemias, desperationis plenissimas, auribus haurire! Potius igitur nunc *benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo*, psalm. 33., ne veniam ad locum illum, ubi *erit fletus, et stridor dentium*. Matth. 8.

Tertium, (4) imaginario etiam olfactu fumum, sulphur, et sentinæ cujusdam seu fæcis, atque putredinis graveolentiam persentire.

(4) Meipsum in 2. hujus diei exercitio aspexi, *tamquam ulcus, sive apostema . . . ex quo tanta sanies peccatorum, tantaque vitiorum lues* defluat. Quanta igitur ibi erit graveolentia, ubi sceleratorum omnium tanta erit colluvies! Nempe corrumpi et putrefieri necesse est, quidquid a fine suo, et ab illo statu dimovetur, qui ei a natura, sive a Deo attributus est.

Quartum, (5) gustare similiter res amarissimas, ut lacrymas, rancorem, conscientiæque vermem.

(5) An non damnati illi dicere poterunt cum Jonatha 1. reg. 14. *Gustans gustavi . . . . paululum mellis*, brevissimam scilicet et vanam voluptatem, *et ecce morior* et in amaritudinis pelagus delapsus sum. *Scito et vide, quia malum est, et* AMARUM *reliquisse te Dominum Deum tuum*. Jerem. 2.

Quintum, (6) tangere quodammodo ignes illos, quorum tactu animæ ipsæ amburuntur.

(6) Nempe, qui tetigerint aliquid creatum, de quo Deus dixit, *ne tangeremus illud*, Gen. 3.; *pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure*, Apoc. 21.; et quisquis ibi erit clamabit: *Quia crucior in hac flamma.* Luc. 16. Sequar igitur Apostoli consilium ad Coloss. 2. *Ne tetigeritis, neque gustaveritis, neque contrectaveritis, quæ sunt omnia in interitum ipso usu.* Ipso, inquam usu, quando utimur re quapiam creata, eamque eligimus tunc cum obest ad prosequendum finem nostrum.

Colloquendo (7) interim cum Christo, in memoriam adducendæ erunt illorum animæ, qui ad inferni pœnas damnati sunt, vel quia credere noluerunt adventum Christi, vel licet crederent, non tamen conformem præceptis ejus vitam exegerunt: idque vel ante adventum Christi, vel eodem tempore, quo vixit Christus in hoc mundo, vel post illud deinceps. Gratiæ postremo agendæ sunt eidem Christo quam maximæ, quod in tale quodpiam exitium non permiserit me corruere, sed potius ad hunc usque diem summa pietate, et misericordia me prosecutus sit. Finis imponetur, dicto *Pater noster.*

(7) In colloquio singulæ partes prout ponuntur, diligenter animo sunt versandæ. Nam in illis via sternitur ad 2. septimanam recordando adventum, doctrinam, et exemplum vitæ Christi. Cæterum materia ipsa colloquii videtur satis clare esse proposita.

Si visum erit ei, qui tradit Exercitia, expedire ad profectum eorum, qui exercentur, alias meditationes his adjicere, (8) ut de morte; ac aliis peccati pœnis, de judicio, etc. non se putet prohiberi, licet hic non adscribantur.

(8) In prima hac hebdomada desiderantur meditationes aliquot. Nam quinque, quæ ibi proponuntur exercitia, uno die peragi possunt. Sed S. P. N. indicat brevissime materiam plurium meditationum, *ut de morte, ac aliis peccati pœnis, de judicio etc.*

Et mors quidem est pœna peccati: nam *per peccatum mors*, Rom. 5. Ad alias vero peccati pœnas cognoscendas, usui in primis esse possent exempla, quæ leguntur in sacris litteris: veluti supplicium Cain ob homicidium, *Gen.* 4. Diluvium, *Gen.* 7. Sodomorum incendium, *Gen.* 19. Pharaonis et Ægypti plagæ, *Exod.* 7. 8. etc. Pœna mortis, lapidationis, ignis etc. constituta in transgressores 4. et 6. Præcepti, *Levit.* 20. Pœna blasphemorum, et talionis, *Levit.* 24. Pœna in murmurantes, *Num.* 9. Lapidatio ejus qui Sabbatum violat, *Num.* 15. Core Dathan et Abiron ob seditionem vivi absorpti, et septingenti, supra quatuordecim millia murmurantes consumpti incendio, *Num.* 16. et ejusmodi plura.

His possunt addi meditationes de pœnitentia non vera, Antiochi, Judæ, etc. item de pœnitentia sincera Davidis, Mariæ Magdalenæ, Petri etc. De justitia item, vel de misericordia Dei. Magnam quoque materiam meditandi præbent psalmi pœnitentiales, et plurimi, iique pulcherrimi aliorum prophetarum loci. Huc facit etiam parabola nota filii prodigi. Neque omittenda consideratio peccatorum venialium, et ignis, quo illa purgantur.

At de judicio Christus ipse copiosum nobis suppeditat

argumentum: nam locum hunc Evangelistæ diligenter tractarunt.

Hæc satis sit indicasse; nam quæ sibi quisque selegerit, et digesserit, ex eis fere non modo gustum, sed fructum etiam majorem percipiet.

Quod si quis materiam aliquot meditationum primæ hebdomadæ optet paulo ampliorem, inveniet illam infra post modos tres orandi, ante vitæ D. N. Jesu Christi mysteria.

De addendis meditationibus vide etiam directorium cap. 15. §. 4. et cap. 14. §. 1.

De fine autem primæ hebdomadæ vide directorium cap. 17. §. 1. et cap. 18. §. 1.

Exercitiorum vero tempus ita distribuendum est, ut primum eorum fiat in media nocte, secundum mane simul ac surreximus; tertium ante, vel post Missæ sacrum, nondum sumpto cibo; quartum, circiter horam vesperarum; quintum, hora ante cœnam. Quæ temporis distributio, singulis quatuor hebdomadis communis est: variari tamen potest, atque augeri vel minui, prout unicuique, ad peragenda dicta quinque Exercitia, ætas, animi corporisque dispositio, sive naturæ ipsius complexio subservit.

ADDITIONES (1)

(1) Additiones omnes, tam hujus septimanæ, quam sequentium, sunt attente legendæ, et perdiligenter servandæ. Agit de his directorium cap. 15. §. 8. et 9. et cap. 3. §. 1.

Memoria vero refricanda annotationis 6. inter 20.

AD EXERCITIA

melius agenda, et ad ea quæ optantur invenienda, perutiles.

Prima est, ut ego, post cubitum, ante somnum, modico temporis spatio, quo recitaretur semel Angelica Salutatio, *(8) cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, et de Exercitio faciendo (2).

(2) In correctione ex autographo habetur: *Exercitii faciendi puncta breviter animo retractans.*

Nemo hanc additionem parvi pendat, aut negligat. Major enim, quam credi potest, ex ea vis spiritui accedit ad meditationem cum fructu tractandam; per hanc enim additionem, materia meditationis ante præparata, brevi compendio, in unum colligitur; per hanc eadem materia instar fermenti absconditur *sub farinæ satis tribus*, hoc est, sub tribus animæ potentiis, ut sequenti die tota anima fermentetur: per hanc, ignis ille, qui dum meditatio in ordinem redigebatur, cœperat emicare, et accendi, quasi in parvum cumulum congregatur, et obscuro cinere quietis nocturnæ tegitur, ut deinde depulsa caligine, exardescat in meditatione luculentus ignis. Indormiendo denique ejusmodi cogitationi optime concluditur dies transactus, et succedente congrua mane cogitatione, de qua agitur in additione proxima, dies omnes perpetuo quodammodo meditationum nexu conjunguntur inter se, necessario iis interposito somno, ad seriem hanc restauratis viribus fortius adstringendam potius, quam ad interrumpendam. Quapropter numquam hæc additio omittenda est.

Quisquis enim eam omittet, metuo, ne pronum quoque se sentiat ad præparationem meditationis vespertinam, et congruam cogitationem matutinam, aliasque ad-

ditiones negligendas: atque ita meditatio, suis quasi nervis destituta, haud multum virtutis haberet ad spiritum roborandum.

Sed ne quis vel multitudine, vel molestia quadam additionum deterreatur, universe de omnibus dico, incipientibus quidem attentione aliqua, et cura animi opus esse, paulatim tamen earum usum facillimum evadere, breviqne tempore consuetudinis ac naturæ vim quamdam acquiri.

Secunda, ut expergefactus, statim exclusis omnibus aliis cogitationibus, animum ad illud applicem, quod in primo mediæ noctis exercitio contemplaturus sum: utque, majoris verecundiæ, et confusionis gratia, exemplum mihi hujusmodi proponam: quomodo miles aliquis staret coram Rege suo, et cœtu aulico erubescens, anxius et confusus, qui in Regem ipsum, acceptis ab eo prius beneficiis, donisque plurimis ac magnis, graviter deliquisse convictus esset. In secundo itidem exercitio, reputans quantum peccaverim, fingam me catenis vinctum esse, ac protinus sistendum coram summo judice, sicut mortis reus quispiam, ferreis ligatus compedibus, duci ad tribunal solet. His igitur, vel aliis (3), pro meditandarum rerum genere, cogitationibus imbutus, vestitu meo me induam.

(3) Alias atque alias ejusmodi cogitationes facile concipies, si consideraveris exempla regis, domini, patris, benefactoris, magistri, judicis, medici, etc. quæ omnia nomina ab aulico, milite, domestico, famulo, mancipio, filio, mendico, discipulo, reo, ægro etc. per

varia scelera fuerunt turpiter violata: quibus debetur carcer, publica infamia, ejectio ex aula, domo, civitate, et exilium, dejectio a nobilitate, gravissima supplicia verberum, ignis, rotarum, mortis etc. imo, quibus, post latam sententiam, hæc ipsa supplicia jam sunt infligenda vel infliguntur, cum exprobratione temeritatis, socordiæ, negligentiæ, ingratitudinis, dementiæ etc.

Et hæc quidem de cogitationibus spectantibus ad argumenta meditationum primæ hebdomadæ: sed ut de ejusmodi cogitationibus (quas congruas aut matutinas, aut convenientes possumus vocare) semel dicamus: mirum est, quam accurate et diligenter S. P. N. in singulis hebdomadis annotet, quomodo debeant mutari. Ex quo concludas cogitationem illam congruam esse magni momenti, nec umquam omittendam, sicut proxime innuebamus, n. 2., sed quando pridie vesperi præparatur meditatio, sive in secessu Exercitiorum sive extra illum, semper observandum est, ad quam hebdomadam pertineat materia meditationis, ut sequenti die mane congrua illa cogitatio habeatur.

Hæc vero cogitatio non est pars meditationis, sed aliquid prævium. Sicut enim antequam inquiramus drachmam perditam, accendimus lucernam; ita etiam, ut inquiramus, et scrutemur in meditatione testimonia et mysteria Dei, per illam cogitationem ante accendimus lucernam mentis nostræ: et ex igne illo, quem pridie quasi scintillantes carbones post meditationis præparationem, sub cinere per noctem integram sepelivimus, somni tenebrarumque cineribus discussis, lumen elicimus quo intellectus illuminetur, et voluntas inflammetur, ad quærendum in meditatione Deum, et inveniendum illum, atque invocandum, quia inveniri ibi potest, et meditatio, et *Dominus* in ea *prope est.*

Tertia, ut a loco futuræ meditationis, uno, vel gemino adhuc passu distans, (4) per tantil-

lum tempus, quo percurri oratio Dominica posset, animo sursum elevato, considerem Dominum meum Jesum, ut præsentem, et spectantem, quidnam acturus sum, cui reverentiam cum humili gestu exhibere debeam.

(4) Necesse erit legere, *quintum* quod S. P. N. post applicationem sensuum *notat* in secunda hebdomada, ut sciamus, quæ præparatio requiratur ad Exercitia, quæ fiunt extra noctem et auroram.

Quarta est, ut ipsam aggrediar contemplationem, nunc prostratus humi, et pronus, aut supinus jacens, nunc sedens, aut stans, et eo me componens modo, quo sperem facilius id consequi, quod opto. Ubi adverti hæc duo debent: primum, quod si flexis genibus, vel in alio quovis situ, voti compos fiam, nil requiram ultra. Secundum, quod in puncto, in quo assecutus fuero quæsitam devotionem, conquiescere debeo sine transcurrendi anxietate, donec mihi satisfecero.

Quinta, ut completo exercitio sedens, vel deambulans, per quartam circiter horæ partem, mecum dispiciam, quonam modo meditatio, seu contemplatio mihi successerit. Et si quidem male, inquiram causas, (5) cum pœnitudine, ac emendationis proposito: sin vero bene, gratias Deo agam, eumdem postea modum observaturus.

(5) Causæ, inter cæteras, hæ possent hic considerari. Non bene meditationem præparasse contra notand. 3.

hebdom. 4. et annot. 2. inter 20. Exercitium non fecisse præscripto tempore et modo: additionesque cunctas non diligenter observasse, contra annot. 6. ibid. Integram horam non explevisse; aut desolatione incidente tempus ultra non produxisse, contra annot. 12. et 13. ibidem. Additio autem hæc, qua jubemur dispicere, quomodo meditatio successerit, magnæ est utilitatis, nec umquam omittenda.

Sexta, ut cogitationes quæ gaudium afferunt, qualis est de gloriosa Christi resurrectione, subterfugiam: quoniam talis quælibet cogitatio impedit fletum et dolorem de peccatis meis, qui tunc quærendus est, adscita potius mortis vel judicii recordatione.

Septima, ut eamdem ob causam, omni me privem lucis claritate, januis ac fenestris clausis tantisper, dum illic moror, nisi quamdiu legendum, aut vescendum erit.

Octava, ut a risu, verbisque risum provocantibus, maxime abstineam.

Nona, ut in neminem oculis intendam, nisi salutandi aut valedicendi poscat occasio.

Decima (6), ut aliquam addam satisfactionem, seu pœnitentiam. Quæ quidem in interiorem et exteriorem dividitur: interior est, dolor de propriis peccatis, cum firmo proposito cavendi, tum ab illis, tum ab aliis quibusvis in posterum. Exterior autem est fructus interioris, videlicet castigatio aliqua de commissis, quæ tribus potissimum modis assumi potest.

(6) In hac additione S. P. N. 1. Duplicem explicat

satisfactionem, sive pœnitentiam: interiorem, et exteriorem. 2. Triplicem tradit modum exterioris pœnitentiæ: circa victum, circa somnum, et circa ipsam carnem. 3. Triplicem pœnitentiæ exterioris ponit finem, sive effectum: victoriam sui; gratiæ cujusdam impetrationem; et dubii alicujus resolutionem. 4. Docet modum variandi pœnitentias per intervalla, ut finem quæsitum consolationis assequamur. 5. Docet modum, quo mensuram pœnitentiæ invenire possimus nobis accommodatam. Ex quibus patet, quantus thesaurus lateat in hac additione.

Primo circa victum, subtractis quibusdam non superfluis solum (quod temperantiæ est, non pœnitentiæ) sed etiam convenientibus alimentis: et eo fit melius, quo plus subtrahitur, (7) vitata interim naturæ corruptione, aut debilitate gravi, seu infirmitate. Secundo circa somni et strati modum, sublatis non mollibus tantum, aut deliciosis rebus, sed aliis etiam opportunis, quantum licet, citra vitæ aut valetudinis grave periculum. Quapropter de somno necessario nihil demendum est, nisi aliquantisper ad consuetudinem (si cui est nimii somni) moderandam. Tertio circa ipsam carnem, ut inflictum sentiat dolorem, admotis, gestatisque ciliciis, funibus, aut vectibus ferreis, vel incussis verberibus, ac plagis, vel aliis austeritatis generibus assumptis. In quibus tamen omnibus magis expedire videtur, ut doloris sensus in carne tantum sit, nec penetret ossa cum infirmitatis periculo. Quare flagellis potissimum utemur ex funiculis minutis, quæ exteriores affligunt partes, non autem adeo interiores, ut va-

letudinem adversam causare possint. Notanda sunt insuper quatuor hæc.

(7) Similia habentur reg. 4. de victu temperando, *Quanto plus de conveniente victu sibi quis ademerit .... tanto celerius etc.* ibi tamen et hic cavetur grave infirmitatis periculum. Item reg. 7. de distribuendis eleemosynis : *Optimum ac securissimum est .... ut suæ subtrahat commoditati, quantum potest.* Item in fine hebdomadæ 2. de emendatione vitæ facienda: *hoc enim unusquisque persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius, et commodi proprii affectione sese abstraxerit.* Hic est spiritus sanctorum, conformis regulæ 12. summarii, per quam nostri debent *quærere in Domino majorem sui abnegationem, etc.* vide reg. 4. de victu, et hic n. 9.

Circa pœnitentiam, primum, quod pœnitentiæ exterioris triplex est usus, seu effectus : nimirum, ut pro delictis præteritis nonnihil satisfiat : ut vincat seipsum homo, inferiorem sui partem quæ sensualitas appellatur, superiori, hoc est rationi, magis subjiciens. Ut postremo quæramus atque impetremus aliquod gratiæ divinæ donum, quod optamus, puta intimam cordis contritionem de peccatis, et abundantiam lacrymarum, vel propter illa, vel propter pœnas et dolores passionis Christi, aut dubii alicujus, quod nos angit, resolutionem.

Secundum, quod, Additiones primæ duæ solis conveniunt exercitiis, quæ media nocte, et sub auroram fiunt (8). Quarta vero in templo, vel

coram aliis numquam, sed domi tantum et clanculum exequenda est.

(8) Quid observandum ante Exercitia, quæ fiunt interdiu, videndum in *Notando* 4. hebdom. 2.

Tertio, quod quando is qui exercitatur, affectum quæsitum non consequitur, ut dolorem, vel consolationem; mutare subinde expedit rationem victus somnique, et alia genera pœnitentiæ: ita ut pœnitentiam unam per triduum sectemur, et proximo eam biduo relinquamus, vel etiam triduo, prout diversis, plus aut minus pœnitentiæ est sumendum.

Præterea, cum pœnitentias hujusmodi sæpe omittamus ob affectum carnis, aut erroneum judicium, quasi naturalis nostra complexio ferre illas non possit, citra ingens valetudinis detrimentum; et e contrario justum nonnunquam pœnitentiæ modum excedamus, de corporis robore nimis confidentes; mutatis, ut dictum est, pœnitentiæ generibus, ac per vices sumptis, et relictis, evenit plerumque, ut clementissimus Dominus, qui naturam nostram perfectissime cognoscit, unicuique id compertum reddat (9), quod ipsi expedit.

(9) Simile quid habetur reg. 4. de victu. Quia tamen vel per defectum, vel per excessum, facile peccatur, adhibenda est directio instructoris. Agit enim diserte S. P. N. de eo *qui exercitatur* ab instructore: cui talia aperienda esse satis clare docet annot. 17. inter 20. et va-

riis locis non obscure supponit. Atque hinc est regula summ. 41., de tentationibus, pœnitentiis, etc. aperiendis *Præfecto rerum spiritualium, vel confessario, vel superiori.*

Quartum, quod, particulare examen fiat ad tollendas culpas et negligentias, quæ circa Exercitia et additiones solent obrepere: id quod etiam per tres alias sequentes hebdomadas observandum venit.

HEBDOMADA SECUNDA (1)

(1) De secunda hebdomada, et de fine, qui in ea prætenditur: vide direct. cap. 18. et §. 2. cap. 9. ubi de via illuminativa, et dispositione requisita ad hanc hebdomadam agitur, et quid cum minus capacibus agendum.

Contemplatio regni JESU *Christi (2) ex similitudine regis terreni, subditos suos evocantis ad bellum.*

(2) Hic titulus conformis est Evangelio; quod vocatur *Evangelium Regni*, Matth. 4. v. 23. et alibi. De hac contemplatione agit directorium cap. 19. §. 1. 2. et 3. ubi ostenditur, quomodo sit quasi fundamentum, et non computetur proprie inter meditationes, etc.

Dubitari posset, an in hac contemplatione, et in altera de 2. vexillis, cum utraque habeat duas partes, debeamus primum totam priorem partem percurrere, ac deinde secundam? an vero post unumquodque punctum prioris partis, applicatio facienda sit, vel opponendum aliud punctum ex parte secunda? sed in hac re quisque potest tenere modum, in quo plus gustus et fructus sentit. Quod si non recedamus ab ordine S. P. nostri, hujus

quidem contemplationis pars prima, exigit actus solius fere intellectus: at prima pars meditationis de 2. vexillis admittit bene operationem quoque voluntatis, qua fugiamus et detestemur fraudes mali ducis.

Oratio præparatoria fiet more supradicto.

Præludium primum ad constructionem loci nunc erit, ut spectare nos imaginemur synagogas, villas, et oppida, quæ prædicans Christus pertransibat: et sic de locis aliis.

Secundum ad gratiam poscendam pertinens, in hac parte erit, petere a Deo, ne obsurdescamus vocante nos Christo: sed ad sequendum, ac obtemperandum prompti simus.

Punctum primum esto (3), proponere mihi ob oculos, humanum Regem divinitus electum, cu Principes, et populi omnes Christiani reverentiam et obsequium præstare debeant.

(3) In primo puncto respexit S. P. N. ad primum punctum fundamenti: ad reverentiam videlicet et obsequium, quod quis debet Domino suo.

Secundum est (4), imaginari quod audiam illum Regem loquentem ad omnes subditos: in animo est mihi regiones infidelium universas ditioni meæ subjicere. Quicumque igitur comitari me velit, paratus sit oportet non alio uti victu, vestitu, rebusque aliis, quam me utentem conspexerit. In iisdem quoque laboribus, vigiliis, et casibus ceteris mecum persistendum erit, ut par-

ticeps fiat victoriæ et felicitatis unusquisque, prout laborum ac molestiarum socius extiterit.

(4) In secundo puncto, proponuntur ea, quibus abstinendum utendumve est; quatenus ad obsequium illud *vel conferunt*, *vel obsunt*. Quæ vero res nominatim hic recensentur, reduci possunt ad illas quatuor in fundamento enumeratas. Nam in tenuitate et asperitate victus, paupertas agnoscitur: ad quam si vestitus, exteriorque habitus humilis accesserit, contemnetur vulgo, et vilipendetur, qui talis est. Labores vero et vigiliæ, quas Rex ille commemorat, ad corporis incommoda, morbos et dolores; cæteri denique casus ad pericula, brevitatem vitæ, et mortem ipsam oppetendam pertinent.

Tertium est (5), considerare quidnam respondere debeant Regi amantissimo et liberalissimo fideles subditi, et quam prompte ad omnem ejus voluntatem offerre se accinctos. Contra vero, si quis non obaudiret, quanto apud homines universos vituperio dignus esset, atque quam ignavus miles æstimandus,

(5) Tertium punctum, docet eligere, quod rectum honestumque est quando de obsequio Principis illius agitur: simulque demonstrat, quam turpe sit et indignum eligere iners otium, quando tot nominibus ad labores et certamina provocamur.

Pars secunda hujus Exercitii consistit in collatione similitudinis inter dictum Regem, et Dominum Jesum Christum; circa triplex illud punctum.

Primo, sic applicabimus exemplum: si terrenus ille Rex, cum bellica sua evocatione, dignus est, cui attentio et obsequium præstetur; quanto magis Christus Rex æternus, mundoque toti conspicuus; qui singulos ad se his invitat verbis: mea hæc est justissima voluntas totius mundi dominium mihi vendicare, inimicos meos debellare omnes, ac ita demum in Patris mei gloriam intrare: proinde quisquis eo mecum venire cupit, laboret mecum necesse est; labori enim præmium respondebit.

Secundum, ratiocinabimur (6), neminem fore sanæ mentis, qui non cupidissime Christi servitio se totum offerat, et addicat.

(6) Stimulo nobis esse in primis debent verba illa: *Neminem fore sanæ mentis, qui non cupidissime Christi servitio se totum offerat et addicat.* Nam quæ in fundamento proposita sunt (quamvis cætera abessent omnia) urgent, atque adeo cogunt nos, si modo rationis expertes non sumus, ut nos totos Deo devoveamus, et consulamus saluti nostræ. Quis igitur illum sanæ mentis dixerit, qui nunc illud obsequii divini, salutisque propriæ negotium negligit, postquam Deus ipse homo factus, ducem se exhibuit illius viæ ad salutem et finem nostrum? Postquam ipse primus, quidquid arduum est, exhausit ac vicit? Postquam tanta laborantibus præmia promisit?

Tertio, judicandum erit, quod ii, qui se obsequiis illius prorsus duxerint mancipandos, non seipsos tantum ad laborum tolerantiam; verum etiam majora, et præclariora quædam munera oblaturi sunt, expugnata carnis, sensuum, amoris-

que proprii et mundani rebellione (7). Unde respondebit quisque in hunc fere modum: En, o Rex supreme, ac Domine universorum, tua ego, licet indignissimus, fretus tamen gratia et ope, me tibi penitus offero, meaque omnia tuæ subjicio voluntati: attestans coram infinita bonitate tua nec non in conspectu gloriosæ Virginis Matris tuæ, totiusque curiæ cœlestis, hunc esse animum meum, hoc desiderium, hoc certissimum decretum: ut (dummodo in majorem laudis tuæ, et obsequii mei proventum cedat) (8) quam possim proxime te sequar, et imiter in ferendis injuriis et adversis omnibus, cum vera, tum spiritus, tum etiam rerum paupertate: si (inquam) sanctissimæ tuæ majestati placeat ad tale me vitæ institutum eligere atque recipere.

(7) In tertio puncto, annotandi sunt gradus diversi, qui inveniuntur in illa Christi imitatione. Primus est, expugnatio rebellionis, carnis, sensuum, amorisque proprii et mundani. Secundus, tolerantia laborum. Tertius, paupertas spiritus. Quartus, paupertas rerum. Quintus, tolerantia injuriarum, et omnium adversorum. Et quidem hi duo postremi gradus sunt *majora, et præclariora* illa *munera*, ad quæ ii se offerunt, qui se prorsus obsequiis Christi duxerint mancipandos.

Hinc etiam discimus, inter quatuor illas res, quas S. P. N. in fundamento proponit, duas esse positas loco maxime arduo; paupertatem videlicet, et contemptum. Nempe homines passim pro divitiis et honore, pericula, et mortem ipsam non dubitant adire.

(8) Parenthesis illa *(dummodo in majorem laudis tuæ, et obsequii mei proventum cedat)* respondet illi sententiæ fundamenti: *Consentaneum est, ex omnibus ea demum,*

quæ ad finem ducunt eligere. Nimirum electioni locus relinquitur: in eligendo autem, paupertas et contemptus amplectenda sunt, quatenus ad finem ducunt.

Eadem parenthesis persæpe etiam locum habet in iis, qui jam paupertatis statum amplexi sunt. Nam plura quotidie solent venire in deliberationem, quorum pars una est exposita injuriis, et non spiritus tantum, sed rerum quoque paupertati, et tali quidem quæ cum incommodis et indigentia, sive ut Reg. 24. Summar. loquitur, cum effectibus paupertatis conjuncta sit. In his igitur ita animo comparati esse debemus, ut desideremus proxime Christum sequi; dummodo tamen in majorem laudis ipsius, et obsequii nostri proventum cedat.

Fiet bis interdiu (9) hoc exercitium mane cum primum surreximus, et in hora prandium vel cœnam præcedente.

(9) Apparet hinc satis, quod S. P. N. hanc contemplationem non ponat in ordine meditationum hujus hebdomadæ: sed quod illam ponat extra ordinem tamquam fundamentum quoddam. Nam illo die nullam nocturnæ meditationis facit mentionem, et tantum bis interdiu vult fieri hanc contemplationem. Sic ut ille dies habeat tantum duas contemplationes, et sic extra ordinem quodammodo.

In hac hebdomada secunda, et subsequentibus utile fuerit, aliquid subinde legere (10), ex Evangelio, vel pio alio codice, ut de Imitatione Christi, et Sanctorum vita, etc.

(10) De libris, et eorum lectione tractat directorium cap. 3. §. 2. 3. 4. 5. et 6. ubi etiam de scriptione, quæ et qualis hæc esse debeat.

Iterum de librorum lectione cap. 21. §. 2.

PRIMÆ DIEI MEDITATIO

Prima erit, de Incarnatione Jesu Christi, complectens orationem præparatoriam, tria præludia, et puncta tria, cum uno colloquio.

Oratio præparatoria nihil a superioribus variatur.

Præludium primum est, proferre in medium contemplandæ rei historiam, quæ hoc loco erit: quomodo Personæ tres divinæ, universam terræ superficiem speculantes, hominibus refertam, qui ad infernum descendebant, in Deitatis suæ æternitate decernunt, ut secunda Persona, pro salute humani generis, naturam hominis assumat. Unde adveniente tempore præstituto, archangelus Gabriel ad beatam Virginem Mariam nuntius destinatur, ut dicetur infra in myst. vitæ Christi.

Secundum pertinet ad loci compositionem, quæ erit visio imaginaria, perinde ac si oculis pateret terræ universæ ambitus, quam habitant tot diversæ gentes. Deinde ad certam mundi partem domuncula spectetur Beatæ Virginis, apud Nazareth in provincia Galileæ sita.

Tertium continet gratiæ postulationem, ut intime cognoscam, quo pacto Dei Filius mei causa sit homo factus, ut ardentius ipsum amem, et abhinc sequar studiosius.

Notandum hic est, tam orationem præparatoriam, quam tria præludia (1), per totam hebdo-

madam, et reliquas sequentes itidem fieri, præludiis dumtaxat pro diversitate rerum variatis (2).

(1) De tribus præludiis, et quomodo obiter historia in primo præludio repræsentanda sit, explicat similitudine tabulæ visæ directorium cap. 19. §. 4.

(2) Duo prima præludia variantur facile pro varietate historiæ. Quamvis autem propter summam conjunctionem mysteriorum incarnationis et nativitatis, in quibus Filius Dei factus est homo, dicatur in contemplatione de nativitate, quod tertium præludium *a superiore nihil mutabitur*: tamen in aliis mysteriis, mutari quoque debere tertium præludium *pro diversitate rerum* constat tum ex primo exercitio primæ hebdomadæ; tum ex hoc notando: facilis vero erit hæc mutatio, si, prout in 1. exercit. 1. hebd. dicitur, *a Domino id postulem, quod exopto, juxta propositæ contemplationis argumentum*. Sic (ut ex singulis sequentibus hebdomadis unum exemplum demus) in hac 2. hebdom. in mysterio *de baptismo Christi*, peti potest gratia illud intime cognoscendi, ut inde ad Christi humilitatem imitandam magis accendar. In 3. hebdomada: *de accusatione apud Pilatum*, peti potest gratia injurias ibi Christo illatas bene inspiciendi, ut inde animos accipiam imitandi Christum, et pro peccatis meis æquo animo tolerandi, dum accusabor falso, et aliis postponar. In 4. hebdom. in apparit. 4. peti potest gratia, ut, quandoquidem ego peccaverim sicut Petrus, particeps fiam tum contritionis et pœnitentiæ, tum consolationis et lætitiæ, quam Petrus habuit Christo ipsi apparente; et sic in aliis imo in illis ipsis mysteriis, potest postulatio aliis modis mutari, prout hunc vel illum fructum exopto.

Punctum primum (3) est, ut speculer personas omnes (4), de quibus agitur. Et primo qui-

dem homines super faciem terræ degentes, adeo moribus, gestibus, et actionibus diversos; quosdam albos, et nigros alios; nonnullos fruentes pace, et reliquos bellis agitatos: hunc plorantem, et ridentem illum: sanum unum, alterum ægrotum: nascentes multos, et multos vicissim morientes, ceterasque varietates prope innumeras.

(3) In unoquoque puncto, hortatur nos S. P. N. aliquid ad nos reflectere, et ad nos ipsos applicare, et ex singulis nonnihil fructus decerpere. Juverit hic quoque exemplum aliquod dare.

(4) Ex contemplatione hominum super faciem terræ degentium, etc. concludemus inconstantiam rerum humanarum, brevitatemque vitæ nostræ. Et quis ob res adeo fluxas et caducas, a fine ad quem factus est deflectat? Quis ob illas obsequium divini illius regis negligat? Præsertim cum brevi labori addixerit præmium sempiternum?

Ex contemplatione personarum trium divinarum *e solio regali suo* intuentium *omnia hominum genera in superficie terræ cæcorum more viventium, passimque morientium, et descendentium ad infernum;* discemus, quam oculis longe diversis a judicio nostro divina illa mens aspiciat has res infimas et humanas. Profecto *sapientia .... hujus mundi stultitia est apud Deum*, 1. Cor. 3. Utinam aliquis cælestis illius sapientiæ radius nobis infundatur divinitus, quo mendacium a veritate secernamus!

Contemplando *Virginem* Mariam *cum Angelo eam salutante;* considerabimus, quomodo angelis, imo Deo sit in pretio Virgo, pauper, obscura, et vulgo incognita; Sed tenebat *viam bonam, et rectam*, 1. Reg. 12., ad Deum nempe, ad quem facta erat. Idcirco, omissis principum palatiis, Angelus Virginis hujus congressum ambit.

Deinde contemplandæ erunt Personæ tres divi-

næ, e solio regali suo intuentes omnia hominum genera, in superficie terræ cæcorum more viventium, passimque morientium, et descendentium ad infernum. Postea Virginem MARIAM cum Angelo eam salutante considerabimus, aliquid inde semper ad nos reflectendo, ut ex consideratione tali fructum aliquem referamus.

Secundum punctum est, auditu interno excipere, quid loquantur personæ omnes (5), ut homines in terris confabulantes, blasphemantes, sibique invicem conviciantes. Divinæ vero Personæ in cælo de redimendo humano genere colloquentes: Virgo et Angelus in cellula de Incarnationis mysterio tractantes. Quorum omnium reflexione, seu applicatione quadam ad meipsum facta, studebo ex singulis nonnihil fructus decerpere.

(5) In 2. puncto audiemus *homines in terris confabulantes:* narrant *iniqui fabulationes*, Psal. 118., non de fine ad quem creati sunt, aut de recto rerum creatarum usu ad finem; sed de usu perverso, et earum electione minime fini consentanea: de ambiendis videlicet divitiis, honoribus et dignitatibus, aliisque de rebus spectantibus *ad carnis*, *sensuum*, *amorisque proprii*, *ac mundani* oblectationem. Atque ex his oriuntur cetera linguæ peccata, ex quibus S. P. N. pauca enumerat in examine generali supra. At divinæ personæ non aliam rem inter se tractant, quam de hominibus in viam reducendis, per quam itur ad finem, ob quem conditi sunt. Non alia de re loquitur Angelus cum b. Virgine. Hinc disce, quo sermones tui dirigi debeant.

Tertium consequenter erit, actiones quoque

personarum (6), simul attendere: ut puta, quomodo sese invicem mortales infestent, concutiant, trucident, et omnes ruant ad inferos: quomodo sanctissima Trinitas Incarnationis opus exequatur: quomodo item sua Angelus fungatur legatione, et Beata Virgo humillime se gerens, divinæ gratias agat Majestati. Ex quibus ad nos ipsos, ut dictum est, reflexis, fructus obiter est legendus.

(6) In 3. puncto, vide mortales hoc unum agentes, ut consequantur per fas et nefas res illas vanas, quas tantopere depereunt. Hinc bella, cædes, et omnium rerum perturbatio, ac tandem exitium sempiternum. O! quanta secum mala fert animus ad res quasdam creatas perverse inclinatus et affixus! Interea infinita illa Dei bonitas exequitur opus incarnationis, et Filius Dei in virgineo utero humana carne induitur et mittitur, ut nobis a pravo illo rerum creatarum amore abstractis, viam ad finem nostrum commonstret, atque adeo ut tanquam dux nobis præeat. Quis *sanæ mentis .... non cupidissime* Christi *servitio se totum* hic *offerat et addicat?*

Colloquium postremo (7) subjiciam disquisitis studiose verbis, quibus divinam quamlibet personam, Verbum Incarnatum, et ipsius Matrem digne valeam compellare: petendo etiam pro affectu, quem in me sensero, quidquid ad majorem juvet imitationem Domini mei Jesu Christi, velut nunc recens incarnati. Recitabitur in fine *Pater noster.*

(7) In colloquio petere diligenter convenit, *quidquid ad majorem juvet imitationem Domini mei* Jesu *Christi, velut nunc recens incarnati.* Nam sic hæc meditatio opti-

me cohærebit cum contemplatione de Regno CHRISTI, quæ est fundamentum quoddam totius viæ illuminativæ: quapropter juverit iterum in illa verba prorumpere: *En, o Rex supreme ac Domine universorum*, pro me recens incarnate, *ego tua licet indignissimus, fretus tamen gratia et ope, etc.*

SECUNDA CONTEMPLATIO

De Nativitate.

Oratio præparatoria sicut supra.

Præludium primum ex historia dependet, quæ recensenda est ab egressu Beatæ Virginis, ex oppido Nazareth : quo scilicet modo jam nono mense gravida, et insidens asinæ (ut pie meditari licet) ac Joseph comes, cum ancillula, et bove (1), profecti sunt Bethleem, tributum a Cæsare exactum pro se soluturi.

(1) Auctores, qui censuerunt B. Virginem insedisse asinæ, ac secum adduxisse bovem, vide apud Suarez to. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 5. num. 17. et 18., ubi invenies etiam probabiles rationes pro comitatu ancillulæ).

Secundum vero deducendum erit ex consideratione itineris, æstimata ejus longitudine, obliquitate, lenitate, vel asperitate passim occurrente. Deinceps etiam nativitatis locum rimabimur speluncæ similem: latum, vel angustum, planum vel erectum, commode, vel incommode paratum.

Tertium, a superiore nihil mutabitur.

Punctum primum est, aspectus personarum, ut Virginis Deiparæ, et Joseph conjugis, cum famula, et Christi Domini, ut infantis nunc primum nati *(9): Inter quos (2) me adesse fingam, tanquam pauperculum, eorum utcumque necessitatibus, cum reverentia maxima, famulantem. Ac inde quid ad me redire emolumenti, ex tali spectaculo possit, dispiciam.

(2) Ex autographo sic melius leges: *Inter quos me adesse fingam, tamquam pauperculum, et servulum indignum, eos spectantem, contemplantem, et eorum necessitatibus cum reverentia maxima famulantem.*

Igitur contemplare in stabulo Bethleëmitico lectulum, vestitum, pannos, ceteraque insignia, quibus Rex tuus ornatus venit in hanc lucem; et revoca in memoriam secundum punctum 1. partis contemplationis de regno Christi.

Secundum conficitur ex verborum (3), quæ ibidem fiunt, apprehensione fructuosa.

(3) Audi Christum ex præsepio tibi loquentem ea, quæ in eodem secundo puncto 1. partis; vel in primo puncto 2. partis de regno Christi ante audivisti.

Tertium ex negotiorum (4), quæ illic geruntur, inspectione, puta itineris, laborum, et causarum, ob quas summus omnium Dominus in summa natus sit egestate, laturus quoque in hac vita cum perpetua paupertate labores, famem, sitim, æstum, frigus, opprobria, verbera, et

crucem tandem subiturus, idque mei causa (5): unde per singulas studebo proventum aliquem spiritualem colligere. Hæc demum concludenda erunt inito colloquio, et finito cum *Pater noster*.

(4) Vide ex omnibus rebus creatis, qualia elegerit CHRISTUS. Paupertatem scilicet et contemptum, præ divitiis et honore. Hæc CHRISTI electio moderabitur illam nimis cæcam animi propensionem, qua raperis inconsulto in res fini tuo contrarias.

Post hæc considera causam, cur Rex ille supremus ac dominus universorum talis voluerit venire? Ut nimirum exemplo suo animos nobis daret, ad facienda ea, quæ facere debuissemus, etiamsi ipse non venisset.

(5) Denique perpende verba illa: *Mei causa.* Si Rex ille, nullius egens, hoc fecerit *mei causa*, ut me in viam ad finem reduceret, quid æquum est me facere? Hic iterum: *En, o Rex supreme, ac domine universorum*, recens *mei causa* nate, *ego tua*, *licet indignissimus*, *etc.*

De punctis meditationum.

Quia S. P. N. meditationes hujus hebdomadæ in tria fere puncta distribuit, scilicet in personarum, verborum, et operum contemplationem; singulorum copiam et fœcunditatem breviter exhibebo.

DE PERSONIS. In his potest considerari, *Vultus*, *corporis habitudo et color; ætas; situs; gestus; vestis.* Quibus addi potest *locus*, sicut S. P. N. in medit. de duobus vexillis contemplatur CHRISTUM *humili .... constitutum loco.* Præterea investigari possunt interiora hæc: *Tres potentiæ*, *et passiones animi.* Quam sit persona *fœda*, *et infecta cœno peccatorum*, *tam capitalium*, *quam aliorum;* quam *ornata virtutibus theologicis fide*, *spe*, *charitate; et moralibus*, inter quas prima et præcipua est *Religio*, qua

interior, et exterior cultus, Deo debitus, exhibetur, veluti oratione, sacrificio, etc. huc spectant quatuor virtutes cardinales, *prudentia* scilicet, *justitia*, *temperantia*, *et fortitudo*: Consilia item evangelica: *paupertas voluntaria*, *castitas perpetua*, *obedientia integra*. An instructa sit *septem donis et duodecim fructibus S. Spiritus*.

Quia vero in his valde salutaris, copiosa et facilis meditanti sæpe est materia, tam dona, quam fructus hic enumerabo. Dona Spiritus Sancti apud Isaiam cap. 11. hæc recensentur. 1. Sapientiæ. 2. intellectus. 3. consilii. 4. fortitudinis. 5. scientiæ. 6. pietatis. 7. timoris Domini. Fructus autem, ad Galatas 5., sunt hi. 1. charitas. 2. gaudium. 3. pax. 4. patientia. 5. benignitas. 6. bonitas. 7. longanimitas. 8. mansuetudo. 9. fides 10. modestia. 11. continentia. 12. castitas.

De verbis. Tria sunt homini necessaria ad salutem et finem suum consequendum: nimirum, ut *Dominum Deum suum laudet ac revereatur*, *eique* serviat. In fundam. Ad reverentiam pertinet personæ totius compositio, qua se alterius conspectui offert. Hæc vero compositio acquiritur potissimum contemplatione et imitatione personarum de qua nunc egimus. At laus verbis potissimum perficitur. Videndum igitur est in primis, *quid* personæ *laudent*: *quid* contra *vituperent et parvi pendant. De quibus* rebus loquantur: tum *quibuscum* colloquantur: considerandum quoque *tempus*, *locus*, *et modus*. Cogitationes huc referri possunt; nam verba sunt quædam cogitationum signa.

De opere. In hoc situm est obsequium, quod alteri exhibemus, et probatur per illud studium eidem serviendi. Indagandum igitur, *quid* personæ agant. Campus hic amplissimus aperitur, si ad fundamentum, ad meditationes singulas primæ septimanæ, et ad meditationem de regno Christi, etc. facta personarum explores. Veluti si utaris triplici illo compendio 2. exercitii 1. hebdomadæ, quod juvat tam ad recte facta, quam ad peccata in memoriam revocanda: *consideratis videlicet locis habitationis* . . . . *conversationum modis*, *et officiorum seu negotiorum*, *qui-*

bus functi sunt, vel funguntur *generibus diversis.* Plura ejusmodi occurrent, quibus punctum hoc mire amplificabitur, si ad meditationes anteactas animum convertas.

Possunt hic considerari opera misericordiæ: tum CORPORALIA, quæ sunt septem; 1. esurientes pascere; 2. Potum dare sitientibus; 3. operire nudos; 4. captivos redimere; 5. ægrotos invisere; 6. hospitio peregrinos suscipere; 7. mortuos sepelire: tum deinde SPIRITUALIA, quæ item sunt septem; 1. peccantes corrigere; 2. ignorantes docere; 3. dubitantibus recte consulere; 4. pro salute proximi Deum orare; 5. consolari mœstos; 6. Ferre patienter injurias; 7. offensam remittere.

Consideretur denique *modus*, *tempus*, *locus*, *causa*, *finis etc.*

Nam directorium agens de punctis hisce meditationum cap. 18. §. 5. 6. et 7. notat §. 7. quod non prohibeamur illis tribus punctis addere alia, qualia sunt *cogitationes, et affectus personarum interiores, tum etiam virtutes; et præterea modus, et finis mysteriorum, quæ occurrunt; causa item et effectus, tempus et reliquæ circumstantiæ.* Sed sive hæc censeantur diversa esse puncta, sive reducantur ad aliquod ex tribus punctis propositis a S. P. Nostro (sicut fit in contemplatione de nativitate in tertio puncto) non tantopere videtur referre: facere quisque potest prout se melius sentit juvari.

Amplus quoque aperitur campus meditandi, si in mysteriis animum advertas ad octo beatitudines, quas Christus tradidit, Matth. 5., contemplando, scilicet quomodo et in persona, situ, et gestu, et in verbis, et in opere Christus aliique exercuerint illas octo virtutes. Considerando præterea, præsertim dum versamur in 4. hebdomada, quomodo annexas beatitudines adepti sunt. Illud quoque observandum, virtutes omnes illas conjunctas esse cum tribus illis virtutum gradibus, qui traduntur in contemplatione de 2. vexillis, ex iisque quodammodo profluere: beatitudines autem ipsas spectare, ad victoriam et felicitatem, cujus, in meditatione de regno Christi,

Rex noster dicit, quod particeps erit *felicitatis* unusquisque, prout laborum et molestiarum particeps fuit

VIRTUTES	BEATITUDINES
1. Beati pauperes spiritu:	quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
2. Beati mites:	quoniam ipsi possidebunt terram.
3. Beati qui lugent:	quoniam ipsi consolabuntur.
4. Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam:	quoniam ipsi saturabuntur.
5. Beati misericordes:	quoniam ipsi misericordiam consequentur.
6. Beati mundo corde:	quoniam ipsi Deum videbunt.
7. Beati pacifici:	quoniam Filii Dei vocabuntur.
8. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.	quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Quisquis personas, verba, et opera hoc modo in singulis mysteriis fuerit contemplatus, is seipsum respiciens inveniet unde fructum multiplicem colligat, et post intellectus ratiocinationem, suapte sponte, ad voluntatis affectiones rapietur.

Istud modo universe monendum est: in singulis punctis varias quasi personarum classes menti objiciendas esse: ut nunc mundo amorique proprio deditos; nunc Deo devotos consideremus: ipsos etiam inferos nonnumquam adeamus, inde ad Cælites cogitationem transferamus; per omnes terræ cælique plagas mente vagando ne ipsas quidem res vitæ expertes prætereundo: quas S. P. N. in 2. exercitio hebd. 1. tamquam Dei instrumenta, et ministros contemplatur. Harum tam diversarum classium considerationem, et inter se comparationem,

docet nos pulchro exemplo, S. P. N. in meditatioue de incarnatione.

Nos quoque specimen aliquod dabimus, modumque tractandi puncta meditationum, in fine harum explanationum.

TERTIA CONTEMPLATIO

est repetitio præcedentium duarum.

Pro tertio exercitio, seu contemplatione, repetuntur duæ præcedentes, cum oratione præparatoria, et iisdem tribus præludiis, notando ubique, et fixius tractando illas partes, in quarum priore transcursu aliquid illustrationis, consolationis, vel desolationis acceperim. Subdetur etiam colloquium cum Oratione dominica, ut prius.

Notandum, eumdem esse repetendi exercitii modum (6), et ordinem in hac hebdomada, et in sequentibus, qui fuit in prima: nisi quod mutatur materia, eadem forma permanente.

(6) Quæres, quid dicendum de praxi illa, qua nonnulli repetitionis, aut alterius Exercitii loco, solent discussionem facere de regulis, vel officio suo, vel aliud ejusmodi? Respondeo, quod praxis illa sit minus conformis menti S. P. nostri, qui variis locis et modis inculcat, sive quinque, sive quatuor fiant exercitia; sive una pro omnibus contemplatio assignetur, ut fit quinta die et sequentibus hebdomadæ secundæ; sive duplex, ut alibi, quod debeamus toto die hærere in eadem materia eam repetendo, ac demum sensus applicando. Sic enim fit, ut mysterium altius animo imprimatur: qui fructus

retardatur, quando Exercitium interponitur aliud. Quo autem contemplationes altius animo insident, eo melius præparamur ad tertium humilitatis gradum, qui est quasi objectum attributionis, ad quod omnia a S. P. N. diriguntur. Jam vero qui in tertio humilitatis gradu versatus est, haud gravate in suo statu omnes officii sui partes, et regulas explebit. Ad gradum proinde illum præcipuo et non interrupto studio per exercitia et meditationes tendendum est.

Itaque utilius, et menti S. P. nostri magis consonum est, mysteria singula, perpetuo quasi meditationis opere, per repetitiones, et sensuum applicationes cordi quodammodo insculpere; atque hac via ad tertium humilitatis gradum contendere. Discussio vero illa, de qua agimus, vel differri potest in aliud tempus; vel sic posset institui, ut propter illam repetitiones, et applicationes sensuum nullatenus omittantur: veluti, si extra meditandi Exercitia quinque vel quatuor, quæ singula horam requirunt, impendatur saltem horæ quadrans, vel media hora ejusmodi discussioni.

Denique, ut pateat, quantopere S. P. nostro cordi fuerit prosecutio et repetitio iterata mysterii, de quo noctu, et in aurora meditati sumus, cum applicatione sensuum ad idem: ne per ipsam quidem electionem, quæ est discussio optima, atque adeo necessaria, vult omitti unam ex hisce repetitionibus, aut applicationibus sensuum. Sed quinto die hebdomadæ secundæ, quando inchoatur discussio electionis, quamvis unicum tantummodo mysterium, illo die et deinceps assignet, ponit tamen diserte quinque Exercitia, cum suis repetitionibus, et applicatione sensuum, pro unoquoque die, sic ut discussionem illam præcipuam voluerit fieri, extra seriem meditationum ac repetitionum.

Rationes cur Exercitia illa omitti non debeant, etiam tempore electionis, præter proxime allatas, videri possunt in directorio cap. 30. §. 3. et 4. Quamquam dum Exercitia illa fient more præscripto a S. P. nostro, con-

tinget interdum, ut in aliqua parte meditationis, cum animus jam quietus est, occurrant quædam, quæ ad electionem (idem dici potest de discussione, et observatione regularum etc.) non parum juvant, aut movent; quæ tunc minime repellenda, sed sedulo tractanda et versanda sunt.

Hæc visum fuit paulo pluribus exponere, ne sensim irrepat Exercitiorum forma nova; aliosque nobis scopos præfigamus; cum in tertio gradu humilitatis omnia sita sint, ex eoque cætera quæ quærimus, facillime, et quasi sponte sua profluant.

QUARTA CONTEMPLATIO

est primæ ac secundæ iterata repetitio, proximæ præcedenti penitus conformis.

QUINTA CONTEMPLATIO

est applicatio (1) *sensuum ad prædictas.*

(1) Directorium cap. 20. ubi agit de applicatione sensuum, testatur §. 1. quod hoc exercitium sit facile; apte propterea fit post alias diei meditationes, quibus mens fatigata aliquantum esse potest.

Differt vero a meditatione, ut traditur §. 3. quia meditatio magis ratiocinatur per intellectum. Applicatio autem potissimum inhæret in sensibilibus, ut in aspectu, etc. subjungit deinde duplicem applicationis utilitatem §. 4.

Cum applicatio sensuum sæpe versetur circa duo mysteria duarum meditationum, contingere poterit, ut aliquis plus gustus et fructus referat, si primo applicet sensus omnes ad unum mysterium, ac deinde ad alterum: præsertim, quando mysteria inter se minus sunt connexa.

Post orationem præparatoriam, cum tribus jam dictis præludiis, apprime conducit, quinque imaginarios sensus circa primam et secundam contemplationem, eo, qui sequitur, modo, exercere, prout res subjecta feret.

Punctum primum erit (2), secundum imaginationem respicere personas omnes, et notatis, quæ circa eas occurrent, circumstantiis, utilitatem nostram elicere.

(2) Aspectus personarum in hoc puncto, videtur debere diversus esse ab aspectu personarum, qui fit in aliis meditationibus, ubi consideratio actionum est punctum distinctum ab aspectu personarum. At in applicatione sensuum, consideratio actionum non est punctum diversum. Quapropter personæ videntur hic respiciendæ etiam tamquam agentes, sive cum actionibus. Et hoc forte indicat S. P. N. per verba illa: *Notatis, quæ circa eas occurrent, circumstantiis.*

Quamvis applicationis sensuum specimen aliquod dederimus in contemplatione de inferno: hanc tamen contemplationem paucis declarabimus.

In primo puncto. Intuere Christum in Virginis utero, per novem menses inclusum; ibidemque in loco obscuro, extra hominum aspectum et memoriam latitantem. Disce latere et vivere solo cœlo teste.

Oculos deinde converte ad S. Josephum, et B. Virginem matrem, et ancillam. Vide quam diligenter omnes Dominum Deum suum, recens natum, laudent, revereantur, eique serviant. Ad hæc exempla poscuntur tuæ manus.

Postremo oculos in cælum tolle. Videbis Cælites omnes aversos a rebus illis, quas vulgo homines æstimant, perpetuo obtutu fixos in illo spectaculo Christi, vel conclusi Virginis utero, vel jacentis in præsepio. Id age, ut tu quoque gratum spectaculum fias Deo, et angelis.

Secundum, velut (3) audiendo, quid loquantur, aut loqui eas deceat, omnia in usum nostrum attrahere.

(3) In secundo puncto: audi Christum in utero matris sese Patri offerentem ad omnia, quæ et ad gloriam ipsius, et ad salutem nostram spectant: eadem desideria, et vota in præsepio collocatus identidem renovat. Tu item te totum offer ad obsequium Dei, et salutem animarum.

Tertium, interiore (4) quodam gustu, et olfactu sentire, quanta sit suavitas, et *(10) dulcedo animæ, divinis donis ac virtutibus imbutæ, juxta rationem personæ, quam consideramus, adaptando nobis ea, quæ fructum aliquem afferre possint.

(4) In tertio puncto: interiore quodam gustu et olfactu percipe et senti sapientiam, intellectum, consilium, et cætera dona Spiritus sancti: charitatem item, gaudium, et cæteros fructus ejusdem Spiritus; quos tum B. Virgo, tum B. Joseph, tum Christus ipse in se senserunt. Sane virtutum harum fragrantia cælum ipsum implevit odore suavissimo. Tu quoque id age, ut bonus Christi odor fias, et ut gustare etiam possis, *quoniam suavis est Dominus*, Ps. 33.

In hoc tertio puncto juverit legere correctionem ex autographo hispanico, quæ posita est in fine lit. k.

Quartum, per (5) internum tactum attrectare, ac deosculari vestimenta, loca, vestigia, cæteraque personis talibus conjuncta, unde fiat nobis devotionis, vel boni cujuslibet spiritualis major accessio.

(5) In quarto puncto fac sicut ibi notatur.

Huic erit Contemplationi per Colloquium (6) imponendus finis, sicut prioribus, adjecto itidem *Pater noster*.

(6) In colloquio, non omittenda postulatio gratiæ, qua possis intelligere et exequi quæ tum in fundamento, tum in meditatione de regno Christi apud animum tuum decrevisti, quæ identidem sunt revocanda in memoriam.

Notanda insuper sunt hæc quinque.

Primum, quod tam in hac, quam in qualibet sequente hebdomada nullum debeo legere, vel cogitare aliud mysterium, nisi quod eadem hora aut die considerandum sit, cum alioquin unum alteri obturbet.

Secundum, quod primum de Incarnatione Christi exercitium fit media nocte, proximum diluculo, tertium circa horam missæ, quartum sub vesperas, quintum paulo ante cœnam: et eorum cuilibet spatium impendetur unius horæ (1). Id quod abhinc deinceps ubique venit observandum.

(1) Hinc confirmatur id, quod diximus ad annot. 12. inter 20. videlicet integram horam impendendam cuique exercitio.

Tertium, quod si is, qui exercitatur, sit senex, vel per hebdomadam primam viribus attritus, præstat eum aliquoties non surgere de nocte, sed tres tantum contemplationes peragere, in aurora, circa Missæ tempus, ante (2) prandium *(11) su-

peraddita circa vesperas una repetitione: et sensuum applicatione ante cœnam.

(2) Hæc verba sumenda sunt quasi synonyma ut videlicet *circa missæ tempus*, idem significet quod *ante prandium*, sic ut sola contemplatio nocturna omittatur, cætera exercitia fiant numero et tempore solito: hæc clare patent, ex notando posito post duas contemplationes secundæ diei hujus hebdomadæ.

Quartum, quod in hac hebdomada secunda, ex decem additionibus in prima traditis, variari debent secunda, sexta, et septima, cum decima, ex parte. In secunda quidem hoc mutatur, quod simul atque excitor a somno, meditationem proxime instantem debeo menti objicere, ac desiderium provocare, cognoscendi clarius Incarnati æterni Verbi, ut ipsi serviam, et adhærescam tanto propensius, quanto incredibiliorem erga me bonitatem ejus (3) perspexero.

(3) Hæc cogitatio congrua, complectitur tria: 1. meditationem menti objicere. 2. desiderium cognoscendi clarius incarnati Verbi: 3. cognitionem illam eo dirigere, ut ipsi serviam, et adhærescam tanto propensius, quanto etc.

Patet ex hac cogitatione, quæ statim a somno debet meditationem præcedere: quantopere S. P. nostro cordi fuerit, ut juxta constit. p. 3. c. 1.° §. 26. et summarii reg. 17. homines *serviant et placeant divinæ bonitat propter seipsam et propter charitatem et eximia beneficia, quibus prævenit nos;* hoc est, sicut hic loquitur, *ut ipsi serviam et adhærescam tanto propensius, quanto incredibiliorem erga me bonitatem ejus perspexero.*

In sexta vero, ut frequenti versem memoria vitam Christi a tempore Incarnationis ad locum usque, sive mysterium, de quo in præsenti die, vel hora sum meditaturus.

In septima, ut luce, vel obscuritate, sereno cælo, vel turbido delecter, quatenus ad scopum refert desideratæ rei pertingendum.

In decima, ut ita me geram, sicut exigere videtur mysterii contemplandi genus: cum nonnulla ex mysteriis pœnitentiam requirant, alia non item. Decem igitur Additionibus utendum erit circumspecte.

Quintum est ultimo notandum, quod in omnibus aliarum horarum (præterquam noctis mediæ et auroræ) exercitiis, assumendum erit aliquid, quod secundæ et tertiæ additioni æquivaleat, hunc in modum: ubi primum in mentem veniet adesse meditandi horam, priusquam accedam, prospiciam eminus, quo ferar, et coram quo sim apparitu-rus, ac transcursa obiter Exercitii oblati parte, contemplationem statim auspicabor.

IN SECUNDO DIE ARGUMENTUM

PRIMÆ ET SECUNDÆ CONTEMPLATIONIS (1)

(1) Legendum de his directorium cap. 19. §. 5. 6. et 7. Cæterum meditationes 2. et 3. diei de præsentato Christo in templo, de fuga in Ægyptum, de vita in domo parentum, et de mansione in templo, declarabuntur suo loco, cum aliis, quas S. P. N. proponit in fine libelli sui.

Erit Christi præsentatio in templo, de qua infra. *(12) *Fuga in Ægyptum: de qua etiam infra in mysteriis vitæ Christi.*

Super duabus his contemplationibus fiet repetitio duplex, et sensuum applicatio, ut supra.

Notandum, quod expedit nonnunquam eum, qui exercitatur, quamvis et vigore animi, et corporis robore sit præditus; nonnihil tamen remittere de præscriptis exercitiis secundæ hujus hebdomadæ, et subsequentium duarum: ut assequi, quod cupit, commodius valeat, accepta solummodo contemplatione una in crepusculo matutino, et altera circa Missæ tempus: quarum repetitionem faciat hora vesperarum: et sub cœnam, quinque imaginationis sensus super iisdem exerceat.

Die vero tertia meditandum occurret, quo pacto puer Jesus apud Nazareth subditus erat parentibus. Deinde, quomodo ab eis repertus fuerit in templo, ut infra in mysteriis vitæ Christi. Fient item duæ repetitiones, cum sensuum applicatione.

Præludium quoddam circa considerationem statuum, seu generum vitæ diversorum.

Cum *(13) supra propositum (1) fuerit exemplum Christi, de vitæ genere, quod in mandatorum Dei observatione consistit, et primus seu

communis status appellatur; nunc idem ipse Dominus, dum parentibus suis fuisse subditus memoratur, formam videtur exhibere, alterius seu secundi status (2), pendentis ab obedientia, et perfectionem Evangelicam afferentis, quando videlicet in templum se contulit, patre adscititio, et naturali matre derelictis, ut æterni Patris obsequio vacaret. Quare opportunum hic erit, nos quoque illius vitam contemplantes, vestigare et efflagitare proprium vitæ genus, in quo majestati suæ nos servire malit.

(1) Operæ pretium erit correctionem ex autographo hic apponere, quæ sic clarius habet: *Cum supra propositum fuerit exemplum Christi, de vitæ genere, quod in mandatorum Dei observatione consistit, dum parentibus suis fuisse subditus memoratur, et primus, seu communis status appellatur. Nunc idem ipse Dominus formam videtur exhibere alterius, seu secundi status, perfectionem evangelicam afferentis, quando videlicet in templum se contulit etc.*

(2) Sanctus P. N. omnes hominum status distribuit in duo genera. Unum eorum *in mandatorum Dei observatione consistit.*

Hic status a S. P. nostro vocatur *primus;* quia revera unusquisque ab initio huic addicitur. Idem vocatur *communis*, quia nullus ab eo eximitur nec proinde deliberationi locum relinquit. Quamvis varias, multumque inter se diversas statuum species complectatur, quæ deliberandi eligendique necessitatem non raro afferunt.

Alter status est, qui affert *perfectionem evangelicam.* Hic vocatur *secundus*, quia primo supervenit.

Exemplum primi status S. P. N. ponit in Christo, *dum parentibus suis fuisse subditus memoratur.* Specimen

vero status secundi, quando parentes, eorumque domum dereliquit, *ut æterni Patris obsequio vacaret.*

Sunt hæc hausta ex Evangelio Matt. 19. ubi ad Christum *unus accedens, ait illi: Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æternam? Qui dixit ei . . . si . . . vis ad vitam ingredi, serva mandata.* En statum primum et communem. Sed cum dixisset *illi adolescens; omnia hæc custodivi a juventute mea; quid adhuc mihi deest? Ait illi* Jesus : Si vis perfectus esse , *vade vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo, et veni sequere me.* En statum secundum, qui ducit ad *perfectionem evangelicam.*

Porro investigatio status uuicuique convenientis inchoatur a meditatione, de mansione Christi in templo, quando parentes dereliquit, *ut æterni Patris obsequio vacaret.*

Sed longe a S. P. nostri mente aberrant ii, qui existimant sequentia Exercitia, ad illos dumtaxat spectare, qui proprium vitæ genus investigant. Nam cum dixisset in hoc præludio, quod *opportunum hic erit . . . vestigare et efflagitare proprium vitæ genus*, et quod *ad hoc . . . inquirendum possumus introduci, per sequens proxime Exercitium.* Ne cui forte hæc cogitatio iucideret; ego jam inquisivi statum, et eum, quem eligere ac tenere debeo Deus mihi suggessit, ad me igitur nihil pertinet electionis materia: ne quis, inquam, similia cogitaret, mox subnectit S. P. N. hæc verba: *Discemus etiam exinde, qua sit nobis opus dispositione, ut perfecti in eo evadamus statu, etc.*

Itaque his qui statum habent, *ut perfecti in eo evadant*, æque utilia et necessaria sunt sequentia Exercitia, et universa electionis materia; atque iis, qui statum inquirunt.

Ad hoc igitur inquirendum, possumus introduci per sequens proxime Exercitium, ad Chri-

sti mentem attendentes, collatam cum opposita inimici. Discemus etiam exinde qua sit nobis opus dispositione, ut perfecti in eo evadamus statu, quemcumque bonitas divina eligendum nobis suggesserit.

Quarta die fiet meditatio de duobus vexillis (1), *uno quidem* Jesu *Christi optimi nostri Imperatoris; altera vero Luciferi, hostis hominum capitalissimi.*

(1) Hæc meditatio prodest vel maxime (quod jam dicere incepimus) tum ad inquirendum proprium vitæ genus, tum ad intelligendum, *qua sit opus dispositione, ut perfecti in eo evadamus statu, quemcumque bonitas divina eligendum nobis suggesserit.* Hoc est, ut ex omnibus, quæ nostro arbitrio subjecta sunt, et non prohibita, eligamus ea, quæ statum præ ceteris decent, et ornant. Hanc etiam ob causam (videlicet ut sciamus, hæc omnia non minus dirigi, ad eligenda ea, quæ statum consequuntur, quam ad eligendum statum ipsum) S. P. N. etiam communem statum, qui in mandatorum observatione consistit, neque deliberandi locum relinquit, tam studiose diserteque proponit, non ut inquiramus an eligendus sit: sed ut statum illum, bene eligendo ea, quæ libera nobis sunt, perficiamus.

Porro meditatio hæc est introductio quædam, sive dispositio, ad investigandum, et inquirendum, quid Deo placeat, salutique nostræ conducat: non vero est investigatio aut inquisitio ipsa. Nam hæc ad electionem spectat, de qua suo loco. Quamquam, quid eligendum sit, nonnumquam animo meditantis ultro quasi objicietur.

Differt autem meditatio hæc non parum ab illa contemplatione de regno Christi. In illa enim Rex divinitus

nobis datus, consilia sua de futuro bello divulgat: *in animo est mihi, etc.* Conditiones iis, qui sub signis suis merebunt, proponit: *quicumque igitur comitari me velit, paratus sit, etc.* De hostibus generatim pronuntiat, omnes esse debellandos. At necdum in hostium venitur conspectum; necdum exercitus egressus est in campum. Nempe bellum non tam ibi geritur, quam paratur. In hac vero meditatione, proditur in arenam; explicantur vexilla; et hinc improborum, inde bonorum Dux constitutus in acie conspicitur, suos quisque ad pugnam instruens et adhortans: intuemur vultus, audimus orationes. Ex quo sane magna lux in eligendo oriatur necesse est, vel ad vitandas mali ducis fraudes, vel ad imitandos optimi Imperatoris mores ingenuos.

Oratio præparatoria fit secundum morem.

Præludium primum, erit historica quædam consideratio Christi, ex una parte, et ex altera Luciferi, quorum uterque omnes homines ad se vocat, sub vexillo suo congregandos.

Secundum est ad constructionem loci, ut repræsentetur nobis campus amplissimus circa Hierosolymam; in quo Dominus Jesus Christus, tamquam bonorum hominum omnium summus Dux assistat. Rursum alter campus in Babylonia, ubi se Lucifer, malorum et adversariorum ducem exhibeat.

Tertium, ad gratiam petendam illud erit, ut poscamus exploratas habere fraudes mali ducis, invocata simul divina ope ad eas vitandas: veri autem, optimique Imperatoris Christi, agnoscere mores ingenuos, ac per gratiam imitari posse.

Punctum primum est (2), imaginari coram oculis meis, apud campum Babylonicum, ducem impiorum in cathedra ignea, et fumosa sedere, horribilem figura, vultuque terribilem.

(2) Verba pene. singula S. P. nostri si attendas, pondus habent. Nonnulla delibemus. In primo puncto, de Duce impiorum, *Campus Babylonicus*, rerum omnium perturbationem; *cathedra*, superbiam; *ignea*, perpetuam concitationem, quietis pacisque expertem; *fumosa*, vanitatem ac caliginem significant: aspectus horridus et terribilis demonstrat, cujusmodi futuri sint ejus sermones; turbulenti videlicet, et strepitu ac terrore pleni. In tertio item puncto, cupiditas divitiarum, et honoris ambitio, perapposite vocantur *laquei* et *catenæ*. Sed pluribus supersedeamus. Nam majorem menti gustum afferent, quæ quisque notaverit suo marte.

Secundum est, advertere quomodo convocatos dæmones innumeros per totum orbem spargit ad nocendum, nullis civitatibus et locis, nullis personarum generibus immunibus relictis.

Tertium, attendere cujusmodi concionem habeat ad ministros suos, quos instigat, ut correptis, injectisque laqueis et catenis, homines primum trahant (quod fere contingit) ad cupiditatem divitiarum, unde postea facilius in mundani honoris ambitionem, ac demum in superbiæ barathrum deturbari queant.

Atque ita tres sunt præcipui tentationum gradus, in divitiis, honoribus, et superbia fundati: ex quibus in alia vitiorum genera omnia præceps fit decursus.

Similiter ex opposito, considerandus est summus optimusque noster Dux et Imperator Christus.

Punctum primum erit, conspicari Christum, in amœno campo juxta Hierosolymam, humili quidem constitutum loco, sed valde speciosum forma, et aspectu summe amabilem.

Secundum autem est, speculari quo pacto ipse mundi Dominus universi, electos Apostolos, discipulos, et ministros alios per orbem mittat, qui omni hominum generi, statui, et conditioni doctrinam sacram ac salutiferam impartiant.

Tertium, auscultare concionem Christi exhortatoriam, ad servos et amicos suos omnes in opus tale destinatos, qua eis præcipit, ut juvare studeant quemlibet, ac primo inducendum curent ad spiritualem affectum paupertatis: et insuper (si divini obsequii ratio et electio cælestis eo ferat) ad sectandam actu ipso veram paupertatem (3): deinde ut ad opprobrii, contemptusque desiderium alliciant, unde humilitatis virtus enascitur. Et ita tres consurgunt perfectionis gradus, videlicet paupertas, abjectio sui, atque humilitas, quæ ex diametro divitiis (4), honori, et superbiæ opponuntur, ac virtutes omnes statim introducunt.

(3) Illi qui statum paupertatis jam assumpserunt, debent hæc intelligere, de indigentia, incommodis et effectibus paupertatis: sicut diximus supra ad 3. pun-

ctum 2. partis contemplationis, de regno Christi. Est enim paupertas triplex. 1. Paupertas Spiritus. 2. Paupertas rerum, quæ tamen careat indigentia, sive effectibus paupertatis. 3. Paupertas indigentiæ, quæ conjuncta est cum incommodis et effectibus paupertatis.

Hanc in rem offert se præclara quædam sententia S. F. Xaverii, qui Epistolarum a Tursellino in latinum conversarum lib. 3. Epistola 4. scribens Societati Romam, sic loquitur. *Ut multum interest inter eos, qui rebus necessariis instructi Deo confidunt, et eos, qui confisi eodem, Christi imitandi studio, spoliant se rebus etiam necessariis; ita qui spem habent in Deo extra mortis periculum, multum differunt ab iis, qui Dei præsidio freti, divinæ gloriæ causa sponte capitis discrimen subeunt, quod utique vitare possint, si velint.* Agit ibi Indiarum Apostolus de duabus rebus ex quatuor, quas in fundamento monuimus animo semper objiciendas, sed de duabus aliis rebus idem dici potest. Nimirum interest multum inter eos qui in oratione, extra omne periculum positi, vitam et sanitatem suam Deo devovent; et eos, qui Dei causa adeunt, et vitæ et sanitatis periculum, vel etiam (quod S. Fr. Xaverius alibi censet esse singulare beneficium) utramque perdunt: inter eos, qui pauperes spiritu sunt; et eos qui rerum paupertatem amplexi sunt; et eos qui insuper effectus paupertatis patiuntur: inter eos denique qui ad contemptum, ludibria, etc. sese paratos identidem profitentur; et eos, qui ejusmodi opprobria, falsas accusationes, etc. cum Christo, et propter Christum re ipsa patiuntur, nulla tamen data ad id occasione. *Etsi enim*, inquit ibidem S. Fr. Xaverius, *spes et fiducia divina* (item dici potest de cæteris donis cælestibus) *ad Dei arbitrium tribuitur hominibus, plerumque tamen impertitur iis, qui se ipsi omni ratione superare conantur*: re ipsa videlicet ferendo crucem, quæ in quatuor supradictis rebus potissimum consistit.

Qui hoc spiritu imbutus sub vexillo Imperatoris Christi

militat, illi profecto gravis non erit regula 24. summarii de effectibus paupertatis tolerandis: nec regula sequens 25. de acquiescendo vilissimis, quæ tribuentur; cui regulæ in exam. cap. 4. §. 26. adjungit S. P. N. hæc verba: *Cum enim qui primi in societatem convenerunt, per hujusmodi indigentiam ac penuriam majorem rerum corpori necessariarum probati fuerint; qui post eos accedent, curare debent, ut quoad poterunt, eo pertingant, quo illi pervenerunt, vel ulterius etiam in Domino progrediantur.*

(4) Cur S. P. N. omiserit castitatem inter perfectionis gradus, explicat Suarez tom. 4. de Relig. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 29. Quia S. P. N. disponit ibi hominem ad electionem faciendam. In concupiscentia autem carnis, *quidquid in eo genere vitiosum est, non cadit sub electionem, sed per se notum est, debere moderari ante omnem electionem, de majori perfectione: quidquid autem amplius est, non disponit ad electionem, sed de illo est electio.* Hæc satis est delibasse; possunt ibi videri plura, veluti de omissa quoque obedientia.)

Colloquium postea formandum erit ad Virginem Beatam, implorandaque est per eam a Filio gratia, ut recipi possim et manere (5) sub vexillo ejus: idque primum, per spiritualem tantum paupertatem, aut etiam in rerum expoliatione sitam (siquidem ad eam me vocare, atque admittere dignabitur); deinde per abjectionem quoque, seu ignominiam, ut ipsum imiter vicinius, deprecando tamen culpam aliorum, ne contemptus mei, tam in alicujus detrimentum, quam in offensam Dei cedat.

(5) Vox illa, *recipi*, ad illos referri potest, qui statum

proprium necdum habent, ut illum eligant: vox vero *manere*, ad eos, qui jam statum elegerunt, ut electum perficiant.

Vide direct. cap. 19. §. 3. cap. 23. §. 3. et cap. 29. §. 3. et 8.

Terminabitur primum hoc colloquium per *Ave Maria.*

Secundum colloquium ad Christum hominem dirigitur, ut mihi a Patre impetret illud idem, subdeturque in fine oratio, *Anima Christi.*

Tertium ad Patrem, ut annuat petitioni, cum *Pater noster.*

Transigetur hoc exercitium semel in media nocte, et altera vice sub auroram.

Repetitiones vero duæ circa matutini sacri, atque vesperarum tempus erunt faciendæ, additis in fine tribus colloquiis. Sequens vero exercitium fiet ante cœnam.

MEDITATIO

eodem quarto die facienda, de tribus hominum classibus (1), *seu differentiis, ut potissimam partem amplectamur.*

(1) Admirabili sapientia hanc S. P. nostro meditationem inspiravit Deus. Est enim apposita vel maxime, ut præparatio animi, in meditatione de duobus vexillis concepta, magis magisque confirmetur, et scilicet ut in rem deducatur, omni mora postposita.

Vide clariorem versionem ex autographo in fine, tam præludii primi, quam primæ et tertiæ classis, atque no-

tandi subjuncti 14. 15. 16. 17.; legenda quoque est annot. 16. inter 20. ut bene intelligatur dispositio animi, quæ requiritur in tertia classe.

Cæterum de hac meditatione legendum direct. cap. 29. a §. 3. usque ad 8. ubi notatur modum acquisitæ pecuniæ non fuisse illicitum, illustratur etiam meditatio similitudine trium ægrotorum.

Oratio præparatoria, ut semper antehac.

Præludium primum fiat, propositis vice historiæ, tribus hominum classibus distinctis, quarum unaquæque decem millia ducatorum, alio quam divini cultus et amoris studio sibi paraverit: nunc autem placatum habere DEUM, et salva fieri exoptet, sublato *(14) utcumque noxio affectu rerum, utpote salutis impedimento.

Secundum est, loci cujusdam imaginaria constructio, in quo videam meipsum coram DEO, Sanctisque omnibus, cum desiderio adstantem, atque perseverantem, quonam pacto ipsi DEO placere queam potissimum.

Tertium est, optatæ rei petitio, nimirum gratiæ, per quam id eligam (2), quod et DEO acceptissimum, et mihi saluberrimum futurum sit.

(2) In hac meditatione tria bene oportet intelligere. 1. Quod in electione rerum consistat præcipue virtutis, ac perfectionis omnis negotium. Propterea S. P. N. toties electionis mentionem ingerit. *Consentaneum est . . . quæ ad finem ducunt* ELIGERE. *Si* ELECTIO *cælestis eo ferat,* ELIGAM *potius cum eo paupere, spreto, etc.* Ideo materiam de electione universam, tam plene accurateque tractat.

2. Quod in hac meditatione S. P. N. unicum exem-

plum electionis proponat, in illis, qui se exuere optant rerum temporalium affectu. Sed meditatio similiter applicanda est ad res alias, veluti ad honorem etc., id quod clare patet ex *fundamento*, *tertio gradu humilitatis*, pluribusque locis. Hoc autem exemplum de temporalibus potius hic posuit S. P. N., quia fere contingit, ut inchoetur tentatio a cupiditate divitiarum, sicut vidimus in meditatione de 2. vexillis.

3. Quod applicatio hujus meditationis fieri debeat ad res etiam alias, non tantum quatenus de statu vitæ eligendo agitur; sed quatenus agitur quoque de eligendis ceteris rebus particularibus. Sic narrantur Sancti aliqui obstrinxisse se voto, eligendi semper *Deo acceptissimum*: id quod admirandum magis, quam imitandum videtur esse. At vero S. P. N. citra obligationem voti, per regulam summ. 17. vult, ut nostri *omnes rectam habere intentionem studeant, non solum circa vitæ suæ statum: verum etiam circa* RES OMNES PARTICULARES, *etc.* In electione autem rerum illarum particularium, non minus impedimur inordinato affectu erga vitam, sanitatem, divitias sive commoda, et erga honorem; quam in electione status. Ideoque affectus ille, per hanc aliasque meditationes expurgandus est.

Prima igitur classis optat quidem acquisitæ rei exuere affectum, ut conciliari Deo possit: sed media *(15), debitaque adminicula toto vitæ tempore non admovet.

Secunda itidem affectum male ordinatum auferre cupit: sed rem interim mordicus tenere, ac Deum potius trahere ad votum proprium, quam relicto impedimento, per conducibiliorem statum ad illum tendere.

Tertia postremo affectum insincerum volens

abjicere, rem ipsam vel tollere, vel tenere æque parata est: prout ad divinum cultum commodius fore, vel ex divino instinctu, vel ex rationis dictamine (3) animadverterit *(16): ac, interim omnia relinquens integra, illud tantum versat, et inquirit, nec aliam admittit relinquendæ, aut retinendæ rei acquisitæ causam, præter rationem ac desiderium divinæ gloriæ, ut quam maxima sit.

(3) ☞ Vide hunc locum explicatum apud Suarez tom. 4. de Relig. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 42. et 44. *Insinuatur enim*, inquit, *ibi duplex modus, quo movetur homo a Spiritu S., quos Theologi distinguunt. Unus est per Spiritus S. donum, quem optime vocat Ignatius*, EX DIVINO INSTINCTU, *in quo homo magis agitur, quam se agat: alius pertinet ad virtutes, in quo homo operatur per discursum, et dictamen rationis, non quidem sine lumine et auxilio supernaturali, sed illis adjutus;* vide ibi plura).

Colloquia tria subsequentur, ut nuper facta sunt de vexillis.

Notandum ad hæc (4), quod ubi affectum sentimus paupertati perfectæ, quæ tum in spiritu, tum in rerum abdicatione subsistit, adversantem, et ad divitias magis inclinantem: multum confert, ad eum elidendum, petere ex Deo, licet renitente carne, ut ad paupertatem ejusmodi sectandam nos eligat *(17): servabimus tamen interea desiderii nostri libertatem, qua liceat convenientiorem servitio divino viam invadere.

(4) De hoc notando legendum direct. cap. 30. §. 2.

ubi traditur, quod virga incurva flectenda est in contrariam partem, ut deinde mauens in medio, fiat recta; quod præsertim, ut ibidem bene observatur, locum habet in hac materia, cum illa pars sit securior, et hoc nihil impediat electionem.

Et est valde notandum, quod S. P. N. sæpius nos doceat, quod debeamus nos potius iuflectere in eam partem, qua plurimum subtrahitur sensualitati et amori proprio, sicut osteudimus in explanat. addit. 10. hebd. 1. n. 7. Quia vero S. P. N. per hasce meditationes, et per hoc *notandum* iis annexum, ducere nos vult ad tertium humilitatis gradum, cui valde consonat regula 11. summarii; lubet hic adscribere verba regulæ 12. sequentis, desumpta ex §. 46. cap. 4. Exam. quæ sic habet: *ut melius ad hunc perfectionis gradum*, ad tertium scilicet humilitatis gradum, *in spirituali vita tam pretiosum perveniatur*, *majus ac impensius studium cujusque sit*, *quærere in Domino majorem sui abnegationem*, *et continuam in rebus omnibus*, *quoad poterit*, *mortificationem*. Hoc ipsum est, quod S. P. N. petendum hic dicit *renitente carne*, major scilicet abnegatio et mortificatio *carnis*, *sensuum*, *amorisque proprii et mundani;* idque *quoad poterit*, erga divitias, honores, etc. per quam nullatenus impeditur libertas electionis. Quin imo, quo illa abnegatio et mortificatio est major, eo magis juvat ad voluntatem Dei cognoscendam, sicut videre est in addit. 10. hebd. 1. not. 3. et in Reg. 4. de victu temperando.

QUINTA DIE (1)

(1) Huic diei, et undecim sequentibus assignat S. P. N. argumenta singularum meditationum: ita tameu, ut mox primo loco annotet, quod *juxta temporis facultatem*, *et utilitatem personæ sese exercentis*, *possunt aliquot meditationes vel adjici . . . vel subtrahi*, *etc.*

Sed assignat uuicuique diei unicum tantummodo my-

sterium, ne scilicet mens electionis negotio nunc occupata, plurium mysteriorum contemplatione fatigetur. De quo vide Direct. cap. 81. §. 2.

Proponit vero argumenta meditationum quam brevissime, quæ in fine libelli sui paulo pluribus explicat. Nos quoque in eumdem locum differimus declarationem hujus et sequentium meditationum.

Sequetur contemplatio de Domini transitu, a Nazareth ad Jordanem fluvium, deque ejus baptismo, ut infra in mysteriis vitæ Christi.

Fiet tam media nocte, quam primo mane. Bis præterea repetetur (2) circa Missæ ac vesperarum horam. Ante cœnam applicabuntur quinque sensus. Ad hæc quodlibet horum quinque Exercitiorum præcedet oratio præparatoria, cum tribus præludiis, ut in superioribus de Incarnatione et Nativitate traditum est. Nec non adjectis tribus colloquiis, ut circa Classes, vel juxta id, quod ibi fuit subnotatum.

(2) En discrimen clarum ex sententia S. P. nostri meditationem inter et repetitionem. Nam quinta die sic loquitur: *Fiet* (eadem scilicet de mysterio eodem meditatio) *tam media nocte, quam primo mane; bis præterea repetetur, circa missæ ac vesperarum horam.* Ubi vides secundum Exercitium in aurora non vocari repetitionem quamtumvis de eodem fiat argumento: quia videlicet perinde faciendum est, atque si media nocte nulla fuisset meditatio. At in repetitionibus respectandum identidem est ad priores meditationes de eodem mysterio factas: *Notando ubique et fixius tractando illas partes, in quarum priore transcursu aliquid illustrationis, consolationis, vel deso-*

lationis acceperim. Nempe habetur in repetitione delectus aliquis ex meditationibus ante factis: qui delectus si absit, censebitur esse iterata meditatio, et bis facta de eodem mysterio, non repetitio. Sic qui de mysterio eodem nunc meditatur, de quo ante unum alterumve annum iterum meditatus fuit; non dicetur repetere prius Exercitium: sed eodem prorsus modo iterum resumere idem argumentum, atque si nunquam de eo meditatus fuisset.

Examen autem particulare a prandio et cœna usitatum, fiet hic, et in sequentibus de erratis ac negligentiis, quæ circa proprias ejus diei meditationes, et additiones contigerunt.

Sexta deinceps die, contemplandum se offert, quomodo Christus Jesus a flumine Jordanis petierit desertum, ibique versatus sit. Servata omnino exercitii diei quintæ forma.

Septima, quomodo Beatus Andreas, et alii successive Christum secuti sunt.

Octava, quomodo sermonem fecit Dominus in monte, octo beatitudinis modos edisserens.

Nona, quomodo navigantibus discipulis se ostendit ambulans super aquas maris.

Decima, quomodo in templo docuit.

Undecima, de Lazari suscitatione.

Duodecima, de gestis in die palmarum. Supra dicta mysteria, vide infra inter mysteria vitæ Christi.

Notanda hoc loco sunt hæc tria.

Primo, quod in hac secunda hebdomada juxta temporis facultatem, et utilitatem personæ sese

exercentis, possunt aliquot meditationes vel adjici, ut de mysteriis visitationis pastorum, circumcisionis, et trium Regum; vel subtrahi ex suprapositis, quippe quæ introductione tantum delineantur, ad formandam melius contemplationem.

Secundo *(18), quod inchoanda (1) est electionum discussio a contemplatione discessus Christi ex Nazareth Jordanem versus usque ad eam, quæ fit quinto die simul comprehendendam.

(1) De electione quam S. P. N. dicit in secundo Notando inchoandam *a contemplatione discessus* Christi *ex Nazareth Jordanem versus*, deque eligendi modo et praxi, legendum directorium a cap. 22. usque ad 34. Ibi enim pulcherrime et plenissime omnia explanantur: sicut magis sigillatim indicabimus, ubi ad singulas electionis partes pervenerimus.

☞ Ut hic locus *secundi notandi* concilietur cum præludio de statibus, quod positum est supra a S. P. nostro post meditationes tertiæ diei, sciendum est primo; quod per totum diem tertium, in meditationibus menti objiciantur exempla utriusque status: præceptorum scilicet, in subjectione Christi erga parentes; et consiliorum, in ejus remansione in templo. Ideoque S. P. noster in præludio de statibus dicit, quod *opportunum hic erit .... vestigare et efflagitare proprium vitæ genus.* Ubi per *vestigare* non intelligit præcipuam illam discussionem, quæ deinde fiet in electione; sed per vocem *efflagitare* explicat vocem *vestigare*, ut sit quasi desiderium et petitio electionis bonæ faciendæ. Quod patet ex verbis his, quæ subjunguntur: *ad hoc igitur inquirendum possumus introduci, etc.* ubi clare loquitur de inquisitione facienda, non facta, quamquam motiones quædam, spectantes ad

secundum tempus electionis, nec in hac, nec in aliis meditationibus sunt impediendæ. Quæ motiones meditationibus tertii illius diei magis propriæ sunt, quia ob oculos versatur diversitas utriusque status. Eatenus igitur nonnulla quoque vestigatio intelligi posset.

Sciendum 2. quod quarta die de vexillis, et de hominum classibus, et tres modi humilitatis, cum suis colloquiis, sint meditationes, quæ, non quomodolibet, sicut cætera exercitia, sed proxime disponunt mentem ad electionum discussionem recte aggrediendam.

Sciendum 3. quod præcipua illa discussio electionum quinto die inchoanda sit, ut habetur in *notando secundo*, de quo agitur: ideoque tunc unum tantummodo mysterium proponitur quoque die, ut facilius vacemus discussioni: id, quod locum maxime habet, dum discussio fit tertio tempore electionis.

Ex his etiam intelligi potest §. 2. cap. 29. direct. ubi dicitur, quod meditationes electionis inchoentur, vel *quarto die;* quod verum est, si intelligantur meditationes proxime disponentes: vel *quinto die;* quod item verum est, si intelligantur meditationes, cum quibus conjungi debet discussio electionum. Quando autem dicitur ibidem, quod inchoentur meditationes *quarta die*, per exercitium de remansione in templo; sumitur exercitium illud exclusive. Nam constat exercitium illud tertio die positum esse.

Clare autem legetur hoc *notandum*, ex correctione quæ facta est ad autographum hoc modo.

Secundo, quod inchoanda est electionum discussio a contemplatione discessus Christi ex Nazareth Jordanem versus inclusive, quæ fit quinto die, ut in sequentibus declaratur).

Tertio, quod antequam electionum (1) materiam aggrediamur, ut ad capessendam germanam Christi doctrinam affectum nostrum disponamus,

apprime juvat considerare, ac per diem totum revolvere identidem tres sequentes modos humilitatis, nec non colloquia dicenda, crebro agitare.

(1) Lege directorium cap. 23. §. 3. et cap. 29. §. 8. Explicanda tamen sunt verba hæc S. P. nostri: *Apprime juvat considerare ac per diem totum revolvere identidem tres sequentes modos humilitatis, nec non colloquia dicenda crebro agitare.*

Item illa directorii: *Toto die illos animo verset .... extra meditationem, imo etiam in meditatione, etc.* Neque enim existimandum est, nos hic restringi ad diem unicum. Sed, sicut dum dicitur, per totum diem, sive noctu diuque studendum est; id de pluribus diebus ac noctibus persæpe accipitur; sic non est, cur considerationem illam trium humilitatis graduum de die unico, et non de pluribus intelligamus. Præscribit enim S. P. N. ut considerationi illi conjungantur *triplicis colloquii præcedentis de vexillis usus*, et quidem frequens: nam vult nos *colloquia dicenda crebro agitare.* Plurium autem dierum frequentatio necessaria esse videtur, ut quis usum eumque crebrum habeat. Atque utinam tres illi humilitatis gradus numquam animo nostro exciderent, ob summam et utilitatem et excellentiam, quæ in ipsis inest: sed potissimum in tertio gradu, sicut jam declaraturi sumus.

Primus humilitatis modus hic est ad salutem necessarius (2), ut me penitus subdam divinæ legi observandæ, utque ne mundi quidem totius oblato mihi dominio, vel extremo vitæ discrimine objecto, transgrediar ex deliberato mandatum ullum divinum, aut humanum, quod quidem peccati mortalis vinculo nos obliget.

(2) Primum humilitatis gradum ad salutem necessarium, satis constat, fructum esse primæ septimanæ.

Secundus majoris (3) est perfectionis, ut fixo
nimo, ad divitias, paupertatem, honorem, igno-
niniam, brevitatem vitæ, ac longitudinem, æ-
ue sim propensus, ubi æqualis est divinæ lau-
is, et salutis meæ occasio. Utque nulla, vel hu-
nanæ quantæcumque felicitatis, vel propriæ mor-
s conditione proposita, adducar umquam, ut
ulpam, licet venialem tantum, decernam admit-
ere.

(3) Secundus gradus, qui majoris est perfectionis, de-
ucitur ex fundamento. Ideoque eædem res hic comme-
norantur, quæ ibi propositæ fuerunt: videlicet divitiæ
t paupertas; honor et ignominia; brevitas et longitudo
vitæ. Quod si, ut ibi vidimus, *debemus absque differen-
ia nos habere circa res creatas omnes .... ita ut (quod
n nobis est) non quæramus sanitatem magis, quam æ-
gritudinem: neque divitias paupertati, honorem contem-
ptui, vitam longam brevi præferamus:* necesse quoque
est, *ut fixo animo ad divitias, paupertatem, honorem,
ignominiam, brevitatem vitæ ac longitudinem æque sim
propensus; ubi æqualis est divinæ laudis, et salutis meæ
occasio.* Tunc enim utrumque confert æquale pondus ad
prosecutionem finis: qui est sincera et vera ratio, qua
una moveri debeo in delectu usuque rerum creatarum.
Quidquid autem extra hanc rationem finis menti obji-
citur, est non tantum *vanitas*, sed etiam *afflictio spiritus*,
Eccl. 1.

Jam si sciam, vel honorem, vel divitias, vel sanitatem,
et vitam amittendam esse, nisi admittam id, quod fini
meo obest, quale est peccatum veniale: certum est quod
numquam adduci possim, quamdiu manet illa animi in
utramque partem æqualis propensio, *ut culpam, licet ve-
nialem tantum, decernam admittere.* Nam id si decernam,
jam recedo ab illo animi æquilibrio.

Tertius est modus (4) humilitatis absolutissimæ, ut priores duos jam adeptus, etiamsi nullo superaddito, laus Dei par foret, ad majorem tamen imitationem Christi, eligam potius cum eo paupere, spreto, et illuso, pauperiem, contemptum, et insipientiæ titulum amplecti, quam opes, honores, et sapientiæ æstimationem. Porro ad gradum hunc humilitatis attingendum, magnum afferet compendium, triplicis colloquii præcedentis de vexillis usus, per quod suppliciter poscamus (si divinæ placeat benignitati) ad talem perduci electionem, sive major, sive æqualis obsequii mei erga Deum, et gloriæ divinæ proventus subsit.

(4) Sed quæcumque jam dicta sunt, absorbet quodammodo, nosque eximia sua pulchritudine ad se rapit tertius gradus *humilitatis absolutissimæ*. In illo siquidem vivis expressa coloribus nobis exhibetur imago quædam optimi nostri imperatoris Jesu Christi, qui *humili quidem* est constitutus *loco; sed valde* speciosus *forma*, *et aspectu summe amabilis*.

Est vero hic humilitatis gradus in eo situs, *ut . . . . etiamsi nullo superaddito, laus Dei par foret*. Quamvis inquam, apud animum meum ea perpendendo, quæ in *fundamento* didici, videretur in hac et illa re, veluti in honore et contemptu, ad finem ob quem conditus sum consequendum, par utrimque esse momentum: *ad majorem tamen imitationem* Christi (postquam videlicet ejus institutione et exemplo, in meditationibus de regno Christi et de duobus vexillis, totus ad ipsum sequendum et amandum exarsi) *eligam potius cum eo paupere spreto et illuso, pauperiem, contemptum et insipientiæ titulum amplecti; quam opes, honores, et sapientiæ æstimationem.*

☞ Ad majorem intelligentiam hujus gradus

Nota 1. Verba illa, quæ in secundo gradu ponuntur, *ubi æqualis est* DIVINÆ LAUDIS, ET SALUTIS MEÆ OCCASIO, consonant illis, quæ habentur in præludio ad electionem, ubi præcipitur, ut *spectemus quorsum fuerimus creati*, *nimirum* AD LAUDEM DEI, ET SALUTEM NOSTRAM. Item illis, quæ ponuntur in 2. puncto prioris modi electionis: *adducto ante oculos creationis meæ fine in hoc consistente, ut* CUM DEI LAUDE SALVUS FIAM. Denique verbis illis fundamenti: *creatus est homo ad hunc finem, ut Dominum Deum suum laudet, et revereatur,* EIQUE SERVIENS TANDEM SALVUS FIAT.

Nota 2. In gradu illo secundo humilitatis, et in omnibus citatis textibus, considerat S. P. N. solum finem creationis, neque superaddit quidquam de Christi imitatione: qua seposita, non promovet nos ultra indifferentiam, hoc unice inculcans, quod *debemus absque differentia nos habere*, quod debemus *in neutram declinare partem . . . quin potius velut in medio quodam interstitio, et æquilibrio subsistere*, etc.

Nota 3. In tertio humilitatis gradu, S. P. N. non solum finem creationis considerat; sed superaddit aliquid, videlicet *majorem imitationem Christi.* Atque ita differt tertius humilitatis gradus a secundo, per hoc; quod in secundo consideretur solus finis creationis nostræ, ex eoque oriatur indifferentia animi ad utrumque. In tertio autem consideretur etiam exemplum Christi, ex quo oritur desiderium eligendi, ceteris paribus, illud, per quod magis illi assimilamur.

Nota 4. Si quæratur, quid Christum moverit, ut potius paupertatem et opprobria elegerit, quam divitias et honores; quandoquidem dici non debeat motus fuisse proprio sui ipsius exemplo? afferri possunt causæ electionis ejusmodi plures. 1. Quia via illa crucis aptior erat ad satisfaciendum pro peccatis nostris. 2. sicut notat Suarez tom. 4. de relig. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 26.

Quia spernendo vanam et brevem mundi felicitatem, gradum sibi fecit ad gloriam veram et sempiternam. *Oportuit pati Christum: et ita intrare in gloriam suam.* Luc. ult. 3. Quia per cupiditatem divitiarum, et honoris, quasi laqueis et catenis injectis, hostis malignus, multos trahebat ad æternam ruinam. 4. Quia adversa hujus vitæ magis impellunt ad cælestia quærenda: et prospera facile ab iis avocant mentem, quando non tamquam mediis, sed, tamquam fini, illis adhæremus. Ob similes rationes sic loquitur Suarez supra: *et præterea in eligenda majori temporalium rerum abjectione (etiamsi in aliis sit æqualitas) in hoc semper est excessus, quod illa via est securior et aptior ad magis merendum, etc.* Plura dici hic possent, sed opus non est scrutari *Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est*, ut loquitur apostolus 1. Cor. 2. Satis nobis est, quod Christus, qui est sapientia æterna, elegerit nostra causa, et ex charitate erga nos viam paupertatis et crucis; ut vicissim in nobis oriatur amor erga ipsum, et ardor nosmetipsos quam proxime ei assimilandi, non tantum quando divitiæ et honores obessent nostro creationis fini, sed etiam quando in illis ad eumdem finem par esset momentum, atque in paupertate et contemptu. Id quod in particularibus casibus, et hypothesibus fieri potest: quidquid fortasse sit de thesi sive generali quæstione, an in abstracto quodammodo considerata via paupertatis et contemptus, præferenda sit viæ divitiarum et honorum? Nam id, quo in thesi pars una videretur præponderare alteri, potest æquari in hypothesi per particulares conditiones personarum, temporum, etc.

Nota 5. Quamvis spectato fine creationis laus Dei par sit, *nullo superaddito;* quando tamen superadditur illa imitatio Christi, de qua agitur in tertio gradu humilitatis, jam tollitur illa paritas, et a secundo gradu ascenditur ad gradum eminentissimum, qui in Christi imitatione potest excogitari. *Fateor*, inquit Suarez supra,

ab hoc motivo, conformitatis ad Christum, *numquam esse separabilem majorem Dei gloriam, et majorem fructum gratiæ, ac perfectionis spiritualis*, *ceteris paribus*).

Hic tertius humilitatis gradus, qui castissimum erga Jesum Christum amorem in se complectitur, est medulla quædam et compendium totius viæ illuminativæ. Est thesaurus absconditus in horum Exercitiorum agro, qui bene emitur venditis omnibus quæ habemus. Est margarita illa, quam sapiens negotiator comparat quantovis pretio.

Hæc est sapientia illa cælestis, qua S. P. N. nos instituit, *non in sapientia verbi*. Nam erat *homo literarum plane rudis*, quando composuit *admirabilem illum Exercitiorum librum*, *Sapientiam autem* loquitur . . . . *non hujus sæculi, neque principum hujus sæculi, qui destruuntur; sed* loquitur *Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est*. Revera enim tertius hic humilitatis gradus mysterium est, in quo latet abscondita Dei sapientia, quam Christus, Matth. 16., complexus est his verbis: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.*

Nihil itaque S. P. N. in hoc humilitatis gradu docet, *nisi* Jesum Christum *et hunc crucifixum*. 1. Cor. 2., *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei*, Coloss. 2.

Quapropter S. P. N. non immerito dixerit cum apostolo 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus* in tertio gradu humilitatis Christum *crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam; ipsis autem vocatis Judæis atque Græcis*, ac nominatim vocatis in Societatem Jesu, Christum *Dei virtutem, et Dei sapientiam. Quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: et quod infirmum est Dei fortius est hominibus.* Quid enim magis stultum aut magis infirmum est mundo, quam tertius gradus humilitatis? Et tamen quod in eo latet, sapientius est, et fortius hominibus. *Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secun-*

dum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi, hoc est sectatores tertii gradus humilitatis *elegit* Deus, *ut confundat sapientes; et infirma mundi elegit* Deus, *ut confundat fortia; et ignobilia mundi, et contemptibilia elegit* Deus, *et ea quæ non sunt:* quia nimirum in tertio humilitatis gradu ista infirmitas et ignobilitas ita insunt, ut, qui huic gradui sunt addicti, non secus contemnantur et irrideantur a mundo, atque si nihil essent, et tamen ea elegit Deus, *ut ea quæ sunt destrueret*, mundum scilicet, carnem et diabolum, hostes capitales Dei, et salutis nostræ.

Ex hoc tertio gradu humilitatis S. P. N. hausit et conscripsit paragraphum illum 44. cap. 4. examinis, qui translatus est in regulam 11. summarii. Ut semel dicam, constitutiones nostræ, et tota Societatis forma ex libro Exercitiorum, tamquam ex radice natæ sunt. Sed non est nostri instituti id pluribus exponere.

Nos vero si toti fuerimus in studio illius tertii gradus humilitatis, dicere item poterimus cum apostolo ad Galat. 6. *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri* Jesu Christi, *per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo . . . . Et quicumque hanc regulam*, tertii gradus humilitatis *secuti fuerint, pax super illos et misericordia etc.*

Sed quoniam mens nostra nimis imbecilla est, quam ut tam pulchram et non minus suavem quam sublimem doctrinam capiat; et multo imbecillior est facultas nostra, ut eam exequatur; numquam intermittenda sunt colloquia de quibus hic agitur; sed per totum diem quotidie agitanda; præsertim in meditationibus. Quin imo, quandiu vivimus, ad illum tam præcelsum virtutis gradum enitendum est.

Præludium ad electionem faciendam (1)

(1) Hoc præludium est planum illis, qui *Fundamentum* animo alte impresserint, ut notat direct. cap. 30. §. 1.

Ad bene quippiam eligendum, nostræ sunt partes, ut oculo puro ac simplici spectemus, quorsum fuerimus creati, nimirum ad laudem Dei, et salutem nostram. Quapropter eligenda sunt ea tantum, quæ conducunt ad dictum finem; cum ubique fini medium, non medio finis habeat subordinari. Unde errant, qui uxorem ducere primitus, aut ecclesiasticum munus seu beneficium adipisci statuunt, atque ita demum Deo postea inservire, utentes præpostere fine ac medio, nec ad Deum tendentes recta, sed oblique ipsum ad perversa vota sua pertrahere conantes. Atqui e contrario plane agendum est, proposito primum divino cultu, tamquam fine nostro, et electo deinceps conjugio, vel sacerdotio, ceterisque rebus omnibus (2), quatenus expedit, ad præfixum finem ordinatis. Idcirco nihil movere nos debet, ad mediis quibusvis utendum, aut supersedendum, nisi habita in primis tam divinæ laudis, quam nostræ salutis, certa ratione.

(2) Ex verbis illis: *Electo deinceps conjugio, vel sacerdotio, cæterisque rebus omnibus*, discimus, hæc omnia quæ de electione habet S. P. N. non modo iis tradenda esse, qui statum necdum habent; sed etiam aliis, ut *de cæteris rebus omnibus* recte deliberent, *prout libertati arbitrii nostri subjectæ sunt, et non prohibitæ.*

Sicut itaque, Exercitiorum tempore, de statu vitæ; sic de negotio alio potest institui deliberatio, et electio. Sed quamvis nulla res in deliberationem veniret, omnia nihilominus, quæ de electione traduntur pari diligentia considerari et intelligi debent. Animus enim bene doctrina

hac imbutus, facile deinde rectam instituet electionem, quando de re quapiam dubia statuendum erit.

Huc spectant directorii cap. 22. §. 3. et cap. 23. §. 3., ubi inter cætera notatur, quod non sit aptus ad electionem, qui indifferentiam animi non habet, qualis scilicet in fundamento, et in hoc præludio describitur. Omnino videnda de hoc est explanatio, posita infra ad regulam 5. de distribuendis eleemosynis.

☞ Ad hoc præludium etiam spectat cap. 24. directorii, §. 2., ubi notatur, quod ille qui tradit alteri exercitia, debeat quoque suo modo indifferens esse. Quin imo debet et ipse deliberare, habita ratione conditionis personæ quæ exercetur, et attente considerare, *quid commodi vel incommodi possit occurrere ad illud præstandum, quod alter electurus vel promissurus sit.* De quo vide annotat. 14. et 15. inter 20.).

Introductio ad eligendarum rerum notitiam, complectens quatuor puncta, et adnotatiunculam unam.

Primum punctum est, quod res omnes, quæ sub electionem cadunt (1), necessario bonæ esse debent ex seipsis, aut certe non malæ, nec nisi consonæ institutis orthodoxæ Matris Ecclesiæ.

(1) Videndum cap. 25. direct., ubi res omnes in tria genera dividuntur. Primum genus est, consiliorum; circa quæ varia indaganda proponit. Secundum est, servandorum præceptorum, de quo etiam nonnulla inquirenda. Tertium genus est, particularium negotiorum, in quorum electione docet etiam requiri illam præparationem et indifferentiam animi, quæ omnia metiatur ex Dei honore, nec inflectatur ob aliquid terrenum, juxta præludium, de quo proxime est dictum.

Secundum, quod genera duo rerum electioni quadrant. Nam quarumdam electio immutabilis est, ut ordinis sacerdotalis, et matrimonii: aliarum vero mutari potest (2), sicut redituum ecclesiasticorum, vel sæcularium, quos recipi et relinqui ex causa fas est.

(2) Hic iterum ex secundo puncto manifestum fit, totam electionis materiam pertinere, vel maxime ad eos, qui statum habent; ad eligendas res, quæ mutari justis de causis possunt. Quod idcirco tam diligenter monemus, ut ne illi, qui statum habent, hanc partem de electione minus sedulo inspiciant. Profecto S. P. N. Const. p. 3. cap. 1. §. 26. quæ est regula 17. Summarii, clare mandat, ut *omnes rectam habere intentionem studeant, non solum circa vitæ suæ statum*, hoc est in electione immutabili, *verum etiam circa res omnes particulares*, hoc est in omni electione mutabili.

☞ Suarez tom. 4. de Relig. tr. 10. lib. 9. cap. 7. a n. 12. usque ad 15. ostendit quomodo incipientibus, proficientibus et perfectis, laicis item et religiosis, iis qui statum habent æque ac iis qui non habent, accommodata sint exercitia: *licet*, inquit n. 15., *Religiosus jam non debeat de statu deliberare, potest merito exerceri, ut in suo statu eligat optimum procedendi modum . . . Sæculares autem, etiamsi in sæculo permansuri sint, indigent etiam hoc auxilio, ut adversus pericula, in quibus versantur, magis sint præparati . . . denique magnis etiam peccatoribus dandum est hoc remedium etc.* vide cap. 25. directorii).

Tertium, quod circa ea, de quibus facta jam sit electio immutabilis, nihil superest eligendum. Sed advertendum est, quod si quis improvide,

nec sine obliquis affectionibus (3) aliquid elegerit, quod non liceat retractare, reliquum est, ubi eum cœperit pœnitere facti, electionis damnum probitate vitæ, et operum solertia pensare: resilire autem nullo pacto decet, quamvis electio istiusmodi non videatur vocatio divina esse, utpote obliqua atque inconsulta. Qua in re non pauci errant, electionem malam, et obliquam pro divina vocatione reputantes, cum hæc semper pura et clara sit, non carnali ullo affectu, vel studio perverso mixta.

(3) Obliquæ affectiones sunt, quæ nec pure, nec recte diriguntur ad finem creationis nostræ; et quibus jungitur, et immiscetur affectio *carnis*, *sensuum*, *amorisque proprii*, *et mundani.* Nam in mutabili æque atque in immutabili electione, vocatio divina, ut hic dicitur, *semper pura et clara* est, *non carnali ullo affectu*, *vel studio perverso mixta.* Qui autem habet affectiones obliquas mixtas rectis, ingreditur duas vias. Unam quæ ducit ad finem, ob quem est creatus; alteram, quæ ab eodem fine abducit, ita ut de illo dici possit illud Eccli. 3. *Cor ingrediens duas vias, non habebit successus.*

Quartum, quod, si quis debito modo et ordine, absque carnali, mundanoque affectu quippiam elegit, quod mutari possit, non est cur violet electionem talem, sed potius ut in ea magis ac magis proficiat, adniti debet.

Notandum autem est, quod si electio rerum hujusmodi mutabilium, non ita recte atque sin-

cere processerit; eam expedit corrigere (4), ut fructus uberior, et Deo gratior produci possit.

(4) Hæc est illa secunda gratia, inter tres nobis necessarias, quam petimus in colloquio tertii exercitii hebdom. 1.: *Ut operum nostrorum agnoscentes, abhorrentesque ordinem perversum, correcto eo, nosmetipsos secundum* Deum *recte ordinemus.* Nam revera ordo est perversus et corrigendus, quando electio facta fuit *carnali, mundanoque affectu.*

De tempore triplici (1), ad electiones recte faciendas magis opportuno.

(1) Hæc tria tempora in directorio cap. 26. 27. et 30. diligentissime et accuratissime explanantur.

Tempus primum erit, quando voluntatem divina virtus sic impellit, ut omnis dubitatio, imo etiam dubitandi facultas (2) animæ sublata sit, quo minus sequatur impulsionem talem: sicut legimus Beato Paulo, et Matthæo, et aliis nonnullis, vocante Christo, accidisse.

(2) ☞ Directorium cap. 26. notat, hoc tempus sub regulam non cadere, nec a Deo petendum, aut expectandum, et raro accidere. Accedere tamen quasdam vocationes ad eam claritatem, ut ne quidem in illas videatur posse cadere dubitatio.

Hunc locum exponit Suarez, tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 42. et 45. docens, quod quamvis *tunc homo necessario judicet, impulsum Dei esse sequendum, nihilominus in voluntate manere potest eligendi libertas (esto possit* Deus *illam auferre) ne moralis fructus, et meritum actionis impediatur, etc.*).

Secundum est, quoties satis clarum, compertumque fit beneplacitum divinum, docente id aliquo consolationum (3) vel diversorum spirituum prævio experimento.

(3) Idque sine ullo intellectus discursu, aut fere nullo, ut notat directorium.

☞ De hoc loco, aliisque veluti de reg. 4. de victu, de regulis variis discernendi spiritus etc., in quibus docetur, quomodo ex consolationibus, illuminationibus, motionibus, etc. certo cognosci possit aliquid, agit Suarez tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. a n. 30. usque ad 34., ubi ostendit, quam male conati sint aliqui hic quidpiam reprehendere, et quam recte B. Ignatius materiam hanc tractaverit; quodque nihil obesse debeat, hæreticos aliquos vocibus ejusmodi abusos fuisse. Quamvis autem spiritus ex illis illustrationibus, *evidenter aut cum certitudine fidei dijudicari non possint sine Dei revelatione*, ut loquitur n. 41., *nihilominus valde probabili conjectura, et interdum moraliter certa, potest de illis judicium ferri*).

Tertium est (4), quando per animi tranquillitatem aliquis, considerato fine, ad quem conditus est (ad Dei gloriam scilicet et salutem suam), eligit certum vitæ genus intra Ecclesiæ Catholicæ limites constitutum, per quod ceu medium, commodius, securiusque ad suum finem tendat.

(4) Tertium tempus est, inquit directorium, cum intellectus ratiocinando, et ponderando rationes pro una et altera parte veritatem clarius aspicit, et veluti lumen voluntati præfert, ut voluntas id demum eligat, quod omnibus perpensis melius fuerit judicatum. Itaque in

primo et secundo tempore voluntas præcedit, intellectus vero quasi tractus sequitur.

Priora duo tempora continent viam excellentiorem et altiorem : sed via tertii temporis securior est, et tutior.

Pro primo et secundo tempore, necessaria est notitia regularum *De discernendis spiritibus*. Et ex prioribus quidem omnino necessariæ sunt illæ, quæ explicant, quid sit consolatio, et desolatio; videlicet regula 3. et 4. cum sequentibus. Posteriores vero regulæ omnes fere necessariæ sunt.

Debet enim electurus notare, ad quid constanter moveatur tempore consolationis ; ad quid tempore desolationis, quando solet spiritus malus invadere animam, eamque obruere tristitia, torpore, etc.; notandum autem hoc est vel in oratione, vel extra eam. Ad tempus orationis spectant illa verba in colloquio exercitii 1. hebd. 1.: *Interdum propria quælibet communicando, ac petendo consilium super illis, sive auxilium*. Item illa quæ de colloquio habentur post contempl. 1. hebdom. 3.: *Prout in hanc vel illam partem de me statuere intendo*. Ita videlicet est postulandum.

Juverit ad id ex consilio S. P. nostri Deo quasi ante oculos ponere identidem res, de quibus deliberatur, et observare quodammodo, quænam illi gratior accidat.

Quod si secundo tempore facta non sit electio, superest tertium tempus. Imo, quamvis electio facta esset, quia tamen non est satis certum, quod illa motio voluntatis sit a Deo; securius erit adhibere etiam modos tertii temporis: et signum est spiritus mali, qui amat tenebras, quando subterfugit lumen examinis hujus tertii temporis, ut notat directorium cap. 28. §. 5. et 6.

Sed hæc et plura ibidem, et locis supra citatis plenius et accuratius leges.

Porro tranquillitas ea tunc noscitur adesse, quotiescumque anima nullis agitata variis spiriti-

bus (5), vires naturales (6) suas libere exercet. Itaque nisi primi vel secundi temporis beneficio electio contingat, superest ad tertium recursus, duobus modis sequentibus distinctum.

(5) Dubitari potest, quomodo tranquillitas, quæ haud dubie est bona animi constitutio, intelligatur esse, *quotiescumque anima nullis est agitata variis spiritibus:* quandoquidem annot. 6. inter 20. satis innuatur, non esse bonam animi constitutionem, si contingat, *nullas incidere spirituales animi commotiones, ut sunt consolationes vel tristitiæ,* NEQUE DIVERSORUM SPIRITUUM AGITATIONES.

Ut concilientur hi loci, possunt considerari quatuor modi, quibus animus afficiatur; 1. potest agi a solo spiritu bono, per veras consolationes; 2. potest agi a solo spiritu malo, per desolationes; 3. potest agitari ab utroque spiritu contrariis commotionibus; 4. potest fieri, ut vix, aut ne vix quidem sentiat animus se ab ullo spiritu moveri.

De hoc quarto modo loquitur S. P. N. in annot. 6. inter 20. Agit enim de eo, qui aggressus exercitia, nullam in se sentit animi commotionem, *neque diversorum spirituum agitationes:* quod signum est non bonum: sicut quando quis, adhibita medicina, nullam sentit in corpore mutationem. Et hoc oritur persæpe ex neglectis temporibus, et additionibus meditationum, de quo propterea examinandus est is, qui exercetur, ut ibi traditur. Sed de hac tranquillitate non agitur in tertio tempore electionis. Nam revera non est illa tranquillitas, sed infirmitas potius, et torpor quidam, qui non bene præparat animum ad electionem.

De tribus aliis modis non agitur in annot. 6. inter 20., ut patet. Nam continent commotiones animi, quas annotatio ponit abesse.

Porro tertium modum S. P. N. vult abesse a tertio

tempore electionis. Est enim tempestas quædam, et conflictus, contrarius tranquillitati, qui non sinit animam *libere* exercere *vires suas*.

Sed neque secundo modo agitari debere electurum, constat ex reg. 5. inter priores de discern. spirit. ubi dicitur, *quod tempore desolationis nihil deliberandum* sit. Quod etiam tunc non sit tranquillitas animi, patet ex reg. 4. ibid. At vero primus modus adeo non impedit, ut juvet multum electionem in quovis tempore. Ibi enim non est agitatio variorum spirituum; sed motio unius, qui tranquillitatem affert, ut constat ex reg. 3. ibidem. Hoc unum est cavendum, ne dum consolatio est ferventior, decernamus aliquid incautius, ut monet annot. 14. inter 20., quamquam hoc magis ad secundum tempus spectat. Ideoque consultum est semper adjungere examen tertii temporis, ut dicebamus hic n. 4.).

(6) ☞ Quomodo significet S. P. noster hic *naturales facultates*, *seu potentias*, *non tamen ut operantes per solam naturalem virtutem*, *sed ut adjutas divina gratia, et cooperantes illi*, vide apud Suarez tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 42. et 44.).

Cap. 31. direct. invenies, quid faciendum sit, si forte contingat, ut secundo tempore in aliquam rem inclinemur; tertio vero tempore in alteram contrariam vel dissimilem: quomodo scilicet tunc rationes tertii temporis conferri debeant cum motionibus voluntatis secundi temporis.

Modus prior sanæ bonæque electionis faciendæ, sex constans punctis (1).

(1) Disserit de hoc modo directorium cap. 28.

Antequam progrediamur ad regulas hasce, aliasque sequentes, ponenda hic sunt verba Suarez tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 7. n. 1., ubi post enumeratas regulas

hujus libelli exercitiorum, sic loquitur de B. Ignatio: *nihil itaque, quod in consultationem spiritualem ordinarie venire possit, intactum omisit, et in omnibus magnam prudentiam, atque adeo magnam experientiam, et divini luminis illustrationem ostendit.*

Punctum primum, erit proferre in medium rem deliberandam, ut de officio, vel beneficio, acceptandumne, an potius rejicendum sit; et ita de ceteris rebus (2), quæ ad mutabilem electionem spectant.

(2) In primo puncto, iterum S. P. N. proponens cæteras res, quæ *ad mutabilem electionem spectant*, clare indicat, sibi non tantum de statu deligendo, sed de quavis electione sermonem esse. Quapropter totum hoc argumentum ita debet esse nobis familiare, ut in obviis quibusque rebus facile ex illo agamus.

Secundum est, adducto ante oculos creationis meæ fine, in hoc consistente, ut cum Dei laude salvus fiam, in neutram declinare partem amplectendæ vel repudiandæ rei controversæ: quin potius velut in medio quodam interstitio, et æquilibrio subsistere (3), parato interim animo, ut in eam illico partem totus ferar, quam novero divinæ gloriæ, et saluti meæ fore aptiorem.

(3) ☞ In secundo puncto illud est animadvertendum. Quamvis S. P. N. hactenus, eum qui exercitatur perduxerit ad tertium usque humilitatis gradum; nunc tamen videtur eumdem quasi iterum retro agere, et revocare

ad simplicem illam animi æquabilitatem, quam in *fundamento* didicerat. Nimirum ab illo animi æquilibrio hic deliberandi modus initium sumat, necesse est, ut tertius humilitatis gradus partes suas melius agat.

In meditationibus de regno Christi, de duobus vexillis, de tribus hominum classibus, et in consideratione trium graduum humilitatis, invitamur ad nobilissimum electionis genus: nequaquam tamen in illis electio facienda præscribitur. Ita vero invitamur, si electionis tempore senserimus id esse ad majus, vel ad æquale obsequium Dei. *Si*, *inquam*, *sanctissimæ* suæ *Majestati placeat ad tale* nos *vitæ institutum eligere atque recipere:* servando in meditationibus et colloquiis illis *desiderii nostri libertatem*, *qua liceat convenientiorem servitio divino viam invadere.*

Quando autem jam adest eligendi tempus: primum mens nostra *adducto ante oculos creationis . . . . fine*, in medio constituenda est. Quod si post diligentem discussionem par utrimque appareat ad finem illum consequendum commoditas; tunc enimvero incertus animi hærebit is, qui sapientia tertii humilitatis gradus est destitutus: et fortassis fucata ac vana divitiarum, aut dignitatum species, eum ad se alliciet. At is, qui lumine illo vere divino tertii humilitatis gradus est instructus, statim amplectetur illam partem, qua Christo optimo suo Imperatori cognoscit se fore similiorem. Satis enim illi est, ut totus eo feratur, si nihil ibi inveniat, quod vocationi Dei, et fini consequendo adversatur.

Vidit etiam S. P. N. hunc eligendi modum pertinere ad tertium tempus, in quo intellectus præcedit, et voluntas sequitur: ut notat directorium cap. 27. §. 1. Ut vero intellectus libere suas exerceat vires, tantisper silendum erat de tertio gradu humilitatis, qui ad voluntatis officium præcipue spectat. Est enim eximius amor optimi et sapientissimi Imperatoris Jesu Christi, atque inflammatus ardor illum quam proxime sequendi. Ubi

vero intellectus munere suo functus fuerit; tum demum juxta quintum punctum, *seposito carnis appetitu omni* voluntas *electionem* concludet: et, ut dicitur in secundo puncto, *in eam illico partem* tota feretur, *quam* noverit *divinæ gloriæ, et saluti* suæ *fore aptiorem.* Eam autem aptiorem haud dubie judicabit, quæ cum tertio humilitatis gradu congruit; sive (seposita nimirum imitatione Christi, et spectato solo creationis fine) majus in illa, sive par ad finem suum consequendum insit momentum. Minime igitur in hoc eligendi modo excluditur præparatio illa animi, quæ propria est tertii gradus humilitatis; sed totus denique in eam resolvitur).

Tertium, obsecrare Dei clementiam, ut dignetur mentem instruere, et impellere voluntatem, quocumque potius mihi tendendum sit, adhibito nihilo secius pio, fidelique intellectus mei ratiocinio: per quod apprehensa, et probata Dei voluntate, ad electionem ferar.

Quartum, perpendere (4) quot tandem commoda vel adminicula mihi ad finem meum prosequendum accedent ex tali officio vel beneficio suscepto (5): quot rursum ex eodem incommoda et pericula impendent. Præterea, quot per oppositum, omisso illo, tam commoda et adminicula (6), quam discrimina et damna possim expectare.

(4) Monet directorium, ut scripto notentur rationes, pro utraque parte seorsum. Quod tunc faciendum videtur maxime, quando est deliberatio momenti gravioris. Nam directorium manet fere in exemplo deliberationis de statu vitæ.

(5) Sic de aliis rebus plurimis, etiam ab iis qui statum habent, deliberatio iustitui potest, sicut monuimus ad

contemplat. de regno Christi, et de 2. vexillis. Et, ut breviter dicamus de hominibus societatis; multa S. P. N. in constitutionibus, superiorum; multa, subditorum deliberationi relinquit. Inspiciatur tantummodo cap. 2. et 3. partis 7. Provincialibus quoque in Reg. 16. suadetur, ut utantur hoc priore, et posteriore modo eligendi, in rebus, quæ cum consultoribus communicari non possunt. In ipsis consultationibus et congregationibus toties sententiæ dicendæ sunt, quæ antequam proferantur, ad has regulas examinandæ essent. Quando vel in regulis, vel in epistola S. P. nostri de obedientia, permittitur, ut aliquid exponamus superiori, cum hac tamen cautione, ut ante præmittatur oratio, et semper simus animo indifferenti; patet id sine deliberatione peragi non posse. Non opus est, commemorare negotium distributionis bonorum, et innumera alia, quæ sine recta electione fieri nequaquam possunt.

(6) Dabimus specimen nonnullorum commodorum et adminiculorum, prout illa consideravit S. P. N. Const. p. 7. c. 2.

Ceteris igitur paribus, quod semper intelligi debet, docet eligendam esse partem illam, quæ majorem habet indigentiam aut necessitatem.

Pars illa, unde speratur uberior fructus, præferenda est alteri.

Quando ad alterutrum obligamur aliquo titulo, v. gr. gratitudinis, si cetera paria sint, illud eligendum est.

Bonum, quo universalius, eo divinius est, et particulari bono anteponendum.

Bona spiritualia præstant corporalibus, et quæ majoris sunt perfectionis, potiora sunt iis, quæ sunt minoris.

Quæ minus dilationem patiuntur, ceteris paribus, prius pertractanda sunt.

Cum aliqua negotia sunt magis propria instituti nostri, quæ ab aliis non ita solent tractari, hæc, ceteris paribus, amplectenda sunt.

Inter pia opera, quæ æqualis essent momenti et necessitatis, eligenda sunt ea, quæ securiorem, et faciliorem habent executionem.

Diuturniora, præ minus duraturis capessenda sunt.

Denique docet procedendum *præ oculis habendo majus divinum obsequium, et universale bonum, ut regulam, ad quam exigi* omnia *oportet.*

Hæc satis sit delibasse, ut exemplo S. P. nostri commoda et adminicula, eorumque contraria, discamus bene trutinare.

Quintum, his præmissis, ratiocinari in utramque partem, et juxta ipsius rationis dictamen, seposito carnis appetitu omni, electionem concludere.

Sextum, electione facta, ad orandum cito prosilire (7), et illam offerre Deo perfectè demum, si ei placeat, recipiendam et stabiliendam.

(7) De oratione post electionem pulchre agit directorium cap. 32. ubi ponit tres casus.

Primus est, cum in illa oratione sentiuntur motiones electioni conformes, et vires quasi promittuntur ad exequendum, quod signum est electionis bonæ.

Secundus est, quando motiones illæ repugnant electioni; tunc si post examen earum dubitetur an non sint a spiritu malo, nihil in electione mutandum. Si vero clare appareat eas esse a spiritu bono, signum est discursum fuisse malum.

Tertius est, quando in oratione nihil notabile sentitur in utramque partem; et tunc si voluntas eligentis in suo proposito perseverat, non est, cur electio in dubium revocetur.

☞ Vide directorium loco citato, et cap. 33. ubi ostenditur, quid agendum instructori, cum sentit eum,

qui electionem facit, hallucinari. Unicum tamen ex hoc capite attingam, videlicet, experientia constare, quod interdum extra exercitia, et extra conflictum electionis commodius aliqui veritatem agnoscant; idque ex iisdem principiis, quæ hauserant, in ipsis exercitiis: cujus rei causas vide ibidem in directorio).

Hæc oratio, quæ fit post electionem in hoc priore, atque etiam in posteriore electionis modo multum habet secundi temporis: et continet quodammodo illam praxim, quam in directorio cap. 27. §. 6. narratur S. P. N. declarasse similitudine *ejus qui præsentat principi suo genus aliquod cibi, ut exploret quam ei arrideat.* Sic quoque jubemur hic rem electam præsentare et *offerre* Deo, ut exploremus, an ei placeat, et arrideat.

Modus posterior (1) *bene eligendi, in regulas quatuor, et annotationem unam distributus.*

(1) Nihil superaddendum videtur iis, quæ directorium habet de hoc modo cap. 31., nisi quod magis accedat ad secundum tempus electionis, quam prior. Id innuitur in annotatione, ubi dicitur, quod hæ regulæ servandæ sint, *propter salutem meam et animi quietem.* Hæc videlicet animi quies, genus quoddam est consolationis, per quam nobis oboritur securitas et fiducia quædam subeundi tribunal justi illius judicis, vel in privato, vel in communi judicio, propterea quod conscii nobis sumus, nihil nos in eligendo spectasse, nisi rationem rectam, finem ob quem conditi sumus, et Christum præceptorem ac ducem nostrum.

Regula prima, quod, cum oporteat per affectum ex Dei amore cælitus infusum fieri electionem, eligentem convenit persentiscere in seipso,

quod quidquid affectionis (sive multum sive modicum sit) erga rem electam tenet, ex solius Dei amore, et intuitu proficiscatur.

Secunda *(19), est considerare, si quis mihi vir amicissimus (2), cui nihil non perfectionis inesse cupiam, occurreret dubius super electione hujusmodi, quidnam ego illi decernendum maxime essem consulturus. Quo animadverso, agendum et mihi ducam, ut suaderem alteri.

(2) In correctione ex autographo, describitur *vir antea ignotus, et nunquam plane visus, cui tamen nihil non perfectionis inesse cupiam etc.* Nota quod S. P. N. ideo fortassis ponat virum ignotum, et non ante visum, ne affectus aliquis erga ipsum immisceatur, qui ex solius amore Dei non proficiscatur, quod in amicitia humana facile contingit. Abesse autem debet talis affectus, juxta reg. 1.

Denique studiose perlegendum directorium, quod per undecim omnino capita, a cap. 22. usque ad cap. 33. inclusive totam electionis materiam et praxim, tam pro instructore, quam pro eligente curiose et plene exponit: unde lux magna hauriri potest, ad se aliosque dirigendos.

Tertia, mecum insuper reputare, si mors ingrueret, quem me mallem observasse modum in præsenti deliberatione. Juxta hunc igitur eligendum nunc esse facile intelligam.

Quarta, prospicere non minus, quando pro tribunali sistar judicandus, quo me consilio hac in re usum esse vellem. Quo agnito nunc utar, ut eo tempore magis sim securus.

Adnotandum est postremo, quod hisce regulis quatuor propter salutem meam, et animi quietem accurate servatis, debeo juxta ultimum punctum modi præcedentis, electionem ipsam definire, et offerre Deo comprobandam.

De emendatione seu reformatione circa vitæ statum cuivis facienda.

In primis illud est advertendum, quod si quis vel matrimonio, vel officio dignitatis ecclesiasticæ sit adstrictus (de temporalium vero bonorum quantitate, magna an parva sit, non refert), unde ipsi non vacet, aut parum libeat circa mutabilium rerum electiones versari (1); operæ pretium est, earum loco methodum ei tradi, seu formulam aliquam, ex qua vitam suam, et statum proprium possit emendare.

(1) Quamvis hæc formula videatur iis potissimum præscripta, quibus non vacat Exercitia hæc obire, et meditando, colloquendoque cum Deo, dies plures transigere: est tamen eadem quoque perutilis, atque adeo necessaria iis, qui solent quotannis, procul negotiis omnibus, in hoc sancto otio versari. Hi enim extra illud tanta non raro rerum agendarum multitudine implicantur, ut ipsis quoque *non vacet*, *aut parum libeat circa mutabilium rerum electiones versari.* Tunc enimvero hic modus magno usui esse potest. Est quippe brevis ac facilis, neque conjunctus cum illa secessione, perpetuoque tot meditationum et additionum labore. Sed satis est, si per intervalla, quatenus negotia sinunt, ex supradictis eligendi modis et Exercitiis nonnulla adhibeantur. De quo vide

direct. c. 34. ubi dicitur, quod omnibus operariis Societatis valde commendatum esse deberet, ut proximos juvare conarentur et dirigere ad hanc formulam, unde valde insignis fructus sequeretur. Pro majori intelligentia praxeos hujus, inspice caput jam laudatum directorii.

Doctrinæ autem illius, quam S. P. N. hic tradit, summa quædam hæc est: quod debeat, *quisquis ejusmodi conditionem sortitus est, ut finem creationis, et vitæ suæ recte statuat, ac sequatur . . . . ruminando sedulo colligere*, quam metam, quemve modum rebus suis omnibus ponere; qua ratione eas *tractare, et administrare conveniat: quibus instruere verbis et exemplis* eos, quibuscum quoquo modo agere contigerit; *nihil affectando aliud, nec quærendo, nisi quod honorem Dei, et salutem suam præstet.*

Et vero, quod S. P. noster ita hanc methodum tradi velit illis, qui *vel matrimonio, vel officio dignitatis ecclesiasticæ* sunt adstricti, ut cæteros minime excluserit, vel ipse titulus docet, qui est *de emendatione* .... cuivis *facienda*. Præterea non tantum hic agitur de usu possessionum (quamquam de illo non parva cura religiosis etiam non paucis imposita est) sed etiam (sicut jam diximus) præcipitur, ut inquiratur, *quibus instruere verbis et exemplis* alios conveniat; quod illis proprium est, qui proximo juvando se addixerint.

Debet igitur, quisquis ejusmodi conditionem sortitus est, ut finem creationis, et vitæ suæ recte statuat ac sequatur, per exercitia supradicta, et electionum modos attendere, atque ruminando sedulo colligere, quam amplam domum et familiam æquum sit se habere: quibus eam modis tractare et administrare conveniat: quibus instruere verbis et exemplis: quantum præterea de

possessis facultatibus sumptum facere liceat in usus proprios, sive domesticos: quid rursum pauperibus erogare, vel impendere piis operibus deceat, nihil affectando aliud, nec quærendo, nisi quod honorem Dei et salutem suam præstet. Hoc enim unusquisque (2) persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius et commodi proprii affectione sese abstraxerit.

(2) Ultima illa hujus loci verba, quæ præcipuam Christianæ vitæ continent disciplinam non de solis *matrimonio vel officio dignitatis ecclesiasticæ* adstrictis; sed de omnibus dicta sunt. *Hoc enim* UNUSQUISQUE *persuasum habeat, tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse, quantum ab amore sui ipsius, et commodi proprii affectione sese abstraxerit.* O! sententiam dignam, quæ in omnibus ascetarum libris conspiciatur aureis literis exarata: sed potissimum animis religiosis altissime sit impressa!

TERTIA HEBDOMADA (1)

(1) In meditatione de regno CHRISTI, vidimus regem nostrum ad bellum nos invitantem, audivimus quasi classicum canentem: deinde in meditatione de duobus vexillis, vidimus tam ducem impiorum, quam optimum imperatorem nostrum, explicatis vexillis, in acie constitutos: in hac hebdomada ipse conflictus et signorum collatio exhibetur.

Hic enimvero conspicimus, quibus in *laboribus*, *vigiliis*, *et casibus* persistat rex noster. Hic *carnis*, *sensuum*, *amorisque proprii et mundani* rebellionem videmus expugnari: hic *majora et præclariora* illa *munera*, quæ *in ferendis injuriis et adversis omnibus* sita sunt, quomodo

a fortissimo duce nostro sustineantur, oculis ipsis intuemur. Hic denique cernimus ipsum, tamquam exemplum absolutissimum tertiæ hominum classis, paupertatem et opprobria non tantum desiderantem, sed reipsa amplectentem. Quæ omnia in sequentibus mysteriis, animo identidem versanda sunt, et tertius humilitatis gradus semper præ oculis habendus; eique juncta colloquia numquam intermittenda.

Idcirco enim S. P. N. post primam hujus hebdomadæ contemplationem, memoriam nobis refricat illorum colloquiorum, *sicut*, inquit, *traditum est in contemplatione secundæ hebdomadæ , de tribus classibus, cum sequente illic annotatione.* Remittit nos videlicet ad contemplationem de tribus classibus; non tantum ut iterum discamus modum instituendi tria colloquia; is enim in meditatione de vexillis traditur multo accuratius: sed potissimum ut annotationem ibi junctam revocaremus in animum, et excitaremur ad colloquia ejusmodi in hac hebdomada diligentissime adhibenda, quæ in nobis suscitent spiritum tertii gradus humilitatis.

In hac hebdomada unicuique diei iterum bina assignantur mysteria. Cætera vide in directorio cap. 35. et aliquid hic infra in 2. classe mysteriorum vitæ Christi, annotatum de contritione elicienda. Sed in directorio, capite jam dicto, invenies explicatos affectus, qui in meditationibus hujus hebdomadæ potissimum excitari possunt: qui sunt, odium peccati; cognitio bonitatis Dei; spei confirmatio; amor in Deum; inflammatio ad imitationem Christi; zelus animarum; et invenies alia notatu digna.

fit *(20) *in media nocte, et continet orationem præparatoriam, tria præludia, sex puncta, cum uno colloquio.*

Oratio præparatoria eadem, quæ semper.

Præludium primum sumitur ex historia : quomodo Christus a Bethania misit Hierosolymam discipulos duos ad parandam cœnam, quo et ipse cum reliquis deinde profectus est : ibique post agni Paschalis esum, et peractam cœnam, pedes lavit omnibus ; et sacrosanctum corpus ac sanguinem suum largitus est. Postremo sermonem ad eos habuit, post discessum Judæ, ipsum venditurі.

Secundum, ex compositione loci, considerando dictum iter asperum aut lene, breve aut longum, cum ceteris, quæ inesse poterant, circumstantiis. Deinceps conspicando locum cœnæ amplum, vel angustum, vilem vel ornatum, et consimilia.

Tertium, ex optatæ rei petitione, scilicet doloris, indignationis et confusionis, eo quod ob peccata mea, summus omnium Dominus tantis se tormentis ita objiciat.

Punctum primum, erit respicere cœnantes, et aliquid in usum meum adducere.

Secundum, eosdem audire, quid loquantur, et fructum inde decerpere.

Tertium, attendere, quid agant, et per omnia proficere.

Quartum *(21), advertere (2), quid jam inde Christus pati appetat, et incipiat, juxta historiam: unde incipiam et ipse dolorem, mœstitiam, et fletum mihi excitare, meque affligam similiter in subsequentibus.

(2) Quoniam S. P. N. in hac hebdomada sex puncta proponit meditanda, dicendum nonnihil est de tribus ultimis, sicut diximus in secunda hebdomada de tribus primis. Nec præterea aliud desiderari videtur, ut quis hæc, et cætera Christi patientis mysteria, cum insigni fructu, et animi gustu percurrat.

Et satis quidem patet tria postrema puncta non esse ejusmodi, quin in prioribus quodammodo involvantur. Voluit tamen S. P. N. illa ab his distinguere: ut præcipuo quodam studio novis hisce punctis incumbamus, quippe quæ in hisce mysteriis, ad tertium humilitatis gradum, et ad propositum finem, vim quamdam habent prorsus eximiam. Sic, quamvis meditatio nulla expers omnino sit cujusdam sensuum applicationis, voluit tamen nos in una sensuum applicatione quasi totos nonnumquam esse. Solet enim altius animo inhærere res illa, in quam, proprio quodam conatu, mentis acies intenditur.

In quarto igitur puncto, juverit illa, quæ Christus patitur, reducere ad quatuor illa capita, de quibus jam inde a fundamento est actum. Videlicet, ad *ægritudinem*, doloresque corporis et animi; ad *paupertatem*, quæ spoliat rebus omnibus, etiam amicis; ad *contemptum*, et opprobria, quibus Christus saturatus fuit; ad *vitam brevem* et mortem, mortem autem crucis. Si hæc *juxta historiam*, vel *juxta punctum* considerentur, magna in tot mysteriis occurret rerum varietas et multitudo.

Ad imitationem vero Christi in quatuor illis rebus ducit nos S. P. N. per constitutiones suas. Et de contemptu quidem, et opprobriis, habemus pulcherrimam regulam 11. summarii. De paupertate habemus regulam 23. 24.

et 25., ubi jubemur illam conservare, ut murum firmum religionis; et diligere, ut matrem. De ægritudine habemus regulam ejusdem summarii 50.; ubi dicitur, quod *non minus donum est, quam sanitas.* De brevitate vitæ, sive de morte adscribam verba, quæ animos dare nobis possint, quæ S. P. noster nobis reliquit exarata constit. par. 6. cap. 4. *ut in vita*, inquit, *universa*, *ita et multo magis in morte unusquisque de Societate eniti*, *et curare debet*, *ut in ipso* Deus *ac Dominus noster* Jesus *Christus glorificetur*, *ipsiusque beneplacitum impleatur*, *et proximi ædificentur*, *saltem exemplo patientiæ ac fortitudinis*, *cum fide viva*, *ac spe et amore bonorum illorum æternorum*, *quæ nobis Christus Dominus noster tam incomparabilibus vitæ suæ temporalis laboribus*, *et morte promeruit*, *et acquisivit .... omnibus sacramentis sanctis acceptis*, *tamquam armis a divina liberalitate Christi Domini nostri nobis concessis*, *ad transitum a temporali vita ad æternam se muniat.*

Quintum punctum spectat ad illud Isaiæ 53. *Oblatus est quia ipse voluit*, *etc.* Potuit perdere adversarios suos, quod in mysteriis plerisque ex signis variis et minime obscuris intelligitur, et tamen non perdidit. Magna lux ex hoc puncto oborietur menti nostræ, ut *etiamsi nullo superaddito*, *laus Dei par foret* . . . . Eligamus *potius cum* Christo *paupere*, *spreto et illuso*, *pauperiem*, *contemptum et insipientiæ titulum amplecti*, *quam opes*, *etc.* Nam revera Christus libere illa elegit, *quia ipse voluit*, semper præ oculis habens finem, propter quem missus erat; et libere in illis ad finem usque duravit: cujus rei in singulis mysteriis nova semper exempla nobis exhibentur: quæ, quoties eligendum est, in memoriam revocari possunt.

Sextum punctum, est summa quædam colloquii positi in 1. Exercitio 1. hebdomadæ; nisi quod istic inquiratur quid agere debeamus pro Christo; hic etiam quid pati ejus causa debeamus. Præterea istic imaginor Christum

coram me adesse in cruce fixum; hic vero ipsum intueor qualem mysterium præsens exhibet, unde fit, ut alia atque alia semper species, novumque agendi et patiendi genus semper animo repræsentetur.

Nequaquam tamen punctum hoc in numero colloquiorum ponendum est. Possum enim de re quapiam multa meditari, et multas voluntatis motiones excitare imo et ad personam certam dirigere; sic tamen ut cum illa nullus sermo, nullum colloquium instituatur: sed postquam in amorem personæ illius totus exarsi, tum demum impellor, ut illam alloquar eo modo quem describit S. P. noster in illo jam laudato 1. exercitio 1. hebdomadæ: *Ut fiat sicut amici sermo ad amicum, etc.* quamquam sicut applicatio sensuum meditationi; sic puncto cuipiam aliquid colloquii misceri potest.

Denique S. P. N. vult, ut in tribus hisce postremis punctis incipiamus, *dolorem, mœstitiam, et fletum .... excitare*, et quidem *maximo conatu;* ut scilicet Christo regi nostro compatiamur, non tantum interiore animi sensu, sed vel maxime imitando, et ipsius vestigia premendo, juxta illud Rom. 8. *Si tamen compatimur, etc.*

Specimen quoddam horum punctorum extat in fine hujus opusculi; ubi integra meditatio hujus hebdomadæ in partes suas est distributa.

Quintum, meditari quo se pacto abscondens Christi Divinitas, adversarios suos, cum valeat, non perdat, sed pœnas adeo crudeles pati sinat humanitatem.

Sextum cogitare, cum talia ferat pro peccatis meis, quid agere debeam aut pati ejus causa.

Colloquium ad Christum fiet, terminandum cum *Pater noster*.

In colloquiis est notandum (ut supra ex parte

jam exposuimus) quod agere convenit, et aliquid petere, juxta præsentis rei rationem, videlicet, prout sentio in me consolationem, vel perturbationem: prout virtutem unam, vel alteram expeto: prout in hanc, vel illam partem de me statuere intendo: prout etiam de re, quam contemplor, tristari volo, vel lætari. Denique postulandum erit illud, quod circa rem certam aliquam maxime desidero (3): et unum dumtaxat colloquium poterit confici ad Christum Dominum; vel triplex, si devotio instiget, nempe ad Matrem, Filium, et Patrem, sicut traditum est in contemplatione secundæ hebdomadæ, de tribus classibus: cum sequente illic annotatione.

(3) Ex hoc *notando* patet, quod in colloquiis sit locus proprius petitioni, et postulationi: id quod S. P. N. variis in meditationibus supra docuerat: nominatim in exerc. 3. hebd. 1. et in medit. de 2. vexillis, ubi diligenter descripsit gratiam a Deo petendam in istis colloquiis. Parum enim proderit mysteria vitæ Christi sedulo contemplari, si non obtineamus gratiam *congruam* ad tertium humilitatis gradum reipsa exercendum. Apostoli miracula et mysteria Christi non tantum mente contemplati fuerant, sed etiam oculis suis inspexerant, quando dicebant cum Petro: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, Matth. 26.; et tamen paulo post negavit eum Petrus; alii relicto eo fugerunt. Ex quo patet quantopere nobis opus sit gratia Spiritus sancti. Audiamus in hanc rem S. F. Xaverium, lib. 2. epist. 3. Societati Romam sic scribentem: *Equidem omnem in Deo spem locatam habeo, cupioque quantum in me erit Christo Domino obtemperare admonenti: « qui voluerit animam » suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdiderit*

» animam suam propter me, inveniet eam. » Quæ quidem sententia cogitanti facilis est: experienti non item: ubi enim tempus incidit, cum vita amittenda est, ut eam in Deo invenias; cum mortis periculum intenditur, sic ut facile prospicias, si Deo pareas, vitam esse dimittendam; tum vero nescio quo modo fit, ut quod ante præceptum dilucidum videbatur, incredibili involvatur obscuritate. Nam ne doctissimi quidem viri, tam præclaræ sententiæ vim consequuntur; sed ii dumtaxat, quos singulari beneficio Deus ipse interior magister instituit. Atque in ejusmodi rebus facile apparet, quanta tandem nostra sit imbecillitas, quam fragilis et infirma humanæ naturæ conditio etc. Quod S. F. Xaverius dicit de vita pro Deo perdenda, idem de aliis casibus, ac vel maxime cum de honoris jactura agitur, dicendum est. Quocirca nunc hæc, nunc illa dona; nunc hos nunc illos fructus Spiritus s. in colloquiis ferventer implorare oportet; divinamque clementiam obsecrare, atque obtestari, ut id temporis, gratia s. *illuminationis*, tenebras, quæ tunc oriri solent, dispellere; et s. *affectionis* gratia, voluntatis nostræ imbecillitatem dignetur corroborare.

SECUNDA CONTEMPLATIO

in aurora, de rebus a Christo post cœnam, et in horto gestis.

Oratio præparatoria consueta semper.

Præludium primum, est juxta historiam. Quo modo Jesus Christus una cum undecim suis Apostolis, descendit ex monte Sion, ubi fuerant cœnati, et transiens per vallem Josaphat (1), relictis ibi ex illis octo, aliis vero tribus in horti parte, seorsum ipse digrediens, oravit, ad sudo-

rem usque sanguineum, iterata jam ter eadem ad Patrem suum oratione. Postea excitis discipulis a somno, prostratis ad solam vocem, cum Juda per osculum prodente, adversariis; restituta deinceps, quam amputaverat Petrus, Malchi auricula; comprehensus tandem est, quasi nefarius aut latro quispiam, et per vallem illam ad Annæ domum primo tractus.

(1) ☞ Potest de hoc loco videri Suarez tom. 4. de rel. tract. 10. lib. 9. cap. 5. n. 19. 20. et 21. ubi conciliat hunc locum cum Evangelistis, asserens ex Beda de locis sanctis cap. 6. inter montem Sion, et montem Oliveti, esse vallem angustam, per quam fluit Cedron, quæ Josaphat nominatur, in qua est sepulchrum B. Virginis, ubi ædificata est ecclesia, quæ *S. Maria Josaphat* vocatur. Totum vero illum locum, in quem Dominus exivit, vocari villam, seu potius prædium habens ruralem domum, quæ Gethsemani dicebatur: et intra illud prædium fuisse hortum, ut graves auctores notant. Totus autem ille locus erat ad radicem montis Oliveti, unde necesse est, ut vel totus, vel magna pars ejus fuerit in valle Josaphat. Et ex Burchardo refert, locum illum Gethsemani esse in latere montis Oliveti adhærentem cuidam rupi concavæ de monte pendenti, sub qua discipuli sederant; cum dixit illis Dominus: *sedete hic, etc.* vide plura ibi).

Secundum est, pro construendo loco, viam intueri declivem, planam, et arduam; item hortum certa magnitudine, figura, et habitudine depingendum.

Tertium, pro voti consecutione, poscere mœ-

rorem, planctum, anxietatem, et ceteras id genus pœnas interiores, ut Christo patienti pro me compatiar.

Notanda simul hæc quatuor (1).

(1) Quatuor hæ annotationes non minus accurate servari, quam attente legi debent.
De mysteriis vero singulis nonnihil dicturi sumus suo loco.

Primum, quod post præparatoriam orationem, cum tribus præludiis secundi hujus Exercitii, eodem modo, et ordine procedendum est per puncta, et per colloquium, ut in præcedente de cœna peractum est. Adjiciendæ quoque erunt circa Missæ et vesperarum tempus duæ repetitiones super una, et altera dicta contemplatione. Ante cœnam vero, applicabuntur quinque sensus, præmissa ubique oratione præparatoria, cum tribus præludiis, oblatæ materiæ congruentibus, quemadmodum in hebdomada secunda satis descriptum est.

Secundum, quod habita ætatis, complexionis corporalis, ac dispositionis totius ratione, vel quinque, vel pauciora Exercitia, diebus singulis implebuntur.

Tertium, quod in hac tertia hebdomada, mutandæ sunt ex parte additio secunda et sexta: siquidem (quod ad secundam spectat) ubi fuero experrectus præcogitans, quo tendam, et instan-

tem contemplationem paululum delibans, interim dum surgo et accingor, adnitar simul ad tristitiam et dolorem, de tot, ac tantis Christi pœnis, meipsum acriter incitare (2). Quoad sextam vero, suffugiam potius, quam quæram, aut admittam jucundas cogitationes, licet alioqui utiles et sanctas, ut sunt de resurrectione Christi et gloria. Pro quibus in meditanda ejus passione, angores ac pœnas hauriam, ex frequenti eorum recordatione, quæ ab hora suæ nativitatis, ad exitum usque vitæ hujus, ipse perpessus est.

(2) Congrua cogitatio in hac hebdomada etiam tria complectitur: 1. ut præcogitem, quo tendam: 2. ut instantem meditationem paululum delibem; quod fieri potest vel breviter recolendo puncta, vel historiam, ut in primo præludio fit menti obijciendo: 3. ut ad dolorem me incitem; sicuti quis incitaretur, qui proxime ad casum, aut supplicium funestum amici sui spectandum, se sciret iturum.

Quartum, quod examen particulare, circa tam exercitiorum, quam additionum functionem, fiet ad eumdem modum, ut in hebdomada præcedente.

In secunda autem die, contemplatio alia succedet, noctu transigenda, de gestis in domo Annæ, ut narratur infra in mysteriis vitæ Christi. Sub auroram vero de secutis rebus in domo Caiphæ. Deinde repetitiones et usus sensuum, velut prius.

In tertia die, contemplabimur per noctem me-

diam, quomodo ductus est ad Pilatum Christus, et quid ibi actum, ut dicetur infra. Diluculo vero, de iis quæ gesta sunt, transmisso Christo ad Herodem. Subdetur repetitionum et sensuum consuetus usus.

Die quarta, meditatio nocturna percurret historiam de reditu ab Herode, usque ad mediam partem mysteriorum, quæ apud Pilatum secuta sunt: reliquam vero partem circa lucem primam prosequemur. De repetitionibus quoque, et sensibus, pro consuetudine sit agendum.

Die quinta sub noctis medium, de progressu ipso passionis contemplabimur, a sententia Pilati usque ad crucifixionem. Sub auroram deinceps, ab elevatione crucis, ad Christi usque expirationem. Repetitiones et sensuum exercitatio, ut supra.

Die sexta noctu, quomodo mortuus Dominus, sublatus de cruce, et ad monumentum delatus est. Primo mane, ex quo sepultus fuit, donec B. Virgo in domum aliquam se recepit.

Die septima, inter noctu et mane passionem totam revolvemus. Postea repetitionum, et sensuum vice, per diem totum considerabimus, quam licebit frequentissime, quo pacto sanctissimum Jesu Christi corpus remanserit ab anima sejunctum: et ubinam, aut quomodo sepultum, item quæ fuerit B. Mariæ Matris solitudo, desolatio qualis, et quanta afflictio. Quam acerbus quoque discipulorum mœror extiterit.

Subnotandum est, quod si cui libeat, meditandæ Christi passioni diutius instare, contemplationes singulas debet absolvere cum paucioribus mysteriis, ita ut prima solum comprehendat cœnam: secunda, lotionem pedum: tertia, Eucharistiæ sanctæ institutionem: quarta, sermonem ibi subsecutum: et sic in ceteris agendum.

Ad hæc, trajecta tota passione, licebit proximo post die iterare ejus dimidium, atque reliquum postridie: perendie rursus totam simul.

E contrario vero, si quis malit tempus succidere, contempletur de cœna Domini per noctem: de horto, in aurora: de Annæ domo, circa Missam: sub vesperas, de domo Caiphæ: de prætorio Pilati, ante cœnam: et ita pergendo per dies singulos diversa Exercitia quinque implebuntur, utpote repetitionum ac sensuum usu prætermisso (3). Transcursa vero passione, operæ pretium fuerit, eamdem simul totam, die unico revolvere, sive in unum tantum exercitium congestam, sive distributam in plura, prout sibi fore conducibilius ille censuerit.

(3) In his omnibus semper spectandum, quid conducibilius sit ei, qui exercetur, sicut S. P. N. sæpius monet. Traduntur enim in exercitiis diei septimæ, et in hac subnotatione, varii modi, mutandi materiam et formam meditationum: in quo singularis discretio et prudentia S. P. nostri, sicut multis aliis locis, conspicitur. Hanc prudentiam pulchre demonstrat Suarez to. 4. de rel. tr. 10. lib. 9. locis sæpius a nobis citatis, nominatim cap. 6.

REGULÆ ALIQUOT

ad victum recte temperandum (1).

(1) Supra, ubi egimus de partibus libelli Exercitiorum, monuimus ex directorio, regulas hasce tradi etiam posse ante tertiam hebdomadam. Porro hæ regulæ in pretio habendæ sunt; et quidem nominatim quarta, septima et octava. Nam in aliis rebus pluribus usum magnum habere possunt.

De his regulis vide directorium cap. 35. §. 12. et 13. Unum addo. Ex contemplatione de regno Christi, patet nos non posse bene sequi Christum, nisi expugnata non tantum carnis amorisque proprii et mundani, sed etiam *sensuum* rebellione. Capitale vero peccatum, quod situm est in sensu gustus, sive gulæ, valde repugnat et rebelle est legi mentis nostræ, qua volumus sequi Christum: idcirco Christus hostem illum fœdum non minus, quam perniciosum, qui per primos parentes tantam cladem humano generi intulit, voluit initio prædicationis suæ in deserto, per tam longum et acre jejunium, subjugare; ut discamus nos veros Christi imitatores esse non posse, si ejus exemplo hostem hunc capitalem non debellemus. Ad debellandum autem valent hæ regulæ plurimum: præsertim si adjungatur per intervalla usus pœnitentiæ in victu, juxta additionem 10. hebdomadæ 1.

Prima est, quod a pane minus abstinendum sit, quam a reliquis alimentis: cum neque gulam adeo irritet, nec tentationi æque obnoxios nos reddat.

Secunda, quod circa potum attendenda sit magis abstinentia (2), quam circa panem: caute

observando, quæ prosit mensura potus, ut sumatur semper: quæ rursum noceat, ut tollatur.

(2) Annotabo breviter nonnihil ex sacris literis. Eccli. 31. v. 22. *Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem.* ibidem v. 24. *Somnus sanitatis in homine parco. Dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.* Ibidem v. 36. *Exultatio animæ et cordis vinum moderate potatum.* Et v. 37. *Sanitas est animæ et corpori sobrius potus.* Ad Ephes. 5. v. 18. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed implemini Spiritu sancto.*

Tertia, quod circa pulmenta et edulia potissimum abstinentiæ ratio versetur, cum per illa, tum appetitui ad peccandum, tum inimico ad tentandum, major subministretur occasio. Temperanda sunt igitur, vitandi excessus causa: quod fit dupliciter, dum vel cibis grossioribus vescimur atque assuescimus, vel dum parce delicatis utimur.

Quarta est, quod quanto plus (3) de conveniente victu sibi quis ademerit (vitato interim valetudinis adversæ gravi periculo) tanto celerius mensuram cibi ac potus justam reperiet: tum quia, hoc modo melius se disponens, et obnixius tendens ad perfectionem, sentiet interdum quosdam cognitionis internæ radios, et consolatorios motus (4) sibi cælitus immissos, ex quibus facile poterit rationem victus commodiorem discernere: tum quoniam (5) si quis ita abstinendo, se de-

prehenderit viribus imbecilliorem esse, quam ut exercitia ipsa spiritualia peragere (6) commode valeat, sic facile advertet, quam mensuram victus naturæ necessitas requirat.

(3) Hoc in pluribus rebus locum habere potest. Sic S. P. N. infra regula 7. de eleemosynis dicit quod *optimum et securissimum est unicuique distributionis curam subeunti, ut suæ subtrahat commoditati quantum potest.* Vide Suarez to. 4. de rel. tr. 10. lib. 9. cap. 7. n. 2. ubi hanc doctrinam conciliat cum quodam loco Gersonis, quo agit de scrupulosis, cujusmodi hominibus non convenit hæc regula. Quare cum discretione procedendum, ut mox dicemus n. 6.

(4) Duas rationes adfert S. P. N., ob quas, quo plus subtrahitur, eo celerius mensura justa reperitur, quarum hæc ratio prima spectat ad secundum tempus eligendi, in quo cognoscimus *beneplacitum divinum docente id aliquo consolationum, vel diversorum spirituum prævio experimento.*

☞ De his consolatoriis motibus agit Suarez, sicut notavimus supra in secundo tempore electionis n. 3., defenditque ejusmodi modos loquendi, contra nonnullos obtrectatores).

(5) Ratio secunda spectat ad tertium tempus, et ad punctum 4. prioris modi eligendi; juxta quod debemus perpendere, *tam commoda et adminicula, quam discrimina et damna*, quæ ex utraque parte negotii, de quo deliberatur, oriri possunt. Incommoda autem illa et pericula facile cognoscuntur, quando reipsa sentire incipimus, Exercitia spiritualia, aliaque bona opera, præ imbecillitate, similemve ob causam impeditum iri. Hinc est quod plerique sancti, sub melioris vitæ initia, in primo illo spiritus fervore, soliti sint amori proprio, et mundano, carnique ac sensibus subtrahere, quam poterant,

plurima: atque ita proprio usu edocti, et cælesti lumine adjuti, facile assecuti sunt mensuram justam in rebus ad vocationis suæ statum pertinentibus: id quod in historia vitæ S. P. nostri videre etiam licet: et notatu digna sunt verba ipsius exam. cap. 4. §. 26. Unde reg. sum. 25. est desumpta, quæ præscribit, ut quisque sibi persuadeat *sui victus potus, vestitus, et lecti rationem .... fore, ut pauperibus accommodatam; quodque quæ vilissima erunt, ex iis quæ domi sunt, ei tribuentur, propter ipsius majorem abnegationem, et spiritualem profectum.* Quæ verba hactenus in regulam translata sunt: sed valde, inquam, notatu digna sunt verba hæc, quæ sequuntur in examine, ubi additur hæc altera causa: *et ut ad quamdam æqualitatem, et veluti mensuram ab omnibus perveniatur:* quibus iterum docemur, facile ad mensuram perveniri, si ante vilissima dentur, et paupertas exerceatur.

Hæc tamen verba ex loco illo examinis, in regulam translata non sunt, quia mensuræ et æqualitatis, quæ omnibus conveniat, judicium ad superiores spectat. Quid vero præterea quisque privatim sibi possit subtrahere, et quæ mensura ipsi proprie conveniat, per hasce regulas de victu, indagari ab unoquoque potest, communicando juxta aliam regulam omnia superiori aut confessario, ne discretionis limites transiliantur. In summario autem constitutionum positæ sunt eæ regulæ, quæ, ut titulus notat, *ab omnibus observandæ sunt.* Ad omnes vero spectat altera ratio, quæ in regulam translata est, ex eodem loco examinis, ob quam sibi quisque debeat persuadere, quod vilissima tribuentur; videlicet, *propter ipsius majorem abnegationem, et spiritualem profectum.*

(6) Ex his verbis patet, quod etiam sub initium exercitiorum, vel quovis tempore ante tertiam hebdomadam hæ regulæ tradi possint. Sed monet bene directorium supra §. 12. *quod non omnibus eodem modo proponendæ sunt, sed adhibita discretione pro cujusque complexione et viribus tam corporis, quam animi.*

Quinta, quod expedit inter comedendum imaginari, quasi videamus Jesum Christum Dominum nostrum vescentem cùm suis discipulis, observando quem teneat edendi, bibendi, respiciendi, et loquendi modum, eumque ad imitandum nobis proponendo. Usuveniet enim, ut occupato magis intellectu circa meditationem talem, quam circa corporalem cibum, discamus facilius victum moderari.

Sexta, quod, gratia varietatis, aliæ adhiberi possunt meditationes inter vescendum, ut sunt de Sanctorum vita, de pia quapiam doctrina, vel de aliquo spirituali negotio agendo: unde sic abstracta mente, cibus ipse et vescendi delectatio parum sentiatur.

Septima, quod cavendum sit præcipue, ne super sumendos cibos, animus quodammodo totus effundatur, et ne avide vescamur, aut festine: sed appetitui semper dominantes (7), tum mensuram victus, tum sumendi modum una temperemus.

(7) Hoc sane in omni sensuum usu curandum est, ut eorum rebellione expugnata ad sequendum Christum simus promptiores.

Octava est, quod plurimum conducit ad tollendam cibi, potusque immoderantiam, si ante prandium aut cœnam, et quacumque hora nulla esuries sentitur (8), prævia deliberatione (9), victum proxime sumendum, definiamus ad men-

suram certam, quam deinde nulla vel propria aviditate, vel instigatione inimici, unquam excedamus; sed potius vincendæ utriusque causa, de illa nonnihil etiam subducamus.

(8) Quia dum esuries sentitur, non adest illa tranquillitas animi, neque illud æquilibrium, quod ad bene deliberandum et eligendum requiritur. Esuries enim facile turbat illam animi æqualitatem, inclinando et trahendo magis ad indulgendum sensui, quam rationi et virtuti.

(9) Deliberatio fit ad eligendum. En igitur iterum, quomodo post susceptum statum, in rebus spectantibus ad gustum, aliosque sensus, et in regendo appetitu amoris proprii, et mundani multa inveniantur, quæ deliberatione et electione indigeant.

QUARTA HEBDOMADA (1)

(1) In hac hebdomada id sedulo agendum, ut magis magisque confirmemur in tertio gradu humilitatis. Quapropter colloquia, quæ post meditationes de duobus vexillis, et in tertio gradu humilitatis tantopere nobis commendata sunt, nunc quoque frequenter institui debent. Sunt illa tamen in hebdomada hac affecta et quasi condita jucundiori argumento. Nam ad eadem impensius postulanda, excitat nos hic potissimum oculis objecta victoriæ et felicitatis, et præmii jucundissima species.

Habet tamen hæc hebdomada id præterea sibi proprium, unde nomen viæ unitivæ accepit, quod suavissimos amoris sensus gignat, et charitatis dulcissimo vinculo, cum Deo, qui est finis, ob quem conditi sumus, nos conjungat, simulque cælestis illius patriæ inflammata excitet desideria. Neque id mirum: nam per tertium gradum humilitatis, qui per colloquia illa numquam satis laudata majores semper vires acquirit, removetur procul ab ani-

mo omne id, quod charitatem Dei retardare aut impedire possit; ut sua quasi sponte illa facillime succedat. Vid cap. 36. directorii.

CONTEMPLATIO PRIMA

Quomodo Jesus *Dominus post resurrectionem apparuit Sanctæ Matri suæ, ut habetur infra in mysteriis vitæ Christi.*

Oratio præparatoria juxta morem.

Præludium primum accipitur ab historia. Quomodo postquam expiravit Dominus in cruce, sepulto *(22) corpore, sed Divinitate semper sociato, ipse in anima, Divinitati quoque çontinue unita, descendit ad inferos: ereptisque inde justorum animabus, rediens ad sepulchrum, corpus cum anima denuo univit, ac resurgens, demum apparuit Beatæ Virgini Matri suæ vivus, ut pie ac verisimiliter credendum est.

Secundum, pro constructione loci, speculandum accipiet sepulchri situm, et Beatæ Virginis domicilium, cujus formam, partes, et reliquam dispositionem, ut cellulam et oratorium, sigillatim perscrutabimur.

Tertium, continebit gratiam petendam, ut scilicet immensum Christi, ac Matris gaudium participemus.

Punctum primum, secundum, ac tertium, eadem hic erunt, quæ supra in contemplatione cœnæ fuerunt exposita, id est considerare personas, verba, opera.

Quartum vero erit (2) animadvertere *(23), quomodo Christi Divinitas, passionis et mortis tempore abscondita, palam se faciat in resurrectione, ac tot miraculis deinceps elucescat.

(2) Dicendum hic iterum aliquid de 4. et 5. puncto, quæ in hac hebdomada tribus ordinariis adduntur.

In utroque igitur postremo puncto, illud ex contemplatione de regno Christi in memoriam revocandum est, quod *participeps fiat victoriæ et felicitatis unusquisque, prout laborum ac molestiarum socius extiterit.*

Et in quarto quidem puncto contemplamur illam victoriam ac felicitatem, cujus participes erimus post mortem. Idcirco enim S. P. N. diserte loquitur de divinitate, quæ se palam facit *in resurrectione;* deque miraculis, quibus *deinceps* elucescit; post mortem scilicet. Et gloria quidem eo fuit tunc illustrior, quo divina natura ante fuerat magis abscondita, et laboribus molestiisque quasi oppressa. *Labori enim præmium respondebit*, in nobis æque, atque in Christo.

Subeant hic denuo animum quatuor illa capita, quæ S. P. N. in fundamento sapientissime recensuit. Nam illis respondent pulcherrime quatuor corporis beati dotes. Brevitati siquidem vitæ, corporis item animique morbis ac molestiis, succedit corpus immortale, quod neque vincula, neque vulnera, neque dolores pati potest; summa enim agilitate et subtilitate penetrat, quidquid obstare aut lædere potest. Paupertas vero et contemptus, quæ duæ res virtutem bonorum obscuram reddunt, commutantur post mortem in clarissimam lucem ac gloriam.

Ad hæc quatuor capita reduci possunt octo beatitudines, quas Christus tradit Matth. 5., quas hic invenies supra post contempl. 2. de nativitate, in 2. hebdom., ubi egimus de punctis meditationum.

Porro si hæc in singulis hujus hebdomadæ mysteriis consideremus, magna sese ubique offeret, et miraculo-

rum et triumphorum varietas: et jucundum erit singula cum singulis CHRISTI laboribus, quos toleravit, componere: atque adeo novis semper stimulis urgebimur ad sectanda quam proxime ejus vestigia.

Quintum, æstimare (3) quam prompto copiosoque functus sit Dominus consolandi suos officio, adhibita consolationis, quæ ab amicissimo quopiam præstari potest, similitudine.

(3) In quinto puncto illud mente sedulo est volvendum; eum qui *laborum ac molestiarum* CHRISTI *socius extiterit*, non modo post mortem fore participem illius felicitatis sempiternæ, sed etiam in hoc mortali corpore ejusmodi solatia a Christo percipere, quæ omnibus mundi gaudiis longissime antecellant. Sic CHRISTUS redivivus *suos; suos*, inquam, prout quisque *laborum ac molestiarum socius* extiterat, in unoquoque mysterio, novo fere et congruo recreat genere consolationis: id quod optime intelligetur *adhibita consolationis, quæ ab amicissimo quopiam præstari potest, similitudine.* Pulcherrima igitur et maxime varia in hoc puncto datur iterum meditandi materia, per mysteria singula; neque plura videntur dicenda, ut animo bene comparato quis pergat ad eadem contemplanda.

Colloquio uno, vel pluribus, juxta materiam faciendis, terminetur contemplatio cum *Pater noster*.

Notandum porro (4), quod in sequentibus contemplationibus, seu exercitiis, recensenda erunt per ordinem mysteria omnia Resurrectionis, Ascensionisque, et quæ sunt intermedia, servatis ubique iisdem formulis et modis: sicuti per to-

tam illam hebdomadam factum est, in qua passionis mysteria contemplati sumus, et juxta modum ac exemplum primæ hujus de Resurrectione Domini meditationis, formandæ sunt sequentes omnes, atque regulandæ, tam in præludiis (nisi quod hæc rebus sunt accommodanda) quam in punctis quinque, et additionibus singulis. Pari etiam ratione circa repetitiones, et sensuum operationes, nec non in augendo, minuendove exercitiorum secundum mysteria numero, dirigi poterimus, sicut in prædicta meditandæ Christi passionis hebdomada fuimus edocti.

(4) Quatuor annotationes hæ perutiles sunt, seduloque lectitandæ.

Secundo notandum est, convenire magis quartæ huic hebdomadæ, quam præcedentibus, ut quatuor dumtaxat fiant Exercitia. Primum, postquam mane surreximus. Secundum, circa Missæ tempus, vel paulo ante prandium prioris repetitionis loco. Tertium, hora vesperarum, pro secunda repetitione. Quartum, ante cœnam, admotis sensuum officiis, ad imprimendas fortius animæ contemplationes tres eo die factas, signatis obiter, et penitius tractatis partibus, seu locis illis, in quibus motus animi efficaciores, majoremque gustum spiritualem senserimus.

Tertio, quod quamvis ei, qui exercitatur, certus præscribatur numerus punctorum, puta ternarius, aut quinarius; liberum tamen ipsi erit in

plura vel pauciora puncta redigere contemplationem, prout commodius se habere expertus fuerit. Qua in re magnopere juvabit, ante ingressum exercitii, tractanda puncta comminisci, et numero certo præfinire.

Quarto denique notandum est, quod per quartam hanc hebdomadam, variari debent secunda, sexta, septima, et decima Additiones. In secunda quidem, ut dum evigilo, repente mihi ponam ob oculos statutam contemplationem, et de gaudio Domini cum suis studeam et ipse exhilarescere. (5) In sexta vero, ut memoriæ meæ objiciam ea, quæ lætitiam spiritualem cient, ut cogitatio de gloria. In septima, ut lucis et cæli utar commoditate, quæ sese offeret, puta per tempus vernum, herbarum virentium, et florum aspectu, aut aprici loci amœnitate: per hyemem vero solis, vel ignis opportuno calore: et ita de cæteris corporis atque animi oblectationibus congruis, per quas Creatori et Redemptori meo congaudere queam. In decima, ut loco pœnitentiæ, temperantia et mediocritate victus contentus sim, nisi quo tempore jejunium, vel abstinentiam Ecclesia indixit, cujus præceptis semper obtemperandum est, nisi justum adsit impedimentum.

(5) In hac quarta septimana, cogitatio matutina continet duas partes: 1. ut mihi proponam statutam meditationem: 2. ut studeam exhilarescere; sicut aliquis, qui evigilans cogitat se properaturum ad lætissimum spectaculum.

CONTEMPLATIO

ad amorem spiritualem in nobis excitandum (1).

(1) De hac agit directorium cap. 36. §. 2. et 3., ubi notat duplicem modum utendi hac contemplatione. Primo enim, iisdem diebus, quibus meditamur de mysteriis resurrectionis, potest una aut altera meditatio esse de hac contemplatione. Secundo, finitis mysteriis resurrectionis, potest unus, aut plures dies impendi huic contemplationi: et hic secundus modus videtur conformior ordini et menti S. P. nostri, qui in secundo notando hujus hebdomadæ præscribit seriem meditationum, cum repetitionibus, et applicatione sensuum; quæ series, per hunc secundum modum, nullatenus alteratur.

S. P. N. hac contemplatione ad amorem spiritualem in nobis excitandum, complectitur fere omnia, quæ vel in via purgativa, vel in illuminativa, vel in unitiva hactenus tradita sunt. Ideoque ponitur loco postremo. Sic oratores in peroratione solent congerere totius orationis quasi summam quamdam.

In primis duo notanda sunt. Primum, quod amor ipse ab operibus magis, quam a verbis pendet. Secundum, quod consistit amor in mutua facultatum, rerum, et operum communicatione, puta scientiæ, divitiarum, honoris, et boni cujuscumque.

Oratio præmittitur ex more.

Præludium primum est, ut coram Domino, Angelis, Sanctisque omnibus, mihi propitiis, stare me videam.

Secundum, ut gratiam Dei efflagitem, per quam

beneficiorum ejus in me collatorum magnitudinem perspiciens, ad amorem, cultum, et servitium ipsius totum me impendam.

Punctum primum sit (2), revocare in memoriam beneficia creationis, ac redemptionis: dona itidem particularia, seu privata enumerare, et cum intimo affectu perpendere, quantum mea causa benignissimus Dominus egerit, atque pertulerit, quantum mihi elargitus sit de thesauris suis, quodque juxta divinum suum decretum, et beneplacitum, seipsum mihi, quantum potest, donare velit. Quibus optime inspectis, vertar ad meipsum, et disquiram mecum, quæ meæ sint partes, et quid æquum justumque sit, ut divinæ offeram, et exhibeam Majestati: haud sane dubium, quin mea omnia offerre debeam, ac meipsum cum summo affectu, et verbis hujuscemodi, vel similibus.

(2) In primo puncto, quatuor enumerantur genera beneficiorum. Primum est, *quantum mea causa benignissimus Dominus egerit:* secundum *atque pertulerit.* Atque hæc duo genera spectant ad primam annotationem in limine hujus contemplationis positam: *quod amor ipse ab operibus magis, quam a verbis pendet.*

Tertium beneficii genus est, *quantum mihi elargitus sit de thesauris suis.* Quartum, *quodque . . . seipsum mihi, quantum potest, donare velit.* Et hæc duo postrema genera ad alteram pertinent annotationem, *quod consistit amor in mutua facultatum, rerum et operum communicatione.*

Primum genus beneficii, tum in fundamento, tum in secunda septimana cognoscitur. Secundum vero genus,

in prima et clarissime in tertia septimana perspicitur. Tertium autem et quartum beneficii genus, in fundamento quidem, et alibi, sed potissimum in quarta septimana demonstratur.

Suscipe, Domine, universam meam libertatem. Accipe memoriam, intellectum, atque voluntatem omnem. Quidquid habeo, vel possideo, mihi largitus es: id tibi totum restituo, ac tuæ prorsus voluntati trado gubernandum. Amorem tui solum cum gratia tua, mihi dones, et dives sum satis, nec aliud quidquam ultra posco.

Secundum erit (3), speculari Deum, in singulis existentem creaturis suis: et elementis quidem dantem, ut sint; plantis vero, ut per vegetationem quoque vivant; animalibus insuper, ut sentiant; hominibus postremo, ut simul etiam intelligant. Inter quos accepi et ipse universa hæc beneficia, esse, vivere, sentire, ac intelligere, meque templum quoddam suum efficere voluit, ad imaginem suam et similitudinem creatum. Ex quorum omnium admiratione, reflexus in meipsum, agam ut in primo puncto, vel melius si quid occurrerit: id quod in punctis etiam sequentibus erit factitandum.

(3) Quæ beneficiorum genera ex quatuor jam commemoratis, in singulis punctis potissimum consideranda sint (nam quatuor hæc beneficiorum genera, in variis hujus contemplationis punctis, varie tractantur) unusquisque facili negotio statuet. In quarto tamen puncto sapientia et pulchritudo divina, non modo quatenus rebus creatis

se communicat, sed etiam prout ipsa in se, et non relata ad nos, omni amore dignissima est, considerari, et acie mentis aspici potest.

Porro in punctis omnibus, postquam ad amandum vicissim Deum excitati fuerimus, æquum est, ut pro unoquoque beneficii genere, paria amoris signa, et grati animi dona referamus. Nam id quod in primo puncto offertur per verba illa: *suscipe Domine, etc.* tertio beneficii generi præcipue respondet. Reliquit igitur S. P. N. nobis cætera genera, per quæ illam mutui amoris testificationem amplificare possimus. Ideoque in secundo puncto diserte sic loquitur: *Agam ut in primo puncto; vel melius, si quid occurrerit, id quod in punctis etiam sequentibus erit factitandum.*

Tertium est, considerare eumdem Deum ac Dominum, propter me in creaturis suis operantem, et laborantem quodammodo (4) *(24), quatenus dat ipsis: conservatque id quod sunt, habent, possunt, atque agunt. Quæ omnia, ut supra, in mei considerationem reflectenda erunt.

(4) In correctione ex autographo, adduntur hæc: *ut in cælis, elementis, plantis, frugibus, et animantibus: quatenus dat etc.*

Ad extremum addo: nulla excogitari posse signa certiora, sinceri et mutui in Deum amoris, nulla beneficiis acceptis munera gratiora rependi posse, quam quæ inveniuntur in tertio gradu humilitatis. Quapropter in eo hic etiam animus noster se firmet, necesse est.

Quartum, prospicere quo pacto munera et bona omnia cælitus descendunt, ut sunt potentia, justitia, bonitas, scientia, et alia quælibet humana

perfectio, terminis quibusdam certis circumscripta: quæ ab infinito illo totius boni thesauro, sicut lumen a sole, et ex fonte aqua, derivantur. Addenda superest reflexio prædicta in mei circumspectionem.

Colloquium etiam in fine fiet, terminandum cum *Pater noster*.

MODI TRES ORANDI (1)

(1) De his modis legenda ea, quæ habentur in directorio cap. 37., ubi notatur, quod prima hebdomada, cum his tribus orandi modis, pluribus, etiam rudioribus tradi possit. Idem annotat Suarez tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 7. n. 14., et distinguit paucos, plures et rudiores, quibus possint dari exercitia, utens in hanc rem const. par. 7. cap. 4. §. 8. cum lit. F., de quo loco S. P. nostri plura dicemus mox n. 2.

Primus orandi modus (2) deducendus est ex mandatis, ex peccatis septem mortalibus, ex tribus animæ potentiis, et ex quinque sensibus consideratis: unde non tam habet orationis formam, quam exercitii cujusdam spiritualis, per quod et anima juvatur, et oratio Deo redditur acceptior. Prius itaque quam hoc orem modo, juxta illud, quod tertiæ additioni æquipollet (3), sedebo vel deambulabo paulisper (prout ad animæ quietem facere videro) pensitans apud me, quo mihi accedendum sit, et quid faciendum. Hoc idem ad-

ditionis genus ad omnem orandi modum præmitti debet.

(2) Hic modus in directorio ibidem §. 7. narratur fuisse in usu S. F. Xaverio; ita ut etiam pœnitentiæ loco injungere soleret, ut mane et vespere aliquod tempus huic impenderent. At vero S. P. noster const. par. 7. cap. 4. §. 8. lit. F. sic loquitur: *Primæ hebdomadæ exercitia ad multos, et aliqua conscientiæ examina et modi orandi* (PRÆSERTIM PRIMUS TRIUM ILLORUM QUI IN EXERCITIIS PROPONUNTUR) *ad multo plures etiam extendi possent. Quivis enim bona præditus voluntate ad hæc idoneus erit.* Ex quo textu discimus, modum hunc primum orandi faciliorem esse, quam secundum. Habet primus plus examinationis; secundus plus meditationis. Tertius, simplicior est, minus habens vel examinationis, vel meditationis, atque ad mentis attentionem juvandam perappositus. Primum igitur modum iis etiam dare convenit qui ad exercitia sive meditationes primæ hebdomadæ idonei non videntur, sicut diximus ad annot. 18. inter 20. Nam respicere et examinare seipsum quivis potest: estque hoc exercitium ad sui cognitionem, et animi purgationem utilissimum. Vide explan. ad annot. 18. inter 20.).

(3) Cum S. P. N. notando 5. hebd. 2. dicat, *quod in omnibus aliarum horarum (præterquam noctis mediæ et auroræ) Exercitiis, assumendum erit aliquid, quod secundæ et tertiæ additioni æquivaleat;* cumque tam diserte pro his modis orandi aliquid æquivalens tertiæ additioni præscribat; videri posset mens ipsius fuisse, ut non adhiberentur hi tres modi orandi, media nocte, vel in aurora; sed alio tempore: præsertim quando vacatur exercitiis spiritualibus. Imo directorium cap. 37. §. 11. notat, quod sufficiat fere in exercitiis discere modum hunc triplicem orandi, quo deinde in posterum uti sciamus: quamvis addat posse etiam nonnumquam adhi-

beri hos orandi modos in exercitiis, veluti cum quis esset fatigatus, ut habetur §. 13.

Nuspiam tamen vetatur, ne media nocte aut in aurora usurpetur aliquis ex his tribus orandi modis: neque est, cur tunc omittatur tertia additio, aut etiam secunda. Fortasse tamen S. P. N. in hisce tribus modis orandi simpliciorem, et paucioribus additionibus, nec ullis præludiis instructam methodum tradidit, ut iis qui ne primæ quidem hebdomadæ meditationum capaces sunt, facilior ad usum accidat).

Oratio præparatoria, gratiæ contineat postulationem, ut mihi detur agnoscere quidquid deliquero adversus decalogi præcepta, meque in posterum emendare, intellectis illis exactius, et (ut par est) ad Dei gloriam et salutem meam solito cautius observatis.

Primo ergo, mandatum quodlibet ordine discutiam (4), attendens, quo pacto servaverim illud, aut violaverim, deque succurrentibus in memoriam delictis, veniam precabor, recitando semel *Pater noster*. Porro in excutiendis singulis præceptis, satis fuerit insumi spatium temporis, quo ter posset oratio Dominica percurri. Notandum tamen, quod circa præceptum, cujus prævaricatio rarior nobis accideret, minus immorandum esset; at eo amplius, quo lapsus fuerit ex assuetudine frequentior, idque similiter circa mortalia peccata sit præstandum.

(4) In directorio ibidem invenies modum discutiendi, veluti 1. quam justa sint. 2. Quam utilia. 3. Quomodo servata. 4. Proponendo observantiam, et petendo gratiam

per colloquium, quæ ibi pluribus explicatur. Sed addit, modum hunc esse pro capacioribus.

Completo de præceptis singulis discursu, post mei accusationem, et gratiæ implorationem, ut ea vigilantius deinceps custodiam, colloquium dirigam ad Deum, juxta rei occasionem.

Secundo, similem orationis modum prosequemur circa mortalia peccata (5), post additionem, et præparatoriam orationem, sicut fecimus in præceptis. Nihil enim utrobique varium occurrit, nisi quod ad materiam attinet, cum præcepta quidem servanda sint, peccata vero devitanda. Cetera eadem sunt, fietque itidem colloquium.

(5) Visum est peccata septem capitalia (quæ hic mortalia vocantur, quia vel ipsa e genere suo mortalia sunt vel per accidens non raro mortalia fiunt) ob oculos ponere; singula, cum suis, ut vocant, filiabus. Poterunt sic quoque singula interdum esse materia integri exercitii.

Superbia. Est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ. Filiæ. 1. Præsumptio, qua aggredimur res supra vires. 2. Ambitio, qua inordinate appetimus dignitates, et honores. 3. Est vana gloria, qua inordinate manifestamus propriam excellentiam, sive veram, sive fictam.

Avaritia. Est inordinatus appetitus temporalium. Filiæ. 1. Obduratio cordis, sive defectus misericordiæ erga egenos, et durities erga debitores. 2. Inquietudo cordis, cum inani timore, ne perdantur, vel non acquirantur divitiæ. 3. Violentia. 4. Fallacia sive dolus in verbis. 5. Fraus, sive dolus in facto. 6. Proditio sive deceptio contra fidem datam, vel debitam, cum alterius damno.

Luxuria. Est appetitus inordinatus venereorum. Filiæ in intellectu. 1: Cœcitas mentis quæ de cælestibus non

cogitat. 2. Præcipitatio, quæ agit sine consilio. 3. Inconsideratio, qua aguntur ea quæ dedecent. 4. Inconstantia, quæ voluptatis causa a propositis bonis deficit. In voluntate. 5. Amor sui, qui seipsum statuit finem suarum actionum, non Deum. 6. Odium Dei; nam lascivus a Deo abhorret. 7. Affectus præsentis sæculi. 8. Horror futuri sæculi.

Invidia. Est tristitia de alterius bono, prout est diminutivum propriæ excellentiæ. Filiæ. 1. Odium erga alterum. 2. Detractio. 3. Gaudium in malis proximi. 4. Susurratio, quæ est oblocutio mala de proximo, ad tollendam ejus amicitiam cum aliis.

Gula. Est inordinatus appetitus cibi et potus. Filiæ in anima. 1. Hebetudo mentis, ut v. gr. non possit orare etc. 2. Inepta lætitia, quæ excitat ad cantiones, et actus turpes. 3. Multiloquium. 4. Scurrilitas in verbis et gestibus. In corpore. 5. Immunditia. 6. Vomitus. 7. Seminis effusio.

Ira. Est inordinatus appetitus vindictæ, vel ex parte modi nimis exardescendo: vel ex parte objecti, injustam vindictam appetendo. Filiæ in corde. 1. Indignatio, quando quis inordinate reputat se tractari indigne. 2. Tumor mentis, qua morose excogitatur vindicta. In ore. 3. Clamor. 4. Blasphemia. 5. Contumelia. 6. Maledictio. In opere. 7. Rixæ. 8. Pugnæ. 9. Seditiones. 10. Vulnera.

Acedia, sive animi tædium, est duplex. 1. Generatim est remissio animi in exercitio virtutum, eo quod labor sit adjunctus. 2. Particulariter, est tristitia de divina amicitia, eo quod per labores servari debeat. Filiæ. 1. Malitia, qua quis bona spiritualia, aut Dei beneficia, v. gr. natum esse, odit, et optat non esse. 2. Pusillanimitas et desperatio. 3. Raucor, quo spiritualia suadentes sunt fastidio. 4. Torpor, quando bona non fiunt cum fervore. 5. Evagatio mentis.

Vide de his plura apud Busembaum, aliosque.

Sciendum est, peccatorum vitiorumque noti-

tiam juvari per contrariorum actuum et habituum considerationem. Quapropter per gratiam divinam, et piam quamlibet exercitationem laborandum est unicuique, ut virtutes sibi paret (6), mortalibus peccatis septem oppositas.

(6) Virtutes oppositæ sunt hæ: 1. humilitas: 2. largitas: 3. castitas: 4. benignitas: 5. temperantia: 6. modestia: 7. devotio, seu sedula pietas.

Tertio, circa tres animæ potentias idem sequitur progressus, per additionem, orationem et discussionem singularum, cum colloquio ad finem, faciendus.

Quarto, circa quinque sensus corporis, nulla re mutata, præter materiam. Ubi subnotandum est, quod si quis optet, in sensuum suorum usu, Chr-stum imitari, debet in oratione præparatoria seipsum super hoc Deo commendare, factæque sensuum singulorum examinationi, Dominicam orationem subjicere: si vero similem affectet, B. Virginis Mariæ imitationem, ei se commendet, tamquam a Filio id impetraturæ, et Salutationem Angelicam, dum sensus excutit, identidem recitet (7).

(7) Notandum quod S. P. N. annot. 18. inter 20. præceptis Dei, atque Ecclesiæ, mortalibus item peccatis cum quinque sensibus, jungat opera misericordiæ. Quamquam directorium cap. 37. §. 5., etiam hæc opera satis complectitur voce illa, *et similibus:* imo plura meditanda ibi enumerat.

Opera misericordiæ invenies hic supra post contempl. 2. de Nativitate, in 2. hebd.

Secundus orandi modus ex vocum orationis singularum perpensa significatione.

Additio eadem, quæ superius, it prævia.

Oratio præparatoria personæ congruet, ad quam dirigitur.

Secundus orandi modus est, ut flexis genibus, vel sedendo (pro habitudine corporis, et animi devotione) oculis vel clausis, vel defixis in partem unam, neque huc et illuc motis, precationem Dominicam a principio recitemus, et in prima voce (8), quæ est, *Pater*, meditationis figamus pedem, quamdiu circa eam variæ nobis significationes, similitudines, spirituales gustus, et aliæ commotiones devotæ incident: et ita deinceps per singula ejusdem, vel alterius orationis verba, factitabimus.

(8) Directorium notat interdum plures voces debere conjungi, quando singulæ non faciunt sensum.

Regulæ tres circa hæc servandæ.

Prima, ut in tali precationis cujuslibet ruminatione, horæ spatium insumamus, quo expleto *Ave Maria*, *Credo*, *Anima Christi*, et *Salve Regina*, semel juxta communem morem, vel mente sola, vel etiam voce percurrantur.

Secunda est, quod si orantibus hoc modo nobis, in una voce, vel duabus, meditatio affluat, et in-

terna simul delectatio; postponenda erit transcurrendi cura, licet hora tota prætereat (9), qua elapsa, reliquum orationis cursim recitetur.

(9) Hinc videtur colligi, quod S. P. N. in exercitio horum trium orandi modorum voluerit impendi integram horam. Sed hoc intelligendum est de capacioribus. Nam de rudioribus et illiteratis, quibus primus orandi modus est magis accommodatus, et de iis, qui ad ulteriorem virtutis gradum dispositi non sunt, dixit clare annot. 18. inter 20. quod iis conveniat modus orandi *mane per horæ dimidium*, primus scilicet, *ex præceptorum Dei, et peccatorum mortalium consideratione*. Dubitabit tamen forte aliquis, an in ipsa exercitatione, media tantummodo hora orationis mane præscribenda sit; an suadendum potius, ut post exercitationem ita fiat; sicut ibidem suadetur, ut octavo quoque die confiteantur, et saltem quindecim dierum intervallo sumant Eucharistiæ Sacramentum.

Tertia, ut quando ita contigerit, meditandæ voci uni, aut pauculis, horam impendisse, postridie recitato breviter eo, quod excussum fuit, ad sequentis verbi considerationem pergamus.

Post excussam vero ad hunc modum Dominicam precationem totam, succedet Salutatio Angelica: deinde alia oratio, ut sine interruptione hæc orandi exercitatio procedat.

Ad hæc, oratione qualibet sic completa, personam illam, ad quam pertinebat, paucis compellabimus, virtutem aliquam, aut gratiam petentes, qua maxime indigere nos senserimus.

Tertius orandi modus, per quamdam vocum et temporum commensurationem.

Additio ab utraque superiore nihil differt.

Oratio præparatoria fiet sicut in secundo modo.

Tertius hic orandi modus in eo consistit, ut inter singulas respirandi vices (10), singula Dominicæ, alteriusve orationis verba transmittamus, expensa interim, vel significatione prolatæ vocis, vel personæ, ad quam oratio spectat, dignitate, vel mea ipsius vilitate, vel utriusque postremo differentia. Eodem procedendum modo in verbis reliquis. Addendæ quoque orationes supra memoratæ, *Ave*, *Credo*, etc.

(10) Hic modus utilis est iis, qui obligantur ad orationes vocales, sicut tradit directorium, quod adi.

Regulæ duæ huc spectantes.

Prior, ut, finita juxta hunc orandi modum precatione Dominica, sumatur aliis diebus vel horis, Angelica Salutatio, simili respirationum intervallo tractanda, cum aliis orationibus, usitato more recitandis.

Posterior, ut, qui hunc orandi modum exercere cupit diutius, ad eum applicet precationes omnes supradictas, aut earum partes, et paria anhelituum, ac vocum interstitia observet.

EXPLANATIO DE MATERIA

ALIQUOT MEDITATIONUM PRIMÆ HEBDOMADÆ

Tria genera meditationum noto posita a S. P. nostro in prima hebdomada.

Primum genus est, cum memoria, intellectus et voluntas exercentur ad singula puncta, sicut fit in primo exercitio.

Secundum est, cum quædam puncta memoriæ, quædam intellectui, quædam voluntati potissimum tribuuntur, ut videre est in exercitio secundo.

Tertium est, quædam applicatio sensuum, cujus specimen habemus in exercitio quinto.

MATERIA PRIMI GENERIS

MEDITATIONUM

De pœnis peccatorum, in statu legis naturæ.

Primo. Postquam Cain interfecit fratrem suum Abel, dixit Dominus ad eum Gen. 4.: *Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram . . . . cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos. Vagus et profugus eris super terram.*

Secundo. Gen. 6. *Videns autem Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore*, per diluvium, Gen. 7., *delevit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus . . . . remansit autem solus Noe, et qui cum eo erant in arca.*

Tertio. Propter peccata Sodomæorum et Gomorrhæo-

rum, Gen. 19. *Dominus pluit super Sodomam et Gomorrham sulphur, et ignem a Domino de cœlo: et subvertit civitates has, et omnem circa regionem, universos habitatores urbium, et cuncta terræ virentia.*

De pœnis peccatorum in statu legis scriptæ

Pœnæ transgressorum primæ tabulæ.

Primo. Multas pœnas dedit populus ille, quia non servierunt Deo soli. Exod. 32. Propter vitulum, confractæ tabulæ testimonii, *cecideruntque in die illa, quasi viginti tria millia hominum;* breviter psalm. 105. *Et fecerunt vitulum in Horeb, et adoraverunt sculptile ...* et Deus *dixit, ut disperderet eos: si non Moyses electus ejus stetisset in confractione in conspectu ejus.* Deinde vers. 36., *servierunt sculptilibus etc.*, vers. 40., *et iratus est furore Dominus in populum suum, et abominatus est hæreditatem suam, et tradidit eos in manus gentium, et dominati sunt eorum, qui oderunt eos.*

Secundo. Levit. 24. *qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur. Lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit.*

Inter scelera quæ commisit Saul a Deo reprobatus, fuit, quod nomen Domini assumpsisset frustra jurans de Davide 1. reg. 18. v. 6. *Vivit Dominus, quia non occidetur;* tamen v. 10. conatus est lancea eum occidere, et v. 11. *Misit ergo Saul satellites suos in domum David, ut custodirent eum, et interficerent mane.*

Tertio. Num. 15. de homine, qui collegerat ligna die sabbati, *dixit Dominus ad Moysen: morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra,* quod factum est.

Pœnæ transgressorum secundæ tabulæ

Transgressores

Quarti, quinti, sexti et septimi præcepti.

Primo. Levit. 20. *Qui maledixerit patri suo aut matri, morte moriatur. Patri matrique maledixit, sanguis ejus sit super eum.* Huc reduci potest erga superiores irreverentia, et obtrectatio, ob quam septingenti supra quatuordecim millia incendio absumpti sunt, eo quod murmurassent contra Moysen et Aaron. Num. 16.

Secundo. Cum David 2. reg. 11. transgressus esset quintum præceptum in Uria, et sextum præceptum cum Bethsabee, dixit Deus per Nathan prophetam. 2. reg. 12. *Non recedet gladius de domo tua, usque in sempiternum . . . . ecce ego suscitabo super te malum de domo tua . . . . filius, qui natus est tibi, morte morietur.* Hinc secuta est pœnitentia David.

Tertio Josue 7. quia Achan furatus erat pallium coccineum, et ducentos siclos argenti, et regulam auream quinquaginta siclorum, dixit illi Josue: *Quia turbasti nos exturbet te Dominus in die hac; lapidavitque eum omnis Israel, et cuncta quæ illius erant, igne consumpta sunt:* cum antea ob illius furtum filii Israel cæsi fugatique fuissent.

Transgressores

Octavi, noni, et decimi præcepti.

Primo. Deuter. 19. *Si steterit testis mendax contra hominem . . . . cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum men-*

dacium: reddent ei, sicut fratri suo faccre cogitavit, et auferes malum de medio tui, ut audientes cæteri timorem habeant . . . . non misereberis ejus, etc.

Secundo. Daniel. 13. duo senes *exarserunt in concupiscentiam* Susannæ: mox inde in alia peccata prolapsi sunt, et tandem *suscitavit Dominus Spiritum sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel . . . .* qui dixit eis: *Manet enim angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cætus voce magna . . . . et interfecerunt eos.*

Tertio. Cum 3. reg. 21. concupisceret rex Achab vineam Naboth, mox ipse et uxor ejus Jezabel in gravissima scelera præcipites ruerunt, ad homicidium usque Naboth. *Factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten dicens: surge et descende in occursum Achab regis Israel . . . . ecce ad vineam Naboth descendit . . . . et loqueris ad eum . . . . hæc dicit Dominus: in loco hoc, in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum . . . . sed et de Jezabel locutus est Dominus, dicens: canes comedent Jezabel, in agro Jezabel.*

De pœnis peccatorum in lege gratiæ.

Primo. Matth. 3. dixit Joannes de Christo: *Cujus ventilabrum in manu sua: et permundabit aream suam: et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igne inextinguibili.* Sic dixit Christus Matth. 25.; *et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Causa est: *Esurivi enim et non dedistis mihi manducare. etc.*

Secundo. Luc. 16. *Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide.* Erat autem immisericors in pauperem: *Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno . . . . et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei et mitte*

Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.

Tertio. Excidium Jerosolimitanum per Romanos, prædictum a Christo, Luc. 19. *Ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem.* Causam addit: *Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.*

Quarto. Petrus act. 5., cum Ananias et Saphira non tulissent totum pretium agri venditi, dixit Ananiæ: *Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit et expiravit.* Ad uxorem vero, quæ similiter deinde mentiebatur, dixit Petrus: *Quid utique convenit vobis tentare spiritum Domini? ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium, et efferent te. Confestim cecidit ante pedes ejus, et expiravit.*

MATERIA SECUNDI GENERIS

MEDITATIONUM

De vulneribus a peccato inflictis corpori.

Primo. Memoria recole innumeram hominum multitudinem vita functorum; viventium vero morbos, labores, etc. mente intuere.

Secundo. Considera hæc omnia esse pœnam peccati, sicut Deus prædixerat Gen. 2.: *De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas: in quocumque enim die comederis ex eo morte morieris.* Mortem præcedunt vulnera, morbi, dolores, etc. dixit item Deus Adæ, Gen. 3. *in sudore vultus tui vesceris pane.*

Tertio. Ractiocinare, hæc esse pœnam quoque nostrorum peccatorum actualium. Nam Levit. 26. dicitur: *Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea . . . visitabo vos velociter in egestate et ardore . . . frustra seretis sementem, quæ ab hostibus devorabitur.*

Et Deuter. 28. *Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui . . . . maledictus eris, etc. Mittet Dominus super te famem et esuriem . . . . adjungat tibi Dominus pestilentiam . . . . percutiat te Dominus egestate, febri, et frigore, ardore et æstu, et aere corrupto;* et plura ibi.

Quarto. Affectus voluntatis.

Colloquium.

De ignorantia quæ est vulnus in intellectu.

Primo summatim menti objice res, quarum vel studio, vel aliter adhuc scientiam habuisti.

Secundo. Compara hanc scientiam cum omnium hominum, angelorum ac Dei scientia: et considera animam tuam, tamquam in carcere tenebricoso positam, ubi omnia sunt plena caligine et cœcitate.

Tertio. Cogitandum, quod tenebræ illæ sint aliæ pœna tantum peccati; aliæ vero simul etiam peccatum, et causa peccati, quando culpa nostra non superantur.

Quarto. Miserrima vero hæc est ignorantia, quod innumerabilia nostra peccata, offensiones et negligentias non satis cognoscamus.

Quinto. Affectus voluntatis.

Colloquium.

De difficultate, sive infirmitate, quæ est vulnus in voluntate.

Primo. In memoriam revoca, quoties apud animum statueris hæc et illa in via salutis perficere: quoties bene constituta consilia neglexeris, omiseris, infregeris.

Secundo. Considera, quam levis causa sit, ob quam animum toties mutaveris: et intelliges miseram in voluntate infirmitatem ad agendum quod rectum est.

Tertio. Perpende infirmitatem hanc, sive difficultatem, oriri ex fomite peccati, sive concupiscentia relicta a pec-

cato. S. P. noster in contempl. de regno Christi explicat illam concupiscentiam, et reducit ad quatuor capita; scilicet ad *carnis*, *sensuum*, *amorisque proprii et mundani* rebellionem.

Quarto. Examina, an et quatenus rebellionem quatuor horum hostium expugnaveris. Nam expugnatam illam vult S. P. noster in prædicta contemplatione, ut proxime Christum sequi possimus. Laborandum in hoc per exercitia primæ hebdomadæ.

Quinto affectus voluntatis.

Colloquium.

De brevitate vitæ.

Primo. Recordare annos vitæ exactos, et quam paucos sperare post illos possis.

Secundo. Ut humano modo vixisse censearis, cogita quantum detrahendum sit, tempora videlicet infantiæ, somni etc.

Tertio. Compara tempus illud vitæ cum æternitate.

Quarto. Conclude, quam parum affici debeamus rebus mundanis, quarum brevissimus est usus. Consultum proinde est, ut *a rebus mundanis ac vanis nos recipiamus* juxta colloquium in tertio exercitio hujus hebdomadæ.

Quinto. Affectus voluntatis.

Colloquium.

De peccatis venialibus.

Primo. In memoriam revoca, multitudinem et speciem, quatenus licet, peccatorum venialium admissorum.

Secundo. Considera, quam omnia opera tua, etiam bona, sint infecta istis peccatis.

Tertio. Perpende mala plurima ex iis provenientia, quæ longum esset recensere.

Quarto. Affectus voluntatis.

Colloquium.

MATERIA TERTII GENERIS

MEDITATIONUM

De morte.

Applicari possunt sensus ad hominem moribundum, sui etiamnum compotem; eumque vel malæ, vel bonæ vitæ.

De judicio particulari.

Possunt sensus applicari ad animam in judicio particulari constitutam.

De judicio universali.

Hic applicari possunt sensus ad animam et corpus, ceteraque, quæ in judicio illo fient.

De purgatorio.

Applicentur sensus, sicut in quinto exercitio hujus hebdomadæ, mutatis mutandis.

Alia.

Possunt etiam sensus applicari, vel ad malos Angelos, vel ad particularem hominem damnatum; vel ad animam aliquam in purgatorio, ob determinatum aliquod peccatum etc.

Ex his, meditationes, et series meditationum poterunt haud difficulter ordinari, seligendo in singulos dies, ex unoquoque genere materiam convenientem. Poterunt etiam aliæ meditationes substitui, vel addi, si placuerit *hactenus explanatio*.

VITÆ D. N. JESU CHRISTI

MYSTERIA (1)

(1) *De mysteriis et meditationibus.*

Quæ deinceps ex historia vitæ CHRISTI traduntur, non vocantur *meditationes*, sed *mysteria:* quæ ideo in partes, sive puncta quædam digesta sunt, ut eo *expeditior* factu *sit contemplatio*, *quo est distinctior* materia.

Possunt autem singulis mysteriis, singulæ adaptari meditationes; vel unum mysterium dividi in plures meditationes. Sic S. P. N. mysterium *de reversione ab Herode ad Pilatum*, dividit in duas contemplationes die quarta hebdomadæ tertiæ. Plura quoque mysteria in unicam meditationem colligi possunt. Sic enim S. P. N. in 2. contempl. hebd. 3. *mysteriis post cœnam et in horto gestis*, connectit mysterium *de comprehensione* CHRISTI. In hanc rem legendum omnino est, quod subnotat S. P. N. in hebd. 3. proxime ante regulas de victu temperando.

Hoc vero interest mysteriorum inter, et meditationum puncta: quod illa sint *materia ;* hæc autem sint *forma* meditationis, per quam materia perficitur.

Mysteriorum puncta ad memoriam juvandam ita in ordinem digesta sunt: at puncta meditationum propius provocant, et juvant intellectum ad ratiocinandum de materia objecta. Idcirco S. P. N. identidem monet, ut in meditationum punctis, ad nos ipsos semper oculos reflectamus; ut fructum aliquem ex ipsis referamus; ut nobis ipsis ea applicemus; ut aliquid in usum nostrum adducamus, et plura ejusmodi, quæ sine ratiocinatione fieri non possunt.

Puncta mysteriorum sunt historia, in partes distributa, et fideliter narrata, ut loquitur S. P. N. annot. 2. inter 20.; puncta vero meditationum, sunt consideratio personarum, verborum et operum, quæ in historia reperiuntur. Sane

quotquot S. P. N. meditationes ex mysteriis in ordinem digessit, non in alia distribuit puncta, quam in hanc personarum, verborum, et operum contemplationem: et annot. 1. post contempl. 1. hebd. 4. dicit, quod *juxta modum ac exemplum* a se positæ *meditationis, formandæ sunt sequentes omnes, atque regulandæ, tam in præludiis . . . quam in punctis.* Ibidem tamen annot. 3. *liberum* vult esse *in plura vel pauciora puncta redigere contemplationem*, de quo vide direct. cap. 19. §. 7. Et vero ipse S. P. noster meditationes hebd. 3. et 4. in plura puncta redegit.

Nuspiam tamen vetatur, quod *in quibusdam meditationibus* fieri posse docet directorium cap. 19. §. 5. ut scilicet prius in una mysterii parte, personas, verba, et opera perpendam, ac deinde idem faciam in aliis partibus: quia omnes *personas totius mysterii, deinde omnia verba, ac demum opera separatim meditari . . . in quibusdam meditationibus pareret confusionem.* Attamen *a*ttendum videtur, quando id fieret, si spectemus exempla nobis a S. P. nostro relicta, singulas illas mysterii partes habituras speciem meditationis integræ. Quamobrem, dum illa confusio timetur, possunt ex singulis illius mysterii partibus, singulæ formari meditationes. Sic enim omnis rerum perturbatio etiam vitabitur.

Jam nobis animus non est, singula mysteria eorumve puncta redigere in formam meditationis. Nam integræ meditationis ideam reservamus in finem hujus opusculi. Nunc *satis erit quasi digito indicare venam, quam deinde sibi quisque effodiat*, ut loquitur directorium cap. 8. §. 1. Neque enim (ut ibidem additur) *oportet ea valde exaggerare.* Sequemur igitur exemplum S. P. nostri, qui in mysterio *de apostolorum vocatione*, ejusmodi venam digito quasi indicavit, per declaratiunculam sane perbrevem.

Quia vero hisce mysteriis vere congruit illud Sap. 7. *Infinitus enim thesaurus est hominibus*, poterit unusquis-

que novas semper, et plures venas indagare, et sibi aperire: nos enim dabimus perpaucas.

Distribuemus mysteria omnia in tres classes. Scilicet in mysteria hebdomadæ 2. 3. et 4., mysteria tamen hebdomadæ 2. subdividemus in ea, quæ spectant ad mandatorum observationem, et in ea, quæ spectant ad statum perfectiorem. Id enim nos docet S. P. noster in eadem hebdomada.

Notandum est primitus, omnia sequentium mysteriorum verba, quæ includuntur parenthesi, ex ipsis Evangeliis deprompta esse, non item cetera. Ad hæc, in unoquoque mysterio, semper, aut fere, poni puncta tria, ut expeditior sit contemplatio, quo est distinctior.

(2)

(2) CLASSIS PRIMA

MYSTERIA SECUNDÆ HEBDOMADÆ

PARS PRIMA

pertinens ad observationem mandatorum, sive ad primum statum.

In hisce meditationibus considerare quidem convenit, quomodo Christus in primo illo et communi statu servarit mandata Dei: tamen præcipuo studio revocanda in memoriam erunt ea, quæ in fundamento, et in meditatione de Regno Christi didicimus: et ex his fere singularum meditationum fructus petendus.

In *fundamento* fixum nobis fuit eniti ad finem nostrum. In *contemplatione Regni* Jesu *Christi* fixum fuit sequi

Christum, unicum ducem in via virtutis, per quam itur ad illum finem. In *fundamento*, ne quid nos retardet, quo minus redeamus in viam, a qua videmus nos aberrasse, in æquali erga res omnes creatas affectu constitimus. In *contemplatione de regno Christi*, ne deinceps a via, ad quam redivimus, aberremus, ad quamcumque Christi vocem intentos peregrinosque nos exhibuimus; nullum statum, nullam in statu rem eligere volentes, ad quam ipse nos non vocet.

Quamvis vero mysteria nonnulla, veluti de Incarnatione, de Nativitate, etc. S. P. noster suo quæque hebdomadis die in formam meditationis digesserit, tamen hic de iisdem, perinde atque de aliis nonnihil dicemus, ne series interrumpatur.

De Annuntiata B. Mariæ *Virgini Christi Incarnatione* (1), *de qua* Lucæ 1.

(1) Hoc mysterium assignat S. P. N. primæ meditationi 1. diei 2. hebdomadæ.

Primo, quomodo Angelus Gabriel (2), Beatam Virginem salutans, divini Verbi conceptionem ei nuntiavit (*Ingressus Angelus ad eam dixit* (3), *Ave gratia plena*, etc. *Ecce concipies in utero* (4), *et paries Filium*, etc.).

(2) Personæ. Cœlestis ille legatus a Deo non mittitur ad palatia et Principes hujus sæculi, sed ad Virginem, eamque pauperem et humilem, et vix mundi sectatoribus cognitam. Per virginitatem, a *carnis* et *sensuum*; per paupertatem et humilitatem, ab *amoris proprii*, *et mundani rebellione* libera erat. Tales nimirum ad præclara

munera, et ad cooperandum redemptioni et saluti generis humani eligit Deus.

(3) Verba. Per sermonem, quem *Angelus* Domini *nuntiavit* Mariæ, designantur bonæ cogitationes, quas Angelus bonus inspirat. Per verba vero Virginis, *ecce ancilla Domini*, *etc.* docemur prompte ejusmodi cogitationibus assentiri.

(4) Opera. *Et Verbum caro factum est, etc.* Hinc disce postquam motionem Dei interiorem cognoveris; illique, qua par est, alacritate assensus fueris, eamdem etiam reipsa exequendam esse. Igitur ad hæc tria identidem a Deo petes auxilium, tum alias, tum quotidie, dum ad pulsum æris campani, ternas salutationes angelicas recitabis. Ad primam videlicet salutationem, petes, ut bonæ tibi inspirentur cogitationes. Ad secundam, ut iisdem assentiaris. Ad tertiam, ut easdem exequaris.

Secundo, confirmat Angelus id quod prædixerat, adducto exemplo de Sancti Joannis Baptistæ conceptione admiranda (*Et ecce Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua*, etc.).

Tertio, respondit Angelo Virgo sancta (*Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*).

De Maria *Elisabeth cognatam suam visitante, ut habetur* Luc. 1.

Primo, quomodo invisit Maria (1) Elisabeth, ac S. Joannes (2) in utero existens, sensit Mariæ salutationem; et gestiit (*Ut audivit salutationem* Mariæ *Elisabeth, exultavit infans in utero ejus: et repleta est Spiritu Sancto Elisabeth, et exclamavit*

voce magna, *et dixit : Benedicta tu inter mulieres*, *et benedictus fructus ventris tui*).

(1) Opera. B. Virgo, vocante Christo, quem jam in utero conceperat, statim et cum festinatione invisit Elisabeth. Ne etiam *obsurdescamus vocante nos* Christo, *sed ad sequendum ac obtemperandum prompti simus.*

(2) Personæ. Intuere B. Virginem, et Elisabetham, et Joannem repletos omnes Spiritu Sancto, ut primum Christo vicini et conjuncti fuere. Sic replebitur, quisque proxime Christum sequetur, eique per imitationem vicinus fiet. Igitur, o Christe, sit meum *hoc desiderium*, *hoc certissimum decretum*, *ut .... quam possim*, *proxime te sequar*, *et imiter*.

Secundo, Beata Virgo in hoc canticum præ lætitia prorupit (*Magnificat anima mea Dominum*, etc.).

Tertio (*Mansit autem* Maria *cum illa quasi mensibus tribus*, *et reversa est in domum suam*).

De Christi Nativitate (1) Luc. 2.

(1) Hoc mysterium tractat S. P. N. in meditatione 2. primi diei, hebdomadæ 2.

Primo, Beata Maria cum Joseph sponso suo e Nazareth proficiscitur Bethleem (2) (*Ascendit autem*, *et Joseph a Galilæa*, etc. *In Bethleem*, etc. *ut profiteretur cum* Maria *desponsata sibi uxore prægnante*).

(2) Opera. Tanto cum labore B. Virgo, et Christus

voluerat obedire Gentilis principis mandato, jubentis singulos profiteri in sua civitate; ut discamus obedire mandatis Dei, vel per se, vel per superiores nostros præcipientis.

Secundo (*Peperit filium suum primogenitum et pannis eum involvit* (3), *et reclinavit eum in præsepio*) (4).

(3) Personæ. Contemplare victum, vestitum, resque alias Regis tui recens nati, ut et tu *non alio* utaris *victu, vestitu, rebusque aliis, quam* illum *utentem* conspexeris.

(4) Verba. Aures arrige, et audi Christum e præsepio tibi dicentem: *In animo mihi est, etc. Mea hæc est justissima voluntas, etc. Quicumque igitur comitari me velit, etc.*

Tertio, eo tempore (*Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, et dicentium, Gloria in altissimis* Deo, etc.).

De pastoribus. Luc. I.

Primo, Pastoribus revelatur Christi nativitas per Angelum (*Evangelizo vobis gaudium magnum*, etc. (1) *Quia natus est vobis hodie Salvator*, etc.)

(1) Verba. Angelus ad pastores: *Natus est vobis hodie Salvator . . . et hoc vobis signum ; invenietis infantem pannis involutum, etc.* Agnosce hic insignia tui Regis, quibus et te decet indui.

Secundo, Pastores properant in Bethleem (*Et venerunt festinantes* (2) : *et invenerunt* Mariam, *et Joseph, et infantem positum in præsepio*).

(2) Opera. Pastores *Venerunt festinantes, etc.* En iterum minime surdos, aut segnes; sed promptos et alacres ad vocationem Christi : ne igitur *obsurdescamus vocante nos* Christo, *sed .... prompti simus.*

Vide et audi etiam illos, *glorificantes et laudantes* Deum, *etc.* Nempe ex contemplatione Christi nati, mox incensi sunt desiderio finis, ad quem conditi erant, *ut* scilicet quisque *Dominum* Deum *suum laudet.*

Tertio (*Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes* Deum, etc.).

De Circumcisione. Luc. 2.

Primo, circumcisus est (1) Puer.

(1) Opera. Christus in Circumcisione nos docuit, quam perfecte voluerit implere mandata legis, vel cum tanto dolore et sanguine.

Secundo (*Vocatum est nomen ejus* Jesus (2), *quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur*).

(2) Verba. Unica hic vox imprimenda alte est animo; nempe dulcissimum nomen Jesus, ex quo disces illum venire, ut te ad salutem, hoc est, ad finem, ob quem effectus es, ducat et reducat in viam. Ex quo ratiocinaberis *neminem fore sanæ mentis, qui non cupidissime* Christi *servitio se totum offerat et addicat.*

Tertio, redditus est Matri suæ Puer, quæ illi compatiebatur de sanguinis visa effusione.

De tribus Magis Regibus. Matth. 2.

Primo, tres Magi Reges (1) ad puerum JESUM adorandum venerunt, stella duce, ita attestantes: (*Vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum*).

(1) PERSONÆ. Illi, quos CHRISTUS per stellam ad se vocavit, erant ex gentibus. *Cum essetis mortui delictis* ... inquit Apost. ad Ephes. 2. *gentes in carne* ... *qui aliquando eratis longe* a via, quæ tendit ad finem, propter quem conditi estis, *gratia* ... *estis salvati per fidem* ... *non ex operibus, ut nequis glorietur*. Hinc sane patet, quanta cum animi demissione apud DEUM de vocatione nostra agere debeamus. Cum magno proinde animi sensu ad CHRISTUM dicere debemus verba hæc: *Tua ego, licet* INDIGNISSIMUS, *fretus tamen gratia et ope.*

Secundo (*Procidentes adoraverunt eum, et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera* (2) *aurum, thus, et myrrham*).

(2) OPERA. Magi illi *non seipsos tantum ad laborum tolerantiam* obtulerunt, qui sane in longo itinere graves fuerunt; *verum etiam majora et præclariora quædam munera* tulerunt: aurum scilicet, thus et myrrham.

Tu quoque aurum offeres, si amore Regis tui incensus dixeris: *Me tibi penitus offero, meaque omnia tuæ subjicio voluntati.*

Thuris vero fragrantiam, spirant verba illa: *Attestans*

coram divina Majestate tua, *nec non in conspectu gloriosæ Virginis Matris tuæ*, *totiusque Curiæ cælestis*, *hunc esse animum meum*, *hoc desiderium*, *hoc certissimum decretum*, *ut . . . quam possim*, *proxime te sequar*. O! attestationem! o! voces plenas sinceræ devotionis! o! thymiama suavissimi odoris!

Myrrham denique mortificationis continent verba illa. *Et imiter in ferendis injuriis*, *et adversis omnibus*, *cum vera tum spiritus*, *tum etiam rerum paupertate*.

Tertio (*Responso accepto in somnis*, *ne redirent ad Herodem*, *per aliam viam reversi sunt in regionem suam*).

De purificatione B. Virginis, *et pueri* Jesu *præsentatione* (1). Luc. 2.

(1) Proponitur hoc mysterium in medit. 1. diei 2. hujus hebdomadæ.

Primo, detulerunt puerum (2) in Templum, ut præsentarent eum Deo, tamquam primogenitum, offerentes pro eo consuetum munus (*Par turturum*, *aut duos pullos columbarum*).

(2) Opera. Christus et beata Virgo iterum exhibent specimen insigne servandorum mandatorum Legis.

Secundo, Simeon veniens eadem hora in Templum (*Accepit eum in ulnas suas*, *et benedixit*

Deum, *et dixit* (3) : *Nunc dimittis servum tuum Domine*, etc.).

(3) Verba. Ex Simeonis Cantico discimus ; quod Christus sit Rex noster, vere divinitus electus, quem Deus, tamquam lumen paravit *ante faciem omnium populorum, etc. cui principes et populi omnes Christiani reverentiam, et obsequium præstare debent.*

Tertio, Anna (*Superveniens confitebatur Domino*, *et loquebatur de illo* (4) *omnibus*, *qui expectabant redemptionem Israel*).

(4) Verba. Anna, quæ *loquebatur de illo omnibus*, *qui exspectabant*, *etc.* docet nos, nequaquam satis esse, ut expleamus munus finis, ad quem conditi sumus, si nos ipsi Deum laudemus; sed loquendum etiam aliis, ut Deus laudetur ab omnibus : et cæteri etiam *glorificent Patrem . . . qui in cælis est.* Matth. 5.

De fuga in Ægyptum (1), Matth. 2.

(1) Hoc mysterium est materia secundæ meditationis 2. diei hujus hebdomadæ.

Primo, volens Herodes puerulum Jesum interficere, occidi fecit Innocentes, præmonito Joseph per Angelum, ut in Aegyptum profugeret (*Surge et accipe puerum, et Matrem ejus, et fuge in Ægyptum*).

Secundo, iter corripuit Joseph Ægyptum ver-

sus (*Qui consurgens*, *nocte*, etc. (2) *secessit in Ægyptum*).

(2) Opera. Vide, *quibus in laboribus vigiliis, et casibus*, jam inde a pueritia incipiat versari Christus Rex tuus. Cogita item, quam Josephus *ad sequendum*, *et obtemperandum* promptus fuerit, etiam ipsa *nocte.*

Tertio (*Et erat ibi, usque ad obitum Herodis*).

De reditu ab Ægypto. Matth. 2.

Primo, admonetur Joseph ab Angelo (1), ut in terram Israel revertatur (*Surge et accipe Puerum et Matrem ejus*, *et vade in terram Israel*).

(1) Opera. Considera Dei providentiam erga eos, qui se totos ipsi devovent : quam sapienter, suaviter, et fortiter tempora eorum; resque omnes dirigat: ne igitur dubites, *quoniam ipsi cura est de vobis.* 1. Petri 5. Sed quantum tibi diffidis, tantum ex adverso fidas Deo, et dic : *Tua ego licet indignissimus*, FRETUS TAMEN GRATIA ET OPE, *me tibi penitus offero*, *etc.*

Secundo (*Qui consurgens*, etc. *venit in terram Israel*).

Tertio, eo quod regnabat Archelaus filius Herodis in Judæa, recessit in Nazareth.

De vita Domini ab anno ætatis suæ duodecimo usque ad trigesimum (1). Lucæ 2.

(1) Hoc mysterium contemplandum est die tertia hujus hebdomadæ meditatione 1.

Primo, quomodo subditus erat et obediens parentibus.

Secundo (*Proficiebat sapientia, et ætate, et gratia*, etc. (2).

(2) Personæ. Contemplare Christi conditionem, vestitum, ætatem variam, veluti annorum 15. aut 24. Subeat animum ejus modestia, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, continentia, benevolentia erga omnes etiam vicinos, humilitas in arte fabrili.

Sed nominatim ob oculos tibi pone ipsius alacritatem in obsequendo, et morem gerendo B. Virgini, et B. Josepho. Quantum hinc parentibus gaudium! Audiamus igitur Apostolum præcipientem ad Hebr. 13. *Obedite præpositis vestris, et subjacete eis, ipsi enim pervigilant... ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes, hoc enim non expedit vobis.*

Tertio, videtur fabrilem artem exercuisse (3), cum dicat S. Marcus c. 6 (*Nonne hic est faber?*).

(3) Opera. Scrutare negotia, quæ domi geruntur. Quam omnia sunt recte ordinata ad finem ob quem homines conditi sunt: quam moderatus et religiosus usus rerum creatarum: quam sapiens earum delectus, ex regula finis a Deo præscripti. Compara familiam hanc divinam, cum familiis aliis hominum a fine ad quem facti sunt turpiter aberrantium.

CLASSIS PRIMÆ

MYSTERIORUM

PARS SECUNDA

spectans ad secundum statum, qui est perfectionis evangelicæ.

De ascensu in templum anno duodecimo (1) Lucæ 2.

(1) Huic mysterio S. P. N. locum dat in meditatione 2. diei 3. hebdomadæ 2.

Primo, natus Jesus annos duodecim, e Nazareth profectus est Hierosolymam.

Secundo, remansit illic nesciis parentibus.

Tertio, post triduum invenerunt eum in Templo, sedentem inter Doctores, et ipse illis causam moræ percontantibus respondit (*Nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?*) (2).

(2) Verba. *Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Alliciebat hinc Christum Pater et Mater; quos amore magno complectebatur: inde vocabat Pater cælestis. Sed præ solatio Matris, elegit obsequium æterni Patris. Et ita faciendum fuisse, tamquam veritatem indubitatam confirmat forti illa interrogatione, *Nesciebatis? etc.* Insigne profecto electionis specimen! Deus præcipit in decalogo diligi et honorari parentes; sed tamen præ illis diligendus Deus. *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus*, inquit Christus, Matth. 10.

Quis post hæc dubitet, quin ceteræ res creatæ contemnendæ sint, quando vocamur, ut simus in negotiis Dei: et finis ob quem creati sumus.

NOTA

Post hanc meditationem sequuntur celebres illæ meditationes de duobus vexillis, et de tribus hominum classibus: quibus succedit Consideratio trium graduum humilitatis; quibus exercitiis animus præparatur ad electionem rite peragendam. Harum igitur contemplationum spiritu, sequentium mysteriorum meditationes etiam imbuendæ erunt. Ubi memoria semper tenendum est, cupiditatem divitiarum, et ambitionem honoris, esse vitia inter se maxime conjuncta; esse initium et fundamentum cæterorum vitiorum omnium; esse primos laqueos, quibus mali dæmones capiant et perdant homines; et quidem fere eodem ordine, quem S. P. N. in supradictis exercitiis ponit, ut scilicet primum multis speciosis rationibus nos conentur irretire cupiditate divitiarum. Christus vero optimus noster imperator, ut ad salutem nos ducat, ad contraria prorsus hortatur, et exemplo suo invitat.

De baptismo ejus (1) Matth. 3.

(1) Meditamur de hoc mysterio die 5. hujus hebdomadæ.

Primo, Matri valedicens, e Nazareth ad Jordanis flumen se contulit (2), ubi tunc Joannes baptizabat.

(2) Personæ. Intuere Christum *humili quidem constitutum loco*, inter baptizandos peccatores, et ipsum in si-

militudinem peccatoris baptizandum, sed *aspectu summe amabilem.*

Secundo, baptizatus est a Joanne, excusante se primum de indignitate, sed compulso his verbis: (*Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam*) (3).

(3) VERBA. Vox illa CHRISTI, *sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam*, docet nos, quod abjectio sui et humilitas, *virtutes omnes statim introducunt. Omnem*, inquam, *justitiam.*

Tertio, descendit Spiritus Sanctus super eum, et vox de cælo sic attestans (*Hic est filius meus* (4) *dilectus, in quo mihi complacui*).

(4) Verba illa e Cælo audita: *Hic est filius meus dilectus, etc.* clamant illum esse *Regem divinitus electum, etc.*

De tentatione Christi (1) Lucæ 4. et Matth. 4.

(1) Hoc mysterium incidit in diem 6. hujus hebbomadæ.

Primo, post baptismum secessit in desertum Christus, et ibi per dies quadraginta et totidem noctes jejunavit (2).

(2) OPERA. Hic docet nos CHRISTUS, quod ii, qui ipsum vocantem sequi volunt, debeant ab initio expugnare, *carnis, sensuum, amorisque proprii et mundani* rebellio-

nem. Id enim significat secessio ex cœtu hominum, jejunium, et vita aspera in solitudine traducta.

Inde etiam patet, quomodo hostis noster, *dæmones innumeros per totum orbem spargit ad nocendum*, *nullis civitatibus et locis*, *nullis personarum generibus immunibus relictis*, cum ne Christus quidem immunis fuerit.

Secundo, ter ab inimico tentatus est (*Accedens tentator dixit ei*: *Si filius Dei es*, *dic ut lapides isti panes fiant* (3).

(3) Verba. *Si Filius Dei es*, *dic ut lapides isti panes fiant.* Perturbata ratiocinatio, et pugnantia involvens. Si enim filius Dei erat, nihil ei opus erat, lapides in panem convertere, ut famem pelleret. Sed inimicus ille ex campo prodibat Babylonico, ubi perturbata et confusa sunt omnia.

Mitte te deorsum (4). *Hæc omnia tibi dabo* (5), *si cadens adoraveris me* (6).

(4) Vox illa, *mitte te deorsum*, *etc.* quæ temeritate et horrore plena est, manifeste ostendit, eum a quo profertur, esse *horribilem figura*, *vultuque terribilem.*

(5) Agit inimicus more suo, dum dicit: *Hæc omnia tibi dabo*, *etc.* Solet enim omnes, *correptis injectisque laqueis*, *et catenis* trahere *ad cupiditatem divitiarum.*

(6) Verba illa, *si cadens adoraveris me*, clare demonstrant, *ducem impiorum in cathedra ignea et fumosa sedere*, hoc est in cathedra superbiæ, unde captat vanum splendorem, et fumum honoris, atque adorationis.

Denique ex responsionibus et verbis Christi, disce *exploratas habere fraudes mali ducis*, et eas vitare ac repellere per verbum Dei.

Tertio (*Angeli accesserunt, et ministrabant ei*).

De Apostolorum vocatione (1).

(1) Habes hoc mysterium assignatum a S. P. nostro diei 7. hujus hebdomadæ.

Primo, videntur SS. Petrus et Andreas fuisse ter vocati. Primum ad solam quamdam Christi notitiam, *Joan.* 1. Deinde ad sequelam solum temporaneam, cum animo revertendi ad piscationem, *Lucæ* 5. Ultimo ad perpetuam sequelam, *Matth.* 4. *et Marc.* 1.

Secundo, vocavit filios Zebedæi, *Matth.* 4. Et Philippum, *Joan.* 1. Et Matthæum, *Matth.* 9.

Tertio, vocati sunt reliqui, licet de quorumdam vocatione, et de ordine vocationum, expresse mentio non fiat in Evangelio.

Tria hic expendenda (2) sunt. Primum, quomodo erant Apostoli abjectæ conditionis.

(2) Tria hic expendenda ponit S. P. N., ex quibus perspicere possumus, quam sit salutare et bonum, *veri . . . optimique imperatoris* Christi *agnoscere mores ingenuos; et imitari.* Siquidem non alia via Apostoli ad tantam dignitatem evecti fuere.

Secundo, ad quantam fuerint dignitatem, et quam suaviter vocati.

Tertio, quibus gratiæ donis, supra omnes veteris Testamenti Patres, novique Sanctos evecti sint.

De primo Christi miraculo facto in nuptiis.
Joan. 2.

Primo, invitatus fuit Christus cum Discipulis suis ad nuptias.

Secundo, deficere vinum Mater commonuit (*Vinum non habent*). Et ministris dixit (*Quodcumque dixerit vobis, facite*) (1).

(1) Verba. B. Virgo docet nos, quale consilium dandum sit iis, quibus aliquid deest: dicendum videlicet, *quodcumque* Deus *dixerit vobis, facite*, servate mandata ipsius, et sequimini vocantem, nec quidquam vobis deerit.

Tertio, aquam in vinum Dominus convertit (2). (*Et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum Discipuli ejus*).

(2) Opera. Sicut Christus aquam convertit in vinum; sic aquas tribulationnm, et adversa omnia, quæ in eo sequendo acciderint, convertet in vinum consolationis. Quocirca in tribulatione *accersenda etiam spes est, et cogitatio adfuturæ brevi consolationis*. Et quidem in solo Deo spes collocanda. Sicut enim in nuptiis deficiente vino, ipse solus opem et solatium, divina sua, qua pollebat, virtute, poterat afferre; sic *solius est Dei, consolari animam, nulla præcedente consolationis causa; cum hoc sit proprium Creatoris, suam ingredi creaturam, etc.*

Disce etiam non contemnere statum conjugalem, quamvis ad perfectiorem vocatus sis.

De fugatis e templo negotiatoribus prima vice.
Joan. 2.

Primo, ejecit de Templo vendentes illic et ementes, facto ex funiculis flagello.

Secundo (*Nummulariorum effudit æs, et mensas subvertit*) (1).

(1) Opera. Magna vi opus est, ut evertatur et superetur cupiditas divitiarum: quippe malus hostis, *correptis injectisque laqueis et catenis, homines* divitiarum cupidos, arctissime vinctos tenet, qui laquei et catenæ non franguntur, nisi magna cum virtute.

Quia tamen Christus habet et amat *mores ingenuos*, et columbæ simplicitatem: idcirco mitius agit cum vendentibus columbas, quam cum nummulariis, quorum *effudit æs, et mensas subvertit.*

Tertio, vendentibus columbas mansuete inquit: (*Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis*) (2).

(2) Verba. *Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Beati qui habitant in domo tua, Domine*, Psal. 83. et procul sunt a domo negotiationis, et cupiditate divitiarum.

De sermone Christi habito in monte (1)
Matth. 5.

(1) Hic sermo est argumentum meditationis diei 8. hujus hebdomadæ.

Primo, ad dilectos suos Discipulos, octo Christus beatitudinis genera exposuit. Beati pauperes spiritu (2): Mites: Qui lugent: Qui esuriunt, et sitiunt justitiam: Misericordes: Mundo corde: Pacifici: Qui persecutionem patiuntur.

(2) Verba. Hæc est concio Christi exhortatoria, *ad servos et amicos suos omnes in opus tale destinatos, qua eis præcipit, etc.* e diametro opposita concioni ducis impiorum. Complectitur vero tres illos *perfectionis gradus*, qui sunt, *paupertas*, *abjectio sui atque humilitas*, *quæ . . . virtutes omnes statim introducunt*, quarum aliquæ in isto sermone exponuntur.

Secundo, eos exhortatur, ut acceptis donis seu talentis, utantur recte (*Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est*).

Tertio, ostendit non solvere se legem, sed implere, explicatis præceptis de vitando homicidio, furto, fornicatione, perjurio. Et diligendis quoque inimicis (*Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Benefacite iis, qui oderunt vos*).

De sedata maris tempestate. Matth. 8.

Primo, dormiente Christo (1) coorta est in mari vehemens tempestas.

(1) Opera. *Ipse vero dormiebat.* Hoc fere modo agit Deus, dum jactamur tempestate desolationis. Revoca hic in memoriam regulas de discernendis spiritibus. Nomi-

natim, *quod quamdiu premimur desolatione*, possimus *insultibus inimici nostri* obsistere: *assistente nobis præsidio divino*, *quod semper manet*, *licet tunc nequaquam sentiatur*.

Nulli igitur timori succumbat animus sub auspiciis talis ducis, quia *venti et mare obediunt ei*. Identidem proinde dicendum: *en*, *o Rex supreme*, *ac Domine universorum*, *etc*. Nam revera est Dominus universorum, etiam maris et tempestatum.

Secundo, excitarunt a somno eum territi Discipuli, quos de fidei levitate arguit (*Quid timidi estis modicæ fidei?*).

Tertio, ventis et mari præcepit, ut conquiescerent, et facta est statim tranquillitas: unde obstupentes homines dicebant (*Qualis est hic*, *quia venti et mare obediunt ei?*).

De ambulatione super aquas (1) Matth. 14.

(1) Hæc est materia meditationis diei 9. hebd. 2.

Primo, cum in monte adhuc esset Christus, Discipulis in naviculam abire jussis, et (*Dimissa turba*, *ascendit in montem solus orare*) (2).

(2) Opera. Perpende quibus in *laboribus* Christus interdiu persistat, docendo et curando multitudinem se sequentem: et in quibus *vigiliis* noctu persistat, orando: et in quibus *vigiliis et casibus* etiam persistant discipuli ejus cum agitaretur noctu navicula.

Secundo, cum agitaretur noctu navicula, eo ipse venit, ambulans super aquas, unde perterrefacti Discipuli phantasma esse judicabant.

Tertio, postquam dixerat ad eos (*Ego sum, nolite timere*) (3); S. Petrus accedendi petiit facultatem, et gradiendo super aquas, ob subortum metum mergi cœpit, quem increpans Dominus de modica fide, naviculam intravit, et cessavit ventus.

(3) Verba. Ex illis Christi verbis: *Ego sum, nolite timere:* et *modicæ fidei, quare dubitasti.* Disce quod *spiritui . . . bono . . . proprium consuetumque est, recte agentibus, animum ac vires addere, consolari . . . et tranquillitatem dare, sublatis obstaculis omnibus*, et terroribus, quos *immittit spiritus malignus.*

De missis ad prædicandum Apostolis. Matth. 10.

Primo, Discipulis Jesus convocatis (1), dedit potestatem ejiciendi dæmonia ex hominibus, et omne morborum genus sanandi.

(1) Opera. Hic enimvero licet *speculari, quo pacto ipse mundi Dominus universi, electos Apostolos, discipulos, et ministros alios per orbem mittat, qui omni hominum generi, statui et conditioni doctrinam sacram ac salutiferam impertiant.*

Secundo, prudentiam eos docuit, et patientiam (*Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ*).

Tertio, profectionis exponit modum (*Gratis accepistis, gratis date; nolite possidere aurum neque argentum*). Ad hæc materiam prædicationis expressit (*Euntes autem prædicate, dicentes: Quia appropinquavit regnum cælorum*) (2).

(2) VERBA. Doctrina, quam vult impertiri, nil spirat, nisi paupertatem, patientiam, mansuetudinem, humilitatem, contraria nimirum doctrinæ Luciferi. *Prædicate*, inquit, *dicentes, quia appropinquavit regnum cælorum*, illud scilicet regnum, quod ante clausum nunc aperitur, ad quod nos invitans dicit, *mea hæc est justissima voluntas, totius mundi dominium mihi vendicare, inimicos meos debellare omnes, ac ita demum in Patris mei* GLORIAM *intrare: proinde quisquis, etc.*

De conversione Magdalenæ. Lucæ 7.

Primo, Christo accumbente mensæ in Pharisæi domo, ingressa est mulier (1), quæ fuerat in civitate peccatrix (sive *(25) Maria Magdalena, soror Marthæ fuerit, sive alia) deferens alabastrinum vas, unguento plenum.

(1) OPERA. In re gesta hujus mulieris habes egregium specimen tertiæ hominum classis. Adverte animum et intelliges.

Secundo, stans retro cœpit pedes ejus rigare lacrymis, et capillis suis abstergere, deosculari, et ungere.

Tertio, Criminatam eam a Pharisæo defendit Christus, et ad ipsum ait (*Remittuntur ei peccata*

multa, quoniam dilexit multum). Et ad ipsam deinceps: (*Fides tua te salvam fecit, vade in pace*) (2).

(2) Verba. Ad vocem illam Christi: *Fides tua te salvam fecit, vade in pace;* considera, quomodo cum aberrasset mulier illa longe a fine suæ creationis, reducta in viam mox pacem assequatur, quam extra viam illam habere non poterat: *Non est pax impiis*, Isa. 48. Nulla vero pax est illis, qui militant sub vexillo Luciferi.

De quinque millium hominum refectione Matth. 14.

Primo, rogabant Jesum Discipuli, ut dimitteret astantes turbas (1).

(1) Personæ: Aspice *quinque millia virorum*, *exceptis mulieribus et parvulis*, in quibus (quamvis forte pauci eorum abdicarunt se fortunis suis, ut Christo adhærerent) specimen tamen minime obscurum elucet evangelicæ cujusdam paupertatis. *Pedestres* erant. Non erant *soliciti .... dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus?* Matth. 6.; sed unum Christum quærebant, et sequebantur vel in deserta usque loca. Imitemur hunc paupertatis spiritum.

Inter hos intuere Christum et ipsum pauperrimum; at pro suis pauperibus mire solicitum.

Secundo, ipse afferri jussit, quos habebant panes, eosque præmissa benedictione frangens, Discipulis porrexit, turbis hominum discumbere jussis, apponendos.

Tertio, comederunt, et saturati sunt (2), et superaverunt cophini duodecim.

(2) Opera. Ingenti prodigio, cum discipuli offerrent illi tantummodo *quinque panes et duos pisces*, annonam curavit, quæ tantæ multitudini sufficeret; *et manducaverunt omnes et saturati sunt.* O cœnam omnibus epulis suaviorem! *Edent pauperes et saturabuntur*, Ps. 21. Quin *et tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos.* Usque adeo videlicet optimus ille imperator est liberalis in pauperes suos, ut etiam *abundantius habeant.* Jo. 10.

De transfiguratione Christi. Matth. 17.

Primo, assumptis Jesus charissimis tribus Discipulis, Petro, Joanne, et Jacobo, (*Transfiguratus est* (1) *ante eos, resplenduit facies ejus sicut sol, vestimenta autem ejus facta sunt alba, sicut nix*).

(1) Personæ. Oppone Christum transfiguratum, *valde speciosum, forma et aspectu summe amabilem*, duci impiorum, quem vidisti *horribilem figura, vultuque terribilem:* sic enim utriusque voces facilius dignosces, et intelliges regulas de discernendis spiritibus.

Secundo, loquebatur cum Moyse et Helia.

Tertio, rogante Petro, ut fierent ibi tria tabernacula (2), insonuit vox de cælo: (*Hic est filius meus* (3) *dilectus*, etc., *ipsum audite*). Unde consternati Discipuli, proni collapsi sunt, quos tangendo Christus, dixit: (*Surgite, et nolite timere,*

etc., *nemini dixeritis visionem, donec filius hominis a mortuis resurgat*).

(2) Opera. In hac gloriosa transfiguratione licet prælibare particulam illius *victoriæ et felicitatis*, quæ laboribus nostris respondebit.

(3) Verba. Ex voce illa, *Hic est Filius meus dilectus*, iterum patet, illum esse *regem divinitus electum*, et ex illa: *ipsum audite*, patet, quod illi *principes et populi omnes christiani reverentiam et obsequium præstare debent.*

De Lazari suscitatione (1) Joann. 11.

(1) Hoc miraculum designat S. P. N. meditandum die 11. hebdomadæ 2.

Primo, audito Christus nuntio de Lazari ægrotatione, per biduum subsistit, ut evidentius foret miraculum.

Secundo, antequam suscitet mortuum, utriusque sororis fidem exstimulat (*Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet*) (2).

(2) Verba. Perpende verba Christi: *Qui credit in me etiamsi mortuus fuerit, vivet, etc.* Quibus consonant hæc Matth. 10. *Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.* Id videlicet agit optimus imperator noster, ut homines *vitam habeant*. Joan. 10. Quam dispar est ratio ducis impiorum in campo babylonico, qui nihil molitur, nisi ut *mactet et perdat*. Joan. 10. et dæmones suos quaquaversus *spargit ad* nocendum.

Tertio, collacrymatus, ac precatus prius suscitavit illum (3): fuit autem, quo usus est, suscitandi modus, per mandatum (*Lazare, veni foras*).

(3) Opera. Si umquam, hic certe exclamandum est, *O Rex supreme, ac Domine universorum*, etiam vitæ et mortis!

De cœna apud Bethaniam. Matth. 26.

Primo, cœnabat Christus in domo Simonis leprosi, et pariter Lazarus.

Secundo, effudit Maria unguentum super caput ejus (1).

(1) Opera. Perpende causam, ob quam Maria effuderit unguentum super caput Christi. Quia videlicet est Dominus vitæ ac mortis, quod in Lazaro suscitando apertissime demonstravit. Præterea rex noster est supremus, et eo nomine jure ungitur. Deinde quia sacrosanctum Christi caput tam speciosum, tam amabile, tam plenum donis et fructibus Spiritus sancti, non domum tantummodo, sed orbem universum, atque adeo vastas illas cælitum sedes, instar unguenti, suavissimo virtutum replet odore: *Curremus in odorem unguentorum tuorum.* Cant. 1. et sequemur te, *o! Rex supreme, et Domine universorum.*

Tertio, obmurmurat Judas: (*Ut quid perditio hæc?*). Denuo vero excusat Christus Magdalenam (*Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me*).

De die palmarum (1) Matth. 21.

(1) Hoc mysterium vult S. P. N. considerari die 12. et ultima hebdomadæ 2.

Primo, præcepit Dominus adduci asinam, et pullum: (*Solvite et adducite mihi, et si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos*).

Secundo, asinam conscendit (2), Apostolorum vestibus instratam (3).

(2) Personæ. Hic iterum datur *conspicari* Christum . . . . *juxta Jerosolymam, humili quidem constitutum loco.* Nam *ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, etc.* Matth. 21. *Sed* tamen cernis eum *valde speciosum forma, et aspectu summe amabilem.*

(3) Opera. Compara hunc triumphum, cum triumphis Romanorum et hujus mundi. In illis divitiæ et superbia, in hoc spectatur paupertas, abjectio sui et humilitas. Debuisset sane huic pompæ trium horum graduum, sive virtutum præferri vexillum.

Tertio, excepturus eum populus, cum veniret obviam, vestimentis suis, et ramis arborum sternebat viam et canebat: (*Osanna, filio David* (4), *benedictus qui venit in nomine Domini: Osanna in altissimis*).

(4) Verba. Audis acclamantes: *Osanna, etc.* Palam scilicet profitentur et agnoscunt, ipsum esse regem divinitus electum: at in illa hominum multitudine, quam multi similes erant illis, qui spectant ad primam vel secundam hominum classem. Paucos post dies explorata erit im-

becillitas hujus erga Christum voluntatis, quando patientur scandalum crucis, a quo in voces prorsus contrarias impellentur. Nos imitemur illos, qui erant in tertia classe.

De prædicatione in templo (1) Luc. 19.

(1) Christum concionantem ob oculos ponit S. P. N. die 10. hebd. 2.

Primo, docebat (2) quotidie in templo.

(2) Opera. Considera concionum Christi conditiones omnes, ubi, ad quos, quid, quoties, quamdiu, quando, quo zelo, etc.

Secundo, finita prædicatione in Bethaniam redibat, nemine apud Hierosolymam ipsum excipiente (3).

(3) Quomodo post concionum labores rediret in Bethaniam, *nemine apud Hierosolymam ipsum excipiente:* ut discas a Deo mercedem sperare, non ab hominibus: *Gratis accepistis, gratis date.* Matth. 10.

CLASSIS SECUNDA

MYSTERIA TERTIÆ HEBDOMADÆ

In mysteriis tertiæ hebdomadæ S. P. N. non tantum urget nos ad promptam et sinceram imitationem Christi, de qua supra in 3. hebdomada egimus; sed pari studio incitat nos ad dolorem de peccatis. Id patet tum ex tertio præludio, tum ex punctis ipsis. Et quidem inde ab initio primæ hebdomadæ, illud egit, ut ad perfectam

contritionem perduceremur: neque suppliciorum tantummodo metu, sed filiorum more, potissimum duceremur pudore et verecundia. Idcirco addit. 2. hebd. 1. commemorat militem, qui *staret coram rege suo*, *et cætu aulico* ERUBESCENS, *etc.* Idcirco proponit *bonitatem Dei* offensi; et in colloquio exerc. 1. summam quamdam affert eorum, quæ CHRISTUS passus pro nobis est, quæ ad amorem Dei, ad veram contritionem valent vel maxime. Itaque hunc quoque fructum ex mysteriis tertiæ hujus hebdomadæ referamus necesse est.

Nos tria puncta superaddita in hac hebdomada, deinceps compellabimus *quartum*, *quintum*, vel *sextum:* tria priora distinguemus per *personas*, *verba et opera*.

De cœna ultima (1) Matth. 26. et Joan. 13.

(1) Hæc est prima meditatio diei 1. hujus hebdomadæ.

Primo, comedit cum Discipulis paschalem agnum, eosque de imminente sua morte præmonuit (*Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est*).

Secundo, lavit eorum, Judæ quoque ipsius, pedes, incipiens a Petro, qui ad majestatem Christi, et indignitatem suam respiciens, sese opponebat (*Domine, tu mihi lavas pedes?*). Ignarus scilicet præberi a Domino exemplum humilitatis, ita postea declarante (*Exemplum enim dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis*) (2).

(2) VERBA. Postquam CHRISTUS posuisset vestimenta sua, accepisset linteum, præcinxisset se, lavisset, etc. dixit *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci,*

ita et vos faciatis. Hoc est, *quicumque . . . . comitari me velit, paratus sit oportet non alio uti victu, vestitu, rebusque aliis, quam me utentem conspexerit.*

Quartum punctum. Quantum contemptus et injuriarum incipit pati a Juda! Quantum in vita brevi, prædicens mortem suam id ætatis!

Quintum punctum. Ut quod elegit prompte exequatur, cohibet divinam suam virtutem, ne perdat Judam. Quam dissimiles sunt homines illi, qui moras adeo non impediunt, aut rumpunt, ut novas semper nectant, *debitaque adminicula toto vitæ tempore non* adhibent.

Tertio, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum instituit, in signum summæ dilectionis, his verbis utens (*Accipite et comedite*, etc.). Expleta autem cœna, Judas ad vendendum illum egressus est.

De mysteriis post cœnam et in horto gestis (1) Matth. 26. et Marc. 14.

(1) Hæc est altera meditatio ejusdem diei.

Primo, peracta cœna, et hymno dicto, profectus est Christus ad Oliveti montem cum Discipulis suis undecim, metu plenis: et octo remanere jussit Gethsemani (*Sedete hic, donec vadam illuc, et orem*).

Secundo, ductis secum tribus, Petro, Jacobo, Joanne, oravit ter dicens, (*Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; verumtamen non si-*

cut ego volo, sed sicut tu) (2). Et in agonia existens prolixius orabat.

(2) Verba. Christus ad Patrem, *Verumtamen*, inquit, *non sicut ego volo, sed sicut tu.* Audiant hoc homines hærentes in secunda classe, qui cupiunt *Deum potius trahere ad votum proprium.*

Tertio, cum eo timoris redigi se passus fuisset, ut diceret (*Tristis est anima mea usque ad mortem*) etiam sanguinem sudavit copiosum, teste Luca, (*Factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis* (3) *decurrentis in terram*) (4). Unde conjicere licet, vestimenta ejus jam tum fuisse madefacta cruore (5).

(3) Opera. Credibile est ex sudore illo sanguineo, *vestimenta ejus jam tum fuisse madefacta cruore.* Contemplare igitur vestitum regis tui.

(4) *Quartum punctum.* Quanta heu! patitur! Quanta est ægritudo animi! quæ ita in corpus redundat, ut tremorem et pavorem concitet, et sanguinem exprimat. Compone cum hisce animi corporisque tormentis *molestias, scrupulos, tristitias . . . . et alias id genus perturbationes*, quas nonnumquam *immittit spiritus malignus.* Et ex hoc imperatoris tui agone vires et animos sume.

(5) *Sextum punctum.* Christus sanguinem dat pro peccatis tuis, tu lacrymas non dabis? Revoca in memoriam colloquium 1. exerc. hebd. 1.

De comprehensione Christi, et traductione ad Annæ domum (1) Matth. 26. Luc. 22. Marc. 14. Joann. 18.

(1) Duæ primæ partes mysterii proponuntur die 1. medit. 2. Pars vero tertia proponitur die 2. meditat. 1.

Primo, permisit se Dominus osculo a Juda tradi (2), et quasi latronem comprehendi (*Tamquam ad latronem existis cum gladiis ac fustibus comprehendere me: Quotidie apud vos sedebam docens in templo, et non me tenuistis*). Ipsoque interrogante, (*Quem quæritis?*) corruerunt in terram (3) inimici omnes.

(2) Opera. In quæ scelera non abripit hominem cupiditas divitiarum! Humani generis hostis, *correptis injectisque laqueis et catenis*, tenebat Judam vinctum et irretitum cupiditate triginta argenteorum: et ecce osculo filium hominis tradit.

Illud etiam prætereundum non est, quam solicite nequissimus ille spiritus procurarit, ut, cum vellet perdere discipulum illum *verba et consilia sua occulta* essent. Latebat omnes in ultima cœna flagitium jam conceptum, præter eum, quem nullum latet secretum.

Sed convertamus nos ad Christum. Sciebat is, quæ angustiæ animi et corporis subeundæ essent in horto illo; prævidebat Judam venturum ut se traderet. Morem tamen suum tenuit, et exivit ut solebat. Disce hinc *tempore desolationis . . . . in eis perseverandum, quæ fuerant prius constituta*. Consultum tamen esse, ut augeantur ea, *quæ contra desolationis impulsum tendunt*, *qualia sunt insistere orationi*, *etc.* nam Christus *prolixius orabat.*

(3) Verba. Admirare virtutem vocis illius, *quem quæ-*

ritis? Vel hinc patet liberum fuisse Christo hostes suos perdere, si voluisset. Sed amore Patris, et salutis nostræ elegit injurias et vincula, cum pro arbitrio suo alia omnino eligere posset. Sic tu amore Christi, ejus insignia elige, quamvis spectato solo fine, ob quem conditus es, videretur utrimque par esse gloria Dei: et quamvis utrumque *libertati arbitrii* tui subjectum sit, et non prohibitum.

Secundo, servum Pontificis percutienti Petro ait (*Mitte gladium tuum in vaginam*) et sanavi servum.

Tertio, captus, et a Discipulis relictus, ad Annæ domum pertrahitur, ubi a Petro paulo post secuto, semel negatus est, et alapam accepit (4) a ministro quodam objiciente (*Sic respondes Pontifici?*).

(4) *Quartum punctum.* Quid Christus hic non patitur injuriarum? ligatur, capitur, alapa cæditur, etc. deseritur a suis. Vide ad quæ te obtuleris quando dixisti, quod velis proxime Christum sequi *in ferendis injuriis, et adversis omnibus.*

De gestis postea in domo Caiphæ (1) Matth. 26.

(1) Hoc mysterium proponitur in aurora diei 2.

Primo, abducitur ligatus Christus ab Anna in domum Caiphæ, ubi Petrus rursum eum bis negavit (2), atque respiciente ipsum Domino (*Egressus foras flevit amare*).

(2) Opera. Inquire causam, cur Petrus tam fœde lapsus

sit. Nimirum *honorem contemptui; vitam longam brevi* prætulit.

Christus vero Petrum permisit sic labi; nosque in desolationem ac tentationem, et nonnumquam in peccatum cadere permittit *propter nostram .... tepiditatem atque acediam*, quia cum Petro sequimur *a longe*. Vel etiam *ut certi plane simus nostrarum virium non esse*, retinere in virtute constantiam; sed fortitudinem et perseverantiam *gratuita esse Dei dona, quæ si vendicemus nobis ut propria, superbiæ et vanæ gloriæ crimen, non sine salutis gravi periculo, incursuri sumus*. Sane Petrus in ultima cœna visus est loqui fidentius.

Secundo, permansit ligatus tota illa nocte (3).

(3) *Quartum punctum.* Recurrant animo labores et vigiliæ istius noctis, qua mansit Christus ligatus. Ad ejusmodi labores et vigilias tu quoque paratus sis.

Tertio, circumstantes eum satellites illudebant, vexabant, et velata facie colaphis cædedant, interrogantes (*Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?*) ac modis aliis blasphemabant.

De Christi apud Pilatum accusatione (1)
Matth. 26. Luc. 23. Marc. 15. et Joan. 18.

(1) Die tertia consideratur hoc mysterium noctu.

Primo, traducitur deinceps ad Pilatum Christus, et coram eo a Judæis calumniose accusatur

(*Hunc invenimus* (2) *subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dari Cæsari*).

(2) Verba. Judæi accusantes Christum, dicebant *Hunc invenimus etc.* O! immanem calumniam! Gravissimum id est injuriæ genus. Nam *calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius.* Eccle. 7. Cum vero te obtuleris ad proxime sequendum Christum *in ferendis injuriis, et adversis omnibus*, etiam ad calumnias animum compara; et pete a Spiritu sancto donum fortitudinis.

Secundo, eo semel atque iterum examinato retulit Pilatus (*Ego nullam invenio in eo causam*) (3).

(3) Pilatus retulit, *ego nullam invenio in eo causam.* Insigne documentum, ita optandas pro Christo injurias ut non dem eis causam; ut, quatenus in me situm est, *contemptus mei*, neque *in alicujus detrimentum*, neque *in offensam Dei cedat.*

Tertio, Barabbæ latronis, quam Christi Jesu liberationem malle se Judæi proclamarunt (*Non hunc, sed Barabbam*) (4).

(4) Opera. Obstupesce ad sceleratam Judæorum electionem: *Non hunc, sed Barabbam.* Examina causas, et animum adverte ad tuas electiones.

De transmisso Christo ad Herodem (1) Luc. 23.

(1) Hoc mysterium eadem die 3. proponitur, sed in aurora.

Primo, transmisit Pilatus (2) Christum ad Herodem, æstimans quod esset Galilæus.

(2) Opera. Transmisit Pilatus Christum ad Herodem: mens enim ipsius conscia innocentiæ Christi, abhorrebat ab hujus condemnatione. Et *misit ad eum uxor ejus dicens, nihil tibi et justo illi, etc.* En ut hominis etiam gentilis, et quem Satanas tenebat plenum peccatis, *spiritus . . . bonus . . . conscientiam . . . pungat assidue, et per synderesis rationisque officium a peccato* deterreat.

Secundo, Herodi poscenti curiosa, nihil penitus respondit, licet a Judæis valide accusaretur.

Tertio, ab Herode cum suo exercitu (3) spretus fuit (4), atque veste alba indutus.

(3) Personæ. Intuere Herodem *cum exercitu suo;* homines vanos, superbos, inflatos, omnes sub vexillo Satanæ militantes. Ex adverso vide Sanctissimam Trinitatem, *cum Angelis . . . . cumque omni militia cælestis exercitus.*

Inter hos medium conspice Jesum, ab Herode ejusque exercitu spretum, illusum, et insipientiæ veste indutum: sed contemplare cælites vel ideo magis in admiratione divinæ ipsius sapientiæ fixos. *Sapientia . . . hujus mundi, stultitia est apud Deum* 1. *Cor.* 3.

(4) *Sextum punctum. Cogitare, cum talia ferat, pro peccatis* superbiæ meæ, *quid agere debeam aut pati ejus causa.*

De reversione ab Herode ad Pilatum (1) Matth. 27. Luc. 23. Marc. 15. et Joann. 19.

(1) Dividitur istud mysterium in duas meditationes,

peragendas eodem die quarto; unam, nocte concubia; alteram, ad primam lucem.

Primo, Christum remisit ad Pilatum Herodes, et ambo ea ipsa die, cum prius inimici essent, sibi invicem reconciliati sunt (2).

(2) Opera. Christo reduce ad Pilatum, *facti sunt amici Herodes, et Pilatus, in ipsa die, etc.* Pacificus Christus est. Nimirum *paupertas, abjectio sui, atque humilitas,* quæ in Christo patiente vel maxime elucent, *virtutes omnes statim introducunt.* Etiam illam, ob quam dicuntur *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.*

Secundo, Jesum flagellis cædi (3) jussit Pilatus; milites eumdem spinis coronarunt (4), atque purpura induerunt, deinde irridentes dicebant (*Ave Rex Judæorum*). Et colaphos simul impingebant.

(3) *Quartum punctum.* O! quantus malorum cumulus invenitur in flagellatione! Procul hinc sanitas; sed ægritudo, dolores, et cruenta vulnera totum occupant corpus. Pro divitiis, paupertatem, imo nuditatem: pro honore, supplicium infame sustinuit.

(4) Personæ. Intuere regem tuum, et optimum Imperatorem, spinis coronatum, vili purpura indutum, arundine pro sceptro instructum. Sic illi Satanæ ministri justum illum irridebant. Nam quemadmodum iis, qui *in obsequii divini studio magis ac magis in dies promovent, immittit spiritus malignus molestias, etc.* Ita ejus ministri eosdem miris modis vexare solent. *Observabit peccator justum, et stridebit super eum dentibus suis,* Psalm. 36.: *Considerat peccator justum: et quærit mortificare eum*, ibid.

Tertio, (*Exivit ergo* Jesus *portans coronam spineam et purpureum vestimentum*) et Pilatus dicit illis (*Ecce homo*) (5). Pontifices vero conclamabant (*Crucifige*, *Crucifige eum*).

(5) Verba. Pilatus dicit illis: *Ecce homo*. Voluit se Christus hominem appellari, cum esset Deus: ut discam fugere vanos titulos, et ut me hominem abjectissimum esse considerem, et *inspiciam corruptionem mei totius*, *pravitatem animæ*, *atque corporis fœditatem; ac me tamquam ulcus et apostema esse ducam*, *ex quo tanta sanies peccatorum*, *tantaque vitiorum lues* defluat; hæc enim cognitio sui gignit, et nutrit virtutes illas, quas in meditatione de duobus vexillis Christus suis tantopere commendat.

De condemnatione et crucifixione Jesu *Christi* (1) Joann. 19.

(1) Die quinta sub noctis medium instituitur hæc meditatio.

Primo, sedens pro tribunali Pilatus Christum judicavit, et tradidit crucifigendum, posteaquam negantes eum Judæi (2) suum Regem esse, dixerunt (*Non habemus Regem* (3), *nisi Cæsarem*).

(2) Personæ. Aspice Judæos, invidia et odio plenos in Jesum innocentem. Vincti erant cupiditate divitiarum, et honorum, et in superbiæ barathro demersi; hinc *in alia vitiorum genera omnia præceps* erat *decursus*, ad ipsum usque deicidium, quod est extremum omnium flagitiorum.

(3) Verba. Accendere justa indignatione, dum audis Judæos clamantes: *Non habemus regem*, *nisi Cæsarem*.

Tu dic ex adverso ad Christum : *Rex meus, et Deus meus*. Psalm. 5.

Audi quoque quid Christus crucem ferens, et jam jam conscensurus tibi dicat: audies, ne dubita, voces illas: *Quicumque igitur comitari me velit, paratus sit oportet, etc. in iisdem quoque laboribus, etc*. Item illud Matth. 16. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.* Tu vero responde illi: *En, o Rex supreme*, *etc.*

Secundo, bajulavit Christus (4) crucem suam, donec ob virium defectum, Simon quidam Cyrenæus illam post eum ferre compulsus est.

(4) *Sextum punctum.* Rex tuus a domo Pilati ad montem usque Calvariæ viam confecit tam sanguinolentam et laboribus plenam, ut te reduceret in viam salutis, a qua tam turpiter aberrasti, abutens tam male rebus creatis, immemor finis, ob quem creatus es. Quod si salutis tuæ causa sit tanta perpessus, quid æquum est te agere et pati ipsius causa ?

Tertio, inter duos latrones crucifixus fuit ascripto titulò (Jesus Nazarenus Rex Judæorum).

De mysteriis in cruce factis (1)
Matth. 27. Luc. 23. Joann. 19.

(1) Hoc mysterium meditamur die quinta sub auroràm.

Primo, blasphemias pertulit in cruce (2) (*Vah*

qui destruis templum Dei, etc. *Descende de Cruce*). Et divisa sunt vestimenta ejus.

(2) PERSONÆ. Hic tandem est meta laborum. Contemplare Christum, fixum in cruce, et animam agentem. Age, huc in memoriam revoca meditationem de duobus vexillis. Nam vexillum crucis erectum est prope Jerosolymam: *Quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est* JESUS. Joann. 19. Erectum, inquam, est contra vexillum a Lucifero erectum in campo babylonico. Considera inde thronum Luciferi; hinc Christi; inde vultum Luciferi truculentum; hinc amabilem vultum Christi morientis.

Secundo, effatus est Dominus in cruce verba septem: Orans videlicet pro crucifigentibus (3): Latroni parcens: Matrem et Joannem, sibi mutuo commendans: Exclamans (*Sitio*): quando aceto eum potaverunt, et deinde se a Patre dicens derelictum, postea (*Consummatum est*): Ac postremo (*Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*).

(3) VERBA. Audi contra ducis impiorum technas, exhortatoriam Christi e cathedra crucis concionem, qua provocat et excitat omnes ad paupertatem, abjectionem sui, et humilitatem. Quin imo factis ipsis perorat: nam *humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Philip. 2.

Hinc profluxerunt tam illustria virtutum exempla: hinc deprecatio ejus pro inimicis: hinc latronis ad salutis viam conversio: et cætera, quæ in cruce contigerunt. Hic tria toties laudata colloquia locum habent: hic triumphet necesse est tertius humilitatis gradus.

Tertio, Sol obscuratus est, ipso expirante, et petræ scissæ sunt (4), aperta quoque monumenta, et velum templi a summo ad infimam usque partem scissum, et latus lancea confossum (5) aquam et sanguinem effudit.

(4) Opera. Terræ motus, et cætera prodigia testantur illum esse Dominum universorum, et regem divinitus nobis datum: *Vere filius Dei erat iste.* Matt. 27.

(5) *Sextum punctum.* In memoriam hic revoca argumentum colloquii meditationis primæ, hebd. 1.

De mysterio sepulturæ (1) ibidem.

(1) Hoc mysterium iterum distribuitur in binas meditationes, quarum una fit noctu, altera primo mane die sexta.

Primo, de cruce sublatus est mortuus Dominus per Joseph atque Nicodemum (2), in conspectu ipso Matris afflictissimæ (3).

(2) Opera. Joseph ab Arimathæa, *et ipse erat expectans regnum Dei, et audacter introivit ad Pilatum, et petiit corpus* Jesu, Marc. 15. Sic qui Christo militant sub vexillo crucis, generose debent peragere, quæ sunt ex obsequio ipsius: et liberaliter, sicut Nicodemus, *ferens mixturam myrrhæ et aloes, quasi libras centum*, Joan. 19.

(3) Personæ. Moveat te in primis mœror afflictissimæ Matris Mariæ, quæ præ omnibus *laborum et molestiarum* Christi comes et particeps fuit, et perstitit in iisdem casibus usque ad mortem et sepulturam Filii. Hanc imitare ut Reginam.

Secundo, delatum est ad sepulchrum corpus unctum et inclusum.

Tertio, adhibiti sunt inibi custodes.

EXPLANATIO.

CLASSIS TERTIA

MYSTERIA QUARTÆ HEBDOMADÆ

In meditationibus hujus hebdomadæ videndum, quomodo verum sit illud: *Particeps fiat victoriæ et felicitatis unusquisque, prout laborum, et molestiarum socius extiterit.* Et illud: *Labori enim præmium respondebit.*

Præterea ad charitatem Christi et Dei, et desiderium æternæ felicitatis, animus excitandus.

Puncta indigitabimus, sicut fecimus in hebdomada 3.

De Christi resurrectione, et apparitione prima.

Primum, apparuit Dominus Matri suæ (1), postquam resurrexit (2), cum dicat Scriptura, quod apparuit multis. Licet enim nominatim illam non exprimat, id nobis tamen relinquit pro certo, tamquam intellectum habentibus: ne alioqui jure audiamus illud: *Adhuc et vos sine intellectu estis?*

(1) Opera. Visenda ante omnes erat Regina martyrum, quia præ omnibus dolorum Christi particeps fuit.

(2) *Quartum punctum.* Quo magis abscondita fuit Christi vita, et oppressa tot adversis, eo nunc majoribus prodigiis elucescit. Cum ægritudine, sanitatem incorruptam; cum paupertate, divitias, quas tinea non demoli-

tur; cum contemptu, honores divinos; cum morte, vitam commutavit immortalem. Vos etiam per tertium gradum humilitatis *mortui* sitis, *et vita vestra abscondita ... cum Christo in Deo: cum autem Christus apparuerit vita vestra tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.* Coloss. 3.

De secunda apparitione. Marc. 16.

Primo, summo mane ad monumentum profectæ (1) sunt Maria Magdalene, Jacobi, et Salome inter se dicentes (*Quis revolvit nobis lapidem ab ostio monumenti?*)

(1) Opera. Insignis fuit mulierum constantia in quærendo et sequendo Christo. *Quis revolvet*, inquiebant, *nobis lapidem?* Non tamen idcirco pedem retro tulerunt. Tu quoque constans esto in rite facta electione. Ne cede difficultatibus, invenies revolutum lapidem. Unusquisque enim *æstimare debet, cum Dei gratia, se posse plurimum, facileque adversarios suos omnes devicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam, et animum suum corroboret.*

Secundo, viderunt lapidem revolutum, et Angeli dictum audierunt (Jesum *quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic*) (2).

(2) Verba. Si nihil te moveat ad eligendum, *nisi habita in primis tam divinæ laudis, quam nostræ salutis certa ratione;* et si non ducaris *carnali ullo affectu, vel studio perverso*, sed Christum quæras sincere, instructus spiritu tertii gradus humilitatis: facile intelliges, qua parte salus tua quærenda non sit; et qua parte Christus inveniendus non sit: respondebit enim Angelus bonus

tibi æque, atque mulieribus istis. Quæris Jesum *Nazarenum crucifixum . . . non est hic*. Non est in hoc statu, non est in hac electione, etc.

Tertio, apparuit Mariæ Magdalenæ (3), quæ, aliis digressis, juxta sepulchrum restiterat.

(3) Personæ. Christus Mariæ Magdalenæ se exhibuit in forma hortulani. Nil mirum, si in specie magis gloriosa apparuerit Matri suæ, quæ fuit magis particeps crucis et dolorum.

De apparitione tertia. Matth. ult.

Primo, redibant a monumento mulieres cum timore simul et gaudio (1) ingenti, ut narrarent Discipulis, quidquid de Domini resurrectione intellexerant.

(1) Opera. Redibant mulieres *cum timore et gaudio magno*. Gaudebant, quod scirent ipsum ibi non esse, sed surrexisse. Causa timoris et solicitudinis, inter cæteras, erat, quod nescirent ubinam esset. Ita fit, dum Jesum per electionis regulas quærimus. Non sine gaudio audimus: *Non est hic:* hic status, hoc negotium non est eligendum: sed mixtus manet timor et solicitudo, quamdiu nescimus, quid amplectendum sit, ubi Christus inveniendus.

Secundo, apparens eis in via Christus, ait (*Avete*) (2). Et, illæ accedentes, ac prostratæ ad pedes ejus, ipsum adorarunt.

(2) Verba. Ad unam vocem, *avete*, agnoscunt Christum.

Nempe is erat vocis illius sonus, ea suavitas, ut facile sentirent eam proficisci non posse nisi ab eo, quem sciebant esse *valde speciosum forma, et aspectu summe amabilem*. At ducis impiorum et mali spiritus vox ex contrariis omnino signis dignoscitur: prodit enim ab horribili figura vultuque terribili, et insinuat se illis, *qui promovent in bono salutis . . . duriter, implacide, et violenter, cum strepitu quodam . . . qui facile adverti queat.*

Tertio, affatus est illas Dominus (*Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt*).

De apparitione quarta. Lucæ ultimo.

Primo, audita Petrus ex mulieribus Christi resurrectione, cucurrit ad monumentum.

Secundo, introgressus, sola vidit linteamina, quibus fuerat involutum corpus.

Tertio, cogitanti super his Petro Christus se ostendit (1), unde dicebant Apostoli (*Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni*).

(1) Opera. Quamvis Petrus fuerit Christum patientem secutus *a longe;* tamen diutius ipsi adhæsit, quam cæteri. Quamvis ter ipsum negaverit; *flevit* tamen *amare:* Non sine causa proinde Christus Petro sese redivivum exhibuit ante alios, qui dicebant: *Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.*

Credibile est Christum apparuisse Petro, non minori cum gloria, quam apparuerat in monte Thabor. Si igitur tunc Petrus, oblitus rerum omnium caducarum, dixerit: *Bonum est nos hic esse, etc.* Matth. 17. quis ardor æternæ

patriæ nunc non subiit animum Petri? Profecto Petrus degustans partem illius felicitatis, quæ manet eos, qui Christum generose sequuntur, apud animum suum illud certissime concludebat: *Neminem fore sanæ mentis, qui non cupidissime Christi servitio se totum offerat et addicat.*

De apparitione quinta. Ibidem.

Primo, duobus Discipulis deinceps apparuit (1), cum irent in Emmaus, et de ipso colloquerentur.

(1) Opera. Etiam his discipulis euntibus in Emmaus apparet Christus *in ænigmate*, quia erant *tardi corde ad credendum*.

Secundo, redarguit eorum incredulitatem, et mysteria passionis atque resurrectionis ipsis exposuit (*O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Christum* (2), *et ita intrare in gloriam suam?*).

(2) Verba. *Nonne oportuit pati* Christum *etc.* Quid aliud hoc est, quam *quisquis eo mecum venire cupit, laboret mecum necesse est: labori enim præmium respondebit*.

Christus ad eosdem dixit: *et estis tristes*. Quæ verba ostendunt duos illos discipulos fuisse in desolatione. Nam revera erat in illis quædam *animæ obtenebratio . . . . trahens in diffidentiam . . . . unde se anima tristari sentiebat*. Non tamen a Deo fuere derelicti, *assistente* illis *jugiter præsidio divino*, *licet tunc nequaquam* sentiretur;

imo et assistente ipso Christo, licet tunc *oculi . . . . illorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Sed senserunt, et agnoverunt postea, quantopere etiam in desolatione illa fuerint adjuti.

Tertio, rogatus, cum eis mansit, fractoque ipsis pane disparuit: qui subito in Hierusalem reversi nuntiaverunt Apostolis (3), quomodo vidissent eum, et in fractione panis agnovissent.

(3) *Quintum punctum.* Considera quanto gaudio et solatio illos Christus deinde impleverit, pulsa desolatione. Nobis, dum sumus in desolatione, *accersenda etiam spes est, et cogitatio adfuturæ brevi consolationis*, quæ superat omne genus consolationis, quod *ab amicissimo quopiam præstari potest.*

De apparitione sexta, Joann. 20.

Primo, Discipuli omnes, præter Thomam, domi congregati erant propter Judæorum metum (1).

(1) Verba. Discipulis domi manentibus propter metum Judæorum, dicit Christus, *Pax vobis.* Nam *proprium est Dei, et Angeli cujusque boni, veram infundere spiritualem lætitiam animæ, quam movent, sublata tristitia et perturbatione omni, quam ingessit dæmon*, sicut animis discipulorum ingesserat per Judæos.

Secundo, ingressus januis clausis (2) Christus (*Stetit in medio, et dixit eis : Pax vobis*).

(2) *Quartum punctum.* Christus fuerat captus, ligatus, et *crucifixus . . . . ex infirmitate*, 2. Cor. 13. Nimirum

divinitas illo *tempore videbatur abscondita*. At nunc gloriosus ingrediens januis clausis, ostendit se nullis carceribus posse teneri, nulli infirmitati obnoxium esse. *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale*. 1. Cor. 15. *Ut particeps fiat victoriæ et felicitatis unusquisque, etc.*

Tertio, Spiritum Sanctum (3) eis dedit, et ait: (*Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, etc.).

(3) *Quintum punctum*. En *quam prompto copiosoque functus sit Dominus consolandi suos officio*. Dat ipsis ipsum paracletum, ipsum consolatorem. *Accipite*, inquit, *Spiritum sanctum*.

De apparitione septima, ibidem.

Primo, S. Thomas, cum apparitioni prædictæ non interfuisset (1), protestatus erat (*Nisi videro*, etc. *non credam*).

(1) Personæ. Contemplare Thomam desolatione et tentatione implicatum. Nam malus spiritus *sophisticis argumentis quibusdam*, ipsum eo adduxerat, ut cæteros *electos apostolos . . . . et ministros*, quos Christus mittere decreverat, *ut doctrinam sanam ac salutiferam impertiant*, de ejus resurrectione testificantes, nollet audire. Erat quoque in eo *inquietudo et agitatio*, quam prodit perturbatus loquendi modus: *Nisi videro, etc. non credam*. Erat denique hæc contra fidem *tentatio . . . . spem charitatemque expellens*, vel multum imminuens.

Secundo, post dies octo, iterum clausis januis obtulit se videndum Christus, et Thomæ dixit (2): (*Infer digitum tuum huc, et vide*, etc. *et noli esse incredulus, sed fidelis*).

(2) Opera. Thomæ in ejusmodi periculoso statu versanti Christus, summa cum benignitate, se se videndum atque adeo palpandum obtulit. Unde discat, quicumque mittitur ut homines ad salutis viam reducat; quod si quem *videat desolatione affici, seu tentatione, cavere debet, ne se durum vel austerum illi exhibeat; sed mitem potius ac suavem præstet.*

Tertio, exclamavit Thomas (*Dominus meus, et Deus meus*) (3). Cui subintulit Christus: (*Beati qui non viderunt* (4), *et crediderunt*).

(3) Verba Thomæ *Dominus meus, et Deus meus:* Quantus in his est sensus amoris!. Tu quoque spiritu plenus meditationis de regno Christi, dic cum Thoma: *Dominus meus et Deus meus. Rex meus et Deus meus. O Rex supreme ac Domine universorum!*

(4) Verba. Addit Christus: *Quia vidisti, etc. Beati qui non viderunt, etc.* Quibus verbis naturam tentationis illius demonstravit; et quantum boni ac felicitatis consecutus fuisset, si tentationem superasset, Thomam edocuit. Necesse enim est, ut qui desolatum juvare studet, se *suavem præstet, confirmato ejus animo . . . . detectisque inimici nostri versutiis*, exponendo tentationis causas et effecta.

De apparitione octava. Joann. ultimo.

Primo, palam se denuo fecit Christus piscanti-

bus (1) septem Discipulis, qui, cum tota nocte nil cepissent, jactum ad mandatum ejus rete (*Jam non valebant illud trahere præ multitudine piscium*).

(1) Opera. In opere piscationis paupertas discipulorum agnoscitur, qui victum *manu et arte* quærebant: et quidem arte laboriosa etiam in vigiliis. Christus pauperes voluit illos manere, quia paupertas ad abjectionem et humilitatem est gradus, unde omnes virtutes oriuntur.

Secundo, per id miraculum, agnoscens eum Joannes, ait Petro (*Dominus est*): qui confestim desiliens in mare (2), ad Christum accessit.

(2) In opere Petri, ad primam vocem illam *Dominus est*, desilientis in mare, habemus specimen quoddam primi temporis electionis, *quando voluntatem divina virtus sic impellit, ut omnis dubitatio, imo etiam dubitandi facultas animæ sublata sit, quominus sequatur impulsionem talem*.

Tertio, dedit eis, ut comederent (3) panem et piscem. Postea Petro, an se diligeret, ter interrogato, suum ovile commendavit (*Pasce oves meas*).

(3) *Quintum punctum.* At quam accommodato ad tempus, et discipulorum ingenium, post vigilias et labores utitur consolationis genere; tum in piscium tanta multitudine divinitus concessa; tum in prandio illo frugali quidem, et pauperibus piscatoribus usitato, at epulis et exquisitis cibis omnibus suaviore! *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus*, Ps. 67. At vero genus illud consolationis, quo pauperes spiritu, quorum *est regnum cælorum*, replebuntur post labores hujus vitæ, quando Christus *fa-*

ciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis, Luc. 12. *Oculus non vidit . . . . nec in cor hominis ascendit.* 1. Cor. 2.

De apparitione nona. Marci ultimo.

Primo, ex Domini mandato abeunt Discipuli ad montem Thabor.

Secundo, iis apparens ille inquit: (*Data est mihi omnis potestas* (1) *in cælo, et in terra*).

(1) Verba. Christus dicit: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra.* Antea dixerat Judæis: *Hæc est hora vestra et potestas tenebrarum.* Luc. 22. Vide, quomodo spoliatio, contemptus, vulnera et mors, quibus potestas tenebrarum ad horam solet affligere pauperes et humiles spiritu, convertantur in sempiternam potestatem in cælo et in terra.

Tertio, mittens eos ad prædicandum (2) per universum orbem, sic mandavit: (*Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*).

(2) Opera. Hac potestate usus Christus, *ipse mundi Dominus universi, electos apostolos, discipulos et ministros alios per orbem* mittit, *qui omni hominum generi, statui et conditioni doctrinam sacram ac salutiferam impertiant.* Nam omnes etiam reges ipsius potestati subjecti sunt. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos etc.*

De apparitione decima, 1. Cor. 15.

(*Deinde visus est plusquam quingentis* (1) *fratribus simul*).

(1) Personæ. Circumspice illos plus quam quingentos fratres simul. Vide *vocationem eorum*, *quia non multi sapientes secundum carnem*, *non multi potentes*, *non multi nobiles : sed quæ stulta sunt mundi*, *elegit Deus ut confundat sapientes ; et infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia ; et ignobilia mundi et contemptibilia mundi elegit Deus*, *et ea*, *quæ non sunt*, *ut ea quæ sunt destrueret*. 1. Corinth. 1. Usque adeo Deus amat paupertatem, abjectionem sui, et humilitatem. Excita spiritum tertii gradus humilitatis.

De apparitione undecima, ibidem.

Apparuit deinde Jacobo (1).

(1) Personæ. Christus *deinde visus est Jacobo*, 1. Cor. 15. Fuit is, ut ex s. Hieronymo in catalogo script. eccl. intelligitur, frater Domini, cognomento *justus*. Merito sane *justus* appellatus est. *Hoc enim unusquisque persuasum habeat*, *tantum se in studiis spiritualibus promoturum esse*, *quantum ab amore sui ipsius et commodi proprii affectione se se abstraxerit*. Quam vero Jacobus id generose præstiterit, testatur offic. eccles. 1. Maii, in quo legitur, quod *ab ineunte ætate vinum et siceram non bibit*, *carne abstinuit*, *numquam tonsus est*, *nec unguento*, *nec balneo usus*. Demonstravit vero Christus quanto amore hujusmodi viros amplectatur, quando se se redivivum Jacobo exhibuit.

De apparitione duodecima.

Apparuisse Christum etiam Josepho ab Arimathia (1), legitur in hagiographis quibusdam: et verisimile est, atque meditatu pium.

(1) Personæ. De Josepho ab Arimathæa, Matth. 27. narrantur, et pluribus exponuntur officia, quibus prosecutus est Christi jam vita mortali functi corpus, quod posuit *in monumento suo novo, quod exciderat in petra et advolvit saxum magnum ad ostium* monumenti *et abiit.* Marc. 15. vocatur *nobilis decurio:* et dicitur, quod *audacter introivit ad Pilatum.* Et Lucæ 23. vocatur *vir bonus et justus, etc.* Joan. vero 19. dicitur, *quod esset discipulus* Jesu, *occultus autem propter metum Judæorum.* Christus pauper et inops rerum a Josepho divite opum, sed paupere spiritu adjutus fuit: a nobili, sed humili: occultus is fuerat propter metum, sed post mortem Christi factus est fidentior.

Verba. Si Matth. 26. Christus de muliere effundente unguentum *super caput ipsius*, dixit: *Opus enim bonum operata est in me . . . . ad sepeliendum me fecit, etc.;* Quid non dixerit Christus apparens Josepho pro tot obsequiis in funere ipsius præstitis? Quid non Josephus vicissim Christo?

Quintum punctum. Quis explicet solatium et gaudium Josephi, qui sic pro rebus suis amore Christi dimissis, et Christo donatis, centuplum et amplius se reputabat accepisse?

De apparitione decimatertia 1. Corinth. 15.

Apparuit et Beato Paulo (1) post Ascensionem. (*Novissime autem omnium tamquam abortivo visus*

est et mihi) inquit ipse. Apparuit etiam Patribus in limbo (2), quoad animam, et postquam inde educti sunt.

(1) Verba. Christus ait ad Paulum: *Saule, Saule, quid me persequeris? . . . . durum est tibi contra stimulum calcitare*, Act. 9. Quam diversæ sunt hæ voces ab illis: *Avete: pax vobis, etc. Cujus sane diversitatis ratio est, quatenus angelo* vel spiritui loquenti, *similis est, vel dissimilis animæ ipsius dispositio. Si enim contrariam sibi eam alteruter spiritus invenerit, cum strepitu et pulsu, qui facile adverti queat, ei se conjungit.* Erat autem dispositio animæ Pauli tunc contraria spiritui bono.

(2) Personæ. Multa in patribus, qui in limbo erant; multa in Paulo sunt, quæ meditandi materiam copiosam præbeant.

Denique, resumpto corpore, apparebat passim Discipulis, et cum eis crebro versabatur.

De ascensione Christi. Act. 1.

Primo, postquam jam per dies quadraginta multoties se Christus Discipulis suis vivum exhibuisset (*In multis argumentis*, etc. *loquens eis de Regno Dei*) misit eos Hierosolymam, ut promissum sibi Spiritum Sanctum illic expectarent.

Secundo, eduxit eos ad Oliveti montem. (*Et videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum*).

Tertio, iisdem in cælum suspicientibus dictum est per duos illos viros in vestibus albis assisten-

tes, quos Angelos fuisse credimus: (*Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic* Jesus, *qui assumptus est a vobis in cælum* (1), *sic veniet* (2), *quemadmodum vidistis eum euntem in cælum*) (3).

(1) *Quartum punctum.* Illustri profecto miraculo divinitas, quæ videbatur abscondita in Passione, nunc elucescit. Tunc natura humana pedibus Judæorum quasi conculcabatur; nunc super astra evehitur. Ejusmodi triumphi particeps fiet *unusquisque prout laborum ac molestiarum socius extiterit.*

(2) Verba. Dicebant angeli: *Quid statis aspicientes, etc. hic* Jesus .... *sic veniet, etc.* Veniet in hora mortis tuæ. veniet in novissimo die. Prospice igitur, *quo te consilio* .... illo tempore *usum esse* velles. *Quo agnito nunc* utere *ut eo tempore magis sis securus.*

(3) *Quintum punctum.* Quis cogitando assequatur solatium et desiderium sui, quod Christus ad superos discedens, in discipulorum animis reliquit? Sic optimus ille imperator eos, qui in hac mortali vita sub vexillo crucis per tertium humilitatis gradum militant, consuevit castissimis solatiis hic recreare, ac deinde torrente voluptatis sempiternæ in cælo quodammodo inebriare.

Regulæ aliquot, ad motus animæ, quos diversi excitant spiritus, discernendos (1) *ut boni solum admittantur et pellantur mali.*

(1) Hæ regulæ, sicut et sequentes, diligenter sunt pervolvendæ. Ad illas intelligendas, non parum juvat bene exercitatum esse in meditatione de duobus vexillis. Ibi enim ex ingenio, natura, aspectu et vultu utriusque spiritus facile discernitur, quæ inspiratio et quomodo ab unoquoque proveniat. Aliter enim agit spiritus malus cum

illis, quos sibi habet obnoxios et servos; aliter cum illis quos habet sibi contrarios. Idem est de spiritu bono.

Legendæ de his regulis annotationes 6. 7. 8. 9. et 10. inter 20.

Legendum item direct. cap. 27. §. 1. 2. 3. 4. et 5.

☞ Suarez to. 4. de rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. hæc habet de his regulis, n. 31.: 1. *Certum est dari... internos quosdam motus, tam intellectus, quam voluntatis, ex speciali Dei motione gratis prævenientis . . . . et hi vocantur . . . . illuminationes, etc.* 2. *Certum est hujusmodi internas inspirationes, vel illuminationes, interdum fieri immediate ab ipso Deo qui . . . . aliquam specialem vocationem seu motionem habet sibi soli reservatam ... interdum vero et sæpe fiunt per bonos angelos custodes ... unde .... etiam est certum dæmones conari ad imitandum, quantum possunt, hanc internam motionem, convertendo illam in malum . . . . interdum aperte, interdum sub specie boni.* 3. *Certa doctrina est . . . . quod angelus solum potest excitare voluntatem, medio intellectu et appetitu sensitivo, et utrumque horum mediis phantasmatibus, seu objectis sensibilibus, et imaginariis. Deus autem immediate potest movere ipsum intellectum et voluntatem ... neque angeli possunt in rebus quidquam efficere immediate, nisi motum localem . . . . immediata autem motio intellectus et voluntatis non fit per localem motum.* N. 32. *Probate spiritus, an ex Deo sint . . . . et ideo inter gratias gratis datas, numeratur discretio spirituum.* 1. Cor 12. *Quamvis autem hoc donum interdum detur . . . . extraordinario et peculiari modo supernaturali, nihilominus necessarium est, ut sit aliquis modus ordinarius in ecclesia,* ut probat in gratia sanitatum, etc.).

Advertendum est, quod potissimum conveniunt exercitiis primæ hebdomadæ (2).

(2) ☞ His regulis utendum apud spiritualium

rerum inexpertos, quando in prima hebdomada crassis apertisque tentationibus vexantur, sicut pluribus explicatur annot. 9. inter 20.).

Prima regula est, quod illis qui facile peccant lethaliter, et peccatum peccato addunt, fere solet inimicus noster illecebras carnis et sensuum delectationes (3) objicere, ut eos teneat peccatis plenos, ac semper cumulum adaugeat. Spiritus vero bonus, e contrario, conscientiam illorum pungit assidue, et per synderesis, rationisque officium a peccando deterret.

(3) ☞ Nota; ubi S. P. N. dicit, *Quod illis, qui facile peccant lethaliter . . . . solet inimicus noster illecebras carnis et sensuum delectationes objicere*, hæc non esse synonyma, nec per *sensuum delectationes* necessario intelligi illecebras carnis. Per *sensuum* enim *delectationes* potius intelligenda est cupiditas divitiarum et honoris. Sic *concupiscentia oculorum et superbia vitæ*, aliud sunt quam *concupiscentia carnis*. 1. Joan. 2. et hic S. P. nostri sensus confirmatur ex annot. 9. inter 20. ubi pudorem et timorem ortum ex *mundani honoris* æstimatione recenset inter crassas apertasque tentationes, ad quas corrigendas *supersedendum est usu regularum, quæ ad secundam hebdomadam pertinent . . . . et iis utendum solis, quæ in prima dantur*. Tunc nimirum est utendum regulis, quæ ad secundam spectant septimanam, quando appetitus ille opum et honoris tegitur falsa quadam specie boni).

Secunda, quod aliis hominibus, qui se a vitiis et peccatis purgandos curant sollicite et in obsequii divini studio, magis ac magis in dies promo-

vent; immittit spiritus malignus molestias, scrupulos, tristitias, rationes falsas, et alias id genus perturbationes, quibus profectum illum impediat. Spiritui autem bono, ex opposito, proprium consuetumque est recte agentibus, animum ac vires addere (4), consolari, devotionis lacrymas ciere, illustrare mentem, et tranquillitatem dare, sublatis obstaculis omnibus, ut expeditius alacriusque per opera bona semper ultra tendant.

(4) ☞ Hunc spiritum bonum quodammodo imitari debet is, qui alterum exercendum curat, quando videt illum desolatione affici, seu tentatione, sicut traditur annot. 7. inter 20.).

Tertia, quod spiritualis proprie consolatio (5), tunc esse noscitur, quando per internam quamdam motionem exardescit anima in amorem Creatoris sui, nec jam creaturam ullam, nisi propter ipsum potest diligere. Quando etiam lacrimæ funduntur, amorem illum provocantes, sive ex dolore de peccatis profluant, sive ex meditatione passionis Christi, sive alia ex causa qualibet, in Dei cultum et honorem recte ordinata. Postremo, consolatio quoque dici potest, fidei, spei, et charitatis quodlibet augmentum. Item lætitia omnis, quæ animam ad cælestium rerum meditationem, ad studium salutis, ad qúietem et pacem cum Domino habendam, solet incitare.

(5) ☞ Observat directorium cap. 27. §. 3. quod hæc

consolatio non sit habitus, sed veluti spiritualis passio, data supernaturaliter, cujus naturam, partes, et modos, breviter directorium ibidem exponit).

Quarta, quod spiritualis e contra desolatio (6) vocari debet, quævis animæ obtenebratio, conturbatio, instigatio ad res infimas, seu terrenas: omnis denique inquietudo et agitatio, sive tentatio trahens in diffidentiam de salute; et spem, charitatemque expellens. Unde se anima tristari, tepescere, ac torpere sentit, et de ipsius Dei Creatoris sui clementia prope desperare. Sicut enim consolationi opponitur desolatio, ita etiam quæ ab utraque oriuntur cogitationes, sunt inter se prorsus oppositæ.

(6) Attente legenda sunt, quæcumque S. P. N. tradit in utriusque regulis de consolationibus et desolationibus, nec usu segniori exercenda. Nam solidæ virtutes, ad quas consequendas juxta reg. summ. 22. insistere debemus, hoc differunt a non solidis; quod virtutes, si solidæ sint, in desolatione æque atque in consolatione sibi constabunt et firmæ permanebunt. At si solidæ non sint, facile cedent desolationi et ad nihilum recident.

Quinta, quod tempore desolationis nihil deliberandum (7), aut innovandum est circa propositum animi, aut vitæ statum, sed in eis perseverandum quæ fuerant prius constituta, puta, præcedente die, vel hora consolationis *(26). Quemadmodum enim, dum fruitur quis consolatione illa, quam diximus, non proprio suo, sed boni

spiritus instinctu regitur: ita, obversante sibi desolatione, agitur a malo spiritu, cujus instigatione nihil unquam recte conficitur.

(7) Quia deest tranquillitas animi, quam requirit S. P. noster, in tertio tempore ad electionem faciendam opportuno: de quo vide director. cap. 28. §. 2., ubi in hanc rem affertur illud Eccli. 2.: *Ne festines in tempore obductionis*. Suadeturque, ut progrediamur in meditationibus, donec tempestas deferveat.

Sexta, quod tametsi desolatione affectus homo, priora sua consilia minime debet immutare; expediet tamen provideri, et augeri ea, quæ contra desolationis impulsum tendunt: qualia sunt, insistere orationi, cum discussione sui, ac pœnitentiæ aliquid assumere (8).

(8) Quomodo absente consolatione, sint pœnitentiæ assumendæ, quomodo mutandæ per intervalla, et interdum plus aut minus adhibendum, explicat S. P. N. in hebd. 1. addit. 10. notabili 3.

Septima, quod quamdiu premimur desolatione, cogitandum est, nos interim relinqui a Domino nobis ipsis, probationis causa, ut per naturales quoque vires (9) insultibus inimici nostri obsistamus. Id quod possumus haud dubie *(27), assistente nobis jugiter præsidio divino, licet tunc nequaquam sentiatur, eo quod fervorem pristinum charitatis Dominus subtraxerit, relicta ni-

hilominus gratia, quæ ad bene operandum, et ad consequendam salutem satis esse queat.

(9) ☞ Quomodo gratia hic non *excludatur simpliciter*, *sed solum quoad majorem quamdam abundantiam*, *et consolationem*, ostendit ex verbis S. P. nostri, Suarez to. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 42. et 44.).

Octava, quod hominem tentatione pulsatum, mire juvat patientiæ servandæ studium, ut quæ vexationibus hujusmodi proprie opponitur, et e diametro resistit. Accersenda etiam spes est, et cogitatio adfuturæ brevi consolationis: si præsertim per Sanctos conatus in sexta regula signatos, desolationis impetus frangatur.

Nona, quod causæ desolationis tres sunt præcipuæ (10). Prima, quia propter nostram in spiritualibus studiis seu exercitiis tepiditatem atque acediam, consolatione divina merito privamur. Secunda, ut probemur quinam sumus, et quomodo in Dei servitium et honorem, absque præsente quodam consolationum, donorumque spiritualium stipendio nosmet impendimus. Tertia, ut certi plane simus nostrarum virium non esse, vel acquirere, vel retinere fervorem devotionis, vehementiam amoris, abundantiam lacrymarum, aut aliam quamlibet internam consolationem: sed omnia hæc gratuita esse Dei dona, quæ si vendicemus nobis ut propria, superbiæ et vanæ gloriæ

crimen, non sine salutis gravi periculo, incursuri sumus.

(10) Examinandæ sunt hæ præcipuæ, aliæque causæ, quænam scilicet ex iis in nobis locum habeant, ut propria iis remedia adhibeamus; et hoc est quod supra dictum est reg. 6., quod insistendum sit orationi, *cum discussione sui.*

Decima, quod fruenti homini consolatione, prospiciendum est, quo se pacto gerere poterit, desolatione deinceps occurrente: ut jam inde acrimoniam et robur animi mature comparet, ad impetum ejus reprimendum.

Undecima, ut ille idem, affluente consolatione, seipsum deprimat ac vilifaciat quantum potest, reputando secum, quam imbellis, quamque ignavus esse apparebit, desolatione impugnante, nisi per gratiæ et consolationis divinæ opem cito sublevetur. Contra vero ille, quem desolatio molestat, æstimare debet cum Dei gratia, se posse plurimum, facileque adversarios suos omnes devicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam, et animum suum corroboret.

Duodecima, quod hostis noster naturam et morem muliebrem refert (11), quoad imbecillitatem virium, et animi pervicaciam. Nam sicut femina cum viro rixans, si hunc conspexerit, erecto et constanti vultu sibi obsistere, abjicit illico animum, ac terga vertit: sin vero timidum fugacemque esse animadverterit, in extremam surgit au-

daciam, et in illum ferociter invadit. Itidem consuevit dæmon animo et robore plane destitui, quoties spiritualem athletam, corde imperterrito, ac fronte ardua tentationibus videt reluctari. Sin autem trepidet, ad primos impetus sustinendos, et quasi animum despondeat, nulla est bestia super terram inimico illo tunc efferacior, acrior et pertinacior in hominem, ut cum pernicie nostra, malignæ obstinatæque mentis suæ desiderium adimpleat.

(11) Similitudines his ultimis tribus regulis propositæ, satis planæ sunt, ut intelligantur; et juvat illas nobis quodammodo familiares reddere, adhibendo illas identidem, tum ad nostrum, tum ad aliorum usum.

Decima tertia, quod idem inimicus noster morem insequitur nequissimi cujuspiam amatoris, qui puellam honestorum parentum filiam, vel uxorem viri alicujus probi volens seducere, summopere procurat, ut verba et consilia sua occulta sint, nilque reformidat magis ac ægre fert, quam si puella patri suo, vel uxor marito, illa patefaciat, cum sciat hoc pacto de votis et conatibus suis actum esse. Ad eumdem modum obnixe satagit diabolus, ut anima, quam circumvenire cupit ac perdere, fraudulentas suas suggestiones teneat secretas. Indignatur vero maxime et gravissime cruciatur, si cui vel confessionem audienti, vel spirituali homini molimina sua detegantur, a quibus ita excidere se funditus intelligit.

Decima quarta, quod solet etiam adversarius imitari aliquem belli ducem, qui obsessam arcem expugnare atque deprædari cupiens, explorata prius natura et munitione loci, debiliorem partem aggreditur. Sic nimirum et ille circuit animam, et callide inquirit, quarumnam virtutum præsidiis, moralium scilicet, aut theologicarum, ipsa vel munita vel destituta sit: eaque potissimum parte machinis omnibus admotis irruit, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minus ceteris firmatam custoditamque esse præviderit.

Regulæ aliæ utiles ad pleniorem spirituum discretionem, et secundæ hebdomadæ potissimum convenientes (12).

(12) Hæ regulæ ob subtilitatem et sublimitatem suam, rerum spiritualium inexpertis interdum nocerent, et magis conveniunt iis, qui tentantur sub specie boni, quod iis solet contingere, qui in via illuminativa potius versati sunt, sicut traditur annot. 9. et 10. inter 20.).

Prima est, quod proprium est Dei, et Angeli cujusque boni (13), veram infundere spiritualem lætitiam animæ, quam movent, sublata tristitia et perturbatione omni, quam ingessit dæmon; cum hic e contrario, sophisticis argumentis quibusdam, veri speciem præ se ferentibus, lætitiam illam in anima repertam oppugnare soleat.

(13) Vide direct. cap. 27. §. 5. ubi proprietates utriusque spiritus etiam breviter annotantur. Et Suarez supra

n. 31., dicit id unum esse ex præcipuis functionibus Angelorum bonorum, dare bonas inspirationes suis clientibus.

Secunda, solius est Dei, consolari animam, nulla præcedente consolationis causa, cum sit hoc proprium Creatoris, suam ingredi creaturam, et illam in amorem sui totam convertere, trahere, et mutare. Causam vero præcedere nullam tunc dicimus, quando nec sensibus, nec intellectui, neque voluntati nostræ quidquam objectum est (14), quod ejusmodi consolationem causare ex se possit.

(14) Suarez supra n. 38. sic loquitur: *Motio immediate in superiorem partem animæ, divinæ virtutis est propria; igitur ex illa tamquam ex proprio effectu, cognoscetur motor divinus*, quod ibi probat.

Et n. 39. *Ad hoc dignoscendum, octavam* (forte vult dicere secundam) *regulam posuit B. Ignatius his verbis: solius Dei est, etc. quorum verborum intelligentiam facilem esse non existimo. Nam . . . similis consolatio non potest fieri in nobis sine causa, saltem intellectu apprehensa . . . si enim nihil objectum est, quid amabit, aut de quo lætabitur? quomodo ergo poterit consolari? et augetur difficultas, quia in hac vita non potest esse talis consolatio, adeo intellectualis, quin aliquo modo participetur a sensu.*

Et n. 40. *Hic discursus ostendit, difficile esse hanc motionem percipere; non est tamen dubium, quin possibilis sit, et quod aliquando detur, quamvis fortasse raro, et nonnisi viris valde perfectis, et specialiter a Deo dilectis. Et quando talis motio revera datur ab Spiritu Sancto, ipsa se aliquo modo prodit, et ostendit suam originem esse a Deo. Hoc autem non est, quia vel mo-*

veatur anima per affectum sine aliquo objecto cognito, nec quia intellectus humanas operetur sine cooperatione phantasiæ: primum enim fortasse omnino repugnat: secundum autem licet possit a Deo fieri, et interdum factum sit, tamen est valde extraordinarium, et miraculosum, de quo genere elevationis nunc non agimus. Indicium ergo hujus motionis est, ex parte quidem intellectus, quia in eo fit aliqua apprehensio, vel cognitio, quæ prout hic et nunc in tali homine fit, non potuit per imaginationem excitari; vel est de objecto nobiliori, quam in sensum umquam aliquando ceciderit; vel quia fit tam subito, vel cum tanta intelligentia veritatis, ut ex vi phantasmatum comparari non potuerit: ut v. g. si gentili, qui numquam de Creatore cogitavit, subito, et sine discursu sese offerat, verum, et credendum esse aliquem supremum auctorem, et sentiat hanc cogitationem esse ita infixam menti, ut non possit illam removere, et cum illi statim sese offerant multa, quæ veritatem illam credibilem faciant, quæ nunquam antea homo cogitavit, nec per se erat sufficiens ad invenienda illa: tunc signum fere evidens est, Deum esse qui in intellectu immediate operatur. Simile, cum proportione est de fideli simplici, cui subito offertur cognitio, de Deo Trino et uno, vel de alio mysterio fidei, cum tali modo, et tam distincta repræsentatione veritatis, ut plane superet capacitatem, vel discursum ejus. Hoc etiam maxime contingere potest in judiciis practicis de diligendo Deo, aut pœnitentia agenda, perfectione sectanda, aut similibus. Nam aliquando tam subito et tam vehementer proponuntur menti, ut fere aperte constet, non habere originem ab objectis sensibilibus, et phantasmatibus, sed potius, si aliqua phantasiæ apprehensio tunc comitatur, a mentis cogitatione excitatam esse. Ex parte autem affectus indicium potissimum sumendum est ex modo, quia nimirum licet operetur circa objectum cognitum, tamen vehementius movetur, quam objectum ipsum per se posset, aut soleat movere;

ut v. g. si objectum ut prosequendum proponatur, voluntas sentiat impetu, ac veluti necessitate quadam ad illud affici, saltem per simplicem affectum; vel majori voluptate, et suavitate de illo cogitare, et ad illud inclinari, quam soleat, vel quam possit sua industria quærere, vel comparare. Si autem objectum proponatur ut fugiendum, vehementius terreat: et sic. de aliis affectibus: quando enim hi affectus immediate versantur circa superiora, et spiritualia bona, et per se honesta, et prædicto modo fiunt, signum est ab ipso Spiritu Sancto movente voluntatem immediate fieri: quia nulla creatura habet tantam efficacitatem in humanam voluntatem. Et hæc omnia significavit P. Ignatius in illis ultimis verbis, quibus explicat nullam causam præcedere, quando nihil objectum est, quod hujusmodi consolationem causare ex se possit).

Tertia, quoties præcessit consolationis causa, auctor ejus potest existere tam malus Angelus, quam bonus, sed ad fines tendunt contrarios; bonus quidem, ut anima in boni cognitione et operatione magis proficiat; malus autem, ut male agat illa et pereat.

Quarta, id moris est spiritui maligno, ut in lucis Angelum transfigurans sese, cognitis piis animæ votis, primum obsecundet, mox inde ad perversa sua desideria illam alliciat. Simulat etenim ab initio bonas sanctasque hominis cogitationes sequi et fovere; at deinde in occultas fallaciarum suarum pedicas paulatim tractum illaqueat.

Quinta, sedulo et accurate excutiendæ sunt cogitationes nostræ, circa principium, medium et finem suum (15), quæ tria si recte se habeant, Angeli boni argumentum est, cogitationes illas

suggerentis: sin autem per discursum mentis aliquid offertur, vel sequitur, quod ex se malum sit, vel avocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quam anima prius quærendo sequi decrevisset, vel animam ipsam defatiget, angat, ac perturbet, sublata quæ prius aderat, quiete, pace, et tranquillitate; evidens tunc erit indicium, auctorem esse cognitionis ejusmodi, spiritum malignum, utpote utilitati nostræ semper adversantem.

(15) ☞ Suarez illustrat hunc locum supra n. 35. hoc modo: tria capita insinuantur *ad discernendos hos motus. Unum ex parte objecti, seu materiæ . . . Nam si sit peccatum aliquod, manifestum est, impulsum esse a dæmone . . . si autem materia honesta sit, non statim constat motionem esse a bono spiritu . . . quia . . . bonum potest male fieri, et ideo bonum aliquando suggeri a dæmone, quamvis non bene.*

Et n. 36. *Ideo necessarium est secundum caput, quod est consideratio finis, ad quem tendit impulsus, seu motio . . . Si autem finis sit honestus, magnum indicium est boni spiritus moventis, non tamen est sufficiens; tum quia, ut actio sit bona, non satis est finis bonus, nisi etiam materia, seu objectum, aut medium, ut propositum cum talibus circumstantiis, nec per se malum, nec prohibitum sit: tum etiam quia sub illa specie boni potest non intendi bonum, sed impediri potius major bonitas, seu perfectio. Ad hoc item caput reducuntur effectus talis cogitationis vel motionis. Nam finis, qui est primus in intentione, est effectus motionum, quæ ad illum ordinantur: et quamvis interdum tales effectus ab ipso homine non intendantur, quia vel non præcognoscuntur, vel non quæruntur, saltem pro tali tempore: nihilominus a bono, vel malo spiritu interius præmovente, sine dubio inten-*

duntur, vel saltem prævidentur, ac præmittuntur: et ideo ex illis tamquam ex fructibus cognosci potest, qualis sit, qui moveat.

Et n. 37. *Tertium caput est, modus motionis.* De hoc tertio capite dabuntur verba Suarez infra ad reg. 7. n. 18.).

Sexta, quoties contingit in aliqua suggestione deprehendi hostem ex cauda sua serpentina, id est, fine malo, quem semper nobis insinuare studet; tunc plurimum juvat, revolvere discursum totum, et notare (16), quid ab initio prætexuerit bonæ cogitationis, et quomodo præcedentem spiritualis gustus suavitatem, animi serenitatem, sensim amovere, ac venenum suum infundere tentarit, ut per hujusmodi experimentum cognitæ illius fraudes, facilius deinceps caveantur.

(16) Quamvis annot. 9. inter 20. dicatur subtilitas et sublimitas quædam inesse in hisce posterioribus regulis, id tamen pro rudibus tantum et rerum spiritualium inexpertis, ut ibi dicitur, intelligendum est. Nam illis, qui in via illuminativa operam aliquam posuerunt, ac scilicet in contemplatione de duobus vexillis exercitati sunt, nequaquam regulæ hæ difficiles captu sunt. Imo qui juxta hanc regulam 6. animum sæpius reflectit et advertit ad technas et fraudes mali spiritus, facilem harum regularum, et claram cognitionem acquiret.

Septima, eorum, qui promovent in bono salutis, animis se insinuat uterque spiritus diverso modo: bonus quidem leniter, placide, ac suaviter, sicut aquæ stilla in spongiam illabens; malus

vero duriter, implacide, et violenter, cum strepitu quodam, sicut imber decidens in petram; illis autem, qui in dies tendunt in deterius, oppositum prorsus usuvenit (17). Cujus sane diversitatis ratio est, quatenus Angelo utrilibet similis est vel dissimilis (18) animæ ipsius dispositio. Si enim contrariam sibi eam alteruter spiritus invenerit, cum strepitu et pulsu, qui facile adverti queat, ei se conjungit. Si conformem vero, tamquam in propriam et apertam domum subit cum quiete.

(17) Ut hæc, et reliqua, quæ in hisce regulis, imo et in prioribus traduntur, clarius perspiciamus, juverit animum advertere ad meditationem de duobus vexillis, et sequentia breviter notare.

1. Malus dæmon, dux impiorum, si ipsum contemplcris horribilem figura, vultuque terribilem; ignea et fumosa cathedra elatum, in campo confusionis; facile judicabis, quod nil ab illo possit proficisci, quod non sit truculentum, perniciosum, et exitiale.

2. Hunc crudelem spiritum plene excrit in illos, qui jam sunt damnati.

3. Apud illos autem qui etiamnum in hac vita sub ejus vexillo militant, ne forte deserant sua castra, conatur tegere, quantum potest, insitam sibi ferociam, eosque studet conservare et lactare quibusdam quasi deliciis, quibus capti, periculum et perniciem suam non videant, aut minus considerent.

4. Quia vero infelicissimus ille spiritus nullas veras delicias habet; objicit illis vanas, fallaces, breves, et fucatas, *carnis* scilicet, *sensuum*, *divitiarum*, *honorum etc.*

5. Has ipsas falsas delicias solet interdum proponere

etiam iis, qui non sunt sub ejus vexillo, conaturque illos sic ad castra sua allicere.

6. Eos vero qui respuunt ejusmodi vanitates, militantes sub vexillo Christi, aggreditur nonnumquam transfigurans se in Angelum lucis, et sub specie boni: sicut is, qui rebellis fit suo regi, solet subditos regi fideles ad sua castra allicere sub specie obsequii ipsius regis.

7. Si neque sic possit illos a vexillo Christi abstrahere, tunc terrores, minas, scrupulos, et quidquid potest molestiarum illis immittit: idque duplicem ob causam. Prima est, quia credit, sibi post mortem in illos nullam fore potestatem. Altera est, quia sic saltem impedit majora obsequia, quæ ab illis sub vexillo Christi possent præstari, si variis ejusmodi terriculamentis non implicarentur.

Ex adverso optimus noster Imperator.

1. Totus est mitis, amabilis, et speciosus.

2. Hanc benignitatem plene exerit in beatos.

3. Quia vult, ut in hac vita mereamur illam beatitudinem, ideo permittit nobis arbitrii nostri libertatem.

4. Eis, qui sese vexillo illius addixerunt, solet dare stipendia verarum consolationum, postquam abstracti sunt a falsis mali ducis deliciis.

5. Hæ consolationes tamen non sunt perpetuæ. Sed ob culpam nostram, vel ad probationem, aliasve ob causas, permittit nos affligi desolationibus, et tentari a maligno hoste. Non permittit tamen nos tentari supra id, quod possumus, sed per gratiam suam animos ac vires addit.

6. Eos, qui sunt sub vexillo diaboli, solet veris terroribus movere, eorumque conscientiam pungere, ut resipiscant. Qui stimuli graves illis accidunt, quamdiu sanis monitis resistunt.

7. Iis qui sub vexillo Christi sunt, solet suavis accidere vox omnis et inspiratio optimi imperatoris.

Ex his colligere licet duo signa apta ad discernendos spiritus.

Primum est materia ipsa ad quam movent. Nam uterque spiritus movet et ducit ad contraria.

Alterum est modus, et quasi vox ac lingua, qua utuntur, sive illabuntur in animum, quæ ex illorum tam dissimili habitu, vultu et aspectu haud difficulter dignoscitur. Considerandum tamen semper quod aliter alloquantur et tractent suos commilitones; aliter vero eos, qui hostes sunt et sub alterius vexillo.

Neque hic discrepamus a Suarez, qui, ut supra vidimus, tria capita dignoscendi spiritus ponit: nam duo prima capita ab ipso posita reduci possunt ad materiam, sicut consideranti patebit.

Duo tamen capita vel signa, prout nos illa posuimus, satis clare videntur tradi in regula 5. inter posteriores, ubi dicitur: *Sin autem per discursum mentis, aliquid offertur, vel sequitur, quod ex se malum sit: vel avocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quam anima prius quærendo sequi decrevisset.* En primum signum dignoscendi spiritus ex MATERIA. *Vel animam ipsam defatiget, angat ac perturbet, sublata, quæ prius aderat, quiete, pace et tranquillitate.* En secundum signum, ex MODO inspirationis, sive motionis; quod secundum signum plenius in hac regula 7. explicatur.

(18) ☞ Dissimilitudo morum, conditionis, status etc. solet ad primum præsertim congressum, aliquid timoris, anxiæ curæ, et perturbationis afferre. Atque hinc etiam peti potest ratio, cur apparitiones beatorum spirituum, atque adeo ipsius Christi post resurrectionem ad primum aspectum terrerent eos, qui ante resurrectionem ejus consuetudine suavissime utebantur. Dissimilitudo videlicet est magna inter eos, qui sunt in patria cælesti, et eos qui sunt in hac mortali vita. Contra vero simile non agit in aliud simile; sed hoc, quasi sibi amicum, relinquit in pace et quiete.

De hac regula, quæ juxta nos complectitur secundum signum discernendi spiritus, vel juxta Suarez tertium caput, sic loquitur Suarez supra n. 37.

Tertium caput est modus motionis. Nam . . . . potest

esse duplex, *scilicet sensibilis*, *sive mediis sensibus externis*, *sive per internam motionem phantasmatis*: *vel omnino internus et spiritualis. Prior facile cognosci potest, de quo consulendus Athanas in vita s. Antonii*, *circa medium*, *apud Surium* 17. *Jan.; tamen ex illo præcise non potest discerni*, *an sit a bono vel malo spiritu. Quamvis autem hoc verum sit de judicio certo et infallibili*, *tamen ex alio movendi modo*, *supponit optimam conjecturam b. Ignatius in posterioribus regulis de hac re*, *reg.* 7.... *ergo ait considerandam esse conditionem personæ*, *quæ movetur*, ... *quia dum homo resistit bono spiritui* .... *indiget reprehensione*, *et aspera motione*: *tamen si ei obediat*, *meretur consolationem*, *et suavem promotionem*: *et e contrario dæmon in eum qui crescit in bono*, *tamquam in hostem insurgit*, *et in contrarium duriter impellit; in eo vero*, *qui negligens est*, *quiescit* .... *quæ est optima conjectura*, *licet non infallibilis* .... *attamen non potest ab homine cognosci*, an motio *illa sit immediate a Deo*, *an mediante angelo* .... *veruntamen si aliunde constet motionem esse a bono spiritu*, *ad morales actiones parum refert* hoc cognoscere.

Notandum quod Suarez hic attingat duas divisiones motionis; prima est in sensibilem, et in omnino spiritualem: altera est in placidam, et in asperam. Prima divisio, quam aliis verbis exprimit, dum dividit in illam, quæ fit *immediate a Deo*, et in illam quæ fit *mediante angelo*, spectat magis ad regulam secundam, ubi n. 14. dedimus de illa doctrinam ipsius Suarez. Secunda divisio spectat proprie ad hanc 7. regulam. In regula tamen quarta posset fortasse aliquis existimare, inveniri modum qui hactenus explicatus non est: illum scilicet, quo malus spiritus nos infestat sub specie boni. Tunc enim et materia et modus movendi videtur esse bonus. Verum potest uterque spiritus per plures vias nos movere, sic tamen ut omnes illæ motiones discerni possint per duo signa, quæ tradidimus; vel per tria capita, prout tra-

duntur a Suarez. Id quod satis patet ex reg. 5. sequente in qua docemur, quod quando sub specie boni nos infestat malus spiritus, debeamus considerare principium, medium, et finem istius motionis; quæ tria examinanda sunt ad duo illa signa, quæ tradidimus ad discernendos spiritus, ut ibi pluribus explicatur, et nos supra ostendimus n. 17.).

Octava, quoties sine prævia ulla causa consolatio nobis adest, quamvis ei, tamquam divinitus immissæ, ut supra dictum est, nihil fallaciæ subesse possit; debemus tamen attente ac sollicite distinguere præsens consolationis tempus a proximo sequente, in quo anima fervet adhuc, et favoris divini nuper accepti sentit reliquias. Nam posteriore hoc tempore, frequenter accidit, ut vel ex habitu, discursu, et judicio proprio, vel ex boni aut mali spiritus (19) instinctu, aliqua sentiamus, vel deliberemus, quæ cum ab ipso Deo, citra medium non emanent, solerti indigent discussione, priusquam recipiant assensum, vel in opus veniant.

(19) ☞ Concludam has regulas verbis Suarez supra n. 41. ubi sic ait: *Spiritus .... vocari possunt vel spirituales motiones, quæ in anima hominis fiunt, vel spirituales substantiæ a quibus illæ motiones fiunt .... Etiam constat merito tradi nobis rationem aliquam, et viam discernendi hos spiritus. Nam licet evidenter, aut cum certitudine fidei dijudicari non possint sine Dei revelatione; nihilominus valde probabili conjectura et interdum moraliter certa potest de illis judicium ferri .... Ad illud maxime deservire possunt regulæ .... illæ, quæ tra-*

duntur ab Ignatio. Nam si quis eas recte consideret, inveniret omnes revocari ad illa tria capita, quæ in n. 35. *proposuimus . . . . quamvis autem generales regulæ, et indicia designentur, non tamen omnibus concessum est eis uti, aut per illas judicare: sed requirit aut speciale Dei donum, aut sapientem, et in rebus spiritualibus valde exercitatum virum, ut recte dixit Gerson tract. de probatione spirituum alphab.* 17. *lit. R., qui etiam videri potest in tractatu de distinctione verarum visionum a falsis alphab.* 17. *in fine: ubi quinque signa adducit, quæ in his quæ diximus et in documentis b. Ignatii continentur. Recte etiam de hac materia loquitur in centilogio de impulsibus decade* 3. *et sequentibus alphab.* 63. *lit. I. et in to.* 4. *habet tractatum de signis bonis et malis alphab.* 17. *lit. B. . . . . optime etiam Bonaventura de processu relig. c.* 18.).

Regulæ nonnullæ in distribuendis eleemosynis servandæ (1).

(1) Hæ regulæ non erunt observatu difficiles illi, qui assecutus est tertium gradum humilitatis. Sed de his vide direct cap. 38. §. 1. et 2.

Valde utiles sunt hæ regulæ iis, qui sese abdicare volunt suis fortunis, ut evangelica consilia sequantur.

Prima, si quid erogare libeat in homines genere vel amicitia conjunctos, erga quos sentitur proclivior affectus; attendendæ erunt regulæ quatuor (2), quas ex parte, circa electiones commemoravimus. Earum itaque prima hæc est, ut affectus erga tales meus, recta proveniat ex amore Dei, quem certe amorem debeo sentire in me, ut radicem esse et causam cujuscumque meæ af-

fectionis erga cognatos et amicos omnes, ac operam dare, ut in hoc præsenti negotio præcipua ea ratio elucescat.

(2) Hæ quatuor primæ regulæ prorsus eædem sunt et similes quatuor regulis traditis in posteriore modo bene eligendi.

Secunda, ut *(28) considerem, si quis alter (3), cui parem mecum statum, seu perfectionis gradum optem, me consulat super negotio istiusmodi, quam ego illi erogationis faciendæ dictaturus sim rationem. Hac igitur et me uti par est.

(3) Ex authographo sic legitur: *Ut considerem, si quis alter esset mihi plane ignotus, cui tamen pro hoc ministerio, et ipsius statu omnem perfectionis gradum exoptem, quam ego illum in hac distributione rationem sequi vellem ad majorem Dei gloriam, et animæ suæ perfectionem; hac ipsa eadem mihi utendum esse.*

Annotavimus ad regulas posterioris modi eligendi ideo fortassis poni hominem ignotum, ne erga ipsum immisceatur aliquis affectus, qui non proficiscatur ex solius Dei amore, sicut ibi pluribus explicuimus.

De his regulis Suarez to. 4. de relig. tr. 10. lib. 9. cap. 7. n. 6. pronuntiat *documenta quæ in eis traduntur generalia videri, ad quodcumque opus recte faciendum .... duo autem principia sunt*, inquit, *quibus potissimum utitur b. Ignatius in hoc opere .... Unum est, ut intentio operantis sit pura et perfecta .... Alterum principium*, ut dicit n. 7. *est, supposita prædicta intentione, habere animum indifferentem ad media .... quæ doctrina si ad alias materias cum proportione accommodetur, utilissima erit, ad eas non solum honeste, sed etiam perfecte exercendas.*

Tertia, ut cogitem, si mihi vitæ nunc exitus instaret, quid in hac re egisse vellem potissimum. Ita ergo agendum in præsentia decernam.

Quarta, ut prospiciam similiter, quid mallem in die judicii a me fuisse super his transactum. Id quod et nunc citra dubium præeligam.

Quinta, ut quoties ad personas, mihi humano aliquo vinculo conjunctas, affectum meum sentio magis inclinare, regulas quatuor prædictas sedulo expendam, et juxta eas examinem affectum; nihil de eleemosyna, seu distributione facienda cogitans, donec ab animo (4), si quid non rectum inest, removero.

(4) Ex hac regula discimus 1. Non esse progrediendum ad electionem, quamdiu animus non est indifferens, nec bene præparatus aut dispositus, vel quamdiu manet aliquo affectu non satis ordinato occupatus. Hoc ipsum S. P. N. annot. 16. inter 20. et in præludio ad electionem, et alibi satis indicat. Et directorium cap. 23. §. 3. notat, quod ex illo inordinato affectu *facile fieret*, *ut existimaret illam esse Dei voluntatem*, *quæ est ipsius voluntas*. Quapropter monet tractationem de electione tunc relinquendam, et procedendum potius ad alia Exercitia.

Discimus 2. modum, quo possimus affectum illum purgare et ad Deum ordinare, explorando ad regulas quatuor prædictas illum ipsum affectum; nihil interim cogitando vel statuendo circa rem de qua fieri debet deliberatio; sed deliberationem differendo in tempus, quo animus recte erit ordinatus. Explicat hoc pluribus S. P. N. annot. 16. inter 20. ubi dicit quod *tunc affectus ad oppositum impelli debet per assiduas orationes et alia exercitia pia, in quibus a clementia Dei oppositum petatur: videlicet hunc ut ille animum offerat ipsi Deo, se tale of-*

ficium vel beneficium aut aliud quidvis (quale est donatio consanguineis) *jam non appetere*, *nisi priorem affectum adeo mutaverit*, *ut nihil jam omnino desideret*, *vel possideat*, aut facere velit *alia ex causa*, *quam divini cultus et honoris*. Huic annotationi plane consonat NOTANDUM, quod ponitur post meditationem de tribus hominum classibus, cujus explanationem vide ibi supra.

Huc etiam spectant verba illa, in introductione ad eligendarum rerum notitiam puncto 3., ubi dicitur, quod vocatio Dei *semper pura et clara sit*, *non carnali ullo affectu*, *vel studio perverso mixta.*

Non solum affectus ad consanguineos, sed affectus quoque ad alios homines, ad locum item et habitationem; ad officium et occupationem; ad rem denique quamlibet potest per regulas illas quatuor purgari a vitiis, ob quæ impeditur obsequium Dei.

1. Videlicet scrutanda est radix, et causa affectionis ejusmodi; *an recta proveniat ex amore Dei.*

2. Considerandum, an in altero, cui perfectionem omnem opto, affectum talem corrigendum non censerem.

3. Cogitandum, quando mors imminebit, an non aliam in hoc affectu regulam vellem me fuisse secutum.

4. Prospiciam an hic effectus tam purus sit, ut in die judicii nihil vanitatis in eo reperiendum sit.

Hisce regulis subnectam orationes juxta annot. 16. inter 3o., et offeram Deo affectum, quam potero, purissimum, juxta id quod annotatur in posteriore modo eligendi.

Atque ita absque ulteriore deliberatione purgare possumus affectus nostros, nosque idoneos reddere ad electiones deinceps recte concludendas, quæ non raro præ pravo affectu fiunt perversæ.

Sexta, quamvis facultates divino cultui, et usui ecclesiastico dicatæ, citra culpam assumi possint distribuendæ ab eo, qui ad hoc ministerium sit

vocatus ; cum tamen plurimis, in determinanda propriis suis sumptibus justa portione, sôleat de excessu scrupulus incidere, operæ pretium est juxta regulas superiores, vitæ suæ statum recte disponere.

Septima, propter rationes dictas, et alias plerasque in administrandis iis, quæ ad propriam personam, conditionem, domum, aut familiam (5) pertinent; optimum ac securissimum est unicuique, distributionis curam subeunti, ut suæ subtrahat commoditati quantum potest (6), ac se ipsum proxime conformet, ad exemplar Domini nostri Jesu Christi summi Pontificis: quandoquidem in tertio etiam Carthaginensi Concilio, in quo interfuit S. Augustinus, decretum fuit, supellectilem Episcopi, vilem ac pauperem debere esse. Hoc idem in quolibet statu seu vitæ genere provideri convenit, habita interim ratione personarum, et statuum ipsorum: sicut in matrimonio exemplum præbent S. Joachimus et S. Anna, qui divisis per annos singulos facultatibus suis in tres partes, pauperibus unam erogabant, alteram dicabant in templi et divini cultus ministerium, et tertiam postremo necessitati suæ reservabant.

(5) Ex hac et præcedenti regula iterum patet materiam electionum non tantum tradi debere iis, qui statum non habent; sed etiam aliis qui statum habent; quando scilicet satis capaces sunt. Nam circa *propriam personam*, *conditionem*, *domum et familiam*, sicut de eleemosynis, sic de multis aliis rebus deliberari potest; et in his regulis est species quædam electionis, sicut quatuor primæ

indicant: neque est cur prior eligendi modus, qui ponitur pro tertio electionis tempore, aliaque tempora et cætera quæ ad electionem spectant, etiam in similibus particularibus deliberationibus non adhibeantur.

(6) Non abs re erit legere regulam 4. de victu temperando, supra in fine hebdom. 3. ubi dicitur, quod per similem subtractionem facilius inveniatur voluntas Dei.

Quædam notatu digna de scrupulis (1), *quos animæ dæmon injicit, dignoscendis.*

(1) De his etiam vide directorium cap. 38. §. 1. et 2.

Primum, vulgo scrupulum appellant, quando ex proprio liberi arbitrii motu et judicio, aliquid concludimus peccatum esse, cum peccatum non sit, veluti si quis animadvertens se crucem, ex paleis humi figuratam, in transitu calcasse, crimini sibi vertat. Hoc autem non scrupulus proprie, sed judicium potius erroneum vocari debet.

Secundum, scrupulus proprie dicendus est, quoties post calcatam crucem ejusmodi, vel post cogitationem, loquelam, aut operationem aliquam, oboritur nobis extrinsecus, peccati admissi suspicio. Et quamvis altera ex parte veniat in mentem, nos minime peccasse; ambiguitatem tamen quamdam, atque animi perturbationem sentimus, a dæmone videlicet obtrusam.

Tertium, prior scrupuli species, improprie sic dicti, prorsus abhorrenda est ut erroris plena. Posterior vero, per tempus aliquod (2) (dum præ-

sertim recens est vitæ melioris institutio) animam rebus spiritualibus vacantem, non parum juvat, cum eam mirum in modum purget, atque ab omni peccati specimine abducat, juxta illud Divi Gregorii: *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est.*

(2) Sicut legitur in vita S. P. nostri, quod ad tempus aliquod, dum recens erat vitæ melioris institutio, ejusmodi scrupulis fuerit exagitatus. Nocere vero solent quando diu durant, et illis firmius inhæretur.

Quartum, callide observare solet inimicus, qualisnam sit animæ cujusvis conscientia, crassiorne an delicatior. Et si quam invenit delicatam, multo quoque delicatiorem efficere nititur, et in extremum quemdam redigere anxietatis gradum (3), ut sic misere turbatam, a profectu spirituali tandem dejiciat.

(3) Hæc quæ tota hac notatione traduntur, conformia sunt regulis de discernendis spiritibus, iisque quæ explanavimus ad reg. 7. ex posterioribus.

Tractat hunc locum de scrupulis Suarez to. 4. de rel. tr. 10. lib. 9. cap. 7. n. 3, ubi exponit an et quomodo b. Ignatius egerit etiam de scrupulis circa præterita, an rite sint confessa: contra quos duo remedia ponit ex Gersone. Nam b. Ignatius potissimum agit de scrupulis circa præsentia et futura, sicut ibidem observat Suarez.

Puta, si animam noverit, quæ peccato nulli consentiat, mortali, sive veniali, imo ne umbram quidem (ut sic dicamus) voluntarii pec-

cati sustinere queat; tunc, quoniam non potest veram peccati rationem illi objicere, eo satagit adducere, ut peccatum sibi esse credat, quod revera non est, cujusmodi est, de verbo aliquo, vel cogitatiuncula repentina. Crassam e diverso animam, seu conscientiam, reddere crassiorem studet, ut quæ negligebat prius venialia peccata, mortalia quoque nunc parum curet, ac in dies minus respiciat.

Quintum, ut anima progredi valeat in via spirituali, ad illius partis oppositum tendat necesse est, in quam inimicus tentat pertrahere: ut si laxiorem iste conscientiam facere adnititur, faciat illa strictiorem: aut relaxet contra, si dæmon nimium velit restringere. Sic enim continget, vitatis extremæ utriusque partis periculis, animam ipsam in medio quodam quieto et securo statu jugiter manere.

Sexta, quotiescumque homini, dicere aut agere aliquid volenti, quod ab Ecclesiæ usu, vel majorum nostrorum sensu non dissonat, quodque tendit in Dei gloriam, obviat extrinsecus suggestio dissuadens, ne dicat aut agat illud propositum, adducta vel vanæ gloriæ, vel mali alterius cujusvis fucata quadam ratione; tunc ad Deum elevanda mens est: sique appareat, ad ejus gloriam spectare dictum aut factum ejusmodi, vel certe contrarium non esse, tendendum recta erit adversus talem cogitationem, atque obstrepenti nobis inimico respondendum cum Divo Bernardo: *Nec propter te cœpi, nec propter te finiam.*

Regulæ aliquot servandæ, ut cum orthodoxa ecclesia (1) *vere sentiamus.*

(1) Satis erit has diligenter legere, et de iisdem videre directorium cap. 38. §. 1. et 3. ubi notatur, quod illæ regulæ pugnent directe contra sensa et dicta hæreticorum nostri temporis, et quod aptæ sint operariis et concionatoribus: quibus sane optandum esset, ut sint familiares.

Prima, sublato proprio omni judicio, tenendus est semper paratus promptusque animus, ad obediendum veræ Christi sponsæ, ac sanctæ Matri nostræ, quæ est orthodoxa, catholica, et hierarchica Ecclesia.

Secunda, laudare convenit solitam fieri Sacerdoti confessionem peccatorum, et Eucharistiæ sacræ sumptionem annuam ut minimum, cum sit laudabilius (2), octavo quoque die, aut semel saltem in mense quolibet, servatis interim conditionibus debitis, Sacramentum ipsum suscipere.

(2) Ex hac regula est desumpta regula 10. concionatorum nostrorum, qui *commendare debent confessionis, et Eucharistiæ frequentem usum.* Ideoque hæc regula ibi citatur ad reg. 10. concion. in edit. Antverp. anni 1635. et citantur aliæ ex his ibidem ad alias.

Tertia, commendare Christi fidelibus, ut frequenter ac devote Missæ sacrum seu sacrificium audiant. Item cantus Ecclesiasticos (3), psalmos, et prolixas preces in templis, vel extra templa recitandas, tempora etiam probare, determinata

officiis divinis et precationibus quibuscumque, ut sunt quas vocamus horas canonicas.

(3) Huc et ad sequentes plures regulas spectant verba illa regulæ 10. concionatorum, quod debeant commendare *ecclesiasticarum cæremoniarum observationem, et cætera, quæ ad cultum divinum pertinent.*

Quarta, laudare plurimum religionum status, atque cælibatum, seu virginitatem matrimonio præferre (4).

(4) Quæ in hac et in 5. regula ponuntur, congrua sunt iis, quæ S. P. N. habet annot. 14. et 15. inter 20.

Quinta, comprobare vota religiosorum de servanda castitate, paupertate, obedientiaque perpetua, cum aliis perfectionis, et supererogationis operibus. Ubi obiter notandum est, quod cum voti ratio ad ea pertineat, quæ ad perfectionem ducunt vitæ christianæ; de aliis, quæ ab ipsa perfectione potius avertunt, ut de negotiatione, vel matrimonio, votum numquam emittendum sit.

Sexta, laudare præterea reliquias, venerationem et invocationem Sanctorum. Item stationes, peregrinationesque pias, indulgentias, jubilæa, candelas in templis accendi solitas, et reliqua hujusmodi pietatis ac devotionis nostræ adminicula.

Septima, extollere abstinentiæ ac jejuniorum usum, ut quadragesimæ, quatuor temporum, vigiliarum, sextæ feriæ, sabbati, aliorumque pro

devotione susceptorum. Item spontaneas afflictiones sui, quas pœnitentias (5) dicimus, non internas solum, sed etiam externas.

(5) Ad hanc regulam respicit regula 11. concionatorum, qua jubentur *pœnitentiæ*, *et misericordiæ opera* commendare.

Octava, laudare insuper templorum extructiones, atque ornamenta, nec non imagines, tamquam propter id quod repræsentant, jure optimo venerandas.

Nona, confirmare maxime omnia Ecclesiæ præcepta (6): nec impugnare ullo modo: sed contra impugnantes quæsitis undique rationibus prompte defendere.

(6) De ecclesiæ præceptis agit S. P. N. supra in examine conscientiæ generali, titulo: *de opere*.

Decima, patrum etiam, seu superiorum decreta (7), mandata, traditiones, ritus, et mores studiose probare. Licet autem non reperiatur ubique ea, quæ deberet esse, morum integritas; si quis tamen, vel in publica concione, vel in populari commercio (8), ipsis obloquitur, generat potius damna et scandala, quam aliquid afferat remedii aut utilitatis, cum nihil aliud sequatur, nisi exasperatio et obtrectatio populi adversus Principes ac Pastores suos. Temperandum est igitur ab isto invectivarum genere. Verumtamen, sicut damno-

sum est, primates ipsos absentes, apud populum allatrare, atque proscindere: ita rursus privatim admonere eos, qui si velint, mederi huic malo possunt, operæ pretium videtur fore.

(7) De his similiter agit S. P. N. in exam. gen. *de opere*.

(8) Hinc patet, quam merito doceamur in directorio, has regulas aptas esse operariis, et concionatoribus. Nam hic S. P. N. non tantum loquitur de concionatoribus, ne *in publica concione*, sed etiam de aliis, ne in *populari commercio* principibus et pastoribus suis obloquantur, propter damna et scandala inde provenientia: traditque privatim potius monendos esse. Huic regulæ similia habent concionatores in reg. sua 12. et 13., ubi vetatur etiam, ne reprehendantur alii regulares, aut aliquis de societate, in domesticis nominatim concionibus.

Undecima, doctrinam sacram plurimi facere, tum eam, quæ Positiva dici solet, tum, quæ Scholastica. Sicut enim Sanctis Doctoribus antiquis Hieronymo, Augustino, Gregorio, et consimilibus, scopus fuit, ad amorem et cultum Dei amplectendum, animos movere; ita peculiare est B. Thomæ, Bonaventuræ, Magistro Sententiarum, et aliis recentioribus Theologis, dogmata ad salutem necessaria exactius tradere, atque definire, prout convenit suis temporibus, et posteris, ad errores hæresum (9) confutandos. Siquidem Doctores hujusmodi, ut sunt tempore posteriores, non solum Scripturæ sacræ intelligentia præditi sunt, et veterum auctorum juvantur scriptis; sed etiam cum influxu divini luminis, con-

ciliorum sanctionibus, decretis, et variis Ecclesiæ sanctæ constitutionibus, ad salutis nostræ subsidium feliciter utuntur.

(9) ☞ Videmus sane theologiam scholasticam hæreticis odio esse).

Duodecima, culpabilis est ac vitanda hominum, qui adhuc in terris vivunt, (quantumvis laudabilium) comparatio cum Sanctis et Beatis, dicendo: Iste est doctior S. Augustino: Ille est alter S. Franciscus: Æqualis est Paulo sanctitate, aut aliqua virtute, non est inferior, etc.

Decima tertia, denique ut ipsi Ecclesiæ Catholicæ omnino unanimes, conformesque simus, si quid, quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit, debemus itidem, quod nigrum sit, pronuntiare. Indubitate namque credendum est, eumdem esse Domini nostri Jesu Christi, et Ecclesiæ orthodoxæ, sponsæ ejus, spiritum, per quem gubernamur ac dirigimur ad salutem: neque alium esse Deum, qui olim tradidit Decalogi præcepta, et qui nunc temporis Ecclesiam hierarchicam instruit atque regit.

Decima quarta, advertendum quoque est, quamquam verissimum sit, nemini contingere salutem, nisi prædestinato; circumspecte tamen super hoc loquendum esse, ne forte gratiam seu prædestinationem (10) Dei nimis extendentes, liberi arbitrii vires, et operum bonorum merita excludere

velle videamur: vel e converso, ne plus æquo hisce tribuentes, illis interim derogemus.

(10) In regula hac et tribus sequentibus traduntur monita sapientissima, quomodo tam in privatis congressibus, quam in concionibus loquendum sit de prædestinatione, fide, gratia, et libero arbitrio. Ad has regulas potest reduci Regula concionatorum 9. ubi præscribitur, ut *ea populo proponant, quæ ad captum, et utilitatem auditorum erunt accommodata .... et a rerum subtilium curiosa tractatione se abstineant.* Item regula 19. ubi modus traditur, quo concionatores tractare debeant difficiliores quæstiones, ne populo noceant.

☞ De his regulis, aliisque locis libelli Exercitiorum sic loquitur Suarez tom. 4. de Rel. tr. 10. lib. 9. cap. 5. n. 43.: *hanc difficultatem propono, non quia loca citata difficilia sint, sed ut occasionem sumam advertendi, zelum, quem nunc habet Societas recte explicandi concordiam gratiæ cum libero arbitrio, et convenienter loquendi, et accommodate ad resistendum Luthero, aliisque hujus temporis hæreticis, eumdem fuisse in P. nostro Ignatio, et vel ab illo in Societatem manasse, vel eumdem spiritum, qui hanc Religionem movet, ad resistendum hæreticis, hujus esse doctrinæ auctorem;* vide plura ib.).

Decima quinta, similem ob causam frequens de prædestinatione sermo habendus non est: sique incidat nonnumquam, ita temperari decet, ut nulla plebi audienti detur occasio erroris, ac dicendi: si de salute mea, vel damnatione jam definitum est, sive male, sive bene agam, aliter evenire non potest: unde solent multi opera bona negligere, et alia subsidia salutis.

Decima sexta, accidit etiam non raro, ut ex immodica fidei prædicatione et laude, adjecta distinctione aut explicatione nulla, ansam arripiat populus, torpescendi circa bona quælibet opera, quæ fidem præeunt aut sequuntur charitatis nexu efformatam.

Decima septima, neque itidem prædicandæ et inculcandæ gratiæ Dei usque adeo insistendum fuerit, ut serpere inde possit auditorum animis lethalis error, negata liberi arbitrii nostri facultate. De gratia ergo ipsa diffuse quidem loqui fas est, Deo aspirante, sed quatenus in gloriam ejus uberiorem redundat, idque juxta modum convenientem, nostris præsertim temporibus, tam periculosis: ne et liberi arbitrii usus, et operum bonorum efficacia tollatur.

Decima octava, quamvis summe laudabile sit atque utile, ex dilectione pura inservire Deo, nihilominus tamen valde commendandus est Majestatis divinæ timor. Neque porro is timor solum, quem filialem appellamus, qui pius est ac sanctus maxime; verum etiam alter, servilis dictus. Quippe qui homini utilis est admodum, et sæpenumero necessarius, ut a mortali peccato, quando incidere contingit, resurgere prompte studeamus: a quo, dum erimus immunes atque alieni, facilius patebit ascensus ad timorem illum filialem Deo penitus acceptum, qui nobis cum ipso Deo unionem amoris præstat et conservat.

Quæ ab aliis impressis exercitiorum exemplis variant, ex utroque nostro exemplari manuscripto: in mysteriis autem vitæ Christi, etiam ex editione vulgata, emendata sunt.

Loca quæ ex diligenti cum Hispanico autographo collatione adnotata sunt in hac postrema editione.

Ea Patrum deputatio, quæ in V. Generali Congregatione pro recognoscendo Directorio Exercitiorum instituta fuit; illud in primis proposuit, ut antequam liber Exercitiorum denuo imprimeretur, cum Hispanico autographo, qui Romæ servatur, diligenter conferretur; non ut nova quædam versio fieret, sed ut loca quædam accommodarentur, quæ in vulgata latina editione subobscura videbantur. Quod cum R. P. N. fieri mandasset, facta diligenti collatione, compertum est, latinam editionem in paucis ab autographo discrepare. Iis igitur prætermissis, quæ parvi momenti esse videbantur, ea tantum loca adnotari placuit, in quibus sensus subobscurus censebatur, vel certe clarior hac nova versione reddi poterat. Quæ omnia cum essent a R. P. N. cum Patribus assistentibus diligenter exami-

nata, ne vulgata editio, ob reverentiam, quæ illi merito debetur, mutari videretur, satius visum est, si in fine exercitiorum loca omnia, quæ sunt adnotata, ponerentur stellulis quibusdam signata, quæ locis, in quibus facta est mutatio, responderent, ut facilius, quæ in postrema hac editione fuerunt accommodata, reperiri a quolibet possent. Hic autem labor, ut speramus, majorem quamdam lucem afferet iis, qui Exercitia tractant, omnibusque Societatis nostræ hominibus, qui Exercitiorum usum habere debent frequentissimum, non erit injucundus. Romæ 25. *Junii.* M. D. XCVI.

Mandato R. P. N. Generalis
JACOBUS DOMINICUS
Secretarius

Quæ sunt in principio Exercitiorum.

Pagina 38. *Annotatione quarta in fine, ubi dicitur* *(1) *:* Expedit nonnumquam succidi hebdomadam; *sensus erit clarior si legatur:* Contrahi hebdomadam.

Pag. 39. *Annotatione octava, ubi dicitur* *(2) *:* In prioribus duabus hebdomadis; *lege:* Pro prioribus duabus hebdomadis.

Pag. 40. *Annotatione decima in fine, ubi habetur* *(3): Atque per Exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur; *lege:* Atque Exercitiis primæ hebdomadæ respondet.

Pag. 44. *Annotatio decima septima ita poni debet* *(4): Decima septima. Perutile est, ut qui tradit Exercitia, quamvis inquirere, ac scire non intendat proprias alterius cogitationes et peccata; certior tamen fideliter fiat de variis agitationibus et cogitationibus, quas varii spiritus immittunt. Perspecto enim majori, aut minori ejus profectu, nonnulla spiritualia Exercitia præscribere illi potest, præsenti animæ necessitati opportuna.

In fundamento.

Pag. 53. *Ubi dicitur* *(5): Prout libertati arbitrii nostri subjectæ sunt, et non prohibitæ; *clarius ex autographo dicatur:* Prout libertati arbitrii nostri permissum est, et non prohibitum.

Pag. eadem. *Circa finem fundamenti, ubi habetur* *(6): Sed consentaneum est ex omnibus ea demum, quæ ad finem ducunt, eligere ac desiderare; *dicatur*: Sed consentaneum est ex omnibus ea demum, quæ ad finem, cujus gratia conditi sumus, nos ducunt, eligere ac desiderare.

In V. exercitio primæ hebdomadæ.

Pag. 78. *In primo puncto* *(7): Et animas igneis quibusdam corporibus, velut ergastulis, inclusas; *dicatur*: Et animas velut igneis quibusdam corporibus, tamquam ergastulis, inclusas.

In additionibus.

Pag. 83. *In prima additione, ubi dicitur* *(8): Cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, et de exercitio faciendo; *ex autographo dicatur*: Cogitem de hora, qua surgendum mihi erit, exercitii faciendi puncta breviter animo retractans.

In meditatione secundæ diei in secunda hebdomada.

Pag. 103. *In primo puncto* *(9): Inter quos me adesse fingam, tamquam pauperculum, eorum utcumque necessitatibus, etc.; *addatur ex autographo*: Inter quos me adesse fingam, tamquam pauperculum, et servulum indignum, eos spectantem, contemplantem, et eorum necessitatibus cum reverentia maxima famulantem.

In quinta contemplatione.

Pag. 112. *In tertio puncto* *(10): Dulcedo animæ, divinis donis, etc.; *legatur*: Dulcedo divinitatis, animæ, ejusque virtutum, ac ceterorum omnium, juxta rationem, etc.

In quinque notandis.

Pag, 113. *In tertio* *(11); Superaddita circa vesperas una repetitione, et sensuum applicatione ante cœnam; *ex autographo*: Superaddita circa vesperas una repetitione, et postea sensuum applicatione ante cœnam.

In secunda die.

Pag. 116. *(12): Et fuga in Ægyptum; *additur ex autographo*: Et fuga ejusdem veluti exulantis in Ægyptum.

In prœludio post contemplationem tertiæ diei.

Pag. ead. *Quod ibi dicitur de distinctione duplicis status, clarius ita ponetur ex autographo* *(13): Cum supra propositum fuerit exemplum Christi de vitæ genere, quod in mandatorum Dei observatione consistit, dum parentibus suis fuisse subditus memoratur, et primus, seu communis status appellatur. Nunc idem ipse Dominus formam videtur exhibere alterius, seu secundi status perfectionem Evangelicam afferentis, quando videlicet in templum se contulit, etc.

In meditatione quartæ diei de tribus hominum classibus.

Pag. 126. *In fine primi Præludii* *(14): Sublato utcumque noxio affectu rerum, utpote salutis impedimento; *legatur*: Sublato utcumque noxio affectu rei partæ, utpote, etc.

Pag. 127. *In prima classe* *(15): Debitaque adminicula toto vitæ tempore non admovet: *ex autographo*: Debitaque adminicula usque ad horam mortis non admovet.

Pag. 128. *In tertia* *(16): Ac, interim omnia relinquens integra, etc. *usque ad finem; ita ex autographo verti potest clarius*: Ac interim ita se gerit, ut qui omnia in affectu reliquerit, enitendo scilicet, neque hoc, neque aliud quippiam expetere, nisi quantum divini obsequii intuitus moveret; ita ut non aliam admittat relinquendæ, aut retinendæ rei acquisitæ causam, præter rationem ac desiderium melius Deo Domino nostro serviendi.

Pag. ead. *In notando* *(17): Servabimus tamen interea, etc. *usque ad finem; in autographo sic habetur*: Atque hoc ipsum optare, petere, et flagitare, spectato solum obsequio et gloria divinæ ipsius bonitatis.

In secundo notando post duodecimam meditationem.

Pag. 132. *Secundo* *(18): Quod inchoanda est, etc. *usque ad finem. Omnis dubitandi ratio tollitur,*

si ita vertatur ex autographo: Secundo, quod inchoanda est electionum discussio a contemplatione discessus Christi ex Nazareth Jordanem versus inclusive, quæ fit quinto die, ut in sequentibus declaratur.

In modo secundo bene eligendi.

Pag. 156. *In secunda regula* *(19): Secunda, est considerare, etc. *usque ad finem. Clarius ita verti potest ex autographo* : Secunda est considerare, si quis mihi vir antea ignotus, et numquam plane visus, cui tamen nihil non perfectionis inesse cupiam, occurreret dubius super electione hujusmodi, quidnam ego illi faciendum et eligendum ad majorem Dei gloriam, et majorem animæ illius perfectionem essem consulturus: quo animadverso, id mihi agendum ducam, quod alteri suaderem.

In tertia hebdomada.

Pag. 161. *In titulo primæ Contemplationis* *(20): Prima contemplatio fit in media nocte, etc.; *addatur ex autographo*: Prima contemplatio de Christi Domini nostri profectione a Bethania in Hierusalem, et de gestis usque ad ultimam cœnam inclusive, fit media nocte, et continet orationem præparatoriam.

Pag. 162. *In quarto puncto* *(21): Quartum, advertere, quid jam inde, etc.; *ita vertendum ex*

autographo: Quartum, advertere quid Christus Dominus noster in humanitate patiatur, aut pati appetat, juxta punctum, quod meditandum suscipitur: unde incipiam et ipse maximo conatu dolorem, mœstitiam, et fletum mihi excitare: idemque curabo in subsequentibus punctis.

In 1. *contemplatione* 4. *hebdomadæ.*

Pag. 178. *In primo prœludio* *(22): Sepulto corpore; *ex autographo habetur*: Corpore ab anima separato, *vox enim illa* (sepulto) *non est*, *neque cohæret cum aliis.*

Pag. 179. *In quarto puncto* *(23): Quomodo Christi divinitas passionis et mortis tempore abscondita; *in autographo habetur*: Quomodo Christi divinitas, quæ passionis tempore videbatur abscondita, etc.

In contemplatione ad acquirendum amorem.

Pag. 186. *In tertio puncto*, *post illa verba* *(24): Laborantem quodammodo, *addantur hæc ex autographo*: Ut in cælis, elementis, plantis, frugibus, et animantibus, quatenus dat, etc.

De conversione Magdalenæ.

Pag. 227. *In autographo non habentur verba illa* *(25): Sive Maria Magdalena soror Marthæ fuerit, sive alia.

In 5. regula de discretione spirituum.

Pag. 264. *Verba illa* *(26): Quemadmodum enim dum fruitur quis, *usque ad finem; ita commodius verti possunt ex autographo*: Quemadmodum enim in consolatione bonus spiritus nos magis regit ac dirigit; ita in desolatione malus, cujus instigatione et consiliis nihil rectum decernere possumus.

In 7. regula de discretione spirituum.

Pag. 265. *Circa medium* *(27): Assistente nobis jugiter præsidio divino, licet tunc nequaquam sentiatur. *In autographo sic habetur*: Assistente nobis præsidio divino, quod semper manet, licet tunc nequaquam sentiatur.

In 2. regula pro distribuendis eleemosynis.

Pag. 281. *Secunda* *(28): Ut considerem, etc. *usque ad finem. Hæc regula in autographo sic habetur*: Secunda, ut considerem, si quis alter esset mihi plane ignotus, cui tamen pro hoc ministerio, et ipsius statu omnem perfectionis gradum exoptem, quam ego illum in hac distributione rationem sequi vellem ad majorem Dei gloriam, et animæ suæ perfectionem, hac ipsa eadem mihi utendum esse.

LAUS DEO.

Quæ commendanda sunt ei, qui absolvit Exercitia.

Hic est titulus capitis 40. in directorio, ubi monemur quod fervor in exercitiis conceptus, facile se remittat, et extinguatur; sicut usu venire solet iis, qui ex calido loco in frigidum migrant. Quod ne contingat, suadetur ibidem, ut pias exercitationes bene ordinemus, et observemus; veluti quotidianam meditationem, examina, lectionem libri pii etc.

Capite vero 13. director. §. 6. singulari cura commendatur usus examinis particularis. *Itaque* (inquit direct.) *in fine exercitiorum cum discedenti dantur præcepta vitæ bene instituendæ, hoc in primis inculcandum est.* Ex quo considera quanto magis nobis examen illud cordi esse debeat.

Ego addo, et iterum suadeo, ut undecumque demum materiam quotidie meditandi quis sibi desumat, ne omittat per intervalla, veluti singulis, vel alternis septimanis seligere, et adhibere aliquam meditationem ex libro Exercitiorum S. P. nostri. Sic facile fovebit, et augebit spiritum in sancto illo otio e cœlo haustum.

SPECIMEN MEDITATIONIS INTEGRÆ

Disseruimus post contempl. 2. hebd. 2. de meditationum punctis. Subinde in vitæ Christi mysteriis explanandis conati sumus *quasi digito indicare venam*, unde meditationum puncta possent erui: nunc quomodo puncta ipsa ad meditationis formam redigi possint, ob oculos ponemus, adjecta serie eorum, quæ meditationem vel præcedunt, vel sequuntur.

Damus autem hoc specimen, non quod velimus ut hisce nostris cogitationibus quisquam adhærescat. Scimus enim cum Cypriano, cujus verba dedimus supra pag. 36. in explan. n. 4., vestem a nobis paratam, alteri fortassis non convenire. Sed id potissimum nobis hic propositum est ostendere, quanta memoriæ; quanta intellectui; quanta voluntati rerum series ac copia offeratur in illa meditandi forma, quam S. P. noster nobis præscripsit.

Ad exemplum utar argumento, quod affert ipsum hebdomadæ majoris tempus, quo hæc scribo, De *mysteriis in cruce factis*: et commode quidem: nam plurium punctorum specimen licebit in eo exhibere.

Pridie.

Præparanda est meditatio, indagando *fideliter .... contemplationis historiam*, *percursis obiter dumtaxat punctis illius præcipuis et adjecta*, sive apud animum nostrum excogitata *solum brevi declaratiuncula:* et potest quisque *in plura*, *vel pauciora puncta redigere contemplationem*, *prout commodius se habere expertus fuerit. Qua in re magnopere juvabit*, *ante ingressum exercitii*, *tractanda puncta comminisci*, *et numero certo præfinire.*

Post cubitum, *ante somnum*, *modico temporis spatio*, *quo recitaretur semel angelica salutatio*, cogitabo *de hora*, *qua surgendum mihi erit*, *exercitii faciendi puncta breviter animo retractans.*

Mane.

Ubi fuero experrectus, *præcogitans*, *quo tendam*, *et instantem contemplationem paululum delibans*, *interim dum surgo et accingor*, *adnitar simul ad tristitiam*, *et dolorem de tot ac tantis Christi pœnis meipsum acriter incitare.*

Signo ad meditandum dato.

A loco futuræ meditationis, uno vel gemino adhuc passu distans per tantillum tempus, quo percurri Oratio dominica posset, animo sursum elevato, considerabo *Dominum meum* Jesum, *ut præsentem et spectantem quidnam acturus sim, cui reverentiam cum humili gestu* exhibebo.

Oratio præparatoria.

Hac *petimus a Domino gratiam, ut vires atque operationes nostræ omnes, sincere ad ejus gloriam, et cultum tendant.* Juverit hic memorem esse annotationis quintæ inter 20.

Præludium primum.

Proferre in medium contemplandæ rei historiam, quæ hoc loco erit: quomodo Christus, vestibus spoliatus, super quas milites miserunt sortem, et e cruce pendens inter duos latrones, per tres omnino horas inter summa tormenta animam agens, a Judæis fuerit impetitus horrendis blasphemiis, acetoque potatus. Cum ipse interea latroni parceret, et pro crucifigentibus se oraret. Quibus rebus omnibus constanter interfuerunt b. Virgo Maria mater ejus cum cæteris mulieribus et Joannes: donec tandem spiritum in manus Patris sui commendavit et tradidit: quando sol obscuratus erat, et plura alia prodigia consecuta sunt.

Præludium secundum.

Erit visio imaginaria; perinde ac si oculis pateret mons Calvariæ prope Jerosolymam situs, ad quem tunc con-

fluxerant, visendi illius funesti spectaculi causa, cum Judæis multi etiam Gentiles, qui Jerosolymis erant. Deinde ad certam montis partem lustrandus fatalis locus reorum supplicio destinatus, in quo Christus extremum illum agonem, acerbissimamque mortem sustinuit.

Prœludium tertium.

Poscere mœrorem, planctum, anxietatem, et cæteras id genus pœnas interiores, ut Christo patienti et in cruce morienti *pro me compatiar*, et sub crucis vexillo, ipsum quam proxime imiter.

PUNCTUM PRIMUM

Respicere personas, quod est officium memoriæ: *et aliquid in usum meum adducere*, quod fit ratiocinando per intellectum.

Memoria.

Video igitur Jesum 1. Cruci affixum tribus aut quatuor clavis. 2. Humillimo constitutum loco, medium inter duos latrones. 3. Conspicio illum in cruce nudum. 4. Erat autem locus ille prope Jerosolymam: *Quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est* Jesus. Joan. 19.

Intellectus.

Sed nunc respiciam meipsum, et ex singulis quæ vidi *aliquid in usum meum* adducam.

Itaque primo. Cum in meditatione de regno Christi

tantus me incesserit ardor assimilandi me Christo regi meo, æquum est, ut cum apostolo ad Gal. 2. dicere possim, Christo *confixus sum cruci.* Et cum eodem ad Rom. 6. *Vetus homo noster simul crucifixus est.* Id etiam non alia ratione melius fieri potest, quam per tria aut quatuor religionis vota, quibus tamquam totidem clavis, cruci quodammodo affigimur.

2. Cum etiam ibidem decretum mihi fuerit non alio uti vestitu, quam quo regem utentem conspexero; quid nunc superest, nisi ut nudus et spoliatus caducis omnibus rebus, nudum Christum sequar?

3. Sed necesse in primis est: *Admittere et concupiscere totis viribus* humillimum ubique locum, quem Christus *Dominus noster amavit et amplexus est.*

4. Quod si pacem et requiem animi quæramus, nullibi, nisi in humili loco, illa invenitur. Ideo enim prope Jerosolymam, hoc est, prope civitatem pacis crucifixus est humillimus Jesus. *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis* REQUIEM *animabus vestris.* Matth. 11.

Voluntas.

Prorsus opto, iisdem Christi *vestibus et insignibus indui.* Volo nudus nudum Christum sequi. Deinceps *mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri* Jesu Christi, Gal. 6. hoc est, in humillimo, qui usquam est, statu et loco.

O! felices illos, qui per tria aut quatuor religionis vota Christo confixi sunt cruci! felix paupertas! felix castitas! felix obedientia! dulces clavi, quibus cum Christo configimur cruci!

Erit mihi pax et quies in hoc humili et obscuro loco. *In pace in idipsum dormiam et requiescam*, ps. 4. *Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo.* Cant. 2. Nempe sub umbra humili et

obscura crucis gustabo dulcissimum pacis et requietis fructum.

PRIMA PROSECUTIO

PRIMI PUNCTI

Memoria.

Sed convertamus tantisper oculos ad alias personas: ita tamen, ut intueamur semper, et respectemus Christum. *Stabant autem juxta crucem* Jesu *mater ejus.* Joan. 19. *Stabant autem omnes noti ejus a longe.* Lucæ 23. Et videbat Jesus *Matrem et discipulum stantem.* Joan. 19.

Intellectus.

Conemur hinc etiam proficere. Stabant videlicet personæ illæ tamquam constantes, et minime fracto animo in adversis. Stabant, nec perturbata mente huc illuc cursitabant, ut agnoscas fortitudinem conjunctam cum quiete et pace animi. Respice te et vide, quam sis animo imbecillo in adversis.

Voluntas.

Ah! pudet me ignaviæ meæ. *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum.* Psal. 6. Posthac ab exemplo hoc, quod obversatur oculis meis, animos ac vires sumam in adversis. *Stabunt justi in magna constantia.* Sap. 5.

SECUNDA PROSECUTIO

PRIMI PUNCTI

Memoria.

At quam diversa est facies Judæorum et Gentilium ab illa b. Matris Dei, aliorumque justorum! Non enim video plerosque Judæos stantes, sed *prætereuntes*, et *moventes capita sua*. Matth. 17. Et ecce *currens unus ex eis*. ibid. O! quam ibi omnia sunt strepitu plena! quanta concursatio, quanta concitatio, et perturbatio! in hoc uno erant concordes ut scelus meditatum perficerent.

Intellectus.

Nil mirum. *Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest*. Isa. 57. Merebant illi sub vexillo Luciferi, quem vidimus *apud campum babylonicum .... in cathedra ignea et fumosa sedentem*. In ignea quidem, quia quietis et pacis omnis est expers: in fumosa vero, quia apud ipsum confusa et perturbata sunt omnia.

Voluntas.

O! infelices Satanæ milites! Mirum, quod dehiscens tellus vos non trahit præcipites in locum horroris sempiterni. Nam vestra illa corporum animorumque agitatio vos istuc præcipites agit.

Mihi autem nullum erit umquam vobiscum commercium; sed totum me Christi vexillo in æternum devoveo.

Hactenus personas consideravimus, easque paucas; et in singulis etiam pauca. Nam quam multa in Christo e

cruce pendente considerari possunt! Interiora ne attigimus quidem, de quibus locuti fuimus post contempl. 2. hebd. 2. Licebat etiam Matrem Christi, Joannem et mulieres singulas ordine recensere: tum latrones singulos; cælites denique et Patrem æternum, cum Spiritu sancto, et ex singulorum contemplatione fructum nonnullum decerpere. Sed satis sit ad exemplum primi puncti.

PUNCTUM SECUNDUM

Audire per memoriam, *quid loquantur*, et per intellectum *fructum inde decerpere.*

Memoria.

Aures arrige et Judæos audi, qui *blasphemabant* . . . *dicentes: vah! qui destruis templum Dei, etc. Si filius Dei es, descende de cruce, etc.*

Unus autem de . . . . *latronibus blasphemabat eum, dicens: Si tu es* Christus *salvum fac temetipsum et nos.*

Respondens autem alter increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem juste: nam digna factis recipimus: hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Jesum: *Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum.*

Et dixit illi Jesus: *Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso.* Lucæ 23.

Intellectus.

Quam inter se contrarias audivimus voces! ac primum quidem vox illa, *vah!* plena est contemptione et opprobrio; illud vero, *si filius Dei es, etc.* incredulitate et infidelitate atque sarcasmo plenum est.

Quanto melius bonus ille latro! Procul ab oratione ipsius illud detestabile *vah!* procul incredulum illud *si.* Non dicit: Si Dominus es; si veneris in regnum tuum: sed indubitanter: *Domine*, *memento mei*, *cum veneris in regnum tuum.* Præterea confitetur diserte, tum scelera sua, tum innocentiam et sanctitatem Christi. *Nos quidem*, inquit, *juste*, *nam digna factis recipimus*, *hic vero nihil mali gessit.* Et vero *si confiteamur peccata nostra*, *fidelis est* Deus *et justus*, *ut remittat nobis peccata nostra*, *et emundet nos ab omni iniquitate.* 1. Joan. 1. Ideo Christus latroni reposuit verba solatii plenissima: *Hodie mecum eris in paradiso.*

Voluntas.

O! detur et mihi aliquando audire vocem illam: *Hodie mecum eris in paradiso!* o! quantam suavitatem spirant verba singula! *Hodie*, hodie, inquam, neque enim in crastinum differetur desiderium tuum. *Mecum eris*, cum Jesu eris. *Esse sine* Jesu *gravis est infernus*, *et esse cum* Jesu *dulcis paradisus.* A Kemp. lib. 2. cap. 8. Mecum eris *in paradiso*, in statu beatorum. *O! supernæ civitatis mansio beatissima! o! dies æternitatis clarissima!* . . . *o! utinam dies ille illuxisset!* Et reliqua quæ pulcherrime habet a Kempis lib. 3. cap. 53.

At vero ut tantæ felicitatis compos aliquando fiam, apud animum meum firmissime statuo imitari dicta boni illius latronis.

Ac primo quidem minime dubia fide Christum Deum agnoscam, etiamsi panis vinique speciebus velatus sit. Ac nominatim extremo illo tempore, quando mihi communicabitur tamquam viaticum ad æternitatem, exclamare juvabit: *In cruce latebat sola deitas*, *sed hic latet simul et humanitas. Ambo tamen credens atque confitens*, *peto quod petivit latro pœnitens.* Tunc etiam cum fiducia ingenti dicam: Jesu, *memento mei.*

Sed ad horam illam jam nunc comparabo me, confitendo peccata mea. Nam *peccatum meum contra me est semper*. Psalm. 50. In adversis omnibus dicam: *Nos quidem juste, nam digna factis recipimus*.

Verba tamen illa: *Hic vero nihil mali gessit*, quæ summam hominis Dei sanctitatem demonstrant, animo meo nihilominus alte impressa servabo. Mire enim juvant, ut possim *cogitare, quid sit Deus, quem ita offendi, collectis comparatisque perfectionibus attributis Deo, ut propriis, cum oppositis meis vitiis atque defectibus: summam scilicet ejus .... bonitatem, et justitiam, cum extrema mea .... malitia et iniquitate conferendo.*

Atque hæc de unico Christi verbo ad Latronem prolato. Quanta meditandi seges oriretur, si septem illa verba persequi vellemus!

PUNCTUM TERTIUM

Attendere per memoriam *quid agant;* et ratiocinando *per omnia proficere.*

Memoria.

Postquam autem crucifixerunt eum .... unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Matth. 27. *Scripsit autem et titulum Pilatus, et posuit super crucem. Erat autem scriptum:* Jesus Nazarenus, Rex Judæorum ... *Dicebant ergo Pilato pontifices Judæorum: noli scribere Rex Judæorum, sed quia ipse dixit; Rex sum Judæorum.* Joan. 19.

Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus (et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem, non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cujus sit. Joan. 19.

Intellectus.

Quinam dividunt vestimenta Christi, nisi illi, qui charitatem violant, et dividunt fratrem a fratre? De hoc monebat Corinthios Apostolus, dicens: *Audio scissuras esse inter vos.* 1. Cor. 11.

Illi vero qui temere, et sine electione, negotia salutis suæ tractant, et de vitæ statu, aliisque rebus leviter, negligenterque decernunt, currentes quo fert impetus, aut *utentes præpostere fine ac medio*, videntur mihi ludere, et sortem mittere super vestem Christi: illam, inquam, vestem, de qua Apoc. 19. dicitur: *Et vestitus erat veste aspersa sanguine;* quia scilicet tanto sanguine constitit illi salus nostra.

At quis explicet illam Judæorum invidiam, qua etiam titulum regis a Pilato scriptum, tollere conati sunt? Offendebat is oculos eorum: et vel sic demonstrarunt verum esse, quod sciebat probe Pilatus, *quia per invidiam tradidissent eum.* O! peccatum vere capitale, ex quo tanta gignuntur scelera!

Sed aliud capitale peccatum, Gulam scilicet, docet nos fugere et frenare Christus, quando voluit aceto potari.

Voluntas.

Sex sunt quæ odit Dominus, et septimum (hoc est, *eum qui seminat inter fratres discordias*) *detestatur anima ejus.* Prov. 6. Ego quoque odio prosequar, et detestabor semper illud tam perniciosum humano generi vitium. Quin potius alte animo impressa retinebo verba illa, quæ hesterno vespere, hoc est, pridie quam pateretur, post cœnam ultimam suis dixit moriturus pro nobis Christus: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem . . . in hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Joan. 13.

Ab hac charitate procul sit Judaica illa invidia. Equidem Christo titulum regis adeo non invideo, ut illum, qua patet orbis, velim divulgare et celebrare: *Exaltabo te, Deus meus rex*. Psalm. 144. Sed neque aliis invidebo. *Quis tribuat, ut omnis populus prophetet?* Num. 11. *Utinam regnetis, ut et nos vobiscum regnemus*. 1. Cor. 4. *Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua*. Psalm. 118.

Jam vero vestem illam regis mei sanguine aspersam pro salute mea, veneror et osculor. Et videtur mihi illud cruentum vestimentum clamare, et auribus meis insusurrare verba illa ad Philip. 2.: *Cum metu et tremore vestram salutem operamini*. Numquam proinde temere, numquam sine cogitatione et electione in negotio salutis procedam. Sed *e contrario plane agendum est, proposito primum divino cultu, tamquam fine nostro*, et electis *deinceps . . . rebus omnibus, quatenus expedit, ad præfixum finem ordinatis*. O! non cadat in me illud Deuter. 32. *Gens absque consilio est, et sine prudentia. Utinam saperent, et intelligerent, ac novissima providerent!*

At quam doleo, o Jesu! quod *dignitas conditionis humanæ, per immoderantiam sauciata*, Orat. fer. 5. hebd. pass. tanti tibi tormenti, in acerbissima siti, causa exstiterit, ut aceto fueris potatus! Ego, ut aliquatenus tibi compatiar, non modo servabo regulas mihi relictas *ad victum recte temperandum;* sed etiam primum pœnitentiæ genus *circa victum subtractis quibusdam non superfluis solum . . . sed etiam convenientibus alimentis*, per intervalla usurpabo.

PUNCTUM QUARTUM

Advertere, quanta Christus patiatur *juxta historiam: unde incipiam et ipse, etc.*

Memoria.

Historia hæc est: *Crucifixerunt eum, diviserunt vestimenta ejus ... Crucifixi sunt cum eo duo Latrones ... Clamans voce magna, emisit spiritum.* Matth. 22.

Intellectus.

Revocemus in memoriam quatuor illas res in *fundamento* enumeratas, ut aliquatenus saltem cognoscamus, quanta moriens in cruce Christus passus sit.

Et paupertas quidem fuit summa. Erat enim nudatus et spoliatus omnibus, etiam vestibus et amicis.

Opprobriis autem, injuriis, et contemptu fuit saturatus. In medio duorum Latronum suspensus, *cum iniquis reputatus est.* Marc. 15.

Quis vero morbos, doloresque tum animi, tum corporis in cruce exantlatos verbis explicare possit? Tormenti genus fuit, grandibus illis clavis transfigi manus pedesque. Ad hæc vulnera omnia e cruce pendentis recense, si potes. Et tamen in his cruciatibus duravit tres omnino horas.

Durum præterea fuit Christo, id ætatis vitam cum violenta morte commutare. Dicere poterat cum Ezechia, Isaiæ 38.: *Præcisa est velut a texente vita mea. Dum adhuc ordirer succidit me .... quasi Leo sic contrivit omnia ossa mea.*

Voluntas.

Egone, dum rex meus, sub cujus vexillo mereo, tanta moriens patitur, deliciis operam dabo? Non dabo. Sed ante omnia *eligam potius cum eo paupere ... paupe-riem ... amplecti, quam opes.* Quoties oculos conjiciam

in imaginem Christi, nudi et pauperis cruci affixi, recordabor verborum illorum. 1. Tim. 6.: *Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium, quod nec auferre quid possumus.* Pauper igitur cum Christo vivam, ut pauper cum eo moriar, et possim mihi *thesaurizare . . . fundamentum bonum in futurum.* Ibid.

Deinde *eligam potius cum eo ... spreto et illuso ... contemptum et insipientiæ titulum amplecti, quam ... honores et sapientiæ æstimationem.* Imitabor *auctorem fidei et consummatorem* Jesum, *qui ... sustinuit crucem confusione contempta.* Sic ego quoque contemnam injurias et dicta hominum. *A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus stercus et vermis est; hodie extollitur, et cras non invenietur.* 1. Mach. 2. Dabit mihi (uti confido) idem Jesus crucifixus vires et animos, ad perferendos fortiter, quoscumque corporis morbos et dolores. *Propter quod non deficimus. Sed licet is, qui foris est, noster homo corrumpitur; tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.* 2. Cor. 4. Renovatur, inquam, vel ex sola Christi in cruce pendentis recordatione.

Denique ne mors quidem ipsa, si subeunda sit, me absterreat a Dei obsequio. *Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam*, inquit Christus. Matth. 16.

Sed hic imbecillitatis meæ me admonet s. Franciscus Xaverius, egregius ille Ignatii discipulus et filius. *Mihi credite*, inquit lib. 1. Epist. 15.: *Fratres charissimi, etsi hujus sententiæ verba generatim facilia sint ad intelligendum: tamen ubi tempus incidit, cum statuere oportet, tibi pro Deo vitam amittendam esse, et mortis discrimen adeundum, usque eo eadem sententia, etsi clarissima sit, obscura fieri solet, ut is modo eam intelligat, cui pro sua benignitate declaraverit Deus. Enimvero istiusmodi temporibus apparet, quam imbecilla, infirmaque sit humana natura.* Quocirca non cessabo Christum per mortem ejus

orare, ut mihi donum largiatur fortitudinis, ad vitam ejus amore contemnendam.

PUNCTUM QUINTUM

Meditari, quo se pacto abscondens Christi *divinitas, adversarios suos, cum valeat non perdat; sed pœnas adeo crudeles pati sinat humanitatem.*

Memoria.

Sol obscuratus est, ipso exspirante, et petræ scissæ sunt; aperta quoque monumenta; et velum templi a summo ad infimam usque partem scissum; et latus lancea confossum, aquam et sanguinem effudit. Ita narrat S. P. N.

Intellectus.

An non parem habuit potestatem Christus, ad perdendos adversarios suos, atque ad tot signa et prodigia perpetranda. Hinc profecto intelligitur, quanta voluntate passus sit illa, quæ potuit non pati, si voluisset. Vere *oblatus est, quia ipse voluit.* Isa. 53. ut discas libere etiam ea eligere, juxta 3. humilitatis gradum, ad quæ eligenda nulla adigeris necessitate.

Voluntas.

Quanta hic sese offert materia gratias Christo agendi! quanta admirationis et amoris causa!

Sed amorem meum adversus Christum re potius ipsa, quam verbis volo comprobare. Fixum proinde mihi est,

etiamsi nullo superaddito, *laus Dei par foret*, *ad majorem tamen imitationem* Christi concupiscere potius, et eligere ea quæ Christus, *Dominus noster*, *amavit et amplexus est*. Curabo quoque, quamvis mutari posset, ut non violem *electionem talem*, *sed potius*, *ut in ea magis ac magis* proficiam.

PUNCTUM SEXTUM

Cogitare, *cum talia ferat pro peccatis meis*, *quid agere debeam*, *aut pati ejus causa.*

Memoria.

Iterum redeant in memoriam ea, quæ Christus in hoc mysterio passus est, et uno quasi obtutu aspiciantur.

Intellectus.

Tria hic sunt perpendenda: 1. Quid Christus egerit? Perfecit videlicet opus redemptionis nostræ: *Delens* (Coloss. 2.), *quod adversus nos erat chirographum decreti*, *quod erat contrarium nobis*, *et ipsum tulit de medio*, *affigens illud cruci*, *et exspolians principatus*, *et potestates etc.*: 2. Quæ et quanta passus sit? Id vero facile ex iis, quæ adhuc vidimus, cognosci potest: 3. Qua causa passus sit? Pro peccatis meis, juxta illud ad Gal. 2.: *Dilexit me*, *et tradidit semetipsum pro me.* Neque pro meis solum peccatis, sed *pro omnibus mortuus est* Christus. 2. Cor. 5.

Restat, ut me respiciam, et oculos convertam in tempus ante actum, videamque quid vicissim Christi causa egerim, et passus sim. Nominatim, quid egerim, ne chirographum illud, jam cruci affixum et deletum, denuo

in me renovaretur: quid etiam egerim in bello illo sacro, quod Christus intulit potestatibus illis et principatibus: ad quod me quoque invitavit, ut debellatis et exspoliatis inimicis ejus omnibus, in regnum Patris cum ipso intrarem. Quid denique pro peccatis meis passum sim, pro quibus ipse innocens tanta perpessus est.

Voluntas.

Ah! pudet vitæ in tanta ignavia transactæ. Nam dum annos præteritos in mentem revoco, comperio, neque pro salute mea, neque pro aliena, quidquam a me dignum memoratu, aut actum esse, aut toleratum: ut vere dicere Deo possim, *nihil dignum in conspectu tuo egi.* Offic. defunct.

Ah! utinam saltem, quod superest vitæ, meis, aliorumque peccatis corrigendis, et delendis, sedulo impendam!

Dixi, nunc cœpi. Psalm. 76. Nunc incipiam, *non solum saluti, et perfectioni* propriæ, *cum divina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere.* Nec enim in alio negotio, possum melius Christi causa, aut agere, aut pati.

COLLOQUIUM

Fiat illud, *sicut amici sermo ad amicum; vel servi ad Dominum;* vel militis ad ducem; vel rei, ad Judicem; vel clientis ad advocatum; vel captivi ad liberatorem; vel cæci ad ductorem; vel ægri ad medicum; vel discipuli ad magistrum; filii ad patrem: *Nunc gratiæ aliquid petendo; nunc culpam aliquam meam incusando, interdum propria quælibet communicando, ac petendo consilium super illis.*

Intermisce affectus fidei, spei, et charitatis, aliarumque virtutum. *Petendo etiam pro affectu, quem in me sensero quidquid ad majorem juvet imitationem Domini mei.*

Nominatim vero postulandum, ut ad talem perducamur electionem, quæ sit ad majorem Christi imitationem, juxta tertium humilitatis gradum.

Optime etiam in hac hebdomada tertia postulabitur gratia illa *nobis tripliciter* necessaria, quæ describitur in exercitio tertio hebdomadæ 1.

Denique *ea proloquar, quæ suggeret mens et affectus. Et ultimo dicatur:* Pater noster, etc.

RECOLLECTIO

Completo exercitio, sedens, vel deambulans, per quartam circiter horæ partem, mecum dispiciam, quonam modo meditatio . . . successerit: et siquidem male, inquiram causas, cum pœnitudine, ac emendationis proposito, si quid in ordinanda meditatione neglexerim, si quam additionem omiserim. *Si vero bene, gratias Deo agam,* ipsi totum acceptum referens, *eumdem postea modum observaturus.* Simul prospiciam, quæ die illo futurà videatur occasio, exequendi illud, quod inter meditandum recte statutum est, et in eam animo intentus, ad cætera, quæ agenda sunt, me accingam.

AD MAJOREM DEI GLORIAM.

BREVIS INDEX

meditationum, additionum, et notandorum, quæ hoc libro continentur.

Prima hebdomada.

Secunda hebdomada.

Tertia hebdomada.

Quarta hebdomada.

Vitæ D. N. Jesu Christi mysteria.

Regulæ utiles

INDICULUS

TITULORUM QUORUMDAM

EXPLANATIONIS

Reliqua satis possunt inveniri, prout conjuncta sunt textui libri Exercitiorum.

FINIS

V. Tosi Revisor Archiep.

Imprimatur
BESSONE pro M. Cancell.

ME NOZZE

DI CALABRIA

A LEOPOLDO

NO DELLE DUE SICILIE

REALE

AMALIA

AVIERA

NE

ARDO QUARANTA